הארץ

1.30 ש"ח יום ד', ג' באייר התשמ"ח, 20 באפריל VOL.69/20968 APRIL 20 1988

למנויי "הארץ"
בחיפה, בשרון ובאזור ראשל"צ-רחובות
היום מצורף חינם
קטלוג אופנה צבעוני
נושא פרסים
של דינמיק
מקבוצת לודזיה רוטקס

רייגן בברכת חג לשמיר: תמיד הערצתי האומץ של אזרחי ישראל

רייגן ושמיר חותמים מחר על מיזכר־הסכמה אסטרטגי ישראל־ארה"ב

הטכס ייערך בוואשינגטון ובירושלים • המיזכר בא למסד את תחומי שיתוף הפעולה המדיני, הבטחוני והכלכלי בין ארה"ב לישראל וקובע כי לישראל יינתן מעמד של בעל ברית עיקרי של ארה"ב כמו ארצות נאט"ו

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"

ראש הממשלה יצחק שמיר ונשיא ארה"ב רונלד רייגן יחתמו מחר בו זמנית בירושלים ובוואשינגטון על מיזכר הסכמה אסטרטגי בין ישראל לארה"ב.

החתימה תיערך ביום העצמאות בטכסים ממלכתיים בשתי הבירות בשעה ארבע וחצי אחר הצהריים.

המיזכר בא למסד את תחומי שיתוף הפעולה בין ארה"ב לישראל וקובע כי לישראל יינתן מעמד של בעל ברית עיקרי של ארה"ב דוגמת ארצות נאט"ו. המיזכר כולל פרקים בתחום הבטחון, התיאום המדיני ושיתוף הפעולה הכלכלי ויהווה למעשה מסגרת בה יתנהלו בעתיד יחסי ישראל־ארה"ב. המיזכר יכלול פירוט המנגנונים שהוקמו כדי להורות את המשלחות תיפקוד שיתוף הפעולה. המיזכר ישורטט במלואו לאחר החתימה.

המיזכר יכלול בין השאר את ההסכם בנושא מלחמת הכוכבים, קול אמריקה והסכמים להגשת סיוע ישראלי מגוון לכוחות האמריקאיים באזור הים התיכון.

ההסכם לא יכלול את התחייבויות האמריקאיות משנת 1975 בעניין משא ומתן עם אש"ף.

איגרת ברכה מרייגן

באיגרת ברכה לרגל יום העצמאות כתב נשיא ארה"ב רונלד רייגן לראש הממשלה יצחק שמיר: "40 דקות אחרי הכרזה על מדינת ישראל היה הנשיא טרומן הראשון שהכיר בישראל וקידם בברכה את הצטרפותה אל משפחת העמים. אני מקווה להיות הראשון המברך אותך לרגל יום העצמאות הארבעים. מאז ומתמיד הערצתי את האומץ הרב של אזרחי ישראל שהקימו מדינה תוך מימוש אתגר גדול. החלום הישראלי לחיות בהרמוניה ובשלום עדיין לא הוגשם ואני מתפלל שאזרחי ישראל ייהנו מברכת השלום שלה הם ראויים".

שולץ — מחר למוסקווה; מרפי: התקדמות בעמדת בריה"מ בנושא הוועידה

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"

לקראת בואו של מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ מחר למוסקווה לשיחות שיסבו בין השאר על תוכנית השלום שלו, אמר עוזרו ריצ'רד מרפי כי יש התקדמות בעמדה הסובייטית כלפי הועידה הבינ"ל ושאר מרכיבי התוכנית.

לדבריו שולץ רואה את המלך חוסיין מעורב בתהליך. שולץ לא יגיע לאיזור בתום ביקורו במוסקבה, אלא בראשית מאי. לאחר שישוב לוואשינגטון, הוא יחליט אם יש אפשרות לקדם את יוזמתו נוכח העמדה הסובייטית החדשה.

בשיחה עם דיפלומט ישראלי בוואשינגטון אמר אחד ממקורביו של שולץ כי ההישג העיקרי בביקורו האחרון היה בשיחותיו בעמאן. לדבריו, הירדנים התקרבו עד כדי שמונים אחוז מקבלת התוכנית האמריקאית. אותו פקיד ציין כי ארה"ב טעתה במהלך שבע השנים האחרונות כאשר האמינה כי ניתן להביא את ירדן למשא ומתן ישיר עם ישראל. הוא הסביר כי גם אם הדבר הגיוני לדעת ארה"ב וישראל, "מוטב לשכוח מזאת, כי הדבר אינו מעשי".

הוא הדגיש כי "כמינימום ישראל חייבת להסכים לראות בהחלטה 242 בסיס לכנס וכי הפירוש לה שונה אצל הצדדים".

8 המגורשים השתכנו באוהל מול הצלב האדום בבקעת הלבנון

השמונה — בהם 6 מכפר ביתא — גורשו אתמול, למחרת הודעתם על ביטול הערר • הגירושים יימשכו בעתיד הקרוב • במערכת הבטחון שואבים עידוד מהמחאה השקטה־יחסית בה נתקלים הגירושים בעולם

מאת אורי ניר
סופר "הארץ"

אתמול גורשו ללבנון עוד שמונה מתושבי הגדה המערבית, למחרת הודעתם על ביטול הליכי הערר נגד צו הגירוש שהוצא נגדם. בין השמונה שישה תושבי הכפר ביתא, הנאשמים כי השתתפו בתקיפת המטיילים מאלון מורה לפני כשבועיים. השניים האחרים הם תושבי שכם וכפר אדיב שבשומרון.

(סוף בעמוד 11)

פתיחת אירועי יום הזכרון, אמש ליד הכותל המערבי: הנשיא מדליק את משואת הזכרון. (צילום: רחמים ישראלי)

ישראל מתייחדת היום עם זכר חלליה; הערב יחלו חגיגות יום העצמאות ה־40

הבוקר בשעה 11 תשמע צפירת ההתייחדות ובעקבותיה יחולו עצרות הזכרון ברחבי הארץ • טקס הדלקת המשואות בהר הרצל הערב יסיים את יום הזיכרון ויפתח את חגיגות יום העצמאות

(ע), יום הזיכרון לחללי צה"ל נפתח אמש בצפירת דומיה בכל רחבי הארץ. תנועת כלי הרכב והולכים נעצרה, בתי הקפה ובתי השעשועים היו סגורים. אמש נערכו עצרות זיכרון באולמות ציבוריים ברחבי הארץ, בהשתתפות בני המשפחות השכולות.

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל נפתח אמש ב־8 בטקס המסורתי של הדלקת משואת הזיכרון ברחבת הכותל המערבי בירושלים, בידי נשיא המדינה, חיים הרצוג.

משמר כבוד של צה"ל, מורכב מכל הזרועות, דיגל את נשקו, מול דגל הלאום, שהורד לחצי התורן, בעוד נשיא המדינה הדליק את משואת הזיכרון לקול תרועת אשכבה.

הנשיא קיבל את הלפיד מידה של רחל בראשי, אלמנתו של סמל יצחק בראשי ז"ל, שנפל בקרב הבלימה נגד סוריה במלחמת יום הכיפורים.

ברחבת הכותל נאספו קהל בני משפחות שכולות, אישיויות, רבים מתושבי ירושלים ותיירים השוהים בה.

האב השכול, הרב משה חיים ויילה, ששכל את שני בניו במלחמות ישראל, אמר "קדיש". הרב הראשי לצה"ל, אלוף גד נבון השמיע תפילה לעילוי נשמותיהם של חללי מערכות ישראל. הטקס ננעל בתפילת "אל מלא רחמים" מפי החזן הצבאי הראשי של צה"ל.

פקודת היום של הרמטכ"ל ליום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, תיקרא במסדרי יום הזיכרון, אשר ייערכו בכל יחידות צה"ל.

הבוקר בשעה 11 תשמע צפירה ובעקבותיה יחולו עצרות הזכרון ברחבי הארץ.

הערב מתחיל החג

טקס הדלקת המשואות בהר הרצל בירושלים, שיתקיים הערב

(סוף בעמוד 11)

צה"ל בעירנות בשטחים — לרגל החג

חודשה אספקת המזון לג'ילזון • חבלות במכונית בחברון • תמונות ובובות אבו ג'יהאד נמכרות בעזה

מאת אורי ניר ואיתן רבין
סופרי "הארץ"

כוחות הביטחון בשטחים מגבירים היום את היערכותם ואת עירנותם לקראת אפשרות של התעוררות מחודשת של מהומות באיזור, לקראת יום עצמאות, ולנוכח האפשרות שקבורתו של המנהיג הפלשתיני אבו־ג'יהאד בדמשק תעורר גל נוסף של ביטויי מחאה והזדהות. במערכת הביטחון קיים חשש שגם גירושם של שמונה פלשתינאים מהגדה המערבית אתמול יחריף את ביטויי המחאה האלימים.

אתמול נמשכה השביתה הכללית בשטחים לאות מחאה ואבל על ההתנקשות בחייו של אבו־ג'יהאד. אך נרשמו מעט מאוד אירועים אלימים חריגים.

גם העוצר על כ־400,000 תושבים בגדה המערבית וברצועת עזה, וסגירה מעשית של הגדה המערבית לסיקור עיתונאי.

אתמול נודע, כי הצעיר שנפצע שלשום קשה מירית של חיילי צה"ל בכפר פקוע, ליד ג'נין, מת מפצעיו. הצעיר, ניזאר מסאר (23) נורה בראשו, אושפז בבית החולים "הדסה" בירושלים, ואתמול מת מפצעיו. בתקרית זו נפצעה ברגלה ילדה בת שש מן הכפר, פריאל אל־ג'לודי, שאושפזה בבית חולים מקומי.

3 משאיות לג'ילזון

אתמול איפשר צה"ל לשלוש משאיות של ארגון הסעד והתעסוקה של האו"ם (אונר"א) להכניס אספקת מזון וחומרי דלק לבישול למחנה הפליטים ג'ילזון שליד רמאללה. בתחילת השבוע לא התאפשר לאנשי אונר"א להכניס את משאיות האספקה למחנה, שתושביו סובלים ממחסור בסוגים אחדים של מוצרי מזון ודלק לבישול. צעירים המזוהים עם "הועדות העממיות" במחנה סייעו לנציגי אונר"א לחלק את 900 חבילות המזון לכל אחת המשפחות במחנה.

ליד מערת המכפלה בחברון התנה אתמול בבוקר מכונית של

(סוף בעמוד 11)

אבו־ג'יהאד ייקבר היום בדמשק; "גם אבו־נידאל מיועד לחיסול"

— טוענת רשת סי־אן־אן בארה"ב • ערפאת לא יבוא כנראה להלוויה היום • טוניסיה דורשת לכנס את מועצת הביטחון לישיבה דחופה — על מנת לגנות את "הטרור הישראלי"

דמשק (ע"ר וע"צ), גופתו של אבו ג'יהאד, סגנו של ערפאת, שנרצח בשבת בטוניס, הובאה אתמול במטוס לסוריה, שם תיקבר.

נציגים סוריים ונציגי ארגונים פלשתינאים, שבסיסם בדמשק, באו לשדה התעופה, כדי לקדם את המטוס הזוכר שהביא מטוניס את ארונו של אבו ג'יהאד, את בני משפחתו ומשלחת בכירה של אש"ף.

אבו ג'יהאד יובא לקבורה היום ב"בית הקברות של הקדושים" במחנה הפליטים ירמוך בדרום דמשק, וטקס דתי ייערך במסגד "פלשתין" הסמוך.

נשיא סוריה, חאפז אסד אמור להיפגש בתום טקס הקבורה עם נציגים של אש"ף. את הנשיא אסד ייצג בהלוויה סגן המזכיר הכללי של מפלגת השלטון הסורית, עבדאללה אל אחמאר, נודע לסוכנות הידיעות הצרפתית.

ערפאת לא יבוא

בראש המשלחת של אש"ף, שהגיעה מטוניס, עומד ראש המחלקה המדינית, פארוק קאדומי. ערפאת עצמו לא יבוא לדמשק, אך יתכן כי כך נמסר ממקורות ביטחון, וכי בסופו של דבר בכל זאת יגיע.

ההודעה שערפאת לא יבוא להלוויה בסוריה, כנראה שמה קץ לשמועות בדבר התפייסות בינו לבין הנשיא אסד. אתמול נפרד ערפאת בטוניס בנרגשות מארונו סגנו. בקול רועד מהתרגשות, נקב ערפאת בש

(סוף בעמוד 11)

וייצמן: הריגת אבו־ג'יהאד היא רק בעלת השלכות שליליות לגבי ישראל

תרעומת בליכוד: מי שמציע להשאיר את ראשי הטירור מחוסנים מפגיעה מדרבן את הטירור

מאת אילן שחורי ועקיבא אלדר
סופרי "הארץ"

השר עזר וייצמן היה אתמול לראשון מבין מנהיגי ישראל שמתח בפומבי ביקורת על רציחתו של חליל אל ואזיר המכונה אבו ג'יהאד. בראיון לסוכנות הידיעות רויטר הוא אמר: "ההריגה היא רק בעלת השלכות שליליות לגבי ישראל. היא לא תשים קץ לטירור ויתכן שאף תשפיע על הגברתו. היא פוגעת בתהליך להשכנת שלום". בראיון לגלי צה"ל אמר: "אם זה היה תלוי בי זה לא היה נעשה".

כאשר נשאל אם אחראית ישראל להריגתו של המנהיג הפלשתיני, השיב חבר הקבינט הישראלי במלים "תנחשו בעצמכם".

כזכור פורסם אתמול בארה"ב כי וייצמן — ועימו שמעון פרס — הצביעו בקבינט נגד חיסולו של אבו־ג'יהאד.

בצמרת הליכוד הולכה אתמול תרעומת קשה ביותר על הדברים של וייצמן. שרים בליכוד האשימו את וייצמן כי איבד מזמן את הפטריוטיזם הישראלי ואינו קולט מה פולט פיו.

יו"ר ועדת החוץ והביטחון של תנועת התחיה, ח"כ עוזי לנדאו, אמר, כי מי שמציע להשאיר את ראשי הטירור מחוסנים מפגיעה מדרבן את הטירור. "דבריו החמורים של שר בכיר במפלגת העבודה כמו וייצמן מצביעים על הפגם המתחזק בתנועה, המבקש להעניק לגיטימציה לאש"ף ובמקום לפגוע במנהיגיו להכשירו בעיני הציבור למשא ומתן", אמר.

לנדאו פנה אתמול לראש הממשלה יצחק שמיר וקרא לו לבוא בדברים עם ממלא מקומו כדי לנטרל את השפעתם של שרים וה

(סוף בעמוד 11)

רייגן: המפרץ נרגע; שמיר: ארה"ב פעלה במסגרת זכותה להגנה עצמית

האיראנים תקפו ספינת אספקה של איחוד הנסיכויות הערביות • רדיו טהראן: לאיראן יותר מ־40 הרוגים ופצועים בקרב הימי שלשום עם אוניות ארה"ב — אך הצלחנו להפיל מסוק

מאת סופר המדיני של "הארץ" וסוכנויות הידיעות

הנשיא רייגן אמר אתמול, כי נראה שחלה רגיעה במצב במפרץ, והוא מקווה, שלא תידרש פעולה צבאית אמריקאית נוספת נגד איראן. רייגן אמר זאת לעיתונאים, בפתח פגישה עם מנהיגי הקונגרס מטעם המפלגה הרפובליקאית.

ואולם, נראה, כי איראן תקפה אתמול ספינה של איחוד הנסיכויות הערביות. ספינות תותחים איראניות מהירות תקפו ופגעו קשה בשעות הצהריים באניית־אספקה בת 12,000 טונות. לא היו נפגעים.

מקורות ספנות מסרו אתמול, כי הצי האמריקאי הפסיק זמנית את ליוויין של מיכליות כוויתיות, המניפות את דגל ארה"ב, עד שתפוג המתיחות בין ארה"ב ואיראן.

שגריר ארה"ב, תומס פיקרינג, דיווח אתמול לראש הממשלה, יצחק שמיר, על הפעולה האמריקאית נגד מטרות איראניות.

שמיר הודה על המידע ואמר, כי "הפעולה היתה מוצדקת" וכי היא "בוצעה במסגרת זכותה של ארה"ב להגנה עצמית".

(סוף בעמוד 2)

קצין שריון ראשי יוסי בן־חנן:

"חיל השריון יותר ממאושר עם טנק המרכבה"

מאת סופר "הארץ"

"חיל השריון יותר ממאושר עם טנק המרכבה", אמר ל"הארץ" תת־אלוף יוסי בן חנן, קצין שריון ראשי. "החיילים בשדה רוצים אותו וזו המחמאה הגדולה ביותר שטנק יכול לקבל".

בן חנן מספר על פניות של חיילים הרוצים לעבור לפלוגות המרכבה: "כשאני חוזר הביתה מחכות לי הודעות על המקרה. התקשר משה מבית השיטה שהבן שלו מתגייס, מבקש שתעביר את בנו לפלוגות מרכבות. או הבן של יעקב, שהיה איתך בתיכון, אומר, שהבן של אותו חבר החליט בסוף שלא ללכת לקורס טייס אלא לשריון והוא רוצה מרכבה".

הראיון עם בן חנן הוא חלק מסדרת כתבות על טנק המרכבה: איך עלה הרעיון לייצר טנק ישראלי, מה חשבו על כך משה דיין ופנחס ספיר והאם הפרויקט הוא כדאי מבחינה כלכלית ובטחונית.

הכתבה הראשונה מתפרסמת היום בעמוד 15.

שוק ההון

הבורסה לפגרה עד יום א'

מאת יהודה שרוני

הבורסה לניירות ערך יוצאת היום לפגרת חג עד יום א' בשבוע הבא. סניפי הבנקים יהיו פתוחים היום עד שעות הצהרים ומחר הם יהיו סגורים. הבנקים יפתחו ביום א'. מגמת עליות השערים בבורסה לניירות ערך נמשכה גם אתמול ושערי "החופשיות" עלו עד 10 אחוזים.

יום העצמאות עם הארץ

עמ' 13:
הסתיידות עורקים — יואל מרקוס
האם המולדת בסכנה — גדעון סאמט

בצל האינתיפאדה — ראובן פדהצור
40 השנים הבאות — אברהם טל

עמ' 14:

לוחמים, חלוצים, מקימי מדינות — בני לנדאו
ישראל וכלכלת השטחים — דן סניר
ירושלים, 14 במאי 48 — עמוס בן ורד

עמ' 15:

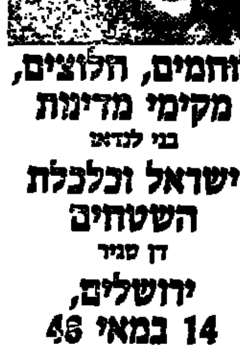

מדינת אום אל פאחם — דן כספי
מבט מן המגדל — זמן פריסטר

עמ' 16:
חוג בית ליום העצמאות

עמ' 17:
חתני פרס ישראל תשמ"ח

עמ' 18־19:
תרבות וספרות

עמ' 22:
טיול בעקבות לוחמים — אלי אלעד

שרות הארץ

מזג האוויר

התחזית: היום — מעונן חלקית, גשם יהיה מפעם לפעם; מחר — מעונן חלקית וחשש לממטרים.
- ירושלים: 18—9
- תל־אביב: 20—10
- חיפה: 20—10
- באר־שבע: 22—7

הגולן: 18—8, הגליל: 17—7, עמקי הצפון: 22—10, טבריה 22—10, שומרון: 20—8, נתב"ג: 22—9, אילת: 28—16

זכו בלוטו

המספרים הבאים עלו בגורל אתמול: 8, 10, 23, 31, 41, 42. המספר הנוסף: 32

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.5628	+0.0015
נוסעים	1.5869	+0.0008
שחור	1.6680	—

שער הסל

יציג	1.7185	−0.0004

בגליון זה 22 עמודים

ערך את העמוד: ברוך שפירא

לפניך שתי אפשרויות בהרצליה וברחובות

לגור בחברה טובה

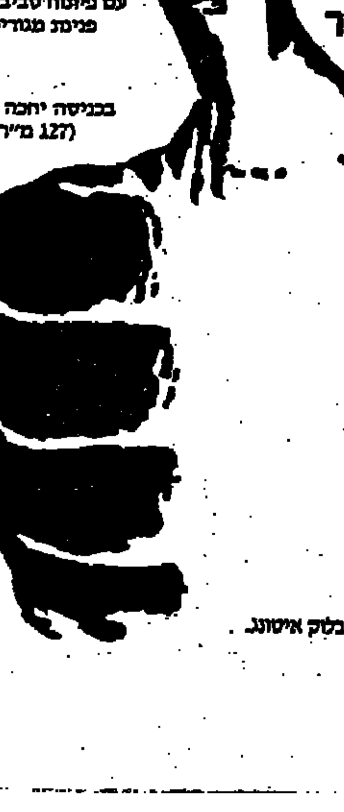

גזית ושחם היא חברה אמינה וותיקה הבונה כבר 30 שנה מבני ציבור, מרכזים מסחריים ודירות מגורים בסטנדרט גבוה. חוסנה הכלכלי של החברה, מבטיח לכם תנאי רכישה נוחים ובטחונות מלאים. עכשיו אתם יכולים לבחור את האפשרות שלכם למגורים בחברה טובה.

הזדמנות אחרונה לעבור לצפון רחובות

רק המזדרזים יוכלו להבטיח לעצמם דירה בבנין האחרון (מס' 7) שגזית ושחם בונה בגבעת היקב, בצפונה של רחובות. דירה משובחת, בסביבה משובחת. בסמוך למכון ויצמן, הפקולטה לחקלאות, והמרכז המדעי המתפתח. עם פיתוח סביבתי מיוחד, בתי ספר מעולים, בשכונה שהיא פנינת מגורים אמיתית. כדאי להזדרז. זה הבנין האחרון בגבעת היקב!

דירה אדירה

בכניסה יוחכה לך לובי מפואר. בדירה - 5 חדרים מרווחים (127 מ"ר), 3 כיווני אויר, 2 חדרי אמבטיה ושירותים מהודרים, ריצוף קרמיקה, מטבח אמריקאי משוכלל, משקופי אלומיניום ונגרות עץ משובחות ישלימו את עיצוב הפנים המרהיב של הדירה והבנין כולו.

הרצליה הירוקה: כל היתרונות של הרצליה-העיר ושמריהו-הכפר.

ברחוב דב הוז, במקום בו נפגשת הרצליה עם כפר-שמריהו מוקמת שכונת הקוטגים המשלבת את הטוב שבשני העולמות:

• 2 דקות ממרכז כפר שמריהו. • 5 דקות ממרכז העיר הרצליה. • 10 דקות הליכה מהקאנטרי קלאב • מדרחוב הלכני מרהיב - בטחון מלא לילדים • מרתף גדול בכל קוטג' - לכל מטרה. • 2 טיפוסי קוטג'ים: 175 מ"ר - 200 מ"ר בנוי • בנוסף: חדר משק, מוסך וגלריה • 120-180 מ"ר גינה לכל קוטג'. תכנון בסגנון מיוחד: מאד אירופאי, יותר גבוה, יותר חללים, הרגשת מרחב שאין בתכנון סטנדרטי • גגות בשיטת "הגג המרחף" • חצר פרטית עם שער לכל קוטג' • אפשרות לשינויים בתכנון הפנימי: לפי רצונך. • ערבות בנקאית צמודה.

בברכת חג עצמאות שמח לכל בית ישראל.

גזית ושחם
חברה לבנין בע"מ

לפרטים, אנא פנה למשרדי גזית ושחם:
תל-אביב - רחוב אלנבי 95, טל: 03-292478/9.
ברחובות - רחוב הרצל 192 במשרד קומה ב', טל: 08-470275.

הבניה בבלוק איטונג.

صكذا عن الاحتلال

ראיתי שמעתי

בהונגריה חושבים שאפשר ללמוד מהסכם אפגניסטן

במסגרת דיווחים שמגיעים למשרד החוץ מהנציגויות בר"ה, הפכו באחרונה דיווחים מהנציגות החדשה שבהונגריה לדבר שבשגרה. כך, למשל, הגיע אתמול דיווח של הנציג הדיפלומטי שלמה מרום בעקבות הסכם אפגניסטן. הדיווח מספר על מאמר פרשנות באחד העיתונים ההונגריים, שבו נאמר כי המודל האפגני יכול לשמש בסיס להצלחה גם במזרח התיכון. כפי שנהגו בהסכם באפגניסטן, יש צורך בדיונים הדדיים גם באזורנו, כמו למשל, הכרה של אש"ף בישראל.
א.לם

הפריט הסודי של אלוף הפיקוד

במופע השירותרום שיתקיים ביום העצמאות בבית החייל בבאר שבע יוצג למכירה אלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי, פריט שנשמר עד כה בסוד. זהו תצלום של אנשי היחידה ללוחמה בטרור, בעת חילוץ האמהות מאוטובוס הדמים בכביש דימונה־באר שבע.

הפריט יימכר במכירה פומבית, לאחר שקיבל את אישורם של גורמים מסויימים להוצאתו למכירה.
איתן רבין

הקול במקום הכלי — הזמרים ישירו במקום פוגורליץ' שחלה

במבצע בזק שינתה התזמורת הפילהרמונית את תוכניות הקונצרטים שלה בבריכת הסולטן במוצאי יום העצמאות ובכיכר מלכי ישראל במוצאי שבת. השינוי נערך עקב מחלתו של הפסנתרן איוו פוגורליץ', שהיה אמור לנגן בשני קונצרטים אלה.

הזמרים האורחים, שהגיעו לישראל לביצוע פרק הסיום מתוך הסימפוניה התשיעית של בטהובן, התגייסו למשימה וישירו אריות ידועות מתוך אופרות מפורסמות: בירושלים ישירו זמר הבאס מרויס ריגי־צלר, הטנור ריצ'ארד ורסאלה, זמרת הסופרן האמריקאית מארילין וזמרת המצו־סופרן זהבה גל.

גל, ישראלית המתגוררת בשנים האחרונות בארה"ב, נענתה לבקשתו של זובין מהטה להאריך את שהותה בארץ, ובמוצאי שבת היא תשתתף בקונצרט בתל אביב.

תארי כבוד באוניברסיטת בן גוריון

תארי דוקטור לשם כבוד תעניק אוניברסיטת בן גוריון שבנגב לשר האוצר משה נסים ולפילוסוף וההיסטוריון סר ישעיהו ברלין.

כן יקבלו את דוקטורט הכבוד ישעיהו (שייקה) דן, מהלוחמים הנועזים למען תקומת המדינה והבאתם לארץ של רבבות יהודים; פרופ' סידני גלבר, פילוסוף ידוע מארה"ב, ומילדרד אייזנמן משוויץ, תורמת גדולה התומכת באוניברסיטה, בסטודנטים ובשטחי מחקר רבים.

בין האורחים הרבים שישתתפו במושב חבר הנאמנים במאי, שבו יוענקו התארים, תהיה גם הרוזנת מאבון, אלמנתו של סר אנתוני אידן, ראש ממשלתה לשעבר של בריטניה. הרוזנת עומדת בראש אגודת שוחרי האוניברסיטה בבריטניה.

"משה דיין" — הקרנת בכורה

במעמד ידידים, בני משפחה ותומכים לדרך הפוליטית, ובנוכחות ראש עיריית תל אביב, שלמה להט, תתקיים בתחילת החודש הבא הקרנת הבכורה לסרט על משה דיין ז"ל. הסרט הופק ובויים בידי פטר פריישטדט.

ההקרנה היא יוזמה של עמותת ידידי משה דיין, עיריית תל אביב והמרכז הבינלאומי להנצחת אנשי חזון בעם היהודי. במסגרת מפעל זה נעשו כבר סרטים על מנחם בגין, לוי אשכול, ברל כצנלסון והרב קוק.

הסרט מורכב מפסיפס של ראיונות עם אישים שהכירו את דיין ומקטעי ארכיון מצולמים. ילדותו משוחזרת על ידי שחקנים.

סרטי מפעל ההנצחה מועברים לבית הספרים הלאומי שליד אוניברסיטת תל אביב, לקהילות יהודיות ולרשויות שידור בעולם.

"כל הכבוד שיש לך אמא שכזו", אמרה שולמית שמיר (משמאל) למזכיר הממשלה, אליקים רובינשטיין (מימין) בעת שחלקה תעודות הוקרה ל־40 מתנדבים במסגרת המבצע "זקן למען זקן". בין מקבלי התעודות היתה שפרה בירנבוים־רובינשטיין בת ה־80, (במרכז), אמו של מזכיר הממשלה. המתנדבת זה שנים רבות בסיוע לזקנים בודדים המאושפזים בבתי חולים.

בעריכת עידית רוזנבלום

פרשנות / ראובן פדהצור

לצה"ל בואינג 707 שהוסב למשימות התראה ומסוגל לשבש ציוד קשר

ועדת החקירה המיוחדת שמינה נשיא טוניסיה מסרה כי בואינג ישראלי טס בליל ההתנקשות במרחק לא גדול ממקום מגורי אבו ג'יהאד וגרם לניתוק כל מכשירי הטלפון והקשר באזור

ועדת החקירה המיוחדת, שמינה נשיא טוניסיה, לחקירת רצח אבו ג'יהאד, מסרה בדו"ח חלקי שלה, כי מטוס בואינג ישראלי טס בליל ההתנקשות במרחק לא גדול ממקום מגוריו של המנהיג הפלשתינאי.

הוועדה מסרה גם את אות הקריאה שבו השתמש, לדבריה, המטוס הישראלי בריחוף במכשיר הקשר. אם אכן נכונים נתונים אלה, ניתן לבחון את נתיב הטיסה האפשרי של המטוס.

את הקריאה שנמסר יכול אמנם להיות בשימוש של מטוסים המשתמשים בנתיבי התעופה הבינלאומיים. מטוסים צבאיים של חיל האוויר משתמשים בטיסותיהם בנתיבים אלה באותות קריאה אזרחיים, שהקידומת שלהם היא אכן כמו זו שנמסרה על ידי ועדת החקירה הטוניסאית — 4X.

שום מגבלה לא מוטלת על מטוס הטס בנתיבים הבינלאומיים, לאחר שהגיש "מירשה טיסה" בהתאם. הנתיב העובר במרחק לא גדול מטוניס הוא זה המחבר את מלטה עם שדה התעופה קרבונרה שבסרדיניה. נתיב זה, העובר בין הקצה הדרומי של סיציליה, לבין הקצה הצפוני של טוניסיה, מכונה בלו 21 (כל נתיב תעופה מקבל כינוי של אחד הצבעים ותוספת של מספר), ונמצא תחת פיקוח בקרת הטיסה של רומא.

הנתיב עובר במרחק של 86 מילים ימיים (154 ק"מ) מהעיר טוניס. מטוס הטס בנתיב זה נמצא בקשר רדיו עם בקרת הטיסה שבאזור רומא, ואין לו קשר רדיו עם הבקרה הטוניסאית. על פי פרסומים זרים, שאחד מהם (ב"אוויאשן וויק") אף כלל שרטוט מדוייק למדי, פותח בתעשיה האווירית מטוס להתראה מוקדמת, על בסיס מטוס הנוסעים בואינג 707. על פי פרסום הוועדה הטוניסאית, המטוס הישראלי, שאותר בליל ההתנקשות היה מדגם זה.

על פי אותם פרסומים זרים, נועד המטוס, שפותח בישראל, להוות תחליף למטוס ההתראה האמריקאי אייוואקס, אשר לא נמכר לישראל. המטוס הישראלי מצוייד, על פי אותם פרסומים, בציוד אלקטרוני משוכלל ומתוחכם, המצליח להגיע לביצועים המשתווים לפחות לאלו של האייוואקס.

על פי אותם פרסומים, בין שאר המערכות בהן מצוייד מטוס ההתראה הישראלי, גם ציוד משוכלל להסימות ושיבושים של ציוד קשר על הקרקע. הדיווחים מטוניס ידעו לספר, כי כל מכשירי הטלפון והקשר בשכונתו של אבו ג'יהאד נותקו והפסיקו לפעול בעת ביצוע ההתנקשות.

בנוסף לכך, יש כמובן אפשרות להשתמש במכשירי הקשר של הבואינג, על מנת לקלוט תשדורות של כוחות מהקרקע, ולקיים קשר רצוף עם יחידות קומנדו, המבצעות את משימתן. המטוס יכול לשמש גם כממסר להעברת תשדורות בין כוח הנמצא על הקרקע לבין כלי שיט.

"נמשיך להילחם", הבטיח אתמול בתוניס יאסר ערפאת בעת הטמנת ארונו של אבו ג'יהאד לקבורה בדמשק. (תצלום אי.פי.)

שיחת היום / גדעון אלון

עם: אלוף (מיל') מאיר זורע, ששכל שני בנים במערכות ישראל
על: משמעות יום הזכרון לחללי מערכות ישראל

הפצעים לא מגלידים לעולם

שני בניך, נפלו במערכה. יונתן ז"ל נפל במלחמת ששת הימים ויוחנן ז"ל במלחמת יום הכיפורים. איזו משמעות יש ליום הזכרון בעיניך?

זהו יום שבו כל העם מתייחד עם זכרם של אלה שנפלו מאז הקמת צה"ל ולאורך כל השנים, במלחמות ובפעולות הצבאיות. כל העם הוא משפחה אחת. אתמול זה קרה לי ומחר זה עלול לקרות למשפחה אחרת. בכל בית שני בישראל יש לצערנו שכול וכל העם מזדהה ביום הזה עם המשפחות השכולות.

האם יכולה להיות הזדהות שלמה של הציבור עם כאבן של המשפחות השכולות?

לא יכולה להיות הזדהות שלמה. אדם קרוב אצל עצמו. אבל ישנה הזדהות רבה ככל שניתן לצפות, מצידם של משפחות והורים שהשכול לא פגע בהם.

כבר 21 שנים חלפו מאז שבנך יונתן נפל, ו־15 שנים מאז שקיבלתם את הבשורה המרה על נפילתו של יוחנן. האם הכאב מתקהה בחלוף השנים?

בשום פנים ואופן לא. אלה פצעים שאינם מגלידים לעולם.

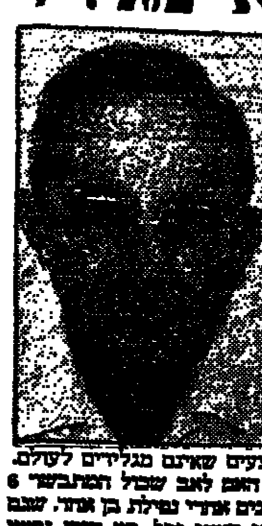

האם לאב שכול המתבשר 6 שנים אחרי נפילת בן אחד, שגם בנו השני נפל, יש חוסן נפשי רב יותר להתמודד עם השכול הבא?

אינני יכול כמובן לדבר בשמם של הורים שכולים אחרים, כי אינני יודע כיצד הם מרגישים, אלא רק בשם רעייתי ובשמי. אני יכול לומר שלכל מכה יש את העוצמה הרבה שלה.

האם הורים שכולים זקוקים ליום הזכרון לחללי מערכות ישראל, אף שאותם בכל ימות השנה זוכרים את הבנים שנפלו?

אינני יודע מהו הנוהג במשפחות שכולות אחרות. אנחנו זוכרים בבנים שנפלו בעיקר בימי ההולדת שלהם, יותר מאשר ביום הזכרון או ביום השנה לנפילתם. בימי ההולדת שלהם, אנחנו נזכרים כבני כמה הם היו היום, אילו היו.

האם המעבר מיום הזכרון ליום העצמאות, מהאבל וההתייחדות עם זכר הנופלים, לשמחת החג, אינו חד מדי?

אני הקדשתי לנושא זה מחשבה רבה והגעתי למסקנה שהנוהג הקיים הוא המוצלח ביותר, כפי שנתן אלתרמן ביטא זאת בשירו "על מגש הכסף". אומה שלמה מקבלת מהנער והנערה את החג על מגש של כסף, הודות לבנים שנפלו.

ליום הזכרון יש בעיניך גם משמעות חינוכית?

ללא ספק יש חשיבות לכך שהדור הצעיר ידע את מורשת הקרב, ישמע על מערכות ישראל בהם נפלו הבנים.

אבו־איאד: פלשתין היא יפו, ירושלים, נצרת, לוד וחיפה

"אף מנהיג פלשתיני לא יכול להתמקח על כך או להגיש ויתור כלשהו"

כווית (ע"מ). "פלשתין היתה ותישאר ערבית. פלשתין היא ירושלים, יריחו, נצרת, חברון, לוד, רמאללה, ג'נין, יפו וחיפה. פלשתין בית לחם, קלקיליה, עזה ודיר אל־בלח".

בקריאה זו יצא אבו־איאד, והיא התפרסמה בעתון הכוויתי "אלקבס". כן הבהיר כי אש"ף לא יוותר לעולם על ירושלים. "ירושלים היא בירתנו ולא נוותר על כך. יהיה המחיר אשר יהיה. אין פלשתין ללא ירושלים ודבר לא ירצה אותנו פרט לירושלים".

אבו איאד קרא לעם הפלשתיני להגביר את המהפכה והמרי האזרחי נגד האויב הציוני, כדי להשיג את הזכויות הלגיטימיות. הוא אמר כי ההנהגה הפלשתינית דוחה כל פתרון מדיני שאינו מבטיח את חזרתו של העם הפלשתיני והקמת מולדתו על אדמתו הפלשתינית. לכן דוחה אש"ף את כל היוזמות, כולל יוזמת שולץ.

אבו איאד פנה לעם הפלשתיני באמצעות העתון "אלקבס" ואמר כי יסודות פעילותו של אש"ף הם שחרור האדמה והעם ואף מנהיג פלשתיני אינו יכול להתמקח על כך או להגיש ויתור כלשהו. לא יהיה שלום ולא מו"מ ללא הכרה בזכויותינו ומדינתנו העצמאית.

הוא הזהיר שלא לדבר בשם אש"ף, דבר המהווה מעבר על הקו האדום. אש"ף דוחה זאת וילחם לשם כך.

הוא סיים את הקריאה בציינו כי "זה השבוע שארבעים שנות כיבוש מחקו את ההיסטוריה שלכם, את מאבקכם ותרבותכם. אולם אתם הכתבתם את ההיסך. אבן החול היא הנשק שלכם. המהפכה שלכם הגנה על התרבות. אל תקשיבו לספקנים. דרישותינו ברורות: מדינה פלשתינית על אדמת פלשתין. אין על כך מיקוח או ויתור ואין שלום ללא זאת".

הקריאה פורסמה לפני חיסולו של אבו־ג'יהאד.

אל על

	טמפ' מינימום	טמפ' מכס'			הטמפרטורות אתמול
אמסטרדם	14	21	גשום	12	20
אתונה	10	14	גשום	5	16
בוקרשט	2	10	מעונן	8	20
בריסל	14	22	מעו"ח	5	22
וינה	8	18	מעו"ח	9	21
ז'נבה	7	15	נאה	10	20
לונדון	12	16	גשום	15	17
ליסבון	13	17	גשום	16	19
מדריד	13	18	גשום	11	20
ניו־יורק	4	18	מעו"ח	10	18
פאריס	14	20	גשום	14	23
פרנקפורט	7	20	נאה	—	—
ציריך	7	12	נאה	—	—
קהיר	15	27	מעו"ח	13	26
קופנהאגן	7	28	מעו"ח	5	13
רומא	9	16	מעו"ח	4	23
שטוקהולם	2	6	מעו"ח	5	10

ELAL אל על

תעודה אנושית מרתקת על נס רפואי

גילוי לב

מאת

אסתר גושן־גוטשטיין

פרופ' משה גושן גוטשטיין, חתן פרס ישראל תשמ"ח למדעי היהדות, עבר בשנה שעברה ניתוח לב פתוח וכתוצאה ממנו שקע בתרדמת ארוכה. הרופאים אמרו נואש וחשבו כי אין סיכוי שיחלים ממצב "הצמח" בו היה שרוי.

אשתו, מחברת הספר, מתארת בגלוי לב וללא כחל ושרק את כל שלבי התמודדותה של המשפחה עם מחלתו עד להחלמתו ושובו לעבודתו המדעית.

ש

הוצאת שוקן / ירושלים ות"א

ברלב: נצטרך לחיות עם האינתיפאדה

מאת עקיבא אלדר

"אם הערבים ימשיכו להפעיל טילים נגד ישראל הם ישלמו ביוקר" — אמר שר המשטרה חיים בר לב ל"הארץ".

בר־לב אמר ל"הארץ" כי הוא אינו מקבל את ההנחה, כי סוף ההתקוממות בשטחים קרוב למרות שסוף המהומות ירד, אך בכל מקרה לא נחזור למצב שהיה לפני ההתקוממות. שר המשטרה סבור, כי ההתקוממות מקיפה ציבור רחב ולא רק קבוצות מסיתים וארגוני מחבלים ועל כן "האינתיפאדה היא תופעה שנצטרך לחיות איתה".

המפרץ

(סוף מעמוד 1)

להגנה עצמית". פיקרינג הביע הערכה לראש הממשלה על דבריו.

נפגעו יותר מ־40 איראנים

רדיו טהראן מסר, כי לאיראן היו יותר מ־40 הרוגים או פצועים בקרב הימי עם אוניות המלחמה האמריקאיות ביום שני.

איראן הכריזה, כי תגמול לעיראק ולארה"ב לאחר המהלומות שנחתו עליה בתוצאה מהן בימי המפרץ. מפקד הצי האיראני אמר כי 15 איש נהרגו ו־29 נפצעו באניית המלחמה "ג'ושאן", אשר לדבריו נלחמה עד לסיום האחרון נגד אניות ומטוסים אמריקאיים.

כן אמר, כי מספר ימאים נהרגו או נפצעו בפריגאטות "סאהאנד" ו"סאבאלאן", כאשר נפגעו מטילים, שירו לעברן מטוסי קרב אמריקאיים.

טילי "סילקוורם"

איראנים הוצבאו

חמישה טילי "סילקוורם" מתוצרת סין נורו מאיראן לעבר כוח־משימה ימי אמריקאי, שבו היו גם עיתונאים, במהלך התנגשויות הימיות במפרץ, נמסר אתמול.

הטילים עשו ביום שני את דרכם לעבר אוניות מלחמה אמריקאיות, בראשות פריגאטת־הטילים "ג'ק ויליאמס", אך החטיאו את מטרותיהם.

קודם לכן פגעו אוניות מלחמה ומטוסים אמריקאיים קשה בפריגאטה איראנית, והטביעו יותר גם השמידו ספינת־טילים וספינת־סיור, שתי פריגאטות ושתי ספינות מהירות של האיראנים.

הכתבים על סיפון הפריגאטה "ג'ק וויליאמס" מסרו, כי כאשר נתגלו הטילים האיראניים על מסכי המכ"ם, שינתה זו מייד את נתיבה ופתחה בירי לעברם.

אף אחד מארבעת הטילים הראשונים לא התקרב לאוניות, אולם החמישי חלף במרחק קצר מהפריגאטה ונפגע באותה־מקרה רחוקה.

הפנטאגון פתח מייד בחקירה, כדי לוודא שאכן נורו טילים איראניים מתוצרת סין, כפי שדיווחו העיתונאים.

רדיו טהראן טען אתמול, כי הצי האיראני הצליח שלשום להפיל מסוק אמריקאי במפרץ.

הפנטאגון אישר, כי מסוק אחד מדגם "קוברה", ובו שני אנשי צוות, נעלם ביום שני כשמפרץ במהלך טיסה שיגרתית.

צה"ל הקים "אנצאר קטן" ליד ירושלים

מאת ראובן פדהצור
סופר הצבאי של "הארץ"

בשל ריבוי העצירים בשטחים הקים צה"ל מיתקן כליאה חדש, המכונה "אנצאר הקטן". המיתקן הוקם ליד מחנה עופר שבאיזור גבעת זאב מצפון לירושלים, והוא מאכלס כיום בעצורים ואסירים המשרתים בעבירות של הפרות סדר.

בימים הקרובים יפתח מיתקן כליאה נוסף לעצורים ואסירים מהשטחים.

עם פתיחת מיתקן כליאה זה יחוסל "אנצאר הקטן" והאסירים המאוכלסים אותו יועברו למגידו.

בינתיים ממשיך לתפקד מיתקן הכליאה בקציעות, המאכלס אלפי עצורים.

מפקד כלא קציעות, סגן אלוף דוד צמח, הועלה אתמול לדרגת אלוף משנה.

"בישראל נוהגים חוסר־אחריות ברמיזות על חיסול אבו־ג'יהאד"

— אומרים דיפלומטים ישראלים במערב־אירופה

מאת דניאל דגן
סופר "הארץ" באירופה

בון (מיוחד ל"הארץ"). בנציגויות ישראליות רבות במערב אירופה היו בימים האחרונים ערים לתגובות שליליות וחיוביות כאחד על רצח המנהיג הפלשתינאי אבו ג'יהאד. כמעט כל המטלפנים, או כותבי המכתבים, הניחו שישראל היא האחראית לרצח.

בבריסל הפגינו לפני שלושה ימים נציגים של קבוצות שמאל שונות מול שגרירות ישראל. אך לא היו תקריות כלשהן. כלי התקשורת במערב אירופה מרווחים עתה שמיום ליום מצטברות הוכחות הרשות לכך שישראל עמדה מאחורי רצח אבו ג'יהאד. בנציגויות אחרות של אש"ף נתקבלו זרי אבל מאוהדים אירופאיים של הארגון.

דיפלומטים ישראלים בבירות מערב אירופה אמרו בשיחות פרטיות, כי גורמים בארץ נוהגים בחוסר אחריות כאשר הם מחזקים בהתמדה את הרושם שישראל היתה אחראית לרצח אבו ג'יהאד, ואף נרסים להפוך את הנושא לקלף אפשרי במערכת הבחירות. בין השאר הם ציינו, שהתנהגות כזאת גורמת נזק הסברתי גדול.

לרגל יום העצמאות יערכו מחר בבירות מערב אירופה קבלות פנים רשמיות של שגרירויות ישראל.

ארונו של אבו־ג'יהאד מועבר לנמל התעופה של תוניס, משם הוטס לקבורה בדמשק. (תצלום אי.פי.)

מחשב יסייע במעקב אחר כל העצירים בשטחים

מאת ראובן פדהצור
סופר הצבאי של "הארץ"

בצה"ל הולך ומתגבשת תוכנית מחשב שתסייע במעקב אחר כל העצירים בשטחים. בשל הכמות הגדולה של עצירים ואסירים נוצרו מצבים בהם היה חוסר בהירות לגבי מיקומו של עציר או תקופת מעצרו המדוייקת.

עד עתה התנהל המעקב אחר המעצרים השונים בצורה ידנית, והדבר גרם לטעויות. העברת המידע, שבאפקי ידנית, באמצעות הטלפון גרמה גם היא לטעויות ולאי־בהירויות. המעבר לתוכנית המחשב תאפשר איתור מהיר ומדוייק של כל עציר ואסיר במיתקני הכליאה השונים בהם נמצאים תושבים מהשטחים.

זו רשימת תביעות הרופאים למו"מ עם האוצר ביום א'

רופאי המדינה וקופ"ח לא ישבתו עד סוף השבוע

מאת עדנה ארידור
סופרת "הארץ"

רופאי המדינה החליטו להפסיק את העיצומים בבתי החולים הממשלתיים והעירוניים. היום חוזרים בתי החולים לפעילות רגילה ונפתחות מרפאות החוץ.

ליום ראשון נקבעה פגישה בין נציגי האוצר לרופאים בנושא הפעלת משמרת שניה בבתי החולים ודיון בתביעות להשוות תנאי שכר ותנאי עבודה לאלו הנהוגים בבתי החולים של קופת חולים הכללית.

ללא כל קשר לתנאים להפעלת משמרת שניה דורשים הרופאים:

- שלוש שעות נוספות ללא דיווח. הכוונה לקצר את שבוע העבודה ל־42 שעות ולהשלים את המכסה של 45 שעות על ידי שעות נוספות.
- זכות להמיר חופשה בכסף.
- תוספת של יחידות תת מחלקות עם כוננויות ותורנויות.
- תוספת כוננויות אישיות למומחים ללא קשר למספר הכוננויות שהם מבצעים בחודש.
- תוספת כוננויות לצוותי חדרי המיון.
- רכב צמוד למנהלי בתי חולים, סגניהם, רופאים מחוזיים ורופאי מנהל.
- קביעות לאחר שנת עבודה אחת.
- תקנים להחלפת רופאים שיוצאים לחו"ל להשתלמות.

רופאי בתי החולים של קופת חולים הפסיקו אמש את העיצומים עד יום ראשון. ביום ראשון ימשיכו להשבית חדרי ניתוח ויסגרו מרפאות חוץ. למרות השבתת חדרי הניתוח בבתי החולים במהלך שלושת הימים האחרונים, בוצעו חלק מהניתוחים המתוכננים ומי שהגיע לחדרי מיון התקבל ונבדק.

המחלקה לזכויות חברים בקופת חולים פרסמה אתמול כי 105 חולים נשלחו לטיפולים בחו"ל במהלך 1987. מדובר ב־26 ניתוחי לב פתוח, 24 השתלות כבד וכליות, 19 ניתוחים למחלות ממאירות ו־36 מקרים אחרים. ל־87 ניתנה השתתפות למלווה בסכום של 380 שקלים בעד כל יום אשפוז. השתתפות בהוצאות לפי תעריף של בית חולים בארץ ניתנה ל־16 חולים. דובר קופת חולים הכללית, דוד תגר, הדגיש כי מדובר באיסופת עד מספר חודשים, בהיקף כספי ובהוצאה שנתית של מליוני שקלים.

לא מכרת
לא שילמת
קבלת מודעות
ל"לוח העיר"
38 38 38
מודעון

ידידיו של דמיאניוק בקליוולנד "מזועזעים"

קליוולנד (עי"ד). ידידיו ושכניו של ג'ון דמיאניוק הגיבו שלשום בערב בעיר קליוולנד שבארה"ב בזעזוע ובעצב על הידיעה, כי בית המשפט בישראל הרשיע אותו וזיהה אותו עם "איוואן האיום" של מחנה ההשמדה טרבלינקה.

"זה כמו מוות במשפחה שלנו", הגיבה איזה קוטלבץ, 53, ידידה ותיקה של משפחת דמיאניוק וחברה בכנסיה האוקראינית־האורתודוקסית, בפרבר פארמה של קליוולנד, בה נהג להתפלל דמיאניוק.

היא מסרה כי חברי הקהילה התפללו ביום ראשון בערב למענו, והם הוכו בהלם בשומעם את פסק הדין.

"אין זה הוגן מה שעשו לו", הוסיפה.

חבר פרלמנט בריטי: אנשי בטחון ישראלים חקרו אותי בנמל "היתרו" על השקפותי

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). חבר פרלמנט בריטי ממפלגת הליבור טוען כי אנשי בטחון ישראלים בנמל התעופה של "היתרו" חקרו אותו במשך חצי שעה על השקפותיו הפוליטיות טרם המריא לתל־אביב לחופשת הפסחא. לדבריו גם האנשים אשר היו עמו נחקרו על אמונותיהם והסיבות לנסיעתם.

ג'ון קאמינגס מוסיף כי אין הוא מתנגד לחקירות בטחוניות ואפילו היה מוכן לעבור חיפוש בגופו ולא רק במטענו, אולם אין הוא מוכן לשוחח על פוליטיקה עם אנשי בטחון ישראלים ובמיוחד על אדמה בריטית וכאשר הדבר כלל אינו נחוץ כלל. הוא שיגר מכתב לשר הפנים הבריטי דאגלס הארד ומחה נמרצות על היחס כלפיו בשדה. "מה היתה תגובת הממשלה אם הקג"ב היה חוקר אותי בלונדון לפני טיסה למוסקווה?" הוא שאל.

חבר הפרלמנט לא קיבל עדיין תשובה על מכתבו ובמקום זה קיבל הזמנה לפגישה מאת סגנית שר החוץ.

רייגן שיגר ברכות גם לסוריה לרגל חגה הלאומי

דמשק (עי"ד). נשיא ארה"ב, רונלד רייגן, שיגר איגרת לנשיא סוריה, חאפז אל אסד, וקרא לו לפעול לשיפור היחסים שבין שתי המדינות — על כך מסרו אתמול פקידים סוריים בדמשק.

לדבריהם, קבע רייגן באגרתו, כי "חשוב מאוד להרבות במאמצים, כדי לשפר את היחסים בין ארה"ב ובין סוריה. עזה תקוותי שיעלה בידינו למצוא פיתרון לבעיות הקשות, ולהשיב על כנם את השלום ואת היציבות במזרח התיכון".

לדברי הפקידים כלולים דברים אלה במברק ברכה, ששיגר רייגן לאסד, לרגל חגה הלאומי של סוריה.

בקבוק תבערה בירושלים

מאת נדב שרגאי
סופר "הארץ" בירושלים

בקבוק תבערה הושלך אתמול על סיור של משמר הגבול ליד שער הפרחים בירושלים. הבקבוק התפוצץ אך לא התלקח. לא היו נפגעים ולא נגרם נזק.

עורך את העמוד: בועז שפירא

משלחת ישראל לאירועי יום השנה למרד גטו ורשה — אילתרה "טקס"

בטקסי הזכרון שיזם הממשל הפולני לא הוזכר שם ישראל, והתייחסו רק ליהודים ● צילומי דגל ישראל הוצאו מסיקורי הטלוויזיה הפולנית ● הממשל הפולני התיר ל־2 קבוצות של פלשתינאים לקיים עצרות מחאה סמוך לאתרי ההנצחה בגטו היהודי לשעבר

מאת יואב קרני
שליח "הארץ" לפולין

ורשה (מיוחד ל"הארץ"). במסגרת האירועים הרשמיים של הממשל הפולני לציון יום השנה למרד גטו ורשה, "אילתרה" אתמול המשלחת מישראל "טקס בלתי רשמי" בשולי העצרת המרכזית ליד האנדרטה בגטו. סגן ראש הממשלה, יצחק נבון, עלה על הבימה לאחר סיום העצרת הרשמית, הודה לשלטונות הפולניים על מה שכינה "החלק הרשמי של האירוע" ונשא נאום קצר. אחר כך הניפו נציגי משלחות מישראל, ובני נוער שהגיעו מהארץ כדי להשתתף בטקסים ולסייר במחנות המוות שרו שירים ישראליים ורקדו.

על אף המבוכה שניכרה בצד הפולני, נוכח אילתור בלתי מתוכנן זה, נמשכו אתמול כסידרן תוכניות הזיכרון וההנצחה שיזם הממשל הפולני בשיתוף ארגוני־הנצחה מישראל ומקהילות יהודיות במערב.

מנהיג פולין הגנרל ירוזלסקי נועד אתמול עם משלחת של הפדרציה העולמית של יוצאי פולין, וקיים איתה מה שתואר כ"שיחה עניינית באווירה טובה".

אילתור הנאום והנפת דגלי ישראל בשולי העצרת הרשמית שיזמה ממשלת ורשה המשיך את השיגרה המוזרה שהתגבשה בשבוע האחרון בין נציגים ישראלים ופולנים: על פי הסוד שלפיו פעלו הצדדים בסידרת הטקסים הארוכה, הסכימו השלטונות הפולניים לנוכחותם של אישים מישראל, בלא להכיר בהם כנציגים של ממשלת ישראל.

לפיכך, השתתפו השרים נבון ושריר ושבעת חברי הכנסת שהגיעו לביקורים ולטקסים בפולין רק במעמד של נציגים ארגוניים או מבקרים פרטיים. הממשל הפולני אף הקפיד להדגיש, בשיחה שקיים חבר הפוליטביורו הפולני עם המשלחת הישראלית, כי אין להעלות על הדעת חידוש היחסים הדיפלומטיים בין פולין לישראל כל עוד לא נמצא פתרון כולל לסכסוך במזרח התיכון.

במקביל להקפדה בצד הפולני על ההפרדה המודגשת בין ארועי הזיכרון ללוחמי הגטו ולקורבנות היהודיים לבין המימד המדיני הכרוך ביחסי ורשה — ירושלים, התיר אתמול הממשל הפולני לשתי קבוצות של סטודנטים פלשתינאים לקיים עצרות מחאה משלהן סמוך לאתרי ההנצחה באזור ששימש בשעתו כגטו היהודי; קבוצה ראשונה של סטודנטים פלשתינאים התכנסה ליד אנדרטת החייל האלמוני במרכז ורשה, וקבוצה שניה של פלשתינאים הפגינה ליד אחד משלטי הזיכרון להנצחת חללים פולניים מתקופת הכיבוש הנאצי.

הסטודנטים הפלשתינאים מחו נגד מדיניות ישראל בשטחים, נגד רצח אבו ג'יהאד ונגד העובדה שהממשל הפולני איפשר את נוכחותם של אישים רבים כל כך מישראל על אדמת פולין.

בטקסי הזכרון שיזם הממשל הפולני לא הושמע איזכור של מדינת ישראל, והוקפד על ניסוח הנאומים והכתובות שעל זרי הפרחים בנוסח שהתייחס ללוחמי הגיטאות היהודיים בלבד. צילומים של דגלי ישראל שהניפו משלחות מישראל הוצאו משידורי הטלוויזיה הפולנית שסיקרה את האירועים.

עם זאת, ניתנה הבלטה ניכרת לפגישה שקיים הגנרל ירוזלסקי, שליט פולין, עם מנהיגים יהודיים. הבלטה מתורשת זו חיזקה את ההערכות שנשמעו באחרונה בדבר מבוכה בפולין בכל הקשור למימד הישראלי של סידרת האירועים. ובמקביל — העניין הגובר שמגלה ממשלת פולין בטיפוח קשרים עם המנהיגות היהודית העולמית. נראה שכוונת הפולנים היא לרכוש בעניין זה את אהדתה של דעת הקהל במערב, במיוחד בארה"ב, כדי להקל על בקשותיה של פולין לאשראי וסיוע כלכלי מממשלות במערב.

נדחתה הענקת פרס לפעיל מוסלמי בשל ביטויי אנטישמיות

ד"ר אינאמולה קהאן, מזכ"ל הקונגרס האיסלאמי תמך בשעתו ב"פרוטוקולים של זקני ציון" ● קהאן: אינני אנטישמי; יש לי רק חילוקי דעות עם הציונים

מאת שלמה שמיר
סופר "הארץ" בניו־יורק

הענקת פרס אמריקאי יוקרתי למזכיר הקונגרס האיסלאמי, נדחתה עקב האשמות כי האיש, ד"ר אינאמולה קהאן, אחראי לפרסומים בעלי תוכן גזעני ואנטישמי.

ד"ר קהאן, בן 73, היה אמור לקבל את הפרס לאות הערכה על פעילותו בקידום הדת. הפרס, שנוסד בשנת 1972 בידי איש פיננסים אמריקאי, ג'ון טמפלטון, הוא בסך 369 אלף דולר. בין הזוכים בעבר בפרס זה: הסופר אלכסנדר סולז'ניצין והמטיף האמריקאי בילי גראהם.

הליגה למניעת השמצה והוועד היהודי האמריקאי פועלים למנוע את הענקת הפרס למזכיר הקונגרס האיסלאמי בנימוק כי ד"ר קהאן התבטא בעבר בסגנון גזעני ואנטישמי, ופירסם מאמרים שכללו התקפות ארסיות על הציונות והיהודים.

בין השאר, התייחס ד"ר קהאן לפרשת ווטרגייט כ"קשר שמאחוריו עומדים יהודים בעלי תככים" כדי לאלץ את ניכסון "לרקוד לפי הצליל שלהם". בפירסום אחר הביע ד"ר קהאן אהדה ל"פרוטוקולים של זקני ציון" ותמך בהפצתם.

ד"ר קהאן הכחיש את האשמות כי הוא אנטישמי. "יש לי חילוקי דעות עם הציונים בגלל החלטת האו"ם המשווה את הציונות לגזענות", אמר לסופר "ניו יורק טיימס". משרדו הראשי של הקונגרס האיסלאמי שוכן בקאראצ'י, והמימון בחלקו בידי סעודיה.

שמיר: שולץ יחזור בעוד חודש להמשיך במשא ומתן

ראש הממשלה: חוסיין רוצה להחזיר את השטחים לערבים, לא לשלוט בהם; לכן חוסיין אינו מתעניין בפתרונות־ביניים ● "כל עוד המהומות נמשכות — לא יהיה משא־ומתן"

בוועדות ובסיעות
/ דן מרגלית

ראש הממשלה, יצחק שמיר, מעריך כי מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ורג' שולץ, יחזור בעוד כחודש למזרח התיכון, כדי להמשיך במשא־ומתן המדיני. אך המלך חוסיין — שרוצה להחזיר לעם הערבי את יהודה, שומרון ועזה — אינו מעוניין לשלוט בשטחים אלה. שמיר קובע כי רצונו להעבירם לריבונות ערבית, גורם לו לבל יתעניין בפתרונות־ביניים ובאוטונומיה.

שמיר אמר אתמול בוועדת החוץ והביטחון כי הסכים למעמד פתיחה בחסות שתי מעצמות העל, כדי להעניק לחוסיין את הלגיטימציה הבינלאומית שביקש — אך הוא אינו מסתפק בכך אלא בוועידה בינלאומית כופה. מבחינה מעשית אין הבדל אם תוחזר כוועידה בעלת סמכויות או לאו — היא תרדוף ותנקוט עמדה, ותעביר זאת למועצת הביטחון.

הוא גם לא מצא כל שינוי בעמדת ברית המועצות, המצדדת בנסיגה לגבולות 1967 ובהקמת מדינה פלשתינית, תוך הכרה באש"ף. רוה"מ ישמח אם שר החוץ אדוארד שוורדנדזה יבקר בארץ. ברית המועצות הפסידה מהמישגה שבניתוק יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל, אמר שמיר. כל עוד נמשכות המהומות לא יתנהל משא־ומתן. מאחר שתביעות הערבים מרקיעות־שחקים, הוא הוסיף.

ח"כ מנחם הכהן (מערך) הביע ספק אם אכן תהיה רגיעה "גיא הרגיעה לגיא הריגה".

"מדיניות של אבו־עלי"

ח"כ בני שליטא (ליכוד) תהה אם שר הביטחון, יצחק רבין, מנהל מדיניות משלו בשטחים, המושפעת מהביקורת במפלגתו. שמיר השיב כי המדיניות בשטחים שייכת לממשלה כולה.

יו"ר הישיבה, ח"כ מיכה חריש (מערך), האשים את ראש הממשלה כי הוא מסלף את עמדת ארצות הברית, ששר החוץ שלה מצדד בעמדותיו של שמעון פרס.

ח"כ יוסי שריד (רצ) העיר כי "אפשר להרוג את אבו־ג'יהאד, אבל לא את הבעיה הפלשתינית. אפשר להרוג אבו אחרי אבו. אבל מדיניות של אבו־עלי אינה תחליף למשא ומתן". הוא קרא להזמין לארץ את שוורדנדזה.

ח"כ אהוד אולמרט (ליכוד) הזכיר לשריד כי השמאל הישראלי הבין מסמך בדבר נסיגה מוחלטת, ואפילו הוא לא התקבל על דעת הפלשתינים — מפני שלמעשה הם רוצים להתיישב ביפו ובחיפה. "כששריד מציע מדיניות לאיכותנית בתנאים אלה, הוא מציע למעשה כניעה".

ח"כ בנימין בן־אליעזר (מערך) סבור כי ההתקוממות בשטחים אכן נחלשה — בין השאר עקב הריגת אבו־ג'יהאד — אך בטווח הארוך יש לצפות להחמרת המצב בשטחים.

ח"כ דן מרידור (ליכוד) הסביר כי אילו קיבל ראש הממשלה את עמדת שולץ, כדי לתאם עמדות עם ארצות הברית, היתה זו מתקרבת עוד יותר לעמדה הערבית הקרבנית.

ח"כ אליהו בן־אלישר (ליכוד) האשים את משרד החוץ במחדלים, בכך שלא ניהל מסע מתמשך נגד השמצת העם בעיראק ונגד הקשר המתחזק בין מצרים ואש"ף.

זכרונות בטרבלינקה

אשה מתבוננת בעת ביקור אתמול באתר מחנה המוות טרבלינקה

רייסר — ממונה על הארגון במטה הבחירות של הליכוד

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

הרכבתו של מטה הבחירות של הליכוד הושלמה אתמול עם מינויו של ח"כ מיכה רייסר כיו"ר מטה הארגון לבחירות.

בראש מטה הבחירות עומד השר משה ארנס, יו"ר מכירות התנועה. ח"כ אהוד אולמרט יהיה אחראי על הנושא הכספי. את ההסברה ירכז שר האוצר משה נסים, יחד עם סגן השר חני מילוא וח"כ דוד מגן יהיה אחראי על המטה המוניציפאלי.

עדיין לא ברור ביצד ישולבו חברי המפלגה הליברלית במטה הבחירות של הליכוד. נשיאות המפלגה הליברלית החליטה לפני כחודש להקים מטה בחירות נפרד.

בשבועות האחרונים התרבו החוכים בצמרת תנועת החרות סביב אישם של המפקידים במטה הבחירות לכנסת. צירופו של רייסר אתמול נבע מהתערבותו הישירה של סגן ראש הממשלה, דוד לוי, שדרש מראש הממשלה לשקף במטה את קווי הכוחות בתנועה.

רייסר אמר אתמול כי מטה הארגון ליד מטה הבחירות של הליכוד יתפקד על בסיס של מחוזות. לדבריו יפעל להקמת מטות אזוריים וסניפים ברחבי הארץ. לדבריו, על־אף הנסיון יהיה אחראי ראש עיריית עפולה, ח"כ עובדיה עלי, גבי־מים הקרובים ייקבעו יותר אחראי האזורים.

גם במפלגת העבודה גובשו הסדרי העבודה של מטה הבחירות, בראשותו של מזכ"ל המפלגה ח"כ עוזי ברעם, שלצידו ראש עיריית עזה, אברהם (בייגה) שוחט, כראש המטה האירגוני; ונסים זווילי כאחראי על ההסברה. לפני ימים אחדים החליט מטה הבחירות של העבודה להרכיב תקציב בחירות בסך של 14 מיליוני שקלים. עוד הוחלט כי במערכת הבחירות הקרובות יימנעו מהשימוש במשם "מערך", ובכל פירסומי המפלגה יודגש אך ורק השם מפלגת העבודה הישראלית.

מתמ"ד — זרם חדש בחינוך הממלכתי־דתי, יותר תורני

זרם זה יאפשר הפרדה בין המינים ● הקמתו סותרת את הצהרות שר החינוך נגד מגמות בדלניות ואליטיסטיות בחינוך הממלכתי

מאת נילי מנדלר
סופרת "הארץ" לענייני חינוך

אגף החינוך הממלכתי־דתי במשרד החינוך הודיע על מדיניות חדשה, ולפיה יוקם בצד בתי הספר הדתיים המתונים תת־זרם חדש שבו ייכללו כיתות ובתי־ספר תורניים יותר.

מדובר במסגרת לילדיהם של הורים קיצוניים יותר מבחינה דתית. תת־הזרם החדש יפעל במסגרת כיתות תורניות, על־אזוריות, בבתי־ספר ממלכתיים־דתיים קיימים, ובמסגרת מוסדות חדשים על־אזוריים. מדובר בבתי־ספר יסודיים שייקראו "מתמ"ד" (מוסד תורני ממלכתי־דתי).

על המדיניות החדשה נמסר בחוזר אגף החינוך הממלכתי־דתי, והיא מנומקת ברצון להפוך מוסדות חינוך חרדיים, המוגדרים "מוסדות מוכרים שאינם רשמיים" ונמצאים בפיקוח האגף, לחלק אינטגראלי יותר שלו — דבר שיחייבם להפוך למוסדות ממלכתיים.

הורים דתיים מתונים בזרם הממלכתי־דתי וגורמים דתיים מתונים אחרים, הפועלים נגד הקצנה בחינוך הדתי־ציוני, פנו אל שר החינוך יצחק נבון, וביקשו כי ימנע הקמת המסגרת החדשה. הם טענו כי הקמתה תהיה "מכת מוות לחינוך הממלכתי־דתי". נבון הצהיר זה לא כבר כי לא ייתן יד להקמת מסגרות חינוך בדלניות ואליטיסטיות, הגורמות לפיצול הזרם הממלכתי־דתי.

הקמת תת־הזרם החדש נועדה לא רק למנוע בריחת תלמידים דתיים מאוד למוסדות חרדיים, אלא גם לענות על תביעות הורים ציוניים־דתיים קיצוניים, להפריד בין המינים בבתי הספר, להוסיף לימודי קודש, ולהקפיד על מנהגים ואורחות חיים דתיים בבית הספר. תביעות אלו גרמו בשנים האחרונות למאבקים בין הורים אלה לבין הורים דתיים מתונים יותר. בזרם הממלכתי־דתי כבר קיימים מוסדות תורניים אחדים מסוג זה, שהבולט בהם הוא "נעם".

מנכ"ל משרד החינוך, ד"ר שמשון שושני, מסר כי אם יתברר שפתיחת המסגרת החדשה מושכת תלמידים מזרמים אחרים — היא תמשיך לפעול. אולם אם יתברר שיש כאן נסיון לבריחה מאינטגרציה — לא ייתן לכך המשרד יד. בנוגע להפרדה בין כיתות ומוסדות לבנים ולבנות, אמר שושני כי אם ההורים יהיו חלוקים בעניין זה, ייבחן כל מקרה לגופו. שושני לא הגיב על שאלת סופרת "הארץ", אם אין המדיניות החדשה מנוגדת להצהרות שר החינוך כי לא יעודד הקמת מסגרות בדלניות.

הזמנה

הנכם מוזמנים לפתיחת **"שוק בצומת"**
ביום שבת 23.4.88, משעה 10.00 בבוקר

נשמח לראותכם.

צומת הרב־מכר. דרך חיפה — הרצליה

בעקבות עסקת טיעון קיבלו החיילים שצולמו כשהיכו בשכם מאסר על־תנאי

סעיפי התקיפה וההתעללות בכתבי־האישום נגד סרן יוסף חדד ורב"ט יהודה אנג'ל הוחלפו בהתנהגות שאינה הולמת והתנהגות מבישה ● 2 חיילים נוספים שהורשעו בהכאת ערבים נדונו ל־10 ו־17 ימי מחבוש ● מפקדו של חדד: אם מישהו חשב שאפשר לעבור את הארועים בצורה סטרילית הוא נאיווי ● השופטים: גם הטוב בחיילים יתקשה לשלוט בסערת רוחו ולהיות שלו

(ע). בית הדין הצבאי של מחוז המרכז הרשיע וענש אתמול את סרן יוסף חדד ורב"ט יהודה אנג'ל, מנאשמי "פרשת תקיפת הערבים" שצולמה על־ידי רשת הטלוויזיה סי־ביאס ב־25 בפברואר סמוך לשכם.

השניים האשמו תחילה באשמה של תקיפה והתעללות, ואולם בעיסקת טיעון שנחתמה בין הסני־גוריה לבין התביעה הוחלפו סעיפי האישום, אף כי עובדות האירוע לא שונו בכתב האישום. סרן יוסף חדד הודה באשמה של התנהגות שאינה הולמת ונידון להורשים מאסר על־תנאי.

רב"ט יהודה אנג'ל הודה באשמה של התנהגות מבישה ונידון לשלושה חודשי מאסר על־תנאי והורדה לדרגת טוראי.

בכתב האישום המתוקן נגד הנאשם סרן יוסף חדד נאמר, כי בהיותו חייל סמך לשכם התנהג באופן שאינו הולם את דרגתו ומעמדו בצבא, במהלך פעילות לפי־זור מתפרעים שיידו אבנים על חיילי צה"ל, ומיד לאחר שתושב מקומי נתפס על ידי כוחותינו וישב על הארץ, היכה הנאשם את המקומי במכות ידיים ובבעיטות בחלקי גוף שונים וכן יידה עליו אבן. כל האירוע ארך פחות מ־60 שניות, נטען.

בכתב האישום נגד רב"ט יהודה אנג'ל נאמר כי באותו אירוע התנהג הנאשם התנהגות מבישה, בכך שהיכה שני תושבים מקומיים בחל־קים שונים של גופם.

האירוע כולו צולם ע"י צלם סי־ביאס, שודר ברחבי העולם ועורר סערה גדולה.

שני חיילים נוספים שנטלו חלק בהכאת הערבים הועמדו לדין מש־מעתי. חייל אחד נידון ל־10 ימי מחבוש והחייל השני החייל האחר נידון בתחילה ל־21 ימי מחבוש ואולם עונשו הוקל ל־17 ימי מחבוש בהוראת אלוף פיקוד המרכז עמרם מצנע.

אחד מעדי האופי שהעלה סניגורו של סרן יוסי חדד עו"ד יהודה טונק היה סא"ל גרעון מפקדו הישיר של הנאשם. העד סיפר כי עבר עד כה 4 מלחמות, ולדעתו האירועים בשט־חים הם המלחמה הקשה ביותר שלו, בכל מה שקשור לשמירה על נור־מת התנהגות שעל־פיהן מחנכים בצה"ל.

"במשך שלושה וחצי חודשים אנו נתקלים בבזיונות והשפלות ד מבצעים מרדפים בתנאים פיזיים קשים מאוד בקצב של 18 עד 20 שעות פעילות ביממה. מי שמתעלם מתהליך שעובר חייל בשיגרת החיים בשכם, פשוט לא יהיה מסוגל להבין את הדברים", אמר סא"ל גרעון. "אם מישהו חשב שאפשר לעבור את האירועים בצורה סטרי־לית — זו נאיוויות". טען העד והו־סיף, כי לאחר 3 וחצי חודשי פעילות בשכם הוא במצב של תשישות פי־זית ונפשית.

סרן יוסף חדד

רב"ט יהודה אנג'ל

בגזר הדין קבעו השופטים, אב"ד סא"ל ד"ר עמנואל גרוס, סא"ל יצחק רייכר ורב־סרן אלון גילון, כי יש לקחת בחשבון לא רק את האווירה העויינת הקשה והמשפילה שהחיי־לים פעלו במסגרתה, אלא גם את ההנחיות שקיבלו מפעם לפעם, כיצד עליהם להגיב על כל מעשה התגרות או כל מעשה של הפרת סדר, הוראות המכוונות מדיניות, ואשר לבשו צורה ופשטו צורה.

"במקרה שכזה גם הטוב בחיילינו, הנבון שבהם והמאופק שבתוכם יתי־קשה למצוא את מאגרי הנפש ואת מידת כוח הסבל, כדי להישאר שלו, רגוע ושולט על סערת רוחו, כאילו מדובר באיזו מכונה ממוחשבת, נטולת רגשות, המעבירה תחת ביקורתה אותה תוכנה שתכנתו אותה מבעוד מועד", קבעו השופטים והוסיפו, כי תושבי השטחים, אלו המכוערים שבהם, חייבים לדעת כי לא יורשו לירות בחיילינו אבנים, כפי שמיידים בכלב שוטה ואין פוצה פה ומצפצף".

לדעת השופטים, העונש צריך להביע את מורת־הרוח מהתנהגותם הפסולה, המחפירה והנלוזה של אותם אנשים שהתגרו בנאשמים וגררו אותם להכשל ולעבור על החוק. "אין כל ספק שברין אנו דור־שים מחיילינו שלא להיות דומים בשום פנים ובשום אופן לאויבינו או אפילו לצייתם באוכלוסיה ה־עויינת בנורמות ההתנהגות".

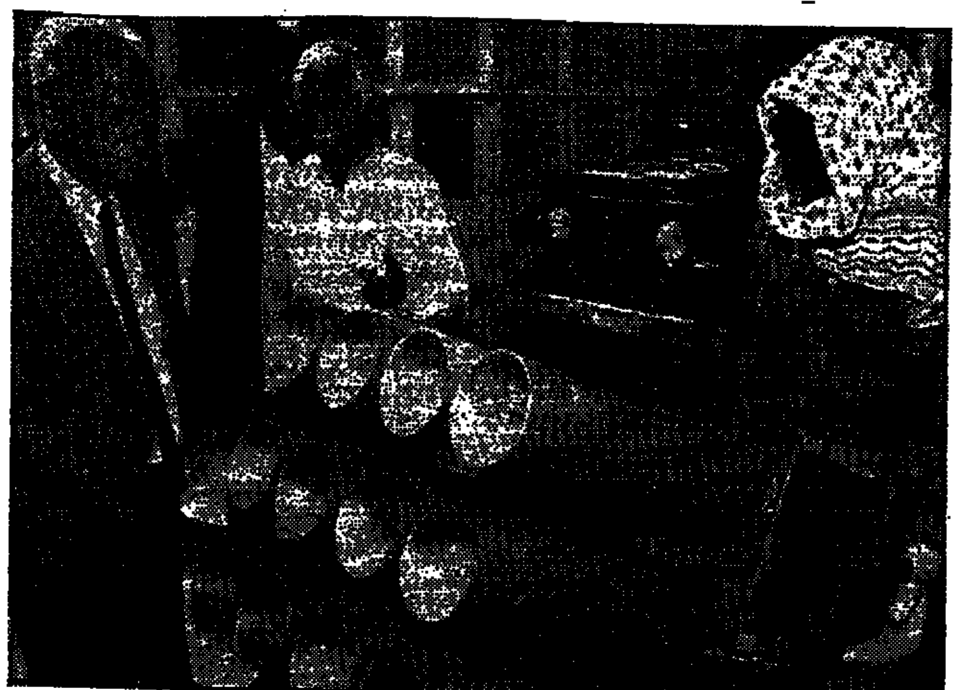
שר הביטחון פותח את מוזיאון אוסף צה"ל בת"א. בתמונה: יצחק רבין מתבונן במיתקן קטיושות. (תצלום: עודי קרן)

רבין במועדון העיתונות ובבתי האוסף של מוזיאון צה"ל:

מהרגע שהחלטתי על האלות — הפכתי ל"רבין עם המקל"

(ע). שר הביטחון, יצחק רבין, מתח אתמול ביקורת קשה על כלי התקשורת הבינלאומיים, הנוהגים, לדבריו, מדיניות של איפה ואיפה בתיאור הנעשה בשטחים, תוך התעלמות כמעט מוחלטת ממעשי זוועה והרג המוני במקומות שונים בעולם, ובעיקר במלחמת איראן עיראק.

בהופיעו במועדון העיתונות בבית סוקולוב בתל אביב, שם התארחו 100 עיתונאים גרמנים, חברי מועדון העיתונות בפרנקפורט, אמר רבין: "לא ראיתי בתקשורת הבינלאומית אותה עוצמת תגובה למה שחוללו העיראקים לאלפי כורדים, שהוכחדו בגאזים רעילים, בהשוואה לתגובה ההיסטורית והקשה נגד ישראל, על שחיילי צה"ל הרפו במקלות זורקי אבנים ובקבוקי תבערה".

רבין הוסיף, כי "על אף שלא ניתן כלל להשוות את האמצעים שנוקט צה"ל נגד מתפרעים ומחוללי מהו־מות, לבין ההתקפות על מרכזי אוכ־לוסיה בטילים ובגאזים רעילים במלחמת איראן־עיראק — כל ההתקפות מופנות נגד ישראל".

בהתייחסו למלחמת הטילים בין אירא לבין עיראק אמר מר רבין, כי "ראינו נסיונות של הפעלת נשק נגד מרכזי אוכלוסיה. ראינו נסיונות לשגר טילי קרקע־קרקע נגד בירות וערים גדולות. ראינו גם תופעות של שימוש בנשק כימי.

"אני די מודאג מן המצב שנוצר. מלחמה זו נתנה לגיטימציה לשימוש בטילי קרקע־קרקע ושימוש בנשק כימי וגאזים רעילים נגד אוכלוסיה אזרחית וזה סימן אזהרה לנו".

"אולם", הוא אמר, "אם מישהו מקרב שכנינו חושב משהו בכיוון זה, יותר טוב יהיה להם אם לא יחשבו על סוג כזה של מלחמה".

בתשובה לשאלות של עיתונאים מישראל ומפרנקפורט, נמנע רבין מלהשיב על כל שאלה הנוגעת להריגתו של אבו־ג'יהאד.

שר הביטחון אמר, כי המטרה העיקרית של מדיניות הביטחון היום היא, להשיג רגיעה בשטחים. אם כי לא ניתן, לדעתו, להשיג רגיעה מוחלטת. הוא אמר כי צה"ל לא יסוג ממילוי תפקיד, שהיה חדש בשבילו, על אף הסיכון שבעניין. אנו חייבים להבהיר לתושבי השטחים כי במ־עשי אלימות הם לא ישיגו דבר.

רבין עמד על העובדה, כי לאחר השלב הראשון של המהומות בשט־חים, שלב שבו הפעילו חיילי צה"ל נשק חם, לפי ההוראות שניתנו להם כדי להגן על חייהם, יצאה זעקה בעולם כולו ונתקבלה החלטה במערכת הביטחון לעבור לאמצעים אחרים.

"החלטנו לפעול נגד מפירי הסדר בכדורי גומי, גאז מדמיע ובמקרה הצורך גם באלות. מאותו רגע", אמר שר הביטחון, "הפכתי ל'רבין עם המקל'. קמה נגדנו זעקה נוראה בכל כלי התקשורת. זה עורר אצלם התרגשות הרבה יותר גדולה מאשר הפעלת נשק חם, שהסתיימה לעתים גם במקרי מוות", הוא העיר.

"לא הגענו עדיין למצב שבו ניתן לומר ותישקוט הארץ 40 שנה. גם אשליות של שקט לא מלוות אותנו בשנת 40 למדינה, רק תחושת ביט־חון ומבט קדימה" — אמר אתמול שר הביטחון בטקס חנוכת "בתי האוסף" של יחידת המוזיאונים של משרד הביטחון, שהתקיים בתל־אביב.

אמש בעצרת זיכרון לחללי צה"ל בירושלים:

שמיר: לנופלים חייבת ישראל את כל שהשיגה, והפתח לשלום

האלוף עמרם מצנע: זכרונם של הנופלים נושף בעורפנו, כאומר להמשיך ללכת בדרך הארוכה שלא תמה ● נציג יד לבנים, פרופ' חביון: "הלוואי שנהיה כולנו ראויים לקורבן שנלקח מאתנו"

(ע). "הבה נקווה ונאמין, כי אויבינו יגיעו להכרה ולהבנה, שעם ישראל יודע להשיב מלחמה, וכי כל הפוגע בו — נפגע שבעתיים", אמר אמש ראש הממשלה, יצחק שמיר, בעצרת לציון יום הזכרון לחללי צה"ל שנערכה ברחבת "יד לבנים" בירושלים, בהשתתפות מאות בני משפחות שכולות.

ראש הממשלה אמר, כי לנופלים חייבת ישראל את כל אשר השיגה ואת חיי הביטחון הפותחים פתח גם לאפשרות של שלום והסכמי שלום עם העמים השכנים.

שמיר ציין, כי הנופלים הם שחוללו במחיר חייהם הצעירים את השינוי המהפכני הגדול בחיי העם היהודי, מעם שאנשיו נפלו קורבנות בפרעות ובשואה לעם הלוחם מלוד מות שחרור עם שכניו, כאשר הנופ־לים פתחו לו אופקים חדשים הב־טיחו עתיד פתוח ומזהיר. "יזהי נחמתנו ומי יתן ותהא זו גם נחמתכן, משפחות שכולות יקרות. בזכות בנינו היקרים הגענו עד הלום. זכרם הקדוש מדריך אותנו לעשות עוד ועוד למען הביטחון השלום.

"אין תועלת ואין תכלית בכיתור־תיהם ההורים הנשגים של אויבינו לכלותנו. וכאשר יגיעו אויבינו להכרה זו, להשלמה עם קיומה של מדינה יהודית בארץ ישראל, נדע כולנו כי גם החיים וגם השלום באו לנו בזכות יקירינו הנופלים". סיים ראש הממשלה את דבריו.

מצנע: זכרונם נושף בעורפנו

אם שכולה, חנה דרזיאק, הדליקה את אבוקת הזכרון. שתי אמהות שכולות קראו פרקי שירה.

הרב הראשי לישראל, מרדכי אליהו קרא לעם להתאחד ושיבח את פעולתם של חיילי צה"ל וההתאפקות השלמה שהם מגלים עתה, למרות דברי הביקורת המוט־חים בהם.

ראש הממשלה יצחק שמיר

אלוף פיקוד המרכז, האלוף עמרם מצנע, אמר בנאומו: "היום אנו דומ־עים את רעינו הלוחמים. מה נדבר אל אם אשר נוצרת במחשכים מבט חיוך אחרון. איתנו הכאב החורש בעצמות, איתנו הפנים השמות. אלו היו הטובים שבבנים. הם היו הגיבורים והאמיצים, ובגופם קנו את חירות עם ישראל הקם את תקומתו. זכרונם נושף בעורפנו, כאומר להמשיך ללכת בדרך הארוכה אשר לא תמה".

נציג יד לבנים, פרופ' מרדכי חביון, אביו של עופר חביון ז"ל, התקשה לשאת את דבריו. גרונו נשנק מדמעות כשתיאר את הכאב הנורא של ההורים השכולים: "הל־ואי שנהיה כולנו ראויים לקורבן שנלקח מאתנו".

אחר כך קרא האלוף גד נבון, הרב הראשי לצה"ל, פרק תהילים. "קד־יש" אמר אב שכול, גבריאל הארה, אביו של אהרון הארה, שנפל בסיני במלחמת יום הכיפורים.

ערך את העמוד דוני ענבר

דובר צה"ל: לא נערכו מעצרים במסגדים בעזה

עקב תלונה על מעצרים וירי גז ב־2 מסגדים

(ע). דובר צה"ל הכחיש אתמול כתוקי שמועות, שהופצו ברצועת עזה, כאילו נכנסו חיילי צה"ל בשעת לילה למסגדים באזור וביצעו בתוכם מעצר מתפללים. נציג דובר צה"ל ברצועת עזה מסר, שעל פי ההוראות אין להיכנס למסגדים.

תושבים ברצועת עזה סיפרו על כניסת חיילים וביצוע של מעצרים בשני מסגדים. על פי שמועות אלה, הגיעו חיילי צה"ל בשעת לילה של יום ב' למסגד המרכזי של דיר אל בלח. שעה, שבמקום נערכה תפילת הרמדאן ועצרו רבים מבין המתפללים. עוד סיפרו בעזה, כי באותה שעה נכנסו חיילים לתוך מסגד "סיד עלי" בשכונת סג'עיה בעיר ועצרו רבים מהמתפללים, תוך שהם יורים גז מדמיע בתוך המסגד.

נציג דובר צה"ל ברצועת עזה כרר את הטענות והבהיר עלה, כי לא בוצעו כל מעצרי לילה במסגדים וחיילים לא נכנסו למסגדים בזמן תפילה ואף לא בזמן התפילה.

עוד הטעים נציג דובר צה"ל, שקיימת הוראה ברורה לחיילים ולמפקדים להימנע מכניסה למסגדים. לדבריו, הידיעות שהופצו על כניסת חיילים למסגרים וביצוע בכוח של מעצרי מתפללים, הן שקר מוחלט.

ח"כ בן־מאיר: ל"שר החוץ" של נטורי־קרתא יש דולרים

המשטרה בודקת אפשרות חקירה נגד משה הירש

מאת ראובן שפירא כתבי "הארץ"

באגף החקירות של המשטרה בודקים אם יש מקום לפתוח בחקירה פלילית נגד "שר החוץ" של נטורי קרתא, משה הירש, על אחזקה ושימוש במטבע זר בסכום גדול.

זאת בעקבות תלונה למשטרה בעניין זה שהגיש ח"כ דב בן־מאיר, לאחר שבעיתון "ידיעות אחרונות" התפרסם תצלום שבו נראה משה הירש מעביר סכום של 6,000 דולר במזומן לידי נציג בית חולים במזרח־ירושלים. בצילום שהתפרסם בחודש שעבר נראו בבירור שטרות של דולרים שהעביר הירש לידי נציג בית החולים. סכום הכסף נתרם על ידי נטורי קרתא לבית החולים במזרח־ירושלים, במסגרת הקשרים שיש לעדה החרדית הקיצונית הזאת עם גורמים פלשתינאיים, עקב התנגדותם של החרדים ל"שלטון הציוני".

במכתב תלונה ששלח ח"כ בן־מאיר למפכ"ל המשטרה, דוד קראוס, הוא אומר כי במעשהו של משה הירש, המתנצח בצילום, יש עבירה בעליל על חוק מטבע החוץ, ולכן הוא תובע לפתוח בחקירה פלילית נגדו. עוד מציין בן־מאיר כי הוא מעביר העתקים ממכתבו גם למפקח על מטבע חוץ במשרד האוצר ולנציב מס הכנסה, כדי שיבדקו את הנושא כל אחד בתחום אחריותו.

דובר המשטרה אישר אתמול בתשובה לשאלה את קבלת התלונה אצל המפכ"ל, והודיע כי קראוס העביר את התלונה לטיפול אגף החקירות. בדרך־כלל אין המשטרה פועלת באופן יזום לאכיפת החוק האוסר ביצוע עיסקאות במטבע־חוץ, והיא עורכת חיפושים ומבצעים ללכידת מחזיקי מטבע־חוץ, אך במקרים שתוך כדי פעי־לותה של המשטרה בנושאים אחרים מתגלים סכומי מטבע חוץ בהיקף העולה על המותר בחוק ברשותם של אזרחים — נוקטת המשטרה הליכים פליליים נגדם גם בקשר לאחזקת המטבע הזר.

מפלגת העבודה הישראלית

ליום העצמאות ה־40 למדינת ישראל שלוחה ברכת מפלגת העבודה לשנה של שלום ובטחון ועצמאות כלכלית

חג שמח לכל בית ישראל

לנשיא המדינה
לראש הממשלה
לשרי הממשלה
לצה"ל וזרועות הבטחון
לחברי "רפי" וכל בית ישראל
ברכותינו ליום העצמאות ה־40 למדינת ישראל

רפי. אומץ
הרשימה הממלכתית

לאריאל גינזבורג
מנכ"ל קבוצת הברום
שלוחה ברכת הוקרה והערכה
עם קבלת תואר
"יקיר באר־שבע"

כימיקלים לישראל בע"מ
וחברות הבנות

לאריאל גינזבורג
מנכ"ל קבוצת הברום
שא ברכות לרגל קבלת התואר
יקיר באר שבע
על מפעל חיים ותרומה לקהילה,
ולרגל יום העצמאות ה־40 למדינה

בית התוכנה
לירון מערכות

לכבוד חגיגות ה־40 ישראל "גולן גלובוס - קנון ישראל" גאים להציג
סרטו של הבמאי
מנחם גולן

חנה סנש

בכיכובם של: אלן בורשטין · מרושקה דטמרס · אנטוני אנדרוס · דונלד פלזנס · דייוד וורנר
עם: יהודה אפרוני · שמעון פינקל · אלי גורנשטיין · סרג' אלבז · יוסף אל־דרור · ברי לנגפורד
מוסיקה: ניצה דב זלצר · עריכה: אלן יעקובוביץ · צלם: אלנור ראל' · מפיקים: מנחם גולן־יורם גלובוס · תסריט: מנחם גולן־סוזי אקר · במאי: מנחם גולן

בכורה עולמית

תל־אביב "שחף"	ירושלים "אדיסון"	חיפה "עצמון"
שישי: 9.40 מוצ"ש: 6.15 + 9.30	מוצ"ש: 9	שישי: 10 מוצ"ש: 6.30 + 9.30
ימי חול: 3 + 6.15 + 9.30	ימי חול: 3 + 6.15 + 9.15	ימי חול: 3 + 6 + 9
פתח־תקוה "היכל"	**ראשון־לציון "רון"**	**טבריה "יד־שיטרית"**
שישי: 9.45 מוצ"ש: 6 + 9.15	מוצ"ש: 9.00	מוצ"ש: 9 א' + ג': 9
ימי חול: 3 + 6.15 + 9.10	ימי חול: 6 + 9	ב' + ד' + ה': 6 + 9

קח חינם - והדבק!
מדבקה זו מוענקת לך חינם לרגל יום העצמאות ה־40 של מדינת ישראל ע"י לשכת הפרסומאים בישראל
קבל אותה חינם במשרדי הלשכה בתל־אביב, רח' אבן־גבירול 83.

טוב שיש לי מדינה!
לשכת הפרסומאים בישראל
ישראל ISRAEL 40

רמזי חורי חבר מועצת עכו סרב להדליק משואה בעירו

זקן חברי מועצת העיריה (מחד"ש) מתנגד לביטוי "שחרור" עכו

מאת נורית בהנא מוסרת "הארץ"

זקן חברי מועצת העיר עכו רמזי חורי (חד"ש) פרסם אתמול ערב החג גילוי דעת, לאחר שדחה את הזמנת ראש העיר להדליק משואה בטקס.

חורי קיבל ביום 14.4 מכתב מהודר לחגיגות יום העצמאות, חתום על ידי ראש העיר אלי דה קסטרו, שבישר לו על בחירתו להדלקת משואה בשם הדו־קיום בין שני העמים. במכתב נאמר לו כי נבחר גם כזקן חברי מועצת העיר מאז הקמתה. במכתב כתוב כי החגיגות יתקיימו במלאות 40 לעצמאות ישראל ולשחרור העיר עכו.

באותו יום שלח חורי מכתב לראש העיר בו הסתייג מהכנסת נושא שחרור עכו לחגיגות, מפני שהדבר פוגע לדבריו ברגשות התושבים היהודים־ערבים בעיר. במכתבו היתנה חורי את הופעתו בטקס הדלקת המשואה ברשות לבטא קריאה לדו־קיום ולידידות בעיר עכו. בין הדברים כלל את המילים "די לכיבוש" "שתי מדינות לשני העמים, ישראל־פלשתין".

חורי טען כי ניסו לסחוט ממנו הכרה בעמדות, לפיהן הוא משלים בכיבול עם גישות גזעניות ופרובוקטיביות כדבריו. "סרבתי להשתתף בחגיגות אלה כי חגיגות קיום המדינה אמורות לשלב פעולות למען השיוויון והשלום הצודק, הקשור עם חיסול הכיבוש והקמת המדינה הערבית־פלשתינית לצד ישראל בגדה, ברצועה ובירתה ירושלים הערבית" טען חורי.

בתשובה לשאלה מה יעשה הערב אמר "אשתתף בטקס כתושב".

טייס מסוק, שהצטיין בקרב במורדות החרמון קיבל אתמול צל"ש ממפקד חיל האוויר. בתמונה: מימין לשמאל: הרמטכ"ל, רב־אלוף דן שומרון, מפקד חיל האוויר, האלוף אביהו בן־נון, והטייס. (תצלום: דובר צה"ל)

רביץ וחזה — בכיכר העיריה בת"א עם תזמורת וזיקוקין

דיזנגוף יהיה מ־22:00 עד 04:00 מדרחוב

● בוטל קונצרט הפילהרמונית בפארק בקיץ

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל־אביב

יהודית רביץ ועפרה חזה יהיו כוכבות האירוע המרכזי בערב יום העצמאות בכיכר מלכי ישראל בתל־אביב.

יחד עימן תופיע תזמורת הטיילת של תל־אביב. באותו אירוע, שיחל בשעה תשע בערב, מבטיחים אנשי העיריה מפגן מרהיב עין של זיקוקין דינור. כאשר כמה מהמטוסים יהיו כאלה שטרם נראו בארץ. רחוב דיזנגוף יהפוך החל מהשעה עשר בלילה ועד ארבע לפנות בוקר למדרחוב.

במהלך יום החג לא יתקיימו אירועים מיוחדים בתל אביב. את אירועי העצמאות יחתום קונצרט התזמורת הפילהרמונית, שיתקיים במוצאי שבת בכיכר מלכי ישראל, ובו יטלו חלק שלמה מינץ, דוד פישר ויהודה ארזי. על התזמורת ינצח זובין מהטה.

בתחילה התכוונו בעיריית תל אביב לקיים גם קונצרט זה וגם הקונצרט המסורתי בפארק הירקון בקיץ, אולם מאחר שבמועד שבו תוכנן הקונצרט בפארק תתקיים בסמוך תערוכת 40 שנה למדינה, לא ניתן יהיה לקיים את שני האירועים בו זמנית.

גורמים בכירים בעיריית תל־אביב הביעו צער ואכזבה על כך שלא ניתן יהיה לקיים את האירוע בפארק, שכן הוא הפך למסורת והוא מתאים יותר לקונצרטים מסוג זה מאשר הכיכר ולדבריהם חבל לשבור את המסורת רבת השנים.

הרצוג בברכתו בקול־ישראל והטלוויזיה בערבית:

איש לא יקבע לפלשתינאים את מנהיגיהם, אך נקווה שיקימו מקרבם מנהיגות חדשה ומפוכחת

לפלשתינאים דרושה "התנערות", אולם לא כזו שבחרו לעצמם, אלא הפוכה בתכלית: התנערות מהשקר ומהאשליות, מהמנהיגות הקיצונית, העיוורת, משחתת ואלימה — ובחירה בדרך השלום

מאת גדעון אלון
סופר "הארץ"

נשיא המדינה, חיים הרצוג, סבור כי לפלשתינאים דרושה "התנערות", אולם לא כזו שבחרו לעצמם, אלא הפוכה בתכלית: התנערות מן השקר ומהאשליות, ממנהיגות קיצונית, עיוורת ומשחתת, התנערות מן ההרב הכחול ומן האלימות, ובחירה בדרך השלום.

בדברים שהשמיע לציבור הערבי בארץ לרגל יום העצמאות ה־40 למדינה, שישודרו הערב בטלוויזיה ובקול ישראל בערבית, הדגיש הנשיא כי "איש לא יקבע לפלשתינאים את מנהיגיהם, אולם אנו, היודעים היטב כי בארץ הזו יחיו תמיד יהודים וערבים יחדיו, לא נחדל לקוות כי יימצאו לשכנינו העוז והתבונה להקים מקרבם מנהיגות חדשה ומפוכחת, שתאמין בשלום ותפעל למענו".

לדבריו, כאשר זה יקרה, ימצאו הפלשתינאים את ישראל נכונה לפגוש אותם באמצע הדרך, כדי להביא יחדיו לארצנו את השלום המיוחל. הוא הוסיף כי יש אמנם בישראל חילוקי־דעות על מהות הסדר השלום ועל הדרך להשיגו, אך אין בישראל רצון לשלוט בעם אחר ולנהל את חייו.

הנשיא ציין כי הפלשתינאים יודעים עתה היטב כי מדינות ערב זנחו אותם פעם אחר פעם, והם זוכרים כי במשך 19 שנה לא שלטה ישראל בגדה המערבית וברצועת עזה, ואף על פי כן לא ניתנה להם עצמאות ולא הוקמה להם מדינה. "אני משוכנע כי הם יודעים היטב שהיה זה מישגה גורלי נוסף לתקוף את ישראל ב־1967, התקפה שבתוצאה ממנה הניב צה"ל במלחמת מגן, והדף את צבאות האויב מכל שטחי הארץ".

לדבריו, פלשתינאים רבים יודעים, ולא מעטים אמרו לו זאת, כי שגו ב־1977 כשדחו על הסף את תוכנית האוטונומיה המלאה שהציע ראש הממשלה דאז, מנחם בגין, לתקופת־ביניים של חמש שנים, כמבוא למו"מ על הסדר קבע וגם עתה יודעים פלשתינאים רבים בליבם כי "ההתנערות" שהחלה בסוף 1987 היא עוד מישגה, דרך ללא מוצא שאינה מובילה לשום מקום. המאבק הזה הוא מאבק עקר שאין בו כל גילוי של התפכחות ותבונה, אלא נסיגה. נסיגה לדרך האלימה שנוסתה בעבר פעם אחר פעם ע"י הפלשתינאים ונכשלה תמיד.

המהמר עזרא טיסונה נעצר בראשל"צ בפשיטה על קזינו לא חוקי בווילה

19 מהמרים "כבדים" נעצרו ב־3 לפנות־בוקר — בתום עיקוב ממושך של בלשי מפלג המוסר של היחידה המרכזית של משטרת ת"א ● המהמרים נהגו להעתיק את מקום המשחק, להתחמק מהמשטרה

מאת ראובן שפירא

עזרא טיסונה, אחד המהמרים "המקצועיים" ומי שנכלל בשעתו ברשימת ה־11 של ראשי הפשע בישראל נעצר אור ליום אתמול בווילה בראשון לציון, בה נוהל קזינו. המהמרים — מוכרים למשטרה — הימרו בסכומי כסף גדולים.

הפשיטה על הקזינו נערכה על־ידי בלשי מפלג המוסר של היחידה המרכזית של משטרת תל־אביב, לאחר פעולת עיקוב ממושכת. בווילה נעצרו ב־3 לפנות בוקר 19 מהמרים "כבדים". מדובר באנשים המהמרים באופן שיטתי ומעתיקים מדי פעם את מקום המשחק, כדי להתחמק מעין המשטרה. רובם פעלו בעבר באזור תל־אביב.

בשנה האחרונה עברו המהמרים לפעול בבתי קזינו מאולתרים, המוקמים לתקופות קצרות בדירות שכורות ובוילות, הנשכרות במיוחד למטרה זו. זאת, לאחר שמשטרת תל אביב חשפה בתי קזינו, שפעלו באולמות גדולים ובבתי מלון. מזה כמה שבועות, עקבו בלשי מפלג המוסר אחרי הפעילות בווילה בראשון לציון.

לפי החשד, השכיר בעל הוילה את הקומה הראשונה למהמרים תמורת סכום נכבד. בלשי המשטרה, שהסתייעו בשוטרים ממשטרת ראשון לציון, התמקמו בחשאי ליד הוילה בשעות הערב. הם הבחינו במהמרים שהתקבצו במקום. סמוך לשעה 3 בבוקר היה המשחק בשיאו. שני בלשים הצליחו לפתוח בחשאי את דלת הסלון, שפנתה לחצר ואז פרצו פנימה השוטרים. הם הפתיעו את 19 המהמרים ליד שולחן רולטה גדול, מסוג שכמוהו לא נראה עד היום בארץ. במקום התגלה שולחן רולטה נוסף שלא הופעל. השוטרים החרימו במקום אלפי דולר ו־9000 שקלים וכן מטבע זר נוסף. מלבד המהמרים נעצרו גם בעל הוילה ושתי נשים שעסקו בהגשת כיבוד למהמרים.

המשטרה חושדת, כי עזרא טיסונה, שהוא בעל שם עולמי בתחום ההימורים, היה המארגן ומנהל הקזינו הבלתי חוקי.

עזרא טיסונה

קרא השבוע את
Newsweek
• לחצים בעבודה - מה אתה והבוס שלך יכולים לעשות בעניין.
• רצח אבו ג'יהאד.
להשיג בחנויות סטימצקי ובכל דוכני העיתונים.
ספרים ועיתונים זה סטימצקי

מרכז הארועים והשמחות נואיבה הים־תיכונית.

בר־מצוה על החוף!
המקום המתאים ביותר לערוך ארוע מיוחד באווירה מיוחדת. הדקלים, הגלים, הרוח הנעימה מן הים והתפריטים המשובחים. תוכלו לחגוג כמו שרציתם, וכמו רבים שכבר חגגו במקום הזה, היחיד מסוגו. טלפנו עד היום לנואיבה: יש לנו ים של הפתעות עבורכם.
נואיבה מרכז אירועים ושמחות נואיבה הים־תיכונית. מכמורת מיקוד 40297.
053-666397, 663113.
ליד כפר הנופש נואיבה הים־תיכונית

הרצוג לא חנן את רוצחי המחתרת למרות לחצי שריר

גם עציון וניר לא ישוחררו — כי לא התחרטו

מאת גדעון אלון סופר "הארץ"

נשיא המדינה חיים הרצוג לא חנן ואף לא הקל בדינו של אף אחד מאסירי ארגון הטרור היהודי לקראת יום העצמאות.

זאת, למרות המלצתו של שר המשפטים אברהם שריר והפניות הרבות שהופנו אליו מצד אישים פוליטיים משורות הימין ומקורביהם של אסירי המחתרת, שקראו לנשיא לשחרר מהכלא את שלושת אסירי המחתרת שנידונו למאסר עולם אחרי שהורשעו ברצח (מנחם לבני, שאול ניר ועוזי שרבף). הנשיא גם לא אימץ את ההמלצה, לשחרר מהכלא את שני אסירי המחתרת האחרים יהודה עציון (שנידון ל־7 שנים) וברק ניר (6 שנים), משום שלא הביעו חרטה על מעשיהם.

גורם משפטי בכיר הביע אמש הערכה להחלטתו של הנשיא, "שלא להיכנע ללחצים שהופעלו עליו". אותו גורם הביע את תקוותו, שהרצוג יתמיד בסרובו לשחרר מהכלא את אסירי המחתרת, כדי לא לפגוע בשלטון החוק ולא לתת פרס לעבריינים שהורשעו בביצוע מעשים חמורים נגד חפים מפשע.

יש לצפות, כי מסע הלחצים על הנשיא ע"י מקורביהם של אסירי המחתרת ואישים פוליטיים מהליכוד, התחיה והמפלגות הדתיות, יימשך.

חצי מיליון עובדי ציבור יחלו ב־15 ביוני בשבוע עבודה בן חמישה ימים

ההסתדרות תכפה עמדתה על המעסיקים, לאחר שאלה סירבו לדון איתה על קיצור שבוע העבודה

● ז'ילוני: אם כל איגוד ינהל בנפרד המו"מ על הסכמי שכר, תהיה סחבת עד סמוך לבחירות

● הברפלד: נאשר לאיגודים להכריז על סכסוכי עבודה נוכח סירוב המעסיקים להיכנס למו"מ

מאת יהודית ויינקלר

כחצי מיליון עובדי ממשלה, הרשויות המקומיות ומוסדות ציבור יעבדו החל מ־15 ביוני חמישה ימים בשבוע, על־פי החלטה חד־צדדית של ההסתדרות — החלטה על כך התקבלה אתמול במליאת האגף לאיגוד מקצועי בוועד הפועל.

ההסתדרות החליטה לכפות את עמדתה על המעסיקים, בנימוק שהללו מסרבים לדון איתה על קיצור שבוע עבודה, כפי שנקבע עוד בהסכם העבודה שפג תוקפו בסוף מארס. כן הוחלט להכריז על סכסוך עבודה ב־30 במאי, אם עד אותו מועד לא יושג הסכם בין העובדים לבין המעסיקים על קיצור שבוע העבודה, ובתום תקופת צינון של שבועיים יינקטו סנקציות.

אפרים זילוני, סגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, מתח אמש ביקורת על החלטת ההסתדרות למסור לידי כל איגוד מקצועי בנפרד את ניהול המשא־ומתן על הסכם השכר לשנים 89'–90' דווקא בשנת בחירות, באומרו כי המציאות מוכיחה שכל איגוד ממתין למשנהו, והמשא־ומתן לא נכנס להילוך ממשי. ואילו לאוצר לא בוער לנהל דיון רציני, הואיל שתוספת היוקר הבאה תשולם רק בעוד כשלושה חודשים, ולשר האוצר יהיה נוח למדי להופיע כנדיב כלפי השכירים, כאשר סמוך לבחירות יסכים לשלם מקדמה על חשבון תוספת שכר — ביודעו כי בראשית 1989 ההסתדרות תיכנס להכנות לקראת הבחירות למוסדותיה.

חיים הברפלד, יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, הודיע אתמול שההסתדרות תאשר לאיגודים מקצועיים להכריז על סכסוכי עבודה ולנקוט צעדים אירגוניים נוכח מה שכינה "סירוב המעסיקים הציבוריים להיכנס למו־שא־ומתן".

הוא אמר שההסתדרות לא תהיה חברת ביטוח של המעסיקים לשקט ביחסי העבודה, לאחר שהמגמה האחרונה חיזק את נחישותה של ההסתדרות לעמוד בתוקף על המשך קיומו של מכשיר תוספת היוקר.

הוא גילה שההצעה האחרונה ביחס לתוספת היוקר היא לשלם פעם בשנה פיצוי בשיעור 30% מעליית המדד. "אם הם יושבים שוו הצעה רצינית, עליהם לצפות להתמודדות של ממש בחזית יחסי העבודה", אמר.

משה בית הגן, מזכיר הסתדרות הפקידים, טען אתמול כי האוצר מתעלל במקומות עבודה, שבהם הגיעו כבר הצדדים להסכמים ותומים, ויש לפעול לקצץ במסגרותיו "הדרקוניות" של שר האוצר מכוח חוק יסודות התקציב, הנוגד את האמנה הבינלאומית שמדינת ישראל חתומה עליה, כפי שקבע גם נשיא בית הדין הארצי לעבודה.

ארץ ישראל היא כל מקום שאליו מגיע אוטובוס אגד.

המשוריין של "אגד" שהגיע לירושלים ב־1948, חוזר להצדיע במפגן צה"ל 1988
אגד התנועה של המדינה

נתן זך ונסים קלדרון התפטרו מ"פסטיוואל השירה" הבינ"ל

"השתתפותנו בפסטיוואל תתפרש כהזדהות עם השלטון שחצה את הקווים האדומים, שבלעדיהם אין קולה של שירה יכול להישמע"

● בעקבותיהם התפטרו גם דליה רביקוביץ', נעים עריידי ואשר רייך ● חיים גורי: מדוע אין אצלם הסתייגות מהטרור הערבי?

מאת סופר "הארץ"
לענייני תרבות

שניים מחברי הוועדה המייעצת לפסטיוואל השירה הבינלאומי, שעומד להערך בישראל בחודש יוני במסגרת חגיגות הארבעים — התפטרו אתמול מתפקידם. שאר חברי הוועדה הצטרפו אליהם, אם כי חלק מהם הסתייגו מניסוח הודעת ההתפטרות. בעיקבות כך אמר מנכ"ל חגיגות ה־40, יעקב אגמון, כי על־פי מיטב הבנתו לא ניתן לקיים פסטיוואל שירה בלי משוררים, וכי ימליץ בפני ועדת ההיגוי של החגיגות לבטל את האירוע.

פסטיוואל השירה הבינלאומי עומד להיפתח בירושלים ב־7 ביוני, ועמדו לקחת בו חלק כ־40 משוררים מיותר מעשרים מדינות, ועוד כ־80 משוררים ישראלים, יהודים וערבים. אירוע זה עמד להיות ראשון מסוגו, היקפו וחשיבותו, שהתקיים בארץ.

שניים מחברי הוועדה, נתן זך ונסים קלדרון, פירסמו אתמול הודעה ובה נאמר כי פסטיוואל שירה כזה עלול, בניגוד לכל כוונותיהם, להתפרש כאקט של תמיכה והזדהות עם שלטון שחצה מכבר את הקווים האדומים שבלעדיהם אין קולה של שירה יכול להישמע.

"ממשלה — על שתי המפלגות הגדולות והזוטות בה — המפצצת בתי אוכלוסיה אזרחית, מגלה אזרחים בלא משפט, מפעילה את נשק הגז נגד נשים, קוטלת נערים ונערות במה שאי אפשר לתארו אלא כטרור ממלכתי; ממשלה המאפשרת לפלגות של מתנחלים חמושים להלך אימים על אוכלוסיה היושבת בארצה ועל אדמתה ולעשות בה שפטים — ממשלה כזו אינה ראויה שמשוררים יבואו לחגיגה המאורגנת על ידיה כדי לקרוא בה משיריהם".

הודעה זו, שהתגבשה אצל זך וקלדרון בעקבות אירועי כפר ביתא ותגובות השלטונות ושרי הממשלה עליה, התקבלה בהפתעה אצל שאר חברי הוועדה ומטה חגיגות ה־40. דליה רביקוביץ', נעים עריידי ואשר רייך הצטרפו להודעת ההתפטרות כלשונה. המשוררים אברהם סוצקבר, חיים גורי וי"ש שפירא הודיעו שאינם רואים טעם בהמשך עבודתם של הוועדה ובקיומו של הפסטיוואל, ואת נימוקיהם יפרסמו אם יבואו לנכון.

המשורר חתן פרס ישראל, חיים גורי, אמר ל"הארץ" כי אחרי שהודעה קוראת למשוררים שהוזמנו על־ידי הוועדה להצטרף אליהם בהחרמת הפסטיוואל הזה, לא היה טעם וברירה אחרת מאשר להתפטר, למרות שהוא עצמו אינו מזדהה עם גילוי הדעת של זך וקלדרון, כי אין בו מילה אחת של הסתייגות מהטרור הערבי. "אני מבין אותם שהגיעו למצב של שיברון. גם אני פירסמתי את כמה מהדברים החמורים ביותר שכתבתי אחרי אירועי כפר ביתא. אבל אני בספק אם אירוע זה קשר את המדינה לספרות ולתרבות יותר ממה שהיה קודם לכן. הצעד של זך וקלדרון הוא צעד ללא תקדים. אבל אני לא מאמין שזה יזיז משהו אצל השלטונות. ללא השתתפות מחצית מהמשוררים הישראלים הפסטיוואל היה הופך לקריקטורה".

ערך את העמוד דוני ענבר

כל הארץ דגלים ובקוי "דן" שינויים חלים

ערב יום העצמאות 20.4.88

לבתי העלמין הצבאיים

שרות מיוחד ייצא מהתחנה המרכזית, רחוב השרון פינת הנגב, לבית העלמין בקרית שאול.
לבתי העלמין האחרים, הנסיעה בקווים הרגילים:
לנחלת יצחק — 53, 63.
לסגולה — 88.
לחולון — 2, 18, 19, 40, 42, 46.

שרות עד 1.30 בלילה

בקווים הבאים יוארך השרות עד לשעה 1.30 אחרי חצות:
1, 2, 5, 18, 55, 61, 66.

שרות עד 12.30 בלילה

בקווים הבאים יוארך השרות עד 12.30 אחרי חצות:
4, 9, 10, 11, 16, 17, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 30, 31, 32, 35, 36, 37, 44, 46, 47, 48, 63, 67, 68.

שינויים נוספים

השרות בקווים 45, 52, 70 יסתיים בשעה 19.00.
קו 43א לא יופעל אחר־הצהריים.
קו 25 ימשיך לבדים עד גמר השרות.
שאר הקווים יפעלו במתכונתם הרגילה.

יום העצמאות 21.4.88

קווים מיוחדים ליום העצמאות

קו לאיצטדיון רמת־גן, למפגן צה"ל, יופעל מהתחנה המרכזית, רחוב הגליל, החל משעה 18.30.
קו 99 לגני התערוכה יופעל מהתחנה המרכזית החל משעה 9.00 בבוקר.

קווים שלא יופעלו כלל

הקווים הבאים לא יופעלו ביום העצמאות:
1 בנירבק, 3, 3א, 6, 8, 12, 15, 22, 27א, 28, 29, 36א, 41, 43א, 45, 49, 50, 52, 53, 56, 57, 62, 68 אקספרס, 70, 71 תל־השומר, 72א, 79, 91.

תחילת השרות בבוקר

בקווים הבאים יחל השרות ביום העצמאות בשעה 6.00 בבוקר:
1, 2, 4, 5, 16, 18, 25, 26, 30, 35, 36, 37, 40, 42, 43, 46, 48, 51, 54, 55, 60, 61, 63, 66, 67, 68, 72.
ביתר הקווים יחל השרות ב־7.30 בבוקר.

לפי הוראות המשטרה והעיריות, עלולים לחול שינויים נוספים שעליהם לא יהיה אפשר למסור הודעה מוקדמת והציבור מתבקש לגלות הבנה.

חג שמח!

בטוחה
ניירות ערך והשקעות בע"מ
הצעת שירות לצפון הארץ
סניף חיפה-המחלקה למטבע חוץ
המחלקה מטפלת ב –
• ניתוח וניטרול סיכוני מט"ח בעסקות יבוא ויצוא.
• יעוץ וביצוע עסקות.
• פורוורד, אופציות, ריביות, דולאר/שקל, סחורות.
שלך בנאמנות — 24 שעות ביממה!
שד' ווד'גווד 7, 04-373707 (8 קווים)

הדסה
• הסתדרות נשים ציוניות הדסה באמריקה
• מועצת הדסה בישראל
• הדסה — ישראל
• מוסדות הבריאות, החינוך וההכון המקצועי של הדסה בישראל
מברכים את
מדינת ישראל ועמה
בשנת ה־40 ומתברכים
ב־75 שנות שיתוף פעולה פורה

صكذا عن الارض

עיר חדשה לעובדי תחנת הכוח שפונו מצ'רנוביל

500 איש כבר שוכנו בעיר החדשה סלאבוטיץ' המרוחקת 50 ק"מ מצ'רנוביל ● "טאס": ניתן לשכן שם 23,000 תושבים בתוך שנה

מוסקווה (ע"ר). 500 אנשים שוכנו בעיר חדשה, שנבנתה כדי להבטיח מקומות מגורים לעובדי תחנת הכוח הגרעינית בצ'רנוביל — על כך מסרה ביום ב' סוכנות הידיעות הסובייטית "טאס".

הסוכנות מציינת כי נמשכת מלאכת הבניה בעיר סלאבוטיץ', שיסודותיה הונחו שישה חודשים לאחר אסון צ'רנוביל. בעיר זו ניתן לשכן 25,000 תושבים בתוך שנה, מציינת סוכנות הידיעות.

סלאבוטיץ' מרוחקת 50 ק"מ מצ'רנוביל, שם התפוצץ כור גרעיני ועלה בלהבות ב־26 באפריל 1986. כתוצאה מהאסון עבר ענן של קרינה ברחבי אירופה. 31 אנשים מצאו את מותם בעקבות התאונה בצ'רנוביל וכ־115 אלף איש פונו מאזור ברדיוס 30 ק"מ בקרבת תחנת הכוח. השר־כנת במרחק 130 ק"מ צפונית מקייב שבאוקראינה.

סוכנות הידיעות הסובייטית מציינת כי הושגה התקדמות בטיהור תחנת הכוח והאזור מסביב לה, כולל העיר פריפיאט, שם התגוררו רוב הפועלים עובדי תחנת הכוח לפני האסון.

השבועון הסובייטי "מוסקאו ניוז" כתב בחודש שעבר כי כמה פועלים שבו להתגורר בפריפיאט, אך לא גילה מה מספרם.

"המורל ירוד" — הודיעה מהמטוס החטוף בת משפחת המלוכה בכווית

מהמטוס נודף סירחון של תוצרת חקלאית שנרקבה ● שחקני נבחרת הכדורגל הכוויתית ואחיו של שליט כווית התנדבו להחליף את בני הערובה ● אין סימן לתזוזה במו"מ

אלג'יר (אי־פי, ע"ר, ע"צ). המצב בתוך המטוס הכוויתי החטוף החמיר אתמול, והחוטפים המחזיקים בו במטוס של התעופה של אלג'יר זה 15 יום, ביקשו להעביר להם אספקה.

אין לפי שעה כל סימן לתזוזה במשא ומתן, למרות שאחר הצהריים נמסר ש"אישיות חשובה" עלתה למטוס.

אתמול השמיעו החוטפים את קריאתה של אחת מבני הערובה, במיקרופון, למשפחת המלוכה בכווית להיענות לתביעות החוטפים — "שאם לא כן נהיה כולנו בסכנה". האשה ואחותה, בת 22, הן שתי הנשים היחידות בקרב בני הערובה המוחזקים במטוס.

"אנו רוצים למסור לכם כי שלד־מנו טוב, למרות שהמורל שלנו ירוד", אמרה.

נציג בכיר של נמל התעופה תאר את המצב בתוך המטוס במילים: "ממש מסריח שם בפנים. שום מטען לא נפרק מהמטוס. יתכן כי מדובר בתוצרת חקלאית שנרקבה".

הבואינג 747 של חברת התעופה הכוויתית הוביל ירקות מאוסטר־ליה, כאשר נחטף ב־5 באפריל לאחר שהמריא מבנגקוק לכווית.

ביום שישי אחר הצהרים, לאחר שביקשו ממגדל הפיקוח לספק להם גלולות נגד שלשול, פתחו החוטפים את דלת המטוס והותר על גג המטוס, כדי לאפשר לאחיד צח, להכנס למטוס.

הם גם ביקשו לנקות בצורה יסו־דית את בתי השימוש, וביחוד אלה הנמצאים במרכז המטוס.

כווית ממשיכה בסירובה לשחרר את 17 הערבים שנכלאו על פיגועים בתחומה.

העיתון הכוויתי "אל קאבאס" מסר מפי מקורות יודעי דבר כי הפרשה תסתיים תוך 24 שעות, עם שחרורם של בני הערובה.

אתמול הציעו אחיו של שליט כווית ו־52 שחקני נבחרת הכדורגל של כווית ומלוויהם, לתפוס את מקומם של בני הערובה במטוס. הנבחרת נמצאת עתה במאלדיו.

לא נתקבלה תגובה רשמית על הצעה זו באלג'יר.

סוכנות הידיעות של כווית מסרה כי "החוטפים ממתינים לתגובות מורל, לגבי צעדם הבא".

נציגים של אש"ף, שהשתתפו במ־געים תיווך קודמים עם החוטפים, אמרו כי החוטפים מקיימים קשר עם קבוצה שיעית פרו־איראנית בלבנון. עתונים בכווית מסרו כי החוטפים מקבלים הנחיות מטהראן באמצעות ציוד מיוחד במטוס.

זו הפריגאטה האיראנית "סאבאלאן", אחת משתיים שנפגעו שלשום באש הצי האמריקאי במפרץ הפרסי (תצלום: אי־פי)

13 שנות מאסר לעבאס חמאדי שחטף שני גרמנים כדי לשחרר את אחיו

האח, אחמד, כלוא בגרמניה בחשד שחטף מטוס של טי־דבליו־איי ורצח בני ערובה ● העונש החמור הוטל על אחיו בבית־משפט בפרנקפורט אף שאחד החטופים עדיין מוחזק בביירות

מאת דניאל דגן

סופר "הארץ" באירופה

בון (מיוחד ל"הארץ"). עבאס חמאדי, ערבי ממוצא לבנוני, נדון אתמול בדיסלדורף ל־13 שנות מאסר על חלקו בחטיפת שני אזרחים גרמניים. בית המשפט קבע כי עבאס חמאדי פעל כדי להביא לכך שממשלת בון תשחרר מן הכלא את אחיו, אחמד חמאדי, החשוד בחטיפת מטוס ורצח.

גזר הדין הפתיע בחומרתו, משום שהתביעה דרשה רק 11 וחצי שנות מאסר, וההגנה כפרה באשמות. אולם בית המשפט החליט להחמיר בעונש, משום שהוכחו לדעתו כל סעיפי האשמה, שכללו גם החזקת נשק וחומרי חבלה.

המשפט בדיסלדורף עורר עניין בינלאומי גדול, משום שהוא הצ־טייר כמבחן לנכונתה של בון להפגין נחישות במאבק בטרור. לאחר גזר הדין החמור, הנחשב להוכחה נחרצת לאי־תלותו של בית המשפט, תתקשה הממשלה לעשות מחוות פיוס כלפי הטרוריסטים המחזיקים ברודולף קורדס, האזרח הגרמני הנמצא עדיין בשבי חוטפיו.

עיתוני גרמניה דיווחו בימים האחרונים שהממשלה מנסה להשיג את שחרור קורדס על־ידי משא ומתן עם החוטפים, בתיווך של איראן או סוריה, ובהשתתפות אר־גונים פלשתינאיים. על־פי הידיעות האחרונות מוחזק קורדס במחנה פלשתינאי בביירות, והוא סובל מהתמוטטות עצבים.

אחמד חמאדי, שנתפס בפרנקפורט בחודש ינואר בשנה שעברה, היה בין חוטפי מטוס "ג'מבו" של חברת התעופה טי־דבליו־איי ביוני 1985. בון סרבה להסגירו לארה"ב, מחשש לחייהם של בני הערובה הגרמניים (שאחד מהם שוחרר בינתיים).

עתה מצפה וואשינגטון שמערב־גרמניה תעניש את אחמד חמאדי בכל חומר הדין.

אולם בית משפט בפרנקפורט החליט בשבוע שעבר, כי משפטו של אחמד חמאדי יתנהל כמבי עונשה מיוחדת לעבריינים צעירים. מבחינה זו שבעת חמישה המסכסים כחות מ־21 שנים. הערכאה הזאת יכולה להטיל עונשי מאסר כבדים רק במקרים יוצאי־דופן.

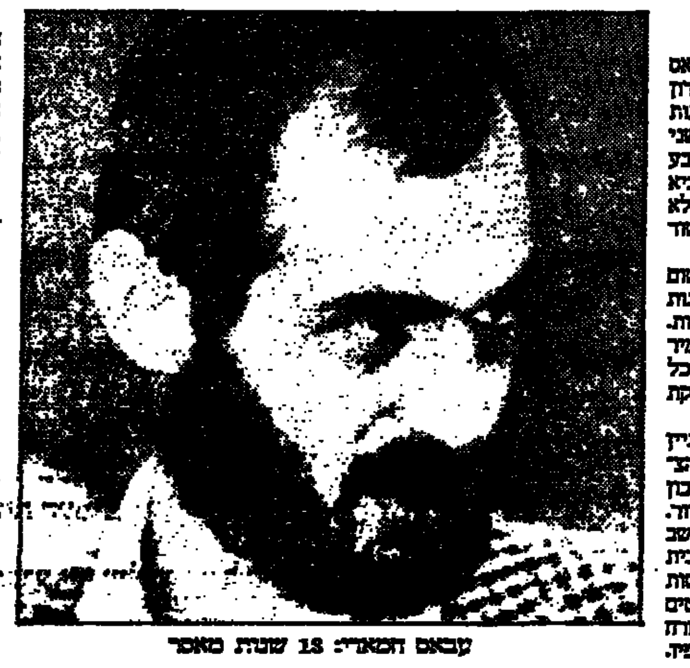

עבאס חמאדי: 13 שנות מאסר

ממשלת דנמרק התפטרה עקב מחלוקת בנושא: חימוש גרעיני של ספינות

ראש הממשלה היוצא פאול שליטר יציע: בחירות בעוד 21 יום

מאת אליהו זהבי

סופר "הארץ" בסקנדינביה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). ראש ממשלת דנמרק, פאול שליטר, הו־דיע אתמול בפרלמנט בקופנהגן על התפטרות ממשלתו. ראש הממשלה יציע למלכה עריכת בחירות חדשות בעוד 21 יום — 10 במאי.

הבחירות הכלליות האחרונות ב־דנמרק נערכו לפני שבעה חודשים, בספטמבר 1987. גם בפעם הקודמת נערכו הבחירות 20 יום לאחר הודעת התפטרות הממשלה. הרקע למשבר הממשלתי הוא עקרוני: האם תשמור דנמרק על חברותה בנאט"ו, על כל החובות והזכויות של מדינה חברת נאט"ו.

בהצבעה בפרלמנט לפני שישה ימים נחלה הממשלה מפלה, לאחר שהתקבל נוסח החלטה התובע מפורשות מרב־החובלים של ספינות נאט"ו, להבהיר כי אין בספינה חימוש גרעיני.

קבלת החלטה זו היתה מעמידה את דנמרק במצב "חריג" לעומת כל יתר מדינות נאט"ו — כולל נורווגיה — שאינן תובעות הבהרה כזו.

בנורווגיה נמסר לכל רב חובל המבקש רשות עגינה לרשום לעצמו כי נורווגיה אינה מסכימה לפריסת נשק גרעיני בתחומה בימי שלום — אך אינה תובעת הבהרה מצד רב החובל כי אין בספינה נשק גרעיני.

ארה"ב ובריטניה הגיבו בחריפות על ההחלטה שהתקבלה ברוב קולות בבית הנבחרים הדני ב־14 אפריל, ואילו ברית"מ מיהרה לברך את דנמרק בשל החלטתה האמיצה.

מאז הבחירות שעברו שלטה בדנמרק ממשלת מיעוט.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

נגנבו עצמות אפיפיור מהמאה ה־13

לאקווילה, איטליה (ע"ר). גנבים בזזו את שרידי עצמותיו של האפי־פיור צ'לסטינו החמישי, בן המאה ה־13, מכנסיה שבה הוחזקו, בארון שעליו מכסה זכוכית.

נזירה הבחינה כי מכסה הזכוכית ניצב ליד קיר בכנסיה שבעיירה לאקווילה, ממזרח לרומא.

משטרת איטליה מסרה שלשום כי איש לא הודיע על אחריותו לשוד. נמסר כי הגנבים חדרו בלילה לכנ־סיה העצולה, כנראה במפתח, הסירו את הברגים מן המכסה, וקרוב לוודאי הסתלקו במשאית עם שרידי השלד, לבוש בגלימת אפיפיור.

צ'לסטינו החמישי נבחר לאפי־פיור ביולי 1294, אך התפטר ארבעה חודשים לאחר מכן, כדי לחיות חיי נזיר מתבודד. הוא מת ב־1296, בן 81.

שרידיו של צ'לסטינו נשמרו בב־אזיליקה מאז 1327, והועברו בשנות ה־50 למאוזוליאום קטן בתוך הכ־נסיה.

תמותת ילדים גבוהה באסיה הסובייטית — בגלל גילוי עריות

התופעה רווחת בקרב כפריים המתחתנים בתוך המשפחה כדי לא לשלם נדוניה

מוסקווה (אי־פי). עתון סובייטי טען אתמול כי השיעור הגבוה את תמותת ילדים ברפובליקות הסובייטיות של מרכז אסיה נובע מריבוי מקרי גילוי עריות בין התושבים הכפריים, הנישאים בינם לבין עצמם, כדי להמנע מתשלום נדוניה.

עתון הנוער "קומסומולסקיה פראבדה" ציטט רופא בעיירה יאנגיולוק שאמר כי בקולחוז סמוך, מתגוררות 90 משפחות שהקימו שארי בשר, ו־71 מילדיהם מתו תוך שנה.

העתון לא ציין אם תמותת הילדים אכן נובעת מן השיעור הגבוה של גילוי עריות ונישואים בתוך המשפחה.

כתב עת לסוציולוגיה דיווח בשנה שעברה כי שיעור התמותה במחוז טורקמניה כפול מן הממוצע בבריה"מ שמדורגת במקום ה־50 בעולם — הרבה מעבר לשיעור תמותת הילדים במדינות המפותחות בעולם. כתב העת דיווח כי 58.2 מתוך 1000 ילדים הנולדים ברפובליקות של מרכז אסיה מתים כעבור שנה.

בתו של אינגמאר ברגמן: הייתי זונת צמרת 5 ימים

מאת אליהו זהבי

סופר "הארץ" בסקנדינביה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). ספר זכרונות, ושמו "אני לא בתו של אבי", שכתבה בתו בת הארבעים של הבימאי אינגמר ברגמן, הפך לסנסציה בשוודיה לאחר פרסום תמציתו בעיתון הערב "אקספרסן".

אנה, אחת מ־11 בניו ובנותיו של ברגמן, שהיה נשוי ארבע פעמים, מסיימת האשמות כבדות באביה ואמה (רקדנית הבלט השוודי המלכותי) בשל ילדות עשוקה.

אנה ברחה מן הבית בגיל 13 והיגרה לבריטניה. היא התחתנה, התגרשה, היתה שחקנית בסר־טים זולים, ושימשה דוגמנית עירום לציירים וצלמים. תצלומי העירום של אנה פורסמו בעי־תוני פורנוגרפיה.

בספר הזכרונות מודה אנה כי בתחילת שנות השבעים הפכה לזונת צמרת. "מדוע? — חסר לי כסף ולא היה לי אב או אם, שאליהם יכולתי לפנות בבקשת סיוע בעת מצוקה".

לדבריה עסקה בזנות רק חמישה ימים — וזה הספיק "לכל ימי חיי".

הנשיא המודח מרקוס: אני חי

מנילה (אי־פי). נשיא הפיליפינים המודח, הנגרל מרקוס, השמיע את קולו בשידור רדיו הכחיש בכך שמועות שנפוצו באחרונה כי מת בהונולולו.

"ברגיל, הידיעות הללו מגוחכות ומאכזבות", אמר מרקוס בשיחת טלפון שקיים מהונולולו.

הופיע גיליון
כותרת ראשית

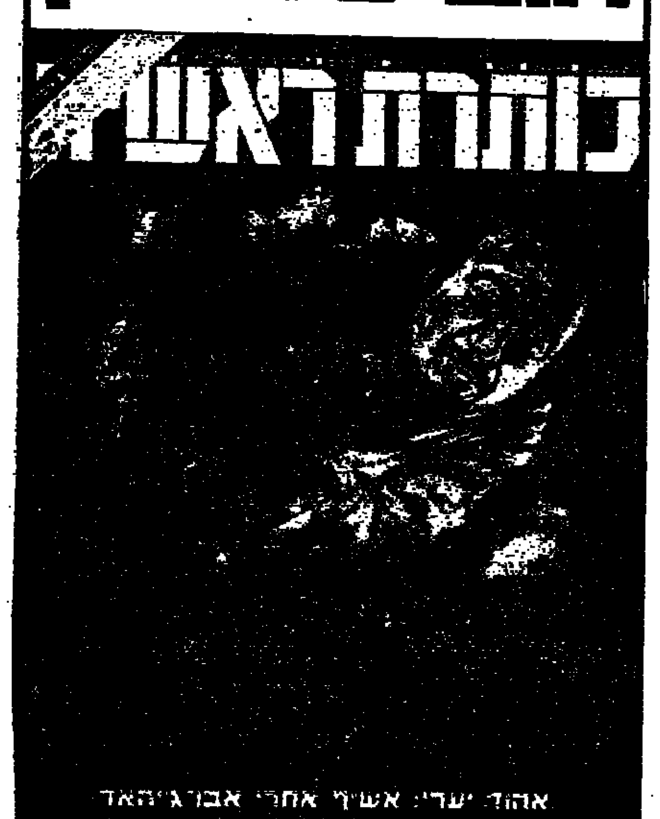

אהוד יערי: אשף אחרי אבו־ג'יהאד

מכרזים

משרד הבטחון - חטיבת המכירות

השיבת המכירות

ניתנת בזאת הודעה לציבור על מכירת מכב"ת. כל פריט מהווה סעיף נפרד לכל אחד מהמכרזים כמפורט במפרט. המציע רשאי להציע הצעתו לגבי סעיף אחד או יותר.

תנאי התשלום: 50% בהגשת ההצעה, 40% הנותרים בקבלת הזכייה שמסמך מקורה שלושה חודשים מיום פתיחת המכרז. מכירת ספרי המכרז תחל ביום שני 25.4.88 במשרדי חטיבת המכירות, רח' הארבעה, קריית, תל־אביב.

שעות הקבלה: בימים א' — ה' בשעות 12.30—08.30 בימים א' ו־ג' גם בשעות 14.00—15.00.

מכרז מספר: 078/88/05

מכשירי תקשורת... מבחלות בכלים ומטענות, מכולות מבאר אב"ב, ציוד ביתי... ציוד אלקטרוני, כבל הובלה, צינורות ומתקני אמבטיה, תלת־מימדי.

ימי סיור: 1, 2, 3, 4, 5 במאי 1988, במקומות המופיעים במכרז. יש להירשם עד יום לפני הסיור.

מועד אחרון להגשת הצעות ב־9.5.88 עד שעה 10.00 למכרז.

מכרז מספר: 079/88/05

חלפי מרכבים, חלפי משאיות מרכבים, דלתות, אחוריות לשנור סוג 584. חלפי ב"ם דלים, חלפי ברנ"ט, חלפי ג'י.ם.סי. חלפי מנק, שונה בשרון, חלפי מלגזות.

תאריכי סיור: 3, 4 במאי 1988.

מועד אחרון להגשת הצעות ב־9.5.88 עד שעה 10.00 למכרז.

מכרז מספר: 080/88/05

מרחשים מתגוררות אולם קפסק.

תאריכי סיור: 3, 4 באפריל 1988.

מועד אחרון להגשת הצעות ב־9.5.88 עד שעה 10.00 למכרז.

מכרז מספר: 081/88/05

נגררים, צמיגים, מכולת מצברים, עגלות אשפה, מכולת פלסטיק, עגלות סבב, מיכלי אויר, קנקני שמן, עגלות להובלת כלים... עגלת MG־4 רציף כלונה, עגלות תאורה, מכולת אלקטרוניקה, תרמילי סליק, גרוטאות אלומיניום מעורב עץ וברזל.

תאריכי סיור: 3, 4 במאי 1988.

מועד אחרון להגשת הצעות ב־9.5.88 עד שעה 10.00 למכרז.

מכרז מספר: 082/88/05

מבשירי פוטוגרפיה חדשים להובלת סודה ביתית, המבשירים תוצרת אנגלית, המכמות: 3320 יח'. כל המבשיר מכיל 6 בקבוקים ו־6 מקפים, בלוטים למבשירים — 2016 יח', בקבוקי זכוכית — 4 משטחות, מקפים לבקבוקים — 5 קרטונים.

תאריך סיור: 28 באפריל 1988, בשעות 08.00—11.30.

מועד אחרון להגשת ההצעות ב־2.5.88 עד שעה 10 למכרז.

ברמן כספי

סוכנות לביטוח בערבון בע"מ

לכל בית ישראל

לכל חוג לקוחותינו

שלוחה ברכת

חג עצמאות שמח

א. אשר — בוך שטיחים

מברך את

כל לקוחותיו וידידיו

ואת מדינת ישראל וצה"ל

בשנת שלום, שגשוג ובטחון

מרכז שטיחים פרסיים, סיניים ועבודת־יד שונות

דיזינגוף 184 ת"א טל' 234580

מפעלי ים־המלח

מפעל פתוח ביום העצמאות

מפעלי ים המלח מזמינים אותך ביום העצמאות לסיור מודרך במפעלים בסדום.

בוא וראה את מפעלי החברה הנמצאת במקום החמישי בסחר הבינלאומי באשלג ומייצאת תוצרתה ל־30 מדינות בעולם.

★ תוכל לצפות על מסוע האשלג סדום־צפע.

★ תקבל הסבר על השיטות להפקת אשלג ממי הים.

★ תעלה למצפור ותשקיף על המפעלים ובריכות האידוי המקיפות אותם.

סיורים משער המפעלים בסדום ייצאו באוטובוסים מיוחדים שיעמדו לרשות המבקרים בין השעות 9.00 בבוקר עד 1.00 בצהרים.

משך הסיור 30-45 דקות.

הסיור ללא תשלום

מפעלי ים המלח - לביסוסה הכלכלי של ישראל

הערב!

20/4 בשעה 9 בערב בכיכר מלכי ישראל

האירוע המרכזי ביום העצמאות

יהודית רביץ עופרה חזה

תזמורת הטיילת של תל־אביב

בניצוחו של דוד קריבושיי

להקת המחול "שלום 2" הרקדה עם מישאל ברזילי.

תצוגה מרהיבה של זיקוקי די־נור

במופע המרכזי בערב יום העצמאות בככר מלכי ישראל.

ביום רביעי 20/4/88 בשעה 9 בערב.

רחוב דיזנגוף יהיה סגור לתנועת כלי רכב מכל הסוגים בערב יום העצמאות 20 אפריל 88 משעה 22:00 ועד 21 אפריל 88 שעה 02:00 (סה"כ 6 שעות).

במוצאי שבת

23/4 בשעה 9.30 בערב בכיכר מלכי ישראל

הפילהרמונית בכיכר

קונצרט הצדעה חגיגי לכבוד 40 שנה למדינה

במוצאי שבת 23.4.88 בשעה 9.30 בערב, בכיכר מלכי ישראל

מנצח: זובין מהטה

בהשתתפות התזמורת הפילהרמונית הישראלית

סולנים: ★ איוו פוגורליץ' – פסנתר ★ שלמה מינץ – כנור ★ חוה פישר – זמר ★ ירדנה ארזי – זמרת

הכניסה חופשית

עיריית תל־אביב־יפו

ויתר פלוס סל

ההכרזה על הקונגרס הישראלי

לפני ארבעים שנה התגשם חלום - קמה מדינת ישראל.

הקמת המדינה נועדה לשים קץ לסבל יהודי מתמשך ולאפשר לעם היהודי "להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית", ככתוב במגילת העצמאות.

עם נורמלי במדינה נורמלית!

במגילת העצמאות הודגש היטב לא רק היסוד היהודי של מדינת ישראל, כי אם גם היסוד ההומניסטי האוניברסלי שעליו נשענות כל המדינות הדמוקרטיות בימינו. שם הובטח כי מדינת ישראל לא רק "תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות", **אלא גם** "תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה, תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, **בלי הבדל דת, גזע ומין**; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על **המקומות הקדושים של כל הדתות**; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות".

האבות המייסדים הבינו כי המעבר לממלכתיות ולריבונות נושא עמו התחייבויות הקשורות בעצם הווייתה של המדינה, וכי לא יהיה אפשר לקיים מדינה בלא למלא אחר הנורמות של המדינה הדמוקרטית בימינו.

היום, בשנה הארבעים למדינת ישראל, אנו שואלים: מדוע לא מומשו ההבטחות האלה?

ישראלים אנו. ישראל היא מדינתנו. אנו גאים על הישגיה ההתחלתיים של ישראל. אנו מודעים לקשיים ולאילוצים הבטחוניים שהצרו את צעדיה של המדינה ושל החברה הישראלית בראשית דרכה. ואולם מזה שנות דור ויותר אנו עדים לתהליכי שקיעה והתדרדרות ברוב תחומי חיינו, דשדוש במעגל צר ואי יכולת לפרוץ דרך להתקדמות חדשה.

החברה הישראלית שרויה במשבר עמוק. היא מפולגת ומסוכסכת בשאלות מדיניות החוץ והבטחון ובשאלות הדת והמדינה. היא מתנכרת למיגזרים החלשים בתוכה. היא מפגרת בפיתוחה הכלכלי והמדעי. היא אינה מכבדת את ערך העבודה. היא מעדיפה כלכלה המבוססת על שנורדות ועל שכר נמוך. היא מזלזלת בתרבות החיים בתוכה, נותנת יד לפשעים אקולוגיים ההורסים את איכות החיים והסביבה ומסכנים את בריאות האוכלוסיה, מזניחה את התשתית הנהוחית, התחבורתית והתקשורתית, שבלעדיהן אין לתאר היום ניהול תקין של חברה מודרנית. היא אינה מכבדת את ערך האדם בתוכה. היא אינה משקיעה די בחינוכו, השכלתו והכשרתו של הנוער הישראלי לאחריות אזרחית ולשותפות ביצירה החברתית. היא אינה מצליחה להבטיח את חירויות האדם בתוכה (באמצעות חוקה) ואינה מקיימת שוויון זכויות חברתי ומדיני לכל אזרחיה (בכלל זה האזרחים הערבים!). היא אינה מגיעה לכלל עשיית שלום עם כל שכנותיה. היא מסובכת בדיכויו של העם הפלשתיני וסובלת מבידוד וניכור גובר והולך במשפחת העמים.

בשנה הארבעים למדינת ישראל אנו אומרים: הגיעה השעה לתבוע את עלבונה של החברה הישראלית.

המקור העיקרי לעיוותים המצטברים והמעיקים עלינו עד מחנק הוא בהתעלמות ובאדחקה שגזרנו עלינו עד כה כלפי אמת פשוטה אחת: יש לנו מדינה וצריך לנהל אותה על פי הכללים והנורמות שמדינה מתוקנת חייבת בהם.

ישראל חייבת להיות נורמלית, דמוקרטית, מודרנית, אם תאבת חיים היא.

עלינו לתקן את החברה ואת המדינה הישראלית. עלינו לשנות את סדר העדיפויות הלאומי. עלינו לשחרר את המערכת הפוליטית שלנו מכבלי מושגים ישנים המנוגדים לתפיסת המדינה המתוקנת. עלינו להציג סדר יום לאומי אחר וליצור קונסנזוס לאומי חדש, ישראלי, שידרוש את תיקון העיוותים היסודיים בחברה ובמדינה, ברוח ההבטחות הגלומות במגילת העצמאות.

לפיכך אנו מקימים את הקונגרס הישראלי, שבאמצעותו אנו מבקשים לגבש את סדר היום הלאומי האמיתי של ישראל ולעורר גל ציבורי חזק שיביא לתיקון העיוותים ההיסטוריים בחברה הישראלית.

הקונגרס הישראלי יתכנס מדי שנה, ידון במצב הישראלי, ויקבל החלטות, שאותן נציג בפני הציבור הישראלי, כדי להשפיע על המערכת הפוליטית לחולל את השינויים המבוקשים בדרך חקיקה והקצאת משאבים ממלכתיים.

הקונגרס הישראלי יעודד ויכוון פעולה וולונטרית, ברמה החברתית, של קבוצות אזרחים שיטלו עליהם לבנות לאלתר איים של ישראל המתוקנת בכל השטחים המוזנחים: במערכת החינוך וההשכלה, במידע ובתקשורת, ביחסי העבודה והשכר, במיגזר הערבי, במעמד האשה, בסדרי הנישואין, הגירושין והקבורה, בשיכון, בצרכנות, באיכות הסביבה, בבריאות, בסדרי הביורוקרטיה, במיגזרים החלשים של החברה - זקנים, חולים, גימלאים, ואחרים.

אנו מכריזים בזאת על הקמת הקונגרס הישראלי.

אנו נכנס את הקונגרס הישראלי הראשון עוד בשנה זו, בתום חגיגות שנת הארבעים למדינת ישראל.

אנו קוראים לכל ישראלי הקרוב אלינו ברוחו, להצטרף אלינו ולהשתתף במאמץ לתיקון המדינה והחברה ברוח הדברים האלה.

מתוך בטחון בכוח החיים והיצירה, התיקון וההתחדשות של ישראל - אנו חותמים היום על הכרזה זו.

יום א׳, ט׳ ניסן תשמ״ח, 27 במרס 1988, שנה 40 למדינת ישראל.

אבי מוטי - תל-אביב
אבידי אליק - הרצליה
אבניאלי חיים - רעננה
אוחיון הנרי - דימונה
אוחיון חנה - דימונה
אוד ד״ר צבי - תל-אביב
אונגרו פרופ׳ שבתאי - חיפה
אופנהיים יורם - מגדל העמק
אורי מאיר - ירושלים
אייזן בנימין - רמת השרון
אילן אביבה - כפר-סבא
איל אבישי - הרצליה
איתן חנן - בת-ים
אלוני שולמית - כפר-שמריהו
אליצור אבשלום - רחובות
אלכסנדר שלמה - ירושלים
אלכסנדר אסתר - ירושלים
אלעד גדעון - חצרים
אלעד יוסף - ירושלים
אראל ד״ר שליט - רעננה
אראלי רחל - עין גדי
ארנון אמציה - הרצליה
אשל נמרוד - תל-אביב
בקשטיין שולמית - תל-אביב
אתר אסף - אורים
ברעז מואב - תל-אביב
בוזיק דבורה - חיפה
בורנשטיין עופר - תל-אביב
ביזיאוי-פוגל סלביה - תל-אביב
בישון ארז - רמת-גן
ביירך לאה - תל-אביב
בילצקי אלכס - רמת השרון
ביסק צבי - כפר-סבא
ביזן יאיר - רעננה
בן דוד ימיני - תל-אביב
בן טובים אליהו - הרצליה
בן יעיש סמי - שדרות
בן ימי מנחם - קרית טבעון
בן עזר אהוד - תל-אביב
בן סירה דורון - תל-אביב
בן צבי מיכאל - כפר יהושע
בן נון יגאל - תל-אביב
בנבנשתי מירון - ירושלים

בק אנה - סביון
בסביץ׳ בנימין - קרית חיים
בר אילן יעקב - ירושלים
בר און מרדכי - ירושלים
ברלר אלכסנדר - תל-אביב
ברטל ישראל - ירושלים
ברנר דני - גזית
ברקאי נתן - הרצליה
ברקאי נירה - הרצליה
ברק טל - ראשון לציון
בר שמואל - עינת
בת-לוי גרץ שולמית - גבעתיים
גוטגליק אורה - ירושלים
גזי יעל - תל-אביב
גריש זאב - תל-אביב
גוטגליק גלי - ירוחם
גולן אמיץ - רמת הכובש
גורדון יורם - תל-אביב
גיאר קלמן - פתח תקוה
גילת אורלי - תל-אביב
גינזבורג קיסי - תל-אביב
גל-אור נעמי - נוף ים הרצליה
גל צבי - גניגר
גרינשטיין גילי - הרצליה
גרינשטיין מיכאל - הרצליה
גת חנה - תל-אביב
דולברג לילך - אשקלון
דולן ציפורה - תל-אביב
דורה גילה - חיפה
דור משה - תל-אביב
דותן אמירה - באר שבע
דותן שלום - אבן יהודה
דקל איתן - אילון
דרור תמר - תל-אביב
הוברמן מיכה - ירושלים
הולצמן לאה - רמת השרון
הון עודד - הרצליה
הופמן אריאלה - בית נחמיה
היימן רינה - תל-אביב
הירש פרופ׳ זאב - הרצליה
הלפר שושנה - ירושלים
הלפר צ׳ף - ירושלים
הלר דנה - הרצליה

הראל ד״ר שלמה - כפר סבא
הרמן מוריס - הזורע
הרצברג אברהם - חיפה
הרצוג חנה - רמת השרון
השאם יחיא - כפר קרע
וולד נדית - תל-אביב
וולף שלום - תל-אביב
וייץ שושנה - תל-אביב
ולסר אודי - גבעתיים
ורנר אמנון - כרמיה
זאבי תמר - תל-אביב
זילברג פאולו - קרית אונו
זינגר איתמר - חולון
חדד אירים - שער אפריים
חומסקי מירה - תל-אביב
חסון שרה - תל-אביב
טולדאנו שמואל - ירושלים
טלטש נעמי - ירושלים
טל ניקול - ירושלים
טלשיר גייל - ירושלים
ילין עמרי - חיפה
ילין נועה - חיפה
ינאי יאיר - הרצליה
יעקובסון דני - הרצליה
יעקובסון תחיה - חיפה
יערי ד״ר אריה - יקום
יפת שושנה - רמת אביב
יצחק ד״ר ידידיה - תל-אביב
יצחקי טל - תל-אביב
יצחקי רינה - תל-אביב
ישעיהו-שרעבי אל״ם (מיל׳)
יחיאל - חולון
כהן אמנון - נחשונים
כהן-גיזור אלי - כפר סבא
כהן-גיזור אורית - כפר סבא
כהן פרופ׳ אדיר - חיפה
כהן אמנון - גבעתיים
כהן פנחס - רעים
כהן רלף - הרצליה
כהנא חיים - נתניה
כסה צבי - רמת השרון
כרמל ישראל - ירושלים
לביא ירון - חיפה

לז-יון יוברט - טבעון
לדרמן משה - מגל
לוביש שוש - עין יהב
לוי אהוד - באר שבע
למיש ד״ר פיטר - רמת ישי
לוקיץ ליאורה - רמת השרון
ליבר דורון - מצר
לילך רן - כפר יהושע
לילך אפרת - כפר יהושע
למדני דליה - תל-אביב
לניר ד״ר צבי - כפר אביב
לריאן רמי - כפר החורש
לשם גיורא - תל-אביב
מאידסון מרים - באר שבע
מוזר הרב יהורם - כפר סבא
מירון סטנלי - מעיין צבי
מילול מיכל - חיפה
מלד ד״ר צופיה - תל-אביב
מלר עודד - תל-אביב
מלמן יוסי - תל-אביב
מגדל דיס לאה - תל-אביב
באמן שלמה - תל-אביב
נבו אמנון - גניגר
נבו מרים - גניגר
נזה ד״ר אייל - כפר סבא
נוימן פרופ׳ יוסף - אפקה
נמרוד ד״ר יורם - עין החורש
סבו נועה - רמת גן
סולטמן פרופ׳ מיכאל - חיפה
סנדלר ד״ר דניאל - טיבעון
סנדלר מרגלית - טיבעון
ספקטור דורון - מרחביה
עבוד חליל - כפר פקיעין
עוז ד״ר אברהם - תל-אביב
עולש קיי - תל-אביב
צוריאל אריאלה - חיפה
עילם יגאל - תל-אביב
עמית שוש - עין המפרץ
ענבר ניבה - תל-אביב
פלד יפה - תל-אביב
פלד מיכאל - תל-אביב
פלץ אמנון - רמת השרון
פפר צבי - הרצליה

פקלמן אביגיל - רמת גן
פקלמן אורי - רמת גן
פקלמן ברוך - רמת גן
פרי ד״ר יורם - רמת השרון
פרבר רוני - הרצליה
פרס פרופ׳ יוחנן - רמת השרון
צבן יאיר - רמת גן
קאופמן אדי - ירושלים
קרמן נעם - איל
קחלובסקי משה - חצרים
קוצר רפי - תל-אביב
קיני צביה - גבת
קיני בן - גבת
קיני ד״ר שושנה - באר שבע
קליין משה - חיפה
קמינסקי אבי - אילת
קרוק אורה - עין יהב
קריאל איה - ירושלים
רגב חנה - כפר החורש
רגב שלמה-שולטי - כפר החורש
רחוב יורם - ירושלים
רוטפלד אייל - תל-אביב
רון רונית - רמת השרון
רותם יונתן - עין יהב
רותם מרדכי - חיפה
רז נפתלי - מבשרת ציון
רזין פרופ׳ אסף - תל-אביב
ריחיים שמשון - נהריה
רן יצחק - רמת אביב
רתמר משה - נתניה
רתמר דניאלה - נתניה
שבלי עדאל - כפר שיבלי
שגיא אלי - נתניה
שור חיים - תל-אביב
שורץ פרופ׳ יוסף - קרית ביאליק
שחם דוד - תל-אביב
שטיינברג ד״ר אריה - חיפה

שטיינברג ארז - סן פרנסיסקו
שטריספלד משה - רמת גן
שטרן אריה - רמת הכובש
שיפריס חן - גני יהודה
שיפריס אורה - גני יהודה
שלום נחמה - רחובות
שמעוני רות - חיפה
שפיגלמן אהרון - סביון
שפרן אליעזר - אשקלון
שפרן שמואל - אשקלון
שריד יהודית - רמת אילן
ששון יצחק - אילת השחר
תומא שייך ישעיהו - תל-אביב

"... מן ההכרח שתקום במה שלפניה יוכל להיקרא כל אחד וייתן דין וחשבון על מה שהוא עושה ומזניח בעניין היהודים. לכך לא יתנגד שום איש ישר..."

בנימין זאב הרצל.

"ההודעה הארעית"
אפריל 1897

לכבוד
הקונגרס הישראלי
ת.ד. 7161
רמת גן 52171

אני מבקש להצטרף לקונגרס הישראלי.

שם: ______________

כתובת: ______________

טלפון: בית ________ עבודה ________

עיסוק: ______________

( ) מצ״ב תרומתי בסך 20 ש״ח למימון הוצאות ראשונות. הקונגרס הישראלי ממומן מתרומות חברים ואוהדים. נאשר תרומתך ונעביר אליך את סיכומי הכנס המכין שהתקיים ביום 27.3.88.

מספר הטלפון שלנו: 03-770011-2

מכذا عن الاصل

ברוס רפפורט חזר בו מהסכמתו להעיד על פרשת צינור הנפט:

"אני דובר אמת — אבל יש שם כל כך הרבה פוליטיקה"

מאת בני לנדאו
סופר "הארץ" בקליפורניה

לוס אנג'לס (מיוחד ל"הארץ"). איש העסקים ברוס רפפורט, הקשור בפרוייקט צינור הנפט, שלא נבנה, מעיראק לעקבה אמר כי נפל קרבן לחקירה "פוליטית מטבעה", המתנהלת עתה נגד התובע הכללי של ארה"ב, אד מיז. הדברים התפרסמו אתמול ב"לוס אנג'לס טיימס".

בסוף החודש החולף נסוג רפפורט מהסכם עם החוקרים, שבמסגרתו היה אמור למסור הצהרה בשבועה על גרסתו לפרשה, בתמורה להבטחה, כי לא יוגש נגדו כתב אישום בארה"ב. לדבריו, עורכי הדין שלו "הבהילו אותו" פן יואשם במתן עדות שקר, אם גרסתו לאירועים לא תעלה בקנה אחד עם גרסותיהם של מיז ושל עורך דינו לשעבר, רוברט ולך.

"אני דובר אמת," אמר רפפורט, "אבל יש שם כל כך הרבה פולי־טיקה. בשביל מה אני צריך להסתבך?"

החלטתו של הישראלי לשעבר לאייך את ההסכם שהושג, הפתיעה את החוקרים בעת שהיו בלונדון, בדרכם לז'נווה. לטענת הטיימס, הוא את בקשתו "לספר הכל אבל בלי שבועה".

"מה יקרה אם אני אגיד דבר אחד ומר ולך יגיד דבר אחר?" שאל רפפורט. "מי ישפוט מי נתן פה עדות שקר? מר מיז?"

בראיון, שהתנהל [illegible] במטוסו הפרטי, אמר הבנקאי היהודי כי [illegible] של מיז עם ולך, המואשם בעבירות מרמה שונות, מחייבים את התפטרותו. "ברפובליקת בננות," אמר רפפורט, "אולי יכול להיות לתובע הכללי דימוי כזה, אבל לא בארה"ב. אילו הייתי הנשיא רייגן הייתי אומר למר מיז ללכת."

2 חיילים טורקים נהרגו בקרב עם מורדים כורדים

סמוך לגבול העירקי ● ב־4 השנים שחלפו מאז החלו הכורדים בטורקיה במאבק להקים מדינה מרקסיסטית עצמאית — נהרגו בהתנגשויות כ־700 טורקים ועוד כ־700 לוחמים כורדים

סירנאק, טורקיה (איי־פי). שני חיילים טורקים נהרגו בהתנגשות עם כוחות גרילה כורדים בדרום־מזרח טורקיה, סמוך לגבול עיראק — מסרה אתמול סוכנות הידיעות הרשמית למחצה "אנטוליה" במ־סיבת עתתאים.

סוכנות הידיעות ציינה כי קבוצה של לוחמי גרילה הרגה קצין וסמל, ופצעה שני אחרים, בהתנגשות שארעה שלשום.

החשודים בהרג נמלטו מאוחר יותר, צויין בידיעה.

לוחמי גרילה כורדים, המבקשים להקים מדינה מרקסיסטית עצמאית בשטחים המוקמים במזרח ובדרום־מזרח טורקיה, הרגו כ־700 אזרחים ואנשי צבא מאז החלו במעשי האלי־מות ב־1984. מספר דומה של מור־דים כורדים נהרגו בתקריות עם הצבא הטורקי.

הכורדים מהווים כחמישית מאוכ־לוסיית טורקיה, המונה 52 מיליון נפש.

"וייטנאם בעד מו"מ לשלום בקמפוצ'יה"

— אומר סגן שר החוץ של מלזיה לאחר שנועד עם עמיתו הווייטנאמי

קואלה לומפור, מלזיה (איי־פי). סגן שר החוץ של מלזיה טען כי וייטנאם מוכנה עקרונית להתחיל בשיחות שלום בקמפוצ'יה. הוא הסתמך על דברים שהשמיע באוזניו סגן שר החוץ של וייטנאם.

עבדולה פאדיל אמר לכתבים כי סגן שר החוץ הווייטנאמי, טראן קוואנג־קו, הביע את תמיכת ארצו בתחילת מגעים בלתי־רשמיים כדי לסיים את הלחימה בקמפוצ'יה.

טראן הגיע שלשום לביקור של חמישה ימים במלזיה, ונועד אתמול עם עמיתו.

"באופן עקרוני הווייטנאמים מוכנים להשתתף בפגישות שהציעה אינדונ־זיה", אמר עבדולה.

שר החוץ האינדונזי, עלי אלאטאס, אמר בתחילת החודש כי השיחות ינוהלו בשני שלבים: הראשון — בין 4 הסיעות הלוחמות בקמפוצ'יה: נציגי ממשלתו של הנן סן הנתמכת בידי וייטנאם, ונציגי שלוש סיעות האופוזיציה הלוחמות בממשלה זו. בשלב השני — יצטרפו וייטנאם וכמה מדינות אחרות, ששמן לא צויין.

עבדולה אמר כי הוא ועמיתו דנו גם במחלוקות בין מלזיה, וייטנאם, סין, טאייוואן והפיליפינים בשאלת הריבונות על כמה איים בדרום הים הסיני.

בחודש שחלף היו מספר תקריות בין וייטנאם ובין סין בקשר לאיים אלו.

איגלסיאס שר בפיליפינים — על אף איסור שהטיל בימ"ש

מנילה, הפיליפינים (איי־פי). הזמר הספרדי חוליו איגלסיאס קיים שלשום את הופעותיו בפיליפינים למרות מחאות של אירגון המוסיק־אים המקומי, שטען כי הופעותיו של חוליו איגלסיאס הן עלבון למו־סיקה של הפיליפינים.

הארגון עתר לבית משפט מקומי בדרישה לבטל את הופעותיו של איגלסיאס משום שהן מהוות הפרה של קוד האתיקה, שכן לא שותפו בהן אמנים מקומיים.

בית המשפט פסק כי על חוליו לבטל את הופעתו, אולם הזמר לא שעה להחלטת בית המשפט.

כ־1000 איש שילמו כל אחד כ־150 דולר עבור הופעה של הזמר הספרדי וארוחת ערב.

"אני טס בכל רחבי העולם עם התזמורת שלי", אמר חוליו. "התזמו־רת היא כמו אשתי. האם תחליפו אתם את נשיכם באשה חדשה", שאל את הכתבים.

קפיצת המוות של בלינדה

בלינדה נילסן ויסינגרד, לוליינית מראפסה, בת 31, נהרגה בעת הצגה בקרקס "ראסיאי" בהיאליאה שבפלורידה. היא נפלה מגובה של 6 מטרים, ונחתה על פניה, לעיני 900 צופים אחוזי חרדה. בתצלום מימין, שהוסרט במצלמת וידיאו, נראית בלינדה בעת הנפילה. משמאל: הלוליינית בתצלום ארכיון (תצלומים: אי־פי)

בקולחוז היהודי "אילינקה" מבקשים לעלות לישראל

מאת אליהו חובי
סופר "הארץ" בסקנדינוויה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). פעי־לי עליה יהודיים במוסקווה מסרו על היהודים בקולחוז היהודי "אי־לינקה", בדרומה של בריה"מ, ליד העיר ורונז'.

"אילינקה" נוסד בשנת 1926 ע"י קבוצת קומוניסטים יהודים.

עם התחדשות גל העליה בשנות ה־70 זכו כמה משפחות מן הקולחוז לקבל רשות הגירה לישראל.

במארס האחרון ביקרו ב"אי־לינקה" שני פעילי עליה ממוסקווה, בוריס צ'ארנובילסקי ובוריס ויינש־טוק. בשובם מסרו על רצונן של משפחות בקולחוז להגר לישראל, וסירוב ראשי הקולחוז להתיר את הגירתם בנימוק של "מחסור בכוח עבודה".

למשפחות המבקשות להגר יש בני משפחה בישראל. למרות חוק ההגירה החדש שהתקבל בבריה"מ מאז ינואר 1988, שאינו מחייב קבלת הסכמה מאת נותן העבודה — דוחה "אוביר" את בקשות ההגירה. ראשי קולחוז "אילינקה" טוענים כי מבקשי ההגירה הוסתו ע"י תועמ־לנים ציוניים ממוסקווה.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

מתיחות והאשמות הדדיות על רקע גזעי בבחירות אתמול בניו־יורק

ההצבעה אמורה להכריע למי משלושת המתמודדים הדמוקרטיים סיכוי טוב יותר להיות מועמד המפלגה לנשיאות: דוקאקיס, ג'קסון או גור ● בוש — מועמד רפובליקאי יחיד

מאת שלמה שמיר
סופר "הארץ" בניו יורק

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). באווי־רה של מתיחות והאשמות הדדיות על רקע גזעי, הצביעו אתמול תושבי מדינת ניו יורק בבחירות המוקדמות, העשויות להכריע במי־דה רבה, מי משלושת המתמודדים הדמוקרטיים יהיה בעל הסיכויים הטובים ביותר לזכות בתואר הנכסף של מועמד המפלגה הדימוקראטית לנשיאות.

המועמד ג'סי ג'קסון האשים אתמול את ראש עיריית ניו יורק, אד קאץ', כי בהתקפותיו הבוטות נגדו, הוא שילהב את הרוחות בעיר והעניק להתמודדות הפוליטית אופי של מאבק גזעני. ג'קסון אמר, כי בי־מים האחרונים הגיעו למטה הב־חירות שלו איומים על חייו. נמסר, כי הוגברה השמירה על המועמד השחור והופעותיו האחרונות הוקפו בסוכני חרש.

ג'קסון האשים את ראש העיר הי־הודי בהכפשת שמו והסתה גזענית. אד קאץ', שער לפתיחות הקלפיות בעיר, המשיך לתקוף את ג'קסון, והזהיר כי ג'קסון העליב את מדינת ישראל ואת יהודי ניו יורק בכך שלא הופיע למצעד יום העצמאות, שנערך ביום ראשון במנהטן.

אילו היה זה מצעד של קבוצה אתנית אחרת, היה ג'קסון ראוי משתתף בו, אמר קאץ'.

אישים פוליטיים ופרשנים הביעו דעתם, כי ראש העירייה הפריז בביקורתו נגד ג'קסון וכי הוא אחראי למתיחות שנוצרה בעיר.

במדינת ניו יורק רשומים 3.5 מי־ליון דמוקרטים בעלי זכות הצבעה, ולפי נתונים, שפורסמו אתמול אחרי הצהריים, ההשתתפות בבחירות היא ערה, בעיקר בין שחורים ויהודים. בסקרי דעת הקהל האחרונים, נראה כי הצטמצם הפער בין מייקל דוק־אקיס לג'סי ג'קסון ונרשמה עליה באחוז התומכים באל גור. דוקאקיס עדיין מקדים את ג'קסון בעשרה אחוזים.

תוצאות ההתמודדות תלויות במי־דה רבה באחוז המצביעים מבין הקתולים הלבנים באיזור המטרופו־לין. לדעת פרשנים רבים מהם לא יטרחו להצביע, כמחאה על כך שש־לושת המועמדים הדמוקרטים הת־עלמו מהם, כמעט לגמרי, והתרכזו בעיקר בהשגת תמיכתם של שני המיגזרים, השחור והיהודי.

במחנה הרפובליקאי מובטח רוב מכריע לסגן הנשיא ג'ורג' בוש, שהוא המועמד הרפובליקאי היחידי.

בבחירות המוקדמות ייבחרו רובם של 255 חברי המשלחת של מדינת ניו יורק לועידת המפלגה הדמוקר־טית. חלק מהם ימונו על ידי בית הנבחרים של המדינה ועל ידי המועמדים. לפי מניין לא רשמי, מספר הנציגים התומכים במועמדות דוקאקיס, שנבחרו עד כה, מגיע ל־853. לג'סי ג'קסון יש 728 נצי־גים ולאל גור — 384. כדי לזכות במועמדות המפלגה זקוק המועמד ל־2082 קולות.

במלאת ארבע שנים לפטירתה של יקירתנו

לאה (לילי) סגל ז"ל

נעלה לקברה להתייחד עם זכרה היום, יום רביעי, ג' באייר תשמ"ח 20.4.88 בשעה 15.30 אחה"צ בבית העלמין הישן חוף הכרמל חיפה.
נפגשים ליד השער הראשי

המשפחה

תודתנו נתונה בזאת
לכל מנחמינו, בכתב
ובעל־פה, על השתתפותכם
באבלנו הכבד על
פטירתו של אהובנו

ד"ר

יהושע רוטנשטרייך

ז"ל

המשפחה

קואופרטיב דן
משתתף בצער החברים
זלמן ואריה שוסטק והמשפחות
על מות
הרעיה — האם ז"ל

לאסתי גולן ומשפחתה
איתכם באבלכם הכבד

מצוות מחלקת כח אדם
בית חולים רמב"ם

לחנוך קוברסקי
אתך באבלך על מותה של
ברכה ז"ל

יצחק בר־און

פרסום נילה
למסירת מודעות
ל"לוח העיר"
03-298160, 03-298161
מכבדים כרטיסי אשראי

לח"כ אוריאל לין
משתתף בצערך על מות
אביך ז"ל

שלמה אראל
אגוד חברות הספנות הישראליות

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

מלאו ארבע עשרה שנה לנפילתו של
רב סרן
ד"ר אחיקם אבני
(פיינשטיין) ז"ל
נעלה אל קברו ונתייחד עם זכרו, בבית הקברות הצבאי בקרית שאול ביום ראשון ז' באייר תשמ"ח (24.4.88) בשעה 15.30
נפגשים ליד השער

המשפחה

לא מכרת לא שילמת
רק לוח העיר
קבלת מודעות
מ־8.00־20.00
03-383322

לריטה היקרה
ולכל בני משפחת רביב — גולן

אנו אבלים יחד אתכם על פטירתו ללא עת
של יקירכם — חברנו היקר

משה רביב ז"ל

אבידתכם — אבידת כולנו
קבלו תנחומינו מעומק לב

רבקה וליאון אנג'ל
רוז ורפאל אנג'ל
מנצי ווילי אפטוביצר
צפורה וראובן אשכנזי
יעל ברנע
בקי ויוסף בהלול
הדסה ואבשלום בקר
מילה ומיכל ברנר
רבקה ומשה דוידס
ג'נט ואברהם דנקנר
דינה ואליעזר הורשוזן
מרים ועלי וייס
ג'ני וקרל זינגר
אביבה חליג זק
מרגוט ומנחם חבים
יונתה וזאב ילון
ברוריה וזאב ילון
ברוריה ויהודה כהן
אלה וחיים סביר
עדה ואנדרי סלמה
נעמי ואברהם פרידמן
חנה וחביה פרילינג
שוש ונבי קנולר
שושנה ושלום רוזאל
אילן ויעקב רקנטי
ציונה ויעקב שאנן
שרה ועמנואל שרויאר
שושנה ויגאל תורן — היבלר

והמשפחות

לורדה אלכס וחגי שפירא
משתתפים באבלכם הכבד במות אימכם
פנינה ז"ל

מלפורד ושות' בע"מ
אמריק חב' לביטוח
וצוות העובדים
ירושלים ת"א וחיפה

יושי־ין הסינית בטיילת
מסעדה סינית
★ חדש! עכשיו
גם משלוחים הביתה
רח' הרברט סמואל 56 ת"א, טל. 657559 (פתוח צהריים וערב, פרט ליום א' צהריים)

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ

19.4.88

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.52	1.59	1.5508	1.5702	1.52	1.59	1.5543	1.5737	1.52	1.59	1.5543	1.5739	1.5623	0.0015
1 לישט"ש	2.87	3.00	2.9357	2.9724	2.89	3.02	2.9384	2.9751	2.89	3.03	2.9438	2.9808	2.9567	−0.0020
1 מארק גרמני	0.91	0.96	0.9320	0.9436	0.92	0.96	0.9358	0.9474	0.91	0.96	0.9352	0.9469	0.9397	−0.0016
1 פרנק צרפתי	0.26	0.28	0.2743	0.2777	0.26	0.28	0.2754	0.2788	0.27	0.28	0.2752	0.2787	0.2765	−0.0007
1 גולדן הולנדי	0.82	0.85	0.8322	0.8426	0.82	0.86	0.8332	0.8436	0.81	0.86	0.8329	0.8434	0.8377	−0.0016
1 פרנק שווייצרי	1.10	1.15	1.1262	1.1403	1.11	1.16	1.1302	1.1443	1.11	1.16	1.1312	1.1454	1.1362	−0.0033
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2651	0.2684	0.25	0.27	0.2659	0.2692	0.26	0.27	0.2656	0.2690	0.2669	–
1 כתר נורבגי	0.25	0.26	0.2519	0.2551	0.25	0.26	0.2525	0.2557	0.24	0.26	0.2522	0.2554	0.2536	–
1 כתר דני	0.24	0.25	0.2423	0.2453	0.24	0.25	0.2431	0.2461	0.23	0.25	0.2430	0.2460	0.2441	−0.0003
1 מרק פיני	0.38	0.40	0.3887	0.3935	0.38	0.40	0.3905	0.3954	0.38	0.41	0.3901	0.3950	0.3925	−0.0003
1 דולר קנדי	1.23	1.29	1.2572	1.2730	1.24	1.30	1.2603	1.2761	1.23	1.30	1.2603	1.2762	1.2668	−0.0018
1 דולר אוסטרלי	1.08	1.19	1.1623	1.1769	1.12	1.21	1.1627	1.1772	1.13	1.21	1.1618	1.1764	1.1687	−0.0023
1 ראנד דרא"פ	0.47	0.56	0.7260	0.7351	0.44	0.60	0.7275	0.7366	0.46	0.64	0.7280	0.7371	0.7312	−0.0020
10 פרנקים בלגיים	–	–	0.4459	0.4515	–	–	0.4473	0.4529	–	–	0.4470	0.4526	0.4489	−0.0008
10 שילינג אוסטריים	1.30	1.36	1.3277	1.3443	1.31	1.37	1.3290	1.3456	1.31	1.37	1.3318	1.3486	1.3375	−0.0025
1000 לירטות איטלקיות	1.22	1.29	1.2548	1.2705	1.23	1.31	1.2583	1.2739	1.23	1.32	1.2585	1.2743	1.2638	−0.0031
100 יינים יפאניים	1.22	1.28	1.2456	1.2612	1.23	1.28	1.2485	1.2641	1.23	1.29	1.2512	1.2669	1.2562	−0.0020

יש לך מטען ליצוא או ליבוא?
להעביר באויר עולה פחות ממה שאתה חושב.
EL AL אל על

פרופ' שמעון שמיר, השגריר המיועד למצרים, בפגישת עבודה בלשכת שר החוץ שמעון פרס · (צילום: חנניה הרמן)

תערוכת מסמכים — מהצהרת בלפור ועד הסכם השלום — נפתחה בכנסת

אחרי שתוצג לציבור בכנסת תעבור בין המחוזות של מרכז ההסברה

מאת סופרו הפרלמנטרי של "הארץ"

הצהרת בלפור המקורית משנת 1917, מגילת העצמאות המקורית משנת 1948, הסכם השלום עם מצרים ותעודות ומוצגים רבים שמקורם בין המועדים הללו, כלולים בתערוכה שבארגונה חברו יחד מחזיקי מסמכים רבים. את התערוכה רבת הרושם בבניין הכנסת פתח יו"ר הכנסת שלמה הלל, ואחריו דיברו נציגי השותפים לה: מנהל מרכז ההסברה יעקב שץ, גנז המדינה פרופ' אברהם אלסברג, ומנהל בית הספרים הלאומי באוניברסיטה העברית פרופ' מלאכי בית־אריה.

אחרי שתוצג לציבור בכנסת, תעבור התערוכה בארץ, בין המחוזות של מרכז ההסברה.

עוד מוצג מקורי מרשים אחד היה בתערוכה: על בימת הכבוד ישבו החותמים המקוריים על הכרזת העצמאות. שישה מהם אכן הגיעו והם בכל רפטור (איש "אחדות העבודה"), ד"ר זרח ורהפטיג (מפד"ל), משה קול (ליברלים עצמאיים), קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) וח"כ מאיר וילנר (קומוניסטים), וסעדיה כובשי (תימנים). החותם השביעי שעדיין בחיים ד"ר הרצל רוזנבלום שחתם בשם "הרצל ורדי" (מי שהיה עורך ידיעות אחרונות) לא הגיע מפאת מחלה.

בתערוכה, מסמכים, כרזות מכתבים והודעות, בעיקר מן התקופה שסביב להקמת המדינה. עיתון "הארץ" מ־30 בנובמבר 1947, עם החלטת או"ם, ידיעות אחרונות מ־14 במאי 1948 עם ההכרזה על הקמת המדינה, כרזה על קונצרט מטעם קצין התרבות של חזית ג' בהשתתפות התזמורת הפילהרמונית הישראלית, בניצוח ליאונרד ברנשטיין, הוראות האפלה, גיוס בני 17, ועוד.

בעת הפתיחה היו בקהל תלמידים רבים, וכן קבוצת חיילים מצטיינים העתידה להתקבל על ידי נשיא המדינה — כולם נולדו, כפי שאמר יו"ר הכנסת, כבר לתוך המדינה ורואים את קיומה כמובן מאליו.

מתוך אוכלוסיה של כשמונה מאות אלף תושבים:

כל יום מתים עשרה בעזה מוות טבעי; מספר כפול מזה שבישראל

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

על פי נתונים סטטיסטיים, שרוכזו במינהל האזרחי ברצועת עזה עולה, כי מדי יום מתים ברצועה מוות טבעי 10 תושבים לעומת מדינת ישראל, בה מתים מוות טבעי רק חמישה.

ד"ר נמרוד שושן מהמינהל האזרחי מסר ל"הארץ", כי מתוך אוכלוסיה בת כ־800.000 תושבים ברצועת עזה מתים מדי יום 10 תושבים. שיעור התמותה הגבוה נזקף בעיקר לתמותת תינוקות וילדים. ד"ר שושן מסר כי בעזה, על כל אלף לידות מתים 28 תינוקות, לעומת ישראל, שבה על כל 1000 לידות — מתים 12 תינוקות.

עוד ציין ד"ר שושן, כי במגזר הערבי בתחומי מדינת ישראל, עומדת תמותת התינוקות על 17 לאלף. הוא ציין, כי בארצות ערב בכללותן תמותת התינוקות מגיעה ל־19 עד 20 על כל אלף. הוא מסר גם, כי רק 2% מהאוכלוסיה בעזה הם מעל גיל 65.

סופר "הארץ" מציין, כי הרישום במינהל האזרחי אינו מדוייק תמיד, כיוון שישנם מקרי מוות שאינם מדווחים למינהל.

"כך" תשלח אנשיה למלואים בשטחים נגד שמאלנים בצבא

"נגד אנשי השמאל הבאים להרוס את צה"ל מבפנים, מתארגנים אנשי כך להתנדבות למילואים בקיני הצרעות של הערבים — להראות לחיילי צה"ל דוגמה אישית: מהו כבוד יהודי"

מאת ראובן פדהצור
סופרו הצבאי של "הארץ"

תנועת "כך" החלה לפעול לגיוס פעיליה לשירות מילואים בשטחים, על־מנת שאלה ישמשו "מורי הדרך" לחבריהם ביחידות השונות כיצד לנהוג בערביי השטחים.

בחוזר, עליו חתום חבר הכנסת מאיר כהנא, המסווג "פנימי — לפעילים בלבד", נכתב: "כנגד אנשי השמאל הבאים להרוס את צה"ל מבפנים, מתארגנים אנשי כך להתנדבות לשירות מילואים בקיני הצרעות של הערבים, להראות דוגמא אישית לחיילי צה"ל מהו כבוד יהודי, ולערבים המתנצחים את היד הנטויה של צה"ל".

החוזר מסיים בקריאה: "תנועת כך תסייע לך לזרז את גיוסך. עליך לפנות לרכז הגיוס של פעילינו למילואים, סרן (מיל') מיכאל בן־חורין".

אף שהמר נשאר — דנו יונים במפד"ל בהקמת מפלגה מתונה

בן־מאיר פורש, אך לא יצטרף לגוף חדש ● המר: לא סוף פסוק במאבק על הנהגת התנועה, אתמודד על מינוי לשר ● ה"עבודה" תמתין לפני שתחליט אם בכוונתה לתמוך במפלגה דתית־יונית

מאת איתן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

מפלגת העבודה תמתין להתפתחויות הפנימיות במפד"ל לפני קבלת החלטה על הקמתה של מפלגה דתית יונית חדשה. כך הוחלט אתמול בצמרת מפלגת העבודה. השר זבולון המר הכריז אתמול בכינוס של סיעת הצעירים כי כל הדיבורים על פילוג במפד"ל ופרישתו האפשרית, היו מוקדמים וביטאו רק הלם ראשוני לאחר היוודע התוצאות.

לשעת זאת התכנסו אמש בביתו של הרב יהודה עמיטל, ראש ישיבת אלון שבות בגוש עציון, כמה עשרות מראשי המחנה היוני במפד"ל, ביניהם אנשי חוג "עוז ושלום", ודנו על כוונתם לפרוש מהמפד"ל ולהקים מפלגה דתית מתונה. ד"ר יהודה בן מאיר הכריז אתמול, כי אין בדעתו להצטרף לכל יוזמה חדשה, אך הוא ניהל במשך היום מגעים עם מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם על האפשרויות העומדות על הפרק.

לאחר לילה של אכזבה

כל הסיעות במפד"ל קיימו אתמול כינוסים והתייעצויות לניתוח מצבה החדש של המפלגה. בכינוס סיעת הצעירים שללו כל הדוברים אפשרות של פילוג ופרישה, והדגישו כי בסך הכל רשימת המועמדים מייצגת היטב את המפד"ל, ולצעירים עצמם וגם לבחורות המתנתים יש במקומות הגבוהים ייצוג נכבד. רק ד"ר יהודה בן מאיר הודיע כי הגיש את התפטרותו מראשות יחידת ההסברה והדגיש כי במצב הנוכחי אין הוא יכול יותר לעבוד.

מזכ"ל המפד"ל הרב יצחק לוי סירב אתמול לקבל את התפטרותו. במהלך הפגישה אמר השר המר כי לאחר לילה של אכזבה ותגובה ראשונית קיצונית, התגבר והוא מקבל את התוצאות שהושגו. "צריך להביא לגיבוש המפד"ל, לשיתוף פעולה בין כל הגורמים, כדי שנזכה לתמיכה גדולה בבחירות. אני מצפה לשיתוף פעולה מצד כל חלקי המפד"ל ולפי שיתוף הפעולה יקבע גודלה של המפלגה", אמר המר. שאול יהלום המזכיר הכללי של המפד"ל אמר כי בחירתו של שאקי למקום הראשון ברשימה איננה מהווה כלל מהפך במפד"ל מאחר ולצעירים בראשותו של המר שליטה מוחלטת בכל מוסדות המפלגה הלשכה והוועד הפועל וכל החלטה או מדיניות של המפלגה תקבע אך ורק במוסדות אלה.

למקורביו אמר אתמול המר כי אינו רואה עדיין סוף פסוק במאבק על הנהגת התנועה, ולאחר הבחירות ישוב ויתמודד על השר מטעם המפד"ל בממשלה. "מרכז המפד"ל עד היום נתן לי אמון מלא בארבעה סבבי הצבעה. גם הפעם לא נכשלתי ואולי בגלל כמה עשרות מאנשי סיעתי שבגדו גם בשאקי, השגתי רק את המקום השני. אינני רואה בכך סוף העולם ועוד יהיו מאבקים ועוד יהיו נצחונות" — אמר המר.

סיעת מצ"ד התכנסה אחר הצהריים בלשכתו של השר יוסף שפירא. בישיבה בה השתתפו גם חנן פורת והרב יצחק לוי הוחלט להחוק הצירה את כל היריבויות במפלגה והסיעתיים הרגשיים ולשתף פעולה עם המר ושאקי להצלחתה של המפלגה. בישיבה אמרו שפירא, פורת ולוי כי המאבקים במפד"ל באו לקיצם ועתה יש לפעול יחדיו להצלחתה של התנועה בבחירות. בישיבה הובע סיפוק רב מהצלחתה הגדולה של מצ"ד בבחירות. עצם העובדה ששניים מאנשיה חנן פורת ויצחק לוי דורגו בחמשת המקומות הראשונים.

גולשי מצוקים גרמו נזקים לקיניהם של עשרות דורסים

מאת אלי אלעד
סופר "הארץ" לאיכות הסביבה

נזקים כבדים נגרמו לקיניהם של עשרות דורסים במצוק עבכרה בשמורת נחל עמוד ליד צפת, בעטייה של קבוצת גולשי מצוקים (סנפלינג) שביצעו במקום גלישות בעת דגירת הדורסים על ביציהם. מצוק עבכרה הוא אחד מאתרי הקינון החשובים בצפון הארץ וידועים שם 16 קיני נשרים, ובנוסף קינים של עקב, עיטים, רחמים ובזים.

דובר רשות שמורות הטבע מסר, כי הדורסים היו בעת הדגירה, כאשר נעשה הסנפלינג במצוק, וכל הזוגים ברחו מקיניהם. המקרה ארע בשבת ועד אתמול חזרו 4 זוגות בלבד לקיניהם הנטושים. מהרשות נמסר עוד, כי גם אם יחזרו זוגות נוספים, אין ספק שנגרמו נזקים וחלק מהביצים תתגלגלנה בלא פריות. פקחי רשות שמורות הטבע החרימו את ציוד הסנפלינג. הגלישה במקום אסורה בהחלט.

יוזמה של דיירי בית משותף: מצלמת וידאו לכדה את הפורץ

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" בחולון

מצלמת וידאו נסתרת שהסתירו דיירי בניין מגורים משותף בחולון, אשר נפשם קצה בריבוי מכת הפריצות והגניבות מכלי רכבם במגרש החניה הפרטי בבניין, הביאה אתמול ללכידתו של פורץ שצולם בשעת מעשה. ממשטרת מחוז תל־אביב נמסר, כי מדובר בעבריין מוכר בתחום הפריצות והגניבות מכלי רכב. הוא יובא היום לבית המשפט, לשם הארכת מעצר. בשעות הלילה המאוחרות שבין ה־2 ל־3 באפריל, היתה פריצה במכוניתו של אחד מדיירי הבניין, שחנתה במגרש החניה. בפריצה נגנבו מכלי הרכב רדיו וטייפ. בבוקר שלמחרת, ה־3 לאפריל, עם גילוי הפריצה למכונית ומעשה הגניבה, מיהרו הדיירים לצפות בסרט הווידיאו. המצלמה הנסתרת קלטה את כל מהלכי הפריצה והגניבה מתוך כלי הרכב ב"כיסוי" של השוד שהסתבר, כי הוא מוכר היטב למשטרת חולון ואף מבוקש על ידה בגין חשדות לביצוע מספר רב של פריצות וגניבות מתוך מכוניות חונות בעיר. אור לאתמול, סמוך לשעה 02.30 לפנות בוקר נלכד החשוד המבוקש ע"י צוות בילוש של תחנת המשטרה בעיר, ברחוב הפרדס.

נמשכים החיפושים אחרי תלמיד ישיבת "אור שמח"

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

המשטרה ממשיכה לחפש אחרי תלמיד הישיבה יעקב קסלר בן 21, שעקבותיו נעלמו ביום שני בשבוע שעבר בצפון הארץ, כנראה באזור הכנרת. קסלר יצא יחד עם חבר מישיבת "אור ישראל" בפתח תקוה שלמה סיטוצקי, לטיול באזור הכנרת, שם אבדו עקבותיהם.

בסוף השבוע שעבר נמצאה בכנרת גופתו של סיטוצקי שכנראה טבע. לא נמצא שום רמז בקשר לגורלו של קסלר. במשטרת המחוז הצפוני, המרכזת את החיפושים אחריו, העלותה סברה שגם הוא טבע בכנרת והימים הקרובים בערכו החיפושים לאורך החופים. אתמול התעוררה תקווה שקסלר חי ומסתובב בכל זאת באזור הצפון. זאת לאחר שהתקבלו ידיעות מאנשים שטענו כי ראו צעיר המתאים לתיאורו. אחת ההערכות של בני המשפחה היא, שהצעיר הנעדר כבר כעשרה ימים חושש לחזור הביתה ואולי לקה בהלם, ולכן הוא מסתתר מפני המחפשים אחריו.

בני המשפחה קראו אתמול ליעקב קסלר לחזור הביתה ללא חשש, או לפחות להתקשר הביתה ולמסור אות חיים. הם הבטיחו שלא יאונה לו כל רע. עוד ביקשו בני המשפחה, מכל מי שמבחין בצעיר הדתי, לשכנע אותו להתקשר הביתה ולסייע לו בכך.

מספר הטלפון של המשפחה הוא 02־528944. תאורו של הנעדר — גובהו 1.75 מ', שיער שטני, מבנה גוף רגיל, לבש חולצה לבנה, מכנסיים כחולים עם פסים לבנים ובעלי "מגפי" שחורות.

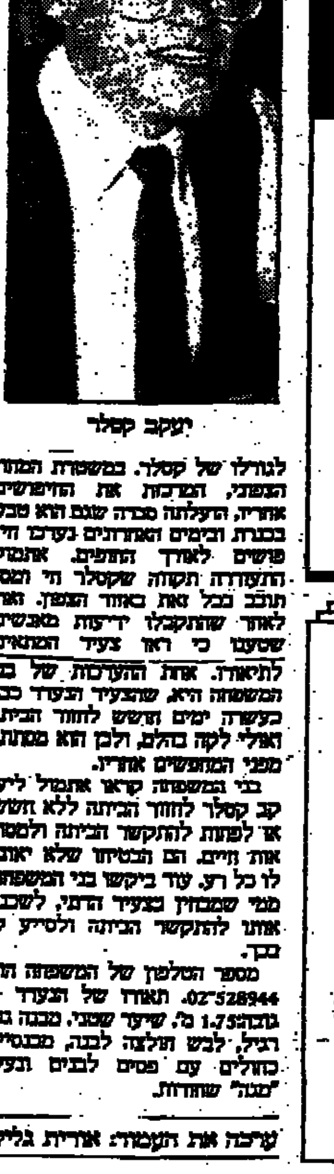

יעקב קסלר

ערכה את העמוד: אורית גלילי

נפגש באפרופו ונשלם ב-
VISA
ויזה יותר טוב מכסף.

אפרופו
היכל התרבות

אפרופו סינית
רמת-השרון

אפרופו
קניון אילון

הפתיחה במאי
אפרופו
רמת-השרון

הפתיחה במאי
אפרופו
מגדל שלום ת"א

SOTHEBY'S
FOUNDED 1744

הגיעו קטלוגים
למכירות מאי 88 בישראל

יודאיקה
ספרים, כתבי יד, תשמישי קודש וגרפיקה יהודית
5 ו־6 במאי 1988 הילטון ירושלים

ציור פסול ורישום
המאות ה־19 וה־20
26 במאי 1988 הילטון תל אביב

קטלוגים לרכישה ועיון, ופרטים נוספים — במשרדי סותבים ישראל, רח' גורדון 38 ת"א
ימים א'-ה' 9.00–17.00 יום ו' 9.00–13.00
טל: 223822, 03-246897

רשת עמל
הרשת הכללית של המכללות בארץ־ישראל

קהילת עמל
מברכת את
עם ישראל
וחיילי צה"ל
בשנת ה־40 למדינת ישראל
להמשך צמיחה כלכלית, חברתית
ולביצור הדמוקרטיה

המפקח על הבנקים הורה להפסיק תשלום ריבית על השיקים הבנקאיים

מאת דן סגיר

המפקח על הבנקים בבנק ישראל, ד"ר אמנון גולדשמידט, פרסם הו־ראות, על פיהן תשלום ריבית על שיקים בנקאיים נוגד את הנוהל הבנקאי, ולכן על הבנקים להפסיק נוהג זה.

מהמפקח על הבנקים נמסר, כי לאחרונה התגלו כמה מקרים, בהם שילמו בנקים ריבית על שיקים בנקאיים, שהוצאו עליהם, למשך התקופה שחלה מיום רכישת השיק ע"י הלקוח ועד למועד פרעונו.

תופעה זו, אומרים בבנק ישראל, נוגדת את הנהלים לפתיחת חש־בונות בבנקים, והיא אינה מעוגנת במערכת מסמכים מסודרת ואף אינה מקבלת ביטוי מתאים בספרי הבנק. לאור זאת, החליט המפקח על הבנקים להורות, כאמור, על הפסקת תשלום ריבית על שיקים בנקאיים.

תייר מגרמניה נשדד ליד עתיקות קיסריה

מאת נורית אמיתי
סופרת "הארץ"

תייר בן עשרים וארבע מגרמניה אשר לן בקרוואן, צפונית לעתיקות קיסריה, נשדד אור לאתמול על ידי שני רעולי פנים שנשאו סכינים.

התייר, שהגיע שלשום ממצרים, שמע בשלוש לפנות בוקר דפיקות עזות בחלון הרכב. הוא שאל: מי עומד מחוץ לרכב ונענה "שוטרים". הצעיר שלף דרכונו והתכונן להסביר לשוטרים את נסיבות שהותו במקום. הוא הופתע לגלות כי במקום שוטרים נצבו שם שני רעולי פנים שדרשו ממנו באיומי סכינים, לפתוח את דלת הרכב. התייר התניע הרכב אלא שלרוע המזל שקע בחול.

השודדים ניצלו ההזדמנות, שברו את חלון הרכב בעזרת אבן ושדדו מהתייר שש מאות מרקים, מאתיים דולרים וטבעת זהב.

בי"ח שערי צדק אינו משתתף בתורנות נשים וגינקולוגיה בתגובה על סגירת המחלקה

מאת עדנה אריזור
סופרת "הארץ"

בתגובה להוראת מנכ"ל משרד הבריאות לסגור את מחלקת נשים ויולדות בבית החולים שערי צדק בירושלים, נמסר מהנהלה, כי בית החולים אינו משתתף בתורנות של מחלקות נשים וגניקולוגיה. לעומת זאת, נמשך הטיפול בנשים, שאושפזו בבית החולים, טרם ניתנה ההוראה, ואין צורך בהעברת מאושפזות לבתי חולים אחרים.

כזכור, החליט מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' ירום לם, על סגירת מחלקת נשים ויולדות בבית החולים, לאחר שמ"מ מנהל המחלקה התפטר מתפקידו ואין ביכולתו למנות מנהל חדש במקומו, בגלל יחסי עבודה מעורערים של הצוות הרפואי במחלקה.

דובר בית החולים ביקש להבהיר, כי אין שום קשר בין סגירת המחלקה להמלצות ועדת אינסלר, שמונתה על ידי הנהלת משרד הבריאות לבדיקת תלונות על רשלנות רפואית ותפקוד המחלקה.

יו"ר ועד רופאי בית החולים, ורופא בכיר במחלקה הגניקולוגית של בית החולים, ד"ר דוד וייס כי הוא חולק על דרכי עבודת ועדת אינסלר ומסקנותיה ועל סמכויותיה לתת המלצות אישיות ונהליות, כמו כן הוא כופר בסמכות משרד הבריאות להתערב בעניינים ניהוליים ופרסונליים, הוא הודיע כי הוא פועל לביטולם. ד"ר וייס מסר כי פעילותו נובעת מהעובדה כי הועדה לא מצאה התנהגות רפואית במחלקה לגניקולוגית, לעומת זאת קבעה הועדה כי "כל עוד ימשיך ד"ר וייס לעבוד במחלקה, גם הטוב שבמנהלים נדון לכשלון וזאת עקב עמדות כוח וניגוד אינטרסים שמצאה הוע־דה בין היותו יו"ר ועד הרופאים ועד רופאי בין היותו רופא מן השורה.

ב־1986 חתמו שערי צדק וקופת חולים על הסכם להקמת עמותה לניהול משותף של בית החולים ולביטול השר"פ. בתקופה שלאחר חתימת ההסכם התנהל מאבק עיקש בין ועד הרופאים להנהלת בית החו־לים להגיע להסכם שישרת את דרישות קופת חולים. כזכור פנה מנכ"ל משרד הבריאות להנהלת בית החולים בדרישה ליישם המלצות הועדה, כדי שאפשר יהיה לחזור ולהפעיל את המחלקה.

סוחרי ירושלים לא ישבתו באחד במאי

מאת אבי גבאור

המסחר הקמעונאי בירושלים יתקיים כסדרו גם ב־1 במאי — על כך החליטו אתמול ראשי ארגון סוחרי ירושלים, שדחו באות את פנייתו של חיים הברפלד, יו"ר המחלקה לאיגוד מקצועי בהסתדרות, שפרסם מודעות בעיתונות, בהן בישר שהשבתון ב־1 במאי יהיה מלא.

אברהם טנבאום, יו"ר ארגון סוחרי ירושלים מסר אתמול, כי לאור העובדה שאוכלוסיית ירושלים כוללת פקידי ממשלה רבים ועובדי אוניברסיטה, שכולם ישבתו מעבודה, קיים סיכוי שה־1 במאי יה־פך ליום מכירות מצויין, ולאור העובדה שרשתות השיווק הגדולות לא יפעלו, החליט הארגון על פתיחתן של כל החנויות.

טנבאום סיפר כי ראשי הארגון התקשרו בטלפון לעשרות זבנים ואנשי מכירות בחנויות השונות בר־חבי העיר, וקיבלו את הסכמתם לעבודה המזירה גם ביום חג הפועלים.

נפתחה בי"ם תערוכת הבולים "עצמאות 40"

(עט). תערוכת הבולים הלאומית "עצמאות 40" נפתחה אתמול בבנייני האומה בירושלים במעמד אישי ציבור ופקידים בכירים.

יו"ר הנהלת התערוכה, משה רי־נצקי, ציין כי זוהי התערוכה ה־18, הערכת בישראל מאז קום המדינה. ביניהן חמש תערוכות בירושלים. הוא ציין שבין המציגים בתערוכה — אספנים מהארץ ומחו"ל וכן בני נוער רבים. ראש העיריה, טדי קולק, עמד בדברי ברכתו על המסורת האהודה שיש לבולי ישראל בעולם. ראש העיר גם הזכיר שבעוד 10 שנים יחגגו בארץ שלושת אלפים שנה לדוד המלך שכבש את ירושלים והפך אותה לבירת מלכות ישראל. לכן, הציע לתכנן הוצאת בול ישראלי לכבוד דוד המלך.

בפעם הראשונה במשטרה — דרוזי בדרגת ניצב־משנה

(עט). סגן ניצב כמאל המאר, מפקד יחידת המוביל הארצי במשמר הגבול, הועלה לדרגת ניצב משנה וכך יהיה הקצין הדרוזי הראשון שה־גיע לדרגה בכירה זו במשטרה. דרגתו הוענקה לו בטקס חגיגי שנערך אתמול, בלשכת מפכ"ל המשטרה רב ניצב דוד קראוס.

כמאל המאר, תושב סאג'ור, משרת במשמר הגבול משנת 1965. הוא נשוי ואב ל־9 ילדים.

כמו כן הועלו לדרגת ניצב משנה סגן ניצב אמנון שאלתיאל, וסגן ניצב דוד דורמן ממשרד המשטרה.

לרגל יום העצמאות הועלו בדרגה 45 קצינים, מרב פקד ועד ניצב מישנה. 65 רס"רים המשרתים במשטרה ובמשמר הגבול קיבלו דרגות רס"ר בכיר בטכסים שהת־קיימו ביחידות שבהם הם משרתים.

בתי המלון במזרח י־ם נקלעו לקשיים

מאת זהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

מגזר בתי המלון במזרח ירושלים, נקלע למשבר חמור בשל השפעת האירועים בשטחים וסכנת סגירה מרחפת על כמה מהם. נודע, כי מיד לאחר חג יום העצמאות, יתכנסו נציגיהם בתחילת השבוע הבא, לישיבת חרום מיוחדת עם הנהלת התאחדות המלונות של סניף י־רושלים. מארחים תתקיים בבירה ישיבה של גורמי מגזר המלונות במערב העיר, כדי לדון בהפעלתה של תוכנית חרום מיוחדת לעידוד ושיווק תנועת תיירות לעיר.

ערכה את העמוד: אורית גלילי

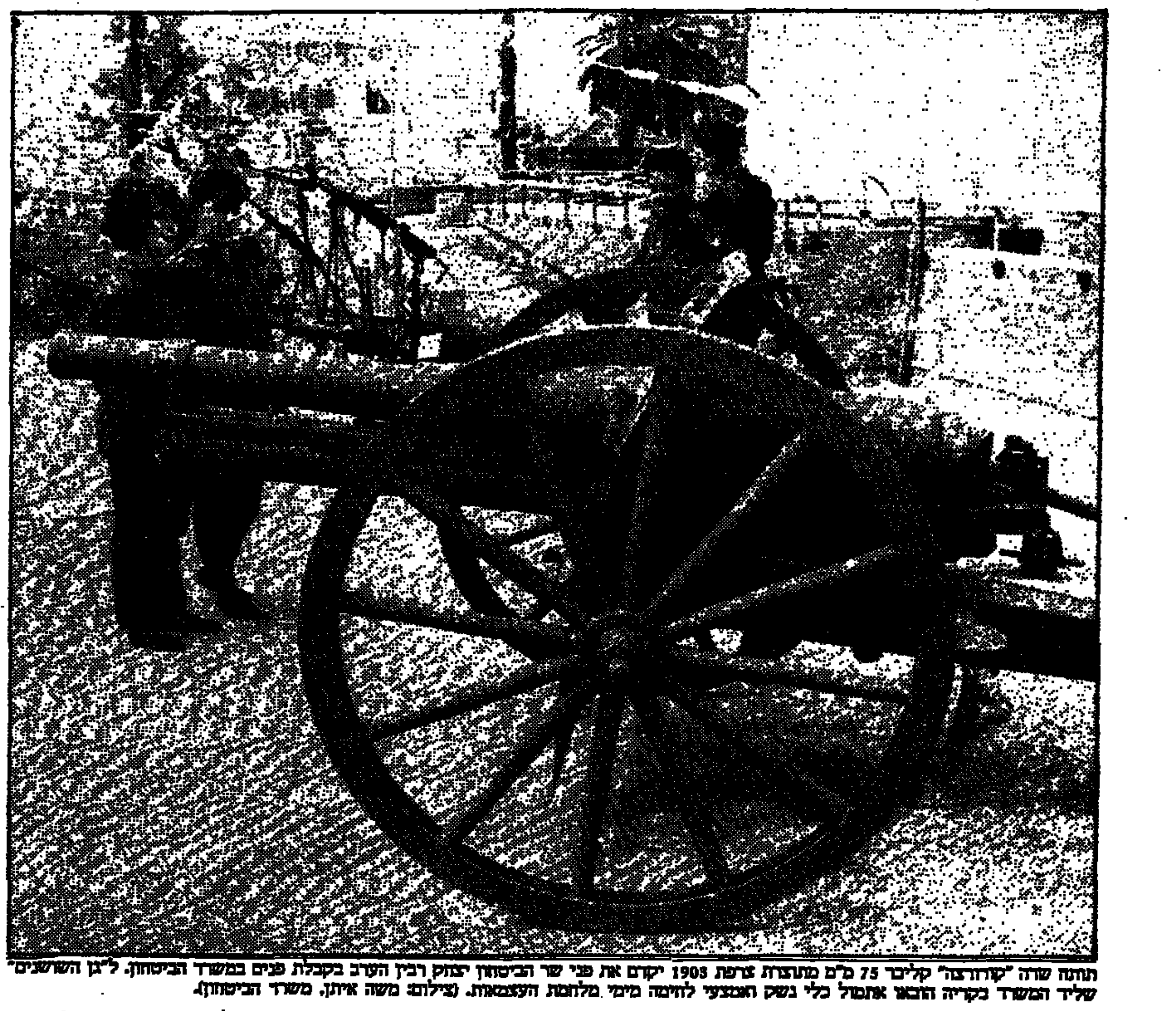

תותח שדה "קרורצה" קליבר 75 מ"מ מתוצרת צרפת 1903 יקדם את פני שר הביטחון יצחק רבין הערב בקבלת פנים במשרד הביטחון. ל"גן השושנים" שליד המשרד בקריה הובא אתמול כלי נשק האמצעי לחימה מימי מלחמת העצמאות. (צילום: משה איתן, משרד הביטחון).

חילופי נספחים ביוסטון: עוזרו של נסים מועמד להחליף האיש של מודעי

עוזרו של מנכ"ל האוצר יכהן כנספח כלכלי בלוס אנג'לס וסגן הממונה על הכנסות המדינה יהיה הנספח הכלכלי בשיקאגו

מאת צבי זרחיה סופר "הארץ"

שמעון גל, המשמש כעוזרו הכלכלי של שר האוצר משה נסים, מועמד לכהן כנספח כלכלי ביוסטון, במקומו של יורם גלעדי שנשלח לתפקיד לאחר תקופה ארוכה, בה כיהן כעוזרו של השר יצחק מודעי במשרד האוצר.

לפני מספר שבועות פירסמה נציבות שירות המדינה מיכרז פנימי, המיועד לעובדי משרד האוצר, למשרת הנספח הכלכלי ביוסטון. למיכרז ניגשו מספר עובדים במשרד וביניהם: שמעון גל, רן הקלאי, ששימש עד לפני מספר חודשים כסגן הממונה על התקציבים, מריו בירנבאום ואיתי יחזקאלי — כלכלנים באגף התקציבים. אדוארד פרוכטנברג ממנהל הכנסות המדינה ומאיר דיין.

ועדת המיכרזים תתכנס בעוד כשבועיים לבחור בנספח החדש. וההערכות הן כי בעלי הסיכויים המירביים לזכות בתפקיד הם: גל, דיין והקלאי. גל עובד באוצר במשך 4 שנים וקודם למינויו בלשכת השר, שימש ככלכלן בכיר ומקצועי במינהל הכנסות המדינה. הקלאי נהנה מתמיכת חוגים בהנהלת המשרד ובאגף התקציבים. דיין שימש בעבר כשליח כלכלי וזוכה להערכה מקצועית רבה.

דובר האוצר אישר את עובדת קיום המיכרז, אולם סרב למסור את שמות המועמדים לתפקיד ביוסטון. פקידים באוצר מתחו ביקורת על הפירסום בתקשורת בטרם מיכרז, ואמרו כי הדבר עלול לפגוע במועמדים.

בחודשים הקרובים יכנסו לתפקידם 2 נספחים כלכליים חדשים: אבי אלקינד ששימש עוזרו הכלכלי של מנכ"ל האוצר עמנואל שרוז, וכלכלן במנהל הכנסות המדינה. הוא יכהן כנספח כלכלי בלוס אנג'לס; יורם גבאי ששימש כסגן הממונה על הכנסות המדינה יהיה הנספח הכלכלי בשיקאגו.

פועלי החרושת בקונצרן כור הסכימו לוותר על 5% משכרם

הקיצוץ הינו פרוגרסיווי ולא יחול על העובדים ברמות השכר הנמוכות ביותר

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הסתדרות פועלי החרושת של "כור" החליטה אתמול לאשר את קיצוץ שכרם של 13,000 העובדים בחמישה אחוזים. החלטה זו נתקבלה לאחר שלפני כחודש הסכימו הפקי־דים החודשיים לקצץ בשכרם בשיעור דומה.

הסתדרות הפועלים הסכימה כבר לפני מספר חודשים לקיצוץ בשכרם, אך התנתה את הסכמתה זו בכך, שגם הפקידים החודשיים יס־כימו לוויתור דומה. הפקידים סירבו בתחילה לקיצוץ בשיעור שדרשה ההנהלה — כ־10 אחוזים — ולאחר משא ומתן ממושך, שנמשך קרוב לחצי שנה, הוחלט על פשרה וקיצוץ שכר של 5 אחוזים.

כאמור, הסתדרות הפועלים התכנסה אתמול והחליטה להסכים לקיצוץ השכר בשיעור דומה.

יצויין, כי הקיצוץ אינו בשכר ברוטו. הוא כולל קיצוץ חלקי בשכר הישיר וקיצוץ בהטבות שכר אחרות, דוגמת סבסוד ארוחות. הקיצוץ הינו פרוגרסיווי ולא יחול על העובדים ברמות השכר הנמוכות ביותר.

יצויין, כי קיצוץ השכר מהווה חלק ממרכיבי תוכנית ההבראה של "כור", והוא אמור להקטין את הוצאות השכר של הקונצרן בכמה עשרות מיליוני דולרים במשך השנה הנוכחית והשנה הבאה. זאת, עד שכור תשוב לרווחיות.

העובדים הבכירים של כור קיצצו בשכרם ב־10 אחוזים עוד לפני כתשעה חודשים במסגרת תוכנית ההתייעלות של הקונצרן.

אם בתוך שבוע לא תושג הסכמה על תכנית הבראה

"כור" תבקש מינוי מפרק זמני כדי להפעיל את חברת אליאנס

בני גאון: כל הפרסומים על שינויים בקונצרן הם חסרי בסיס

מאת יונתן שרמן סופר "הארץ" לענייני כלכלה

מועצת המנהלים של "כור" החליטה אמש לפנות לבית המשפט ולבקש מינוי מפרק שיפעיל את חברת אליאנס. יחד עם זאת, מועצת המנהלים נענתה לפנייה של ההסתדרות והחליטה על פסק זמן עד יום חמישי הבא על מנת לאפשר ניהול משא ומתן אינטנסיבי לביצוע תוכנית הבראה במפעל. משא ומתן זה יעשה בתיווכו של חיים הברפלד, יו"ר האגף לאיגוד מקצועי של ההסתדרות. אם לא יושג סיכום עד יום חמישי הבא תיעשה הפנייה לבית המשפט.

יצויין, כי בד בבד עם החלטה זו, קיימת מגמה ב"כור" לנתק את מפעל "אליאנס" מהחברה הבת "שמשון" ולבצע ב"שמשון" תוכנית הבראה ללא קשר לפעילות ב"אליאנס". תוכנית ההבראה שהנהלת "אליאנס" דורשת שהעוב־דים יאמצו היא תוכנית הכוללת וי־תורים על הטבות הסכמה לייעול העבודה בקווי הייצור וניוד העוב־דים בנקודות העבודה.

בני גאון, מנכ"ל "כור", ציין, כי בכוונתו להגיש תוכנית הבראה מקפת עד השבוע האחרון של חודש יולי וכל הפרסומים בדבר שינויים ארגוניים ואישיים בקונצרן הם חסרי בסיס.

מדריך הארץ

יום הזיכרון

תורנויות

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים: מ־6 בערב, עד למחרת ב־7 בבוקר בחברת מד"א טל' 101.
מגן דוד אדום:
ירושלים 523133
תל־אביב 5793333, 5793334
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052־541333
נהריה 823333
רחובות 08־451333
בנימין 5511111
חולון 803133
לוד־רמלה 08־221022
באר שבע 057־74767
מוקד סיוע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' — 20.00־8.00
בימי ו' — 15.00־8.00
טלפונים: 03־433300
שח"ק — שירות רופאי בית
24 שעות ביממה, כולל רפואת שיניים: ירושלים, מוקד יום 660585, 669531 מוקד לילה, שבת וחג 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן. תל־אביב, מוקד יום 218820, 218898 מוקד לילה 651011 מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכבי ב"ד
שקפר — שירות רופאי לקט (ת"א) שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24—19: טל' 03־7549111 "שקפר" מנוי 222
שלה — שירות רופאי לקט (חיפה) בימי חול בשעות 24—19, בימי שישי 24—14, בשבת 24—08 טל' 04־380541 קוד מנוי 1665
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב:
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טלפון: 294869, 03־285822
הרפואה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה. בר כוכבא 49 טל: 03־284649 פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
ירושלים: ביה"ר הדסה ע"כ — 22—16
קשב לבית —
שרות מיניים לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052־548575
איתורית 1500 7549111
ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות)
ירושלים 227171
תל־אביב 5461111
ילדים ונוער 03־261115
חיפה 672222/3
נתניה 053־335316
באר־שבע 057־418111
כרמיאל (גליל מערבי) 04־988410
כפר סבא 052־913999
מרכז רפואי באר־יעקב 08־223958
מרכז סיוע לקורבנות אונס (24 שעות):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02־245554
חיפה טל' 04־382611
מרכז סיוע למכורי להט כמקום "מקבלים"
א' רח 13.00־11.00
ב' רד 18.00־16.00
טל: 220031
רח' מאפו 13 תל־אביב
יד ביד — ארגון קשבת לילד ולהורים
תל אביב — "לילך" 226027 24 ש' ביממה
להורים, בימים ב', ה' מ־20.00־17.00, 222732
ירושלים 243558
חיפה והגליל — 229488 מ־20.00־11.00
הגליל המערבי 04־922222
קו אליי — האגודה להגנת הילד עזרה בנפגעי אלימות כלפי ילדים 16.00־20.00 א'־ה' 261070
ארגון לשירות אזרח — חברה פישרית לשירות הציבור במשך 24 שעות ביממה 03־5461727/8
שח"ל — שירותי רווחה בשאל נטרק להולי לב (פרטי) 338848
ויצו — 24 שעות קו ארום לנשים מוכות טל: 03־5461133, 08־550506
הועד למלחמה באיידס — הסברה וסיוע לחולים. מידע מוקלט 24 שעות בטלפון: 290101, 203121. קו פתוח בכל יום ב' 23.00־19.30 ת.ד. 33602 ת"א
תורנות מדרשות במלפון — דימון ת"א 611001, 246363, 239952
דימון ירושלים 226335
דימון חיפה 645334

תורנות בתי־חולים

תל אביב וזקה — (ילדים, פנימית, כירורגית)
ירושלים הדסה ע"כ — (פנימית, נשים, עיניים, א.א.ג)
הדסה ה"צ — (כירורגית, אורטופדית)
ביקור חולים — (ילדים)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב: סיני שד' ירושלים 70 יפו 822993
לב העיר אחד העם 69 615862
ירושלים פרמצת רחסה הכ"צ 28 523191
חיפה כבביר סבנור 27 664073
חולון אהרון הנדין 52 889153
בת ים מרר הבימה דייץ 20 5513671
רמת גן קופ"ח כללית המיטר 25 782537
פתח תקוה קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
נתניה שרת מ"ת 76 340967
הקריות מרכז מנחם שד' ירושלים 29 קרית ים א' 759441
חדרה כללית רוטשילד 335884
רחובות מעיין חיים בנימין פ. מנו"ח 457991

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחה, מיניות — אמצעי מניעה. ימים ב' ג' ד' — 16.00־19.00 ההרכ"ם 9 5101511/2
חיפה: ימים א' רד' 16.00־19.00 רח' הסנדם 14 טל' 381528

מרכזי מידע — אגד

02־304384 03־432777 04־549121

יום העצמאות

תורנויות

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים: מ־6 בערב, עד למחרת ב־7 בבוקר בחברת מד"א טל' 101.
מגן דוד אדום:
ירושלים 523133
תל־אביב 5795333, 5793334
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052־541333
נהריה 823333
רחובות 08־451333
בנימין 5511111
חולון 803133
לוד־רמלה 08־221022
באר שבע 057־74767
מוקד סיוע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' — 20.00־8.00
בימי ו' — 15.00־8.00
טלפונים: 03־433300
שח"ק — שירות רופאי בית
24 שעות ביממה, כולל רפואת שיניים: ירושלים, מוקד יום 660585, 669531 מוקד לילה, שבת וחג 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכבן ב"ד
תל־אביב, מוקד יום 218820, 218898 מוקד לילה 651011 מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכבי ב"ד
שקפר — שירות רופאי לקט (ת"א) שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24—19: טל' 03־7549111 "שקפר" קוד מנוי 222
שלה — שירות רופאי לקט (חיפה) בימי חול בשעות 24—19, בימי שישי 24—14, בשבת 24—08 טל' 04־380541 קוד מנוי 1665
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב:
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טלפון: 294869, 03־285822
הרפואה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה. בר כוכבא 49 טל: 03־284649 פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
ירושלים: ביה"ר הדסה ע"כ — 22—16
קשב לבית —
שרות מיניים לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052־548575
איתורית 1500 7549111
ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות)
ירושלים 227171
תל־אביב 5461111
ילדים ונוער 03־261113
חיפה 672222/3
נתניה 053־335316
באר־שבע 057־418111
כרמיאל (גליל מערבי) 04־988410
כפר סבא 052־913999
מרכז רפואי באר־יעקב 08־223958
מרכז סיוע לקורבנות אונס (24 שעות):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02־245554
חיפה טל' 04־382611
מרכז סיוע למכורי להט כמקום "מקבלים"
א' רח 15.00־11.00
ב' רד 18.00־16.00
טל: 220031
רח' מאפו 13 תל־אביב
יד ביד — ארגון קשבת לילד ולהורים
תל אביב — "לילך" 226027 24 ש' ביממה
להורים, בימים ב', ה' מ־20.00־17.00, 222732
ירושלים 243558
חיפה והגליל — 229488
הגליל המערבי 04־922222
קו אליי — האגודה להגנת הילד עזרה בנפגעי אלימות כלפי ילדים 16.00־20.00 א'־ה' 261070
ארגון לשירות אזרח — חברה פישרית לשירות הציבור במשך 24 שעות ביממה
טל' 03־5461727/8
שח"ל — שירותי רווחה בשאל נטרק להולי לב (פרטי) 338848
ויצו — 24 שעות קו ארום לנשים מוכות טל' 03־5461133, 08־550506
הועד למלחמה באיידס — הסברה וסיוע לחולים. מידע מוקלט 24 שעות בטלפון: 290101, 203121. קו פתוח בכל יום ב' 23.00־19.30 ת.ד. 33602 ת"א
תורנות מדרשות במלפון — דימון ת"א 611001, 246363, 239952
דימון ירושלים 226335
דימון חיפה 645334

תורנות בתי־חולים

תל אביב וזקה — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגית)
ירושלים
שע"צ — (כירורגית, אורטופדית, נשים)
הדסה ע"כ — (ילדים, עיניים)
ביקור חולים — (פנימית, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב: לב העיר אחד העם 49 615862
סיני שד' ירושלים 70 יפו 822993
ירושלים הר הצופים הר הזיתים 287480
חיפה הנשיא שד' הנשיא 53 833312
חולון קופ"ח עין יהב 2 884854
בת ים עצמאות בלפור 75 843583
רמת גן יהלום קריניצי 65 721968
נתניה שרת מ"ת 76 340976
פתח תקוה קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
הקריות מרכז מנחם שד' ירושלים 29 קרית ים א' 759441
חדרה כללית רוטשילד 335884
רחובות הנשיא הנשיא הראשון 461343

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחה, מיניות — אמצעי מניעה. ימים ב' ג' ד' — 16.00־19.00 ההרכ"ם 9 5101511/2
חיפה: ימים א' רד' 16.00־19.00 רח' הסנדם 14 טל' 381528

מרכזי מידע — אגד

02־304384 03־432777 04־549121

מוגש כשירות לציבור על ידי
הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ

הסינית מס' 1 חוגגת 10 שנים.

אנו ממשיכים בחגיגות העשור

וההודש:

כחול לבן ומלוכסן.

בוא לחגוג עימנו את יום העצמאות
עם חוויה סינית אמיתית.

בליל ה־20 באפריל (וביום העצמאות עצמו)
ממתינה לך ולאורחיך ארוחה חגיגית ומהודרת,
תפריט מיוחד, זיקוקים וארוח מרהיב עין
כמיטב המסורת בטייסט אוף סצ'ואן*.

ואם הזמנת אורחים למסיבה בביתך -
שרות המשלוחים שלנו - לשרותך.

*נא להזמין מקומות מראש.

כפר שמריהו
טייסט אוף סצ'ואן
10 שנים של טעם טוב!

מרכז מסחרי כפר שמריהו 052-70448, 547722

מעריב-עכשיו
קרא במעריב יום ו':

השופט מנחם אלון

פרופ' אבנר שאקי

מתי גולן

מעריב שבת:
אבו ג'יהאד. החיסול – עודד גרנות ● אבו ג'יהאד. היורשים – שמי גבאי ● איוואן האיום. לקראת הסוף – אהרון דולב ● פרופ' שאקי: האיש והמהפך – מנחם רהט ● לובה אליאב שב הביתה – אברהם תירוש ● ספח משיחות האוטונומיה – חיים קוברסקי

מעריב – סופשבוע:
איפה היו השרים בעת הכרזת המדינה – אילן בכר ● 70 שנות ידידות למרגלות התבור – עמוס לבב ● הקרב על "הארץ", כלי מתי גולן – יצחק בן־חורין ● השופט מנחם אלון, בשבוע הבא בעליון – גבריאל שטרסמן ● יחסי־ציבור כשרים למהדרין – מיכל קפרא ● בכיר 2000 – ישראל עשהאל

מעריב כלכלה:
נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, על עצמאות כלכלית – יובל אליצור ויצחק חיימס. ● מנחם גולן. הוא יחזור מהחלון – אנדי גינטסר ●

מעריב קריה:
ראש גדול בעולם זעיר
– נחום שדמי

מעריב–בנאי:
בוב קופל. שדר הטלויזיה המסגע את האמריקנים – בשבוע הבא בישראל. ראיון מיוחד ל"מעריב" – עפרה ישועה־ליית

מעריב ספרות:
הספרות הישראלית: כניסה למשכן האומות – יעקב אורן

אמריב בידור – דעות ● יעקב חריף – פוליטיקה ● דליה רביקוביץ – טלוויזיה ● יהונתן גפן

מעריב מעניק לך חידושים העונים לדרישות שלך

הארץ
עיתון לאנשים חושבים

אבו־ג'יהאד ייקבר

(סוף מעמוד 1)

מנהיגים של לוחמים פלשתינאים שנרצחו בשנים האחרונות. במהלך טקס אזכרה קצר ליד אירוע, מקשטי־הרגל, של אבו ג'יהאד.

דמשק מסרה כי כל מנהיגי אש"ף הוזמנו להשתתף בהלוויה. אולם יועץ של ערפאת, באסם אבו שריף, אמר לכתב רויטר כי ערפאת לא יבוא.

המשלחת שבאה מטוניס כוללת גם את מנהיג החזית הדמוקראטית לשחרור פלשתין, נאיף חוואתמה, ושלושה חברים של הוועד המרכזי של "פתח".

חוואתמה לא ביקר בדמשק מאז חזר אירגונו לשורות אש"ף בעת ועידת המועצה הלאומית הפלשתינית, שהתכנסה לפני שנה באלג'יר.

המשלחת שהגיעה לדמשק היא המשלחת רמת הדרג הראשונה של אש"ף, המבקרת בסוריה, מאז גירש אסד את ערפאת ב־1983. הוא גורש כאשר סוריה תמכה במרד נגד ערפאת, בהנהגת אבו מוסה.

סוכנות רויטר מוסרת, כי תחילה התכוונו לקבור את חליל אל־וזיר ברבת עמון, אולם לאחר מכן הוחלט על דמשק, כדי לתת לערפאת הזדמנות להגיע להתפייסות עם אסד אחרי חמש שנות איבה.

מספר מנהיגי מיליציה לבנתיים, כולל מנהיג הדרוזים ואליד ג'ונבלאט, כבר הגיעו לדמשק להלוויה. תנועת חיזבאללה הלבנונית הפרו־איראנית הוקיעה אמש את רציחתו של אבו־ג'יהאד. מפאריס נמסר, כי תהלוכת אבל סמלית תצעד ביום שישי אחר הצהרים בפאריס לכבוד אבו־ג'יהאד ולאות סולידאריות עם העם הפלשתיני המתאבל.

התהלוכה תצעד לעבר בית הקברות הפאריסאי "פר לאשייז".

קדומי: בידינו מסמכים המוכיחים כי ישראל רצחה

בידי אש"ף "מיסמכים מדוייקים", המוכיחים כי ישראל היא שיזמה את רציחתו של אבו ג'יהאד — אמר ראש המחלקה המדינית של אש"ף, פארוק קדומי, בשיחה עם עיתונאים ברומא אתמול.

בהשמיעו את דבריו, שעה שבר טוסר הגה בבירת איטליה, בדרכו מטוניס להלווייתו של אבו ג'יהאד בדמשק, הוסיף קדומי כי המסמכים מוכיחים שההחלטה נתקבלה על ידי ראש ממשלת ישראל יצחק שמיר (שאותו הגדיר כ"טרוריסט בין לאומי ידוע"), שר הביטחון יצחק רבין, ושר החוץ שמעון פרס.

"רציחתו של חברנו ומנהיגנו הגדול מוכיחה כי בישראל קיים טרור מאורגן בידי המדינה", הוסיף קדומי.

קדומי גם הצהיר, כי הפלשתינאים ימשיכו בפעולות המחאה שלהם בשטחים המוחזקים, ואף יגבירו את מאבקם באמצעות שביתות, הפגנות ויידוי אבנים.

תביעה לכינוס מועצת הביטחון

טוניסיה דרשה אתמול לכנס את מועצת הביטחון של האו"ם לישיבה דחופה, כדי לגנות את "הטרור הישראלי", בעקבות ברציחתו של אבו ג'יהאד בטוניס בשבת.

דובר מטעם האו"ם אמר, כי חברי המועצה ינהלו היום התייעצויות פרטיות לגבי דרישת טוניסיה.

סי.אן.אן: קבשיר — אבו־ג'יהאד

רשת הטלוויזיה בכבלים בארה"ב סי־אן־אן, מסרה בלילה כי "אבו ג'יהאד" נמצא גם הוא ברשימת המיועדים לחיסול של ישראל". עוד מסרה הרשת, כי קבוצת קצינים של צה"ל יצאה לאירופה שבוע לפני התנקשות באבו־ג'יהאד — כנראה כדי לעסוק במיבצע־החיסול.

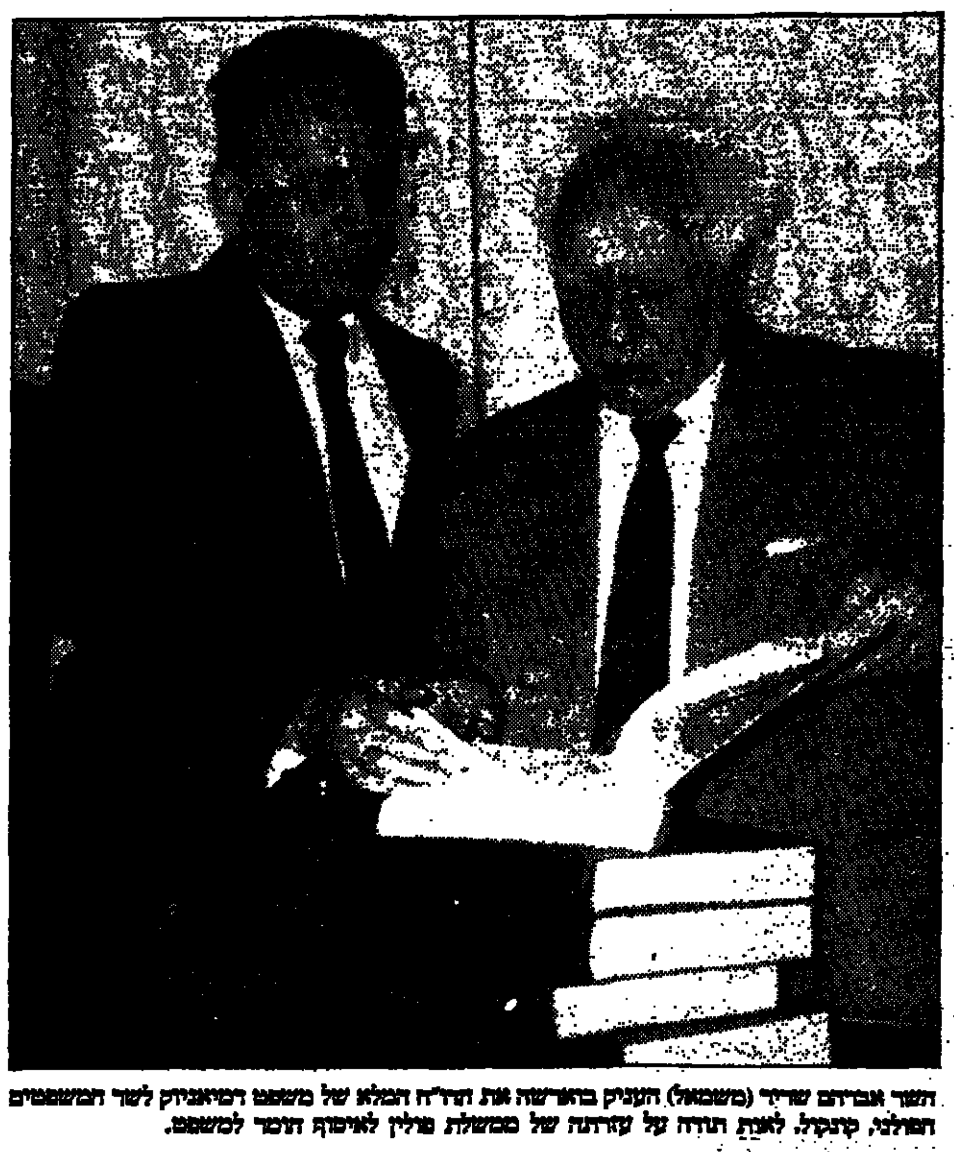

השר אברהם שריר (משמאל) מעניק בהורשה את תורה המלא של משפט דמיאניוק לשר המשפטים הפולני, קרצקל, לאות תודה על עזרתה של ממשלת פולין לאיסוף החומר למשפט.

שמונה גורשו ללבנון

(סוף מעמוד 1)

האשמים כי היו פעילים בכירים בשירות אירגון אל־פתח באיזור.

השמונה הולו בהליכי הערר שלהם לאחר שהוצא צו הגירוש נגדם, אך שלושה הודיעו לפרקליטיהם על החלטתם לבטל את ההליכים, משום שלדבריהם אין הם מאמינים במערכת המשפט הישראלית, ואינם מעוניינים לשתף עימה פעולה בדרך של הגשת ערר.

היה סיכוי לבטל הצווים

פרקליטיהם של ששת המגורשים מן הכפר ביתא, עו"ד דרוויש נאסר ועו"ד אדם פיש, מסרו כי ניסו להניא את השישה מהחלטתם, משום שלדעתם היה סיכוי לבטל את צווי הגירוש בעתירה לבג"ץ. עו"ד פיש, איש האגודה לזכויות האזרח, אמר אמש כי בניגוד לצווי גירוש שהוצאו בעבר, צווי הגירוש נגד ששת תושבי ביתא אינם מתאפיינים באשמות של פשעים חמורים מאוד או בביצוע סדרה של פעילויות חמורות נגד ביטחון האיזור הסדר והציבור. לדבריו, ברור שהסיבה האמיתית להחלטת הגירוש של השישה היתה תקרית העימות עם המטיילים מאלון מורה, והעובדה שמעולם לא גורש אדם על מעשים מן הסוג שיוחס לשישה, שמן הדין כי יידונו בדין פלילי רגיל. עו"ד פיש אמר כי גירושם של השישה מהכפר ביתא מציב תקדים, אשר עלול לפתוח פתח לגירוש של תושבים מהשטחים שיואשמו ביצוע מעשים המחייבים דין פלילי.

השמונה שגורשו

אלה הם שמונת תושבי הגדה שגורשו אתמול:

● סאמי הלאל חמאייל (25) מן הכפר ביתא. הודה כי השתתף בהכנת 40 בקבוקי תבערה, ותיכנן לפגוע באמצעותם בכוחות הביטחון. לפי המאמר בצו הגירוש, השתתף בהצתת אוטובוס של "אגד" שחנה בכפר ביתא ב־17 בינואר, והיה אמור להסיע פועלים. נאשם שהשתתף בתקיפת המטיילים מאלון מורה, השליך אבנים, ואף צעק "לשחוט אותם".

● מוצטפא מחמוד חמאייל (28) מהכפר ביתא. הודה כי השתתף בהכנת בקבוקי התבערה לשימוש נגד כוחות הביטחון, ובהצתת האוטובוס בחודש ינואר. נאשם כי נטל חלק פעיל בהתקפת המתנחלים, הסית להוליך אותם אל מרכז הכפר, והוליך לכבול את ידיהם ולהעידם לכפר שכן.

● טאג'ה ג'מיל דוויקאת (25) מביתא. נאשם כי היה מראשי תנועת ה"שביבה" המזוהה עם הפתח בכפר ביתא, והתגלה כאחד המסיתים הראשיים בכפר. לדברי צו הגירוש, נטל חלק פעיל במרבית אירועי הפרות הסדר בכפר בחודשים האחרונים שכללו השלכת אבנים, הצבת מחסומים והבערת צמיגים. נאשם כי היה בין ראשי המסיתים שהובילו את המטיילים מאלון מורה לתוך הכפר, והשתתף בתקיפתם.

● עומר מחמוד דאוד (32) מהכפר ביתא. נאשם כי היה מראשי ה"שביבה" בכפר, ועמד בראש מפירי הסדר במהלך החודשים האחרונים, אשר ביצעו פעולות כגון השלכת אבנים, חסימת כבישים, הבערת צמיגים והנפת דגלי פלשתין. נאשם כי אירגן והסית תושבים מהכפר להוביל את המטיילים מאלון מורה אל תוך הכפר, הסית לפגוע בהם, ואף תקף בו ידיו את אחד מן המלווים החמושים, כאשר פצע אותו באמצעות אבן גדולה.

● איבראהים חזר ג'אבר (27) מהכפר ביתא. נאשם שהיה פעיל בכיר ב"פתח", הודה בעבר בהשתייכות לארגון, באימונים צבאיים במסגרת הארגון, שכללו אימון בהכנת מטעני נפץ. נשפט לשנתיים מאסר בפועל. אחרי שיחרורו — לפי צו הגירוש — היה פעיל ב"שביבה" בכפרו ובסביבה, היה פעיל בהתארגנות סיעת "אינג'אז", הוצאו נגדו צווי הגבלת תנועה לכפרו, ובנובמבר שעבר הוצא נגדו גם צו מעצר מינהלי, אך אי־אפשר היה למצוא אותו כדי לאכוף את הצו. האיש נאשם כי נטל חלק בתקיפת המתנחלים.

● מחמוד אל־דרוב בני־שמסה (36) מהכפר ביתא. נאשם שהיה פעיל ב"פתח", שנעצר עבר באשמת השתייכות לארגון, וגיוס אחרים. נאשם כי בלט כאחד מראשי המסיתים והמארגנים במהומות החודשים האחרונים בכפר ביתא. הוא נאשם כי השתתף בהכנת 40 בקבוקי התבערה בכפרו, וכי השתתף בתקיפת המתנחלים. הוא הודה כי נטל את כלי הנשק של אחד מהמלווים החמושים במהלך ההתקפה על המתנחלים מאלון מורה, והחזיר אותו שכבתפס נעצר.

● אחמד פאוזי אדייב (28) מכפר אדייב שבשומרון. נאשם שהיה פעיל מרכזי בארגון "פתח" באיזור רמאללה. נשפט בעבר על פעילותו בארגון, הגנוז עליו תקופת מאסר ממושכת. נאשם כי נטל חלק פעיל בהפרות הסדר והסתה לפעילות נגד כוחות הביטחון באיזור רמאללה והאוניברסיטה בירזית.

● רסאן עלי אל־מצרי (31) יליד שכם שהיה פעיל באיזור רמאללה. נאשם בפעילות ממושכת במסגרת ארגון "פתח" באיזור רמאללה ובאוניברסיטת "אינג'אז" בשכם, שם היה אחד מראשי מועצת התלמידים. בעבר נשפט לתקופת מאסר ממושכת בעוון אימונים במסגרת ה"פתח" בסוריה, ונאשם כי באחרונה היה אחד מן המסיתים הראשיים לאירגון שביתות מסחר והפרות סדר.

באוהל בבקעת הלבנון

ג'נבה (עסט"א). שמונת תושבי השטחים המוחזקים, אשר גורשו לדרום לבנון על ידי שלטונות ישראל, השתכנו באוהלים מול משרדי הצלב האדום בקסארה שבבקעת הלבנון — על כך מסר אתמול דובר מטעם מועצת הצלב האדום בג'נבה.

הדובר הוסיף כי למגורשים ניתנה גישה חופשית למשרדי הצלב האדום, וכי אנשי הארגון מושיטים להם סיוע הומניטרי.

עוד מסר הדובר כי הוגבר מספרם של נציגי הצלב האדום בשטחים המוחזקים, והעמד עתה על 36. הארגון גם יגדיל את תקציבו לשטחים המוחזקים, על מנת לממן הובאות מוגברות של אמבולנסים ושל אמצעי סיוע אחרים.

ראובן פדהצור, הפרשן הצבאי של "הארץ", מוסר כי "גירושם של ששת תושבי ביתא זמן כה קצר לאחר שהסירו את הערר על גירושם, מוכיח כי במערכת הבטחון ראו בעונש הגירוש מכשיר חשוב במאבק במרי האזרחי". כך אמרו אתמול מקורות בטחוניים.

להערכתם, יימשכו הגירושים גם בעתיד הקרוב, ולא יהיו תלויים בהי גובהת שיהיו בשטח על אותם גירושים. במערכת הבטחון שואבים עידוד מסויים מהמחאות השקטות יחסית בהם נתקלים הגירושים בעולם, ובמיוחד בארה"ב.

ההנחה במערכת הבטחון היא שלטווח הבינוני יש לגירושים השפעה מרתיעה, היכולה לתרום להתייצבות ולשמירה על רגיעה באיזורים מסויימים. על פי הנחה זו, כפרים מהם מגורשים תושבים נעשים שקטים יותר זמן לאחר הגירושים.

ויצמן על חיסול אבו־ג'יהאד

(סוף מעמוד 1)

עיתונות כאלה בקבינט, המעגנים במלחמתו היעילה של ישראל בארגוני הטרור.

חבר ועדת החוץ והביטחון ח"כ אהוד אולמרט אמר אתמול כי במקום ויצמן היה שותק. "לומר מה שויצמן אמר ביום לאחר שחוסל, זה להזמין טענה כאילו ישראל אחראית למעשה אף שהממשלה לא מודה בכך. יתכן שויצמן רואה באנשי אש"ף פרטנרים אפשריים למו"מ. אני רואה בהם רוצחים הראויים לפסק דין מוות. יבורך מי שהורה על חיסול אבו ג'יהאד, ויבורך מי שביצע את החיסול", אמר אולמרט.

יו"ר סיעת הליכוד בכנסת ח"כ שרה דורון הגדירה את דברי ויצמן "אמירה מזוהה".

"אני מתפלאת על ויצמן על שלא הציע את אבו ג'יהאד כמועמד לפרס נובל לשלום. אין לי מושג מי חיסל את אבו ג'יהאד אולם מי שמטרת חייו היתה חיסול יהודים, אנו איננו צריכים להצטער על מותו", אמרה דורון.

חוגים פוליטיים בירושלים טענו אתמול כי ההדלפות לעתונות החוץ על התבטאותו של שר החוץ שמעון פרס לרצח אבו ג'יהאד מכוונות על ידי מתחרים פוליטיים של מפלגת העבודה. אותם גורמים ציינו כי לא ננקטו עד כה שום צעדים נגד האחראים על הפרסומים, זאת בשעה שירושלים חוזרת ומכחישה במפורש כי ישראל אחראית לפעולה.

מקורות בכירים במפלגת העבודה ובליכוד מתחו אתמול ביקורת על השר ויצמן שרמז בראיונות לתקשורת על האפשרות שישראל ביצעה את הפעולה. הדברים עוררו מורת רוח בלשכות ראש הממשלה ושר החוץ.

ויצמן דחה את הטענות נגדו בהסבירו כי דברי הביקורת שלו באו כמענה לדבריו של השר אריאל שרון שטען כי חיסולו של אבו ג'יהאד יקרב את השלום.

"איבד כל המעצורים"

ח"כ גאולה כהן אמרה "לכבוד יום העצמאות נתן עוד ויצמן מתנה לאויבינו: גינוי הפעולה לחיסולו של אבו ג'יהאד. הגינוי יגביר אצלם עוד יותר את התקווה לחיסולנו. כדי מידת האמוק שלו איבד ויצמן את כל המעצורים והשכיל מה שקודי בפיו שלום הוא מוכן לסגת לא רק מיש"ע אלא גם מהבטחון על חיינו".

צה"ל בעירנות בשטחים

(סוף מעמוד 1)

תושב קרית־ארבע, שהותקף בה הוא לאחר שכמעט־הלכה־מנגנה משאית מבעלות ערבית בעקבות הגרם נזק־לכמה מכוניות אחרות שבבעלות ערבית. המשטרה חוקרת.

רגיעה מסויימת

אלוף פיקוד המרכז, עמרם מיצנע, אמר אתמול בראיון לרדיו, כי הוא מעריך שצה"ל הצליח למנוע את התרחבות הפגנת האבל לזיכרו של אבו־ג'יהאד להפגנת אלימות. האלוף מיצנע העריך, כי באופן כללי מסתמנת רגיעה מסויימת בארבעת השבועות האחרונים, שחלקה על ידי "כבישה של הסערה" וחלקה "במתרנות האמצעים, הנותנים תשובות לטווח יותר ארוך".

"הערכתי היא כי יש ירידה בהתפרצויות, אם כי אנחנו צפויים להתפרצויות פה ושם". עוד העריך האלוף מיצנע, כי התמסרותו של האנשים סוקאן מתפקידו כראש עיריית שכם לא תגרור בעקבותיה גל התפטרויות של ראשי רשויות מוניציפאליות באזור הגדה. הוא דיבר בטקס קבלת פנים לחיילים מצטיינים בפיקוד המרכז.

אוהל האבל נסגר

מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה הכריז על שכונת דרג' בעזה, בה מוצב אוהל האבלים לזכרו של אבו ג'יהאד כשטח צבאי סגור לסיקור עיתונאים. דובר צה"ל בעזה מסר, כי השטח סגור לעיתונאים, אך כל ערבי הרוצה להיכנס כדי לנחם אבלים, רשאי לעשות זאת.

מאות תושבים המשיכו אתמול לפקוד את אוהל האבלים. צה"ל עוקב מקרוב אחר כל מי שבא לנחם את המשפחה. מאות תמונות של אבו ג'יהאד נמכרות ברחובות עזה וכן בובות בדמותו.

העוצר נמשך

כ־300 אלף תושבים ברצועת עזה בתוך מאות הפליטים נתונים זה היום השלישי בעוצר. צה"ל הסיר לסירוגין את העוצר, על מנת לאפשר לתושבים להצטייד במזון.

מקורות ערביים ברצועת עזה מסרו, כי במהלך הפגנות שאירגנו הפליטים שאטי נפצע צעיר. אללה אבו אבו־חסארה בן 19, הלקח לבית חולים שיפא בעזה. עוד מסרו המקורות הערביים, כי במהלך היום היו הפרות סדר והפגנות ליד אוהל אבלים, שהוקם בעזה לזכרו של אבו־ג'יהאד.

חיילי צה"ל הגיעו למקום וירו על המפגינים גז ותחמושת באש באוויר. מקורות צבאיים מסרו אמש, כי "יום שקט עבר על הרצועה תוך הפרות סדר קלות". בכל אזור הרצועה נמשכת שביתת מסחר כללית וה תושבים אינם יוצאים לעבודה בישראל. חיילי צה"ל נעים ברחובות עזה ומאלצים את מהתושבים המניפים דגלים שחורים לרגל האבל על אבו ג'יהאד להסיר אותם.

ישראל מתייחדת עם חלליה

(סוף מעמוד 1)

יסיים את יום הזיכרון ויפתח את חגיגות יום העצמאות ה־40 למדינת ישראל.

יו"ר הכנסת שלמה הלל ידליק את המשואה הראשונה. ואחריו ידלקו 12 משואות. מדליקי המשואות יבטאו את הנושא המרכזי של חגיגות ה־40 — מגילת העצמאות. הטקס ייפתח בתפילת "יזכור" לזכר חללי מערכות ישראל ומיד אחר כך יוכרז החג ע"י יו"ר הכנסת.

אירועים יהיו במרכזי הערים, המועצות המקומיות, הקיבוצים ב־מושבות במצפים וישובי הספר. בכל רחבי הארץ יוקמו מאות בימות בידור, שירה חמר וינוהלו מועדוני זמר. ברוב ישובי הארץ יהיו בימות הבקעה, פינות זמר ושעשועים, תהלוכות לפידים ומצעדי מחולות.

מעל הר הרצל בירושלים, תופעל מערכת זיקוקי די־נור עם סיום טקס הדלקת המשואות. נשיא המדינה חיים הרצוג וראש הממשלה יצחק שמיר יתפללו בבית הכנסת המרכזי "היכל שלמה" בירושלים.

בירושלים תיפתח במשכן הכנסת תערוכת מגילת העצמאות ומסמכים אחרים מגוי המדינה.

במשכן הנשיא בירושלים יתקיים בבוקר יום העצמאות כנס אלופי צה"ל, ראשי זרועות הביטחון וה־פיקוד העליון משנת 1948 ועד 1988. בתום הטקס, יקבל נשיא המדינה קבוצה של חיילים מצ־טיינים.

בצהרי יום העצמאות ייערך בתיאטרון ירושלים חידון התנ"ך העולמי לנוער יהודי. בחידון ישתתפו ראש הממשלה יצחק שמיר יו"ר הכנסת שלמה הלל, נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר.

במוצאי יום העצמאות יערך טקס חלוקת פרסי ישראל במעמד נשיא המדינה חיים הרצוג.

מפגן צה"ל לציון 40 שנות קיום המדינה יתקיים באיצטדיון רמת גן במעמד הנשיא וראש הממשלה.

חג שמח

מאחל

קפה תיאטרון הבימה

להיות ולהנות

השר לענייני דתות

זבולון המר

מנכ"ל המשרד וצוות העובדים

מברכים את

בית ישראל בארץ ובתפוצות

ביום העצמאות ה־40 למדינה

פאל PAL סוכני נייר בע"מ

PAPER AGENTS LTD

לכל לקוחותינו וידידינו

ולכל בית ישראל

חג עצמאות שמח

תל־אביב 61110 • ת.ד. 11147 • רח' פרישמן 69 • טלפון (03) 231876 • טלקס (לועזי) 33819

מברקים: אינדוריל

TEL-AVIV 61110, ISRAEL • P.O.B. 11147 • 69, FRISHMAN ST • TELEPHONE (03)231876

TELEX 33819 • CABLES: INDORIL

هكذا عن الاصل

חדשות הכלכלה

המפקח על הביטוח דרש מהסוכנים לצמצם את נסיעות הבונוס לחו"ל

מאת אריה לביא

המפקח על הביטוח במשרד האוצר גד ארבל דרש אתמול מיו"ר לשכת סוכני הביטוח אברהם רייף לפעול לצמצום התופעה במסגרתה יוצאים מאות מסוכני הביטוח לחו"ל באמצעות הסדרים עם חברות הביטוח עבורן הם עובדים.

יו"ר לשכת סוכני הביטוח זומן למשרדו של המפקח בעקבות סדרה של כתבות ב"הארץ" בה נמסר שמדי שנה יוצאים כ־1500 סוכני ביטוח לחו"ל, חלקם פעמיים ואף יותר במסגרת הסדרים מיוחדים שבין הסוכנים לבין חברות הביטוח. התופעה של הנסיעות לחו"ל של הסוכנים התפשטה מאד בשנתיים האחרונות והחברות החלו להתחרות ביניהן מי מציעה יעדים אטרקטיביים יותר לסוכני הביטוח. לאחרונה נודע שלפחות חברת ביטוח אחת, מגדל, החלה לשלוח סוכנים לחו"ל גם בניסיון למשוך אותם לעבוד בחברה זו וכן נשלחו סוכנים גם כאות הוקרה על הצטיינות במכירות ביטוח אלמנטרי בעוד שבעבר קיבלו סוכנים נסיעות לחו"ל כפרס על מכירות ביטוח חיים בלבד.

במהלך הפגישה אמר המפקח על הביטוח שידוע לו שהמימון של הנסיעות הינו בעיקר על ידי הסוכנים אך ציין שבתקופה זו משלוח של מאות סוכנים לחו"ל יוצר תדמית שלילית לענף הביטוח ודרש מרייף לפעול לצמצום התופעה.

בשיחה עם "הארץ" אמר ראש לשכת סוכני הביטוח שבקשת המפקח תובא לדיון במסגרת מוסדות הלשכה. לעצם העניין אמר שהנסיעות הינן חלק מהתשלום לסוכנים והשולם עליהן מס מלא. הנסיעות הללו מעודדות את הסוכנים למכור יותר כדי להגיע לזכות לנסוע לחו"ל. העבודה של הסוכנים היא קשה ויש בנסיעות הללו פיצוי חלקי על העבודה הרבה שהסוכנים משקיעים.

בתום מאבק של שנתיים: דריכות במשק הדלק לקראת החלטת בג"ץ על הרפורמה

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

במשק הדלק שוררת דריכות רבה לקראת החלטתו היום של בית הדין הגבוה לצדק, בעניין הרפורמה במשק הדלק. עובדי חברות הדלק ממתינים להחלטת שופטי בית המשפט העליון, ורק אז יחליטו על צעדיהם. החלטת בג"ץ היום תבוא בתום מאבק בין שנתיים, שאותו ניהלו חברות הדלק נגד משרד האנרגיה, בעניין הפעלת הרפורמה במשק הדלק.

עו"ד מישה חשין, היועץ המשפטי של חברות הדלק בדיון, פנה עוד בשבוע שעבר לבג"ץ בבקשה להורות למשרד האנרגיה, למנוע את הפעלת המתוכננת של הרפורמה במשק הדלק.

הרפורמה אמורה להכנס לתוקף מחרתיים, זאת לאחר שעזר וייצמן ממלא מקום שר האנרגיה, וגדעון פת, ממלא מקום שר האוצר, חתמו על צווים בנידון. שופטי בית המשפט העליון שיישבו היום בדין הם מנחם אילון, גבריאל בך ושושנה נתניהו. את משרד האנרגיה בדיון ייצג עו"ד יורם בר סלע, המשנה לשעבר של היועץ המשפטי לממשלה. את בתי הזיקוק ייצג יצחק זמיר, היועץ המשפטי לשעבר של הממשלה.

קרנות הפנסיה לא יאוחדו לקרן אחת — אלא לשתיים

מאת יהודה שרוני

הוועדה למבנה קרנות הפנסיה ההסתדרותיות, שהוקמה לצורך קידום איחודן של קרנות הפנסיה, תמליץ לאחד את כל הקרנות לשתיים גדולות ולא לקרן פנסיה אחת. מגמה זו הסתמנה בוועדת המבנה, בראשות עמוס ערן, מנכ"ל מבטחים, שהתכנסה לישיבתה הראשונה שלשום.

בסיום הישיבה, הוחלט לפנות לחברת ייעוץ חיצונית, כדי שזו תקבע את ההשלכות של האיחוד בכל אחת מהאלטרנטיבות ואת משמעויותיה. חברת הייעוץ, שנבחרה לצורך העניין, היא חברה בה אשתו של הכלכלן גדעון שיש איאת.

קרן הפנסיה הראשונה תמזג בתוכה את קרן מבטחים, קרן הפועלים החקלאים וקרן פועלי בנין. קרן הפנסיה השניה תמזג בתוכה את קרן הגמלאות המרכזית, קרן מקפת וקרן נתיב. הנטיה, המסתמנת בוועדת המבנה, סותרת את כל ההערכות עד כה, לפיהן יאוחדו קרנות הפנסיה ההסתדרותיות לקרן פנסיה אחת גדולה.

בינתיים נודע, כי גם הוועדות האחרות, שנועדו לקדם את רעיון האיחוד, כמו ועדת התקנון בראשות יהודית נחמן, וועדת הכספים, המינוח הנכסים, בראשות יעקב אנטלר, מקיימים דיונים מתקדמים, וההערכה היא, כי הם יסיימו את הדיונים בתוך כמה חודשים.

חברים מוועדת שושינסקי ביקרו בבורסה לניירות ערך בת"א לעמוד מקרוב על עבודתה. בתמונה: פרופ' איתן שושינסקי, פרופ' אפרים צדקה, ד"ר אמנון רפאל ורו"ח דב סמיה, מלווים ע"י יו"ר דירקטוריון הבורסה חיים שטסל, מנהל המסחר רמי תמרי, והמשנה למנכ"ל נתן שילה. (צילום: אבנר שילה, ישראל סאן)

שליח של שריר בודק בקאהיר מדוע נעצרה תנועת התיירות

מאת זהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

שליח אישי מיוחד מטעמו של שר התיירות אברהם שריר, יצא למצרים, כדי לטפל בעצירת תנועת התיירות בין שתי המדינות. נודע, כי המדובר בנשיא התאחדות המלונות לשעבר, מוריס קסוטו, אשר נענה לבקשת השר לצאת לקאהיר, לקראת ערב יום הזכרון וחג העצמאות.

קסוטו שימש כמנהל לשכת התיירות הממשלתית של ישראל במצרים. מסיכום דו"ח נתונים סטטיסטיים שהושלם אתמול ברשות שרות התעופה עלה, כי בשלושת השבועות הראשונים של החודש, (בין ה־1 ל־17 לאפריל), עברו למצרים 10,075 נוסעים בבסוף מעבר הגבול היבשתי ברפיח. לעומת זאת, עברו לישראל ממצרים באותה תקופה במקום 9,781 נוסעים. בסך הכל עברו במסוף מעבר הגבול היבשתי ברפיח 354,202 נוסעים בשנה האחרונה שבין מארס '87 לתחילת החודש אפריל '88.

עם מינויו של שליח אישי קיבל למעשה שר התיירות את המלצתו של שגריר ישראל במצרים, לשלוח נציג מטעמו, כדי לנסות ולקדם את יחסי התיירות בין שתי המדינות, שהגיעו לשלב של קיפאון, במיוחד מצד מצרים, על רקע האירועים הנמשכים בשטחים. השליח המיוחד מישראל, אמור להפגש עם גורמי תיירות וממשל כאחד, בניסיון לעודד חידוש תנועת התיירות בין שתי המדינות.

מנכ"ל חברת "טיולי הגליל" עזרא בן דורי — אחת מהחברות הגדולות המובילות בתנועת תיירות למצרים — אמר אתמול בשיחה עם סופר "הארץ", כי מסיכומים של תנועת תיירות ישראלית למצרים בתקופה האחרונה, כולל חג הפסח עלה, כי נרשמה ירידה של קרוב לחמישים אחוז. לדבריו, היקף הירידה בכלל תנועת התיירות מישראל למצרים, תהיה פונקציה ישירה של היקף הירידה בעונת תיירות הקיץ הקרובה מחו"ל לישראל.

דווקא בתנועת התיירות מהמגזר הערבי־ישראלי קיימת לדבריו עליה, באופן קבוע, במספר המבקרים במצרים.

המדען הראשי יסייע למפעלים במעבר לשלבי ייצור ראשונים

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

המדען הראשי במשרד התעשיה, יגאל ארליך, יחל במתן סיוע למפעלים בשלבי הרצה ראשונים, העוברים משלב המו"פ לשלב הייצור. סיכום בנושא זה הושג בין משרד התעשיה ומשרד האוצר ולרשות המדען הראשי הועמד תקציב סיוע מיוחד בסכום של 10 מיליון שקלים למטרה זו.

משרד התעשיה החל בפרסום הנהלים לקבלת סיוע מיוחד זה והוקמה ועדה ציבורית מיוחדת, בראשות המדען הראשי, שתפקח על מתן סיוע זה.

הסיוע ינתן למפעלים מתחילים, אשר לדעת הוועדה, טרם הגיעו לביסוס כלכלי. הסיוע יינתן לחברות מו"פ, שאושרו, בזמנו, על ידי המדען הראשי והוכיחו את עצמם טכנולוגית.

המפעלים יקבלו מענק בשיעור של 30% מההוצאה המוכרת והלוואה מהקרן לקידום השיווק בשיעור של 45% מההוצאה. תקרת ההלוואה היא 500 אלף דולר.

נשיא איגוד לשכות המסחר:

"הנבירה בשכרו של דברת — חוסר פירגון וקינאה"

מאת אבי גבאור, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

"הנבירה בשכרו של מנכ"ל כלל אהרון דברת היא חולנית ומהווה סימפטום בחברה הישראלית לחולי" הכריז אתמול דני גילרמן, נשיא איגוד לשכות המסחר שטען "צריך להפסיק עם זה לפני שייגרם נזק גדול למשק הישראלי".

גילרמן שהתייחס לגילויים סביב שכרו של דברת גם בישיבת הנשיאות של האיגוד תקף את מה שכונה על ידו כ"חוסר הפירגון והקנאה המשתיתים כל חלקה טובה במשק.

הגיע הזמן, אמר, שנתחיל לפרגן במקום לקנא ולתמוך במקום לשים רגל. הבעייה היא לא אישית ולא נוגעת לאהרון דברת בלבד אלא היא בעייה חברתית לאומית של המשק והחברה הישראליים".

גילרמן המשיך וטען בפני חברי הנשיאות: "אנחנו חייבים להפסיק ולהתייחס למילה רווח כאל מילה מגונה. אתה משלם 1,500 דולר לחודש ואתה מקבל 100 מיליון דולר גירעון. זו גישה דמגוגית שבאה לידי ביטוי ומציאות בינתיים מונעת הצטיינות ומרחיקה משקיעים".

מפעלי חדרה השקיעו 10 מיליון דולר בקו לייצור נייר ביתי

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

מפעלי נייר חדרה השקיעו סכום של 10 מיליון דולר בשיפוץ והעלאת התפוקה של מכונה לייצור נייר ביתי (נייר טישו).

שיפוץ זה חסך למפעל סכום של כ־40 מיליון דולר, שהיתה עולה הקמתו של קו ייצור חדש, המייצר אותה כמות נייר ביתי.

המכונה המשופצת תוכל לייצר 1,200 מטרים נייר לדקה, במהלך תקופת ההרצה, שתסתיים בסוף השנה ואז תוגבר מהירות הייצור לכדי 1,800 מטרים לדקה. תפוקה זו אמורה לספק את כל הצריכה המקומית לנייר ביתי עד שנת '95.

איגוד יצרני הפלסטיקה מתכנן פארק לתעשיות מתחילות

מאת יונתן שרמן

איגוד יצרני הפלסטיקה מתכנן הקמת פארק מיוחד לתעשיות מתחילות — כך מסר ל"הארץ" בני ניצן, יו"ר האיגוד. לדבריו, פארק כזה יהווה חידוש בתעשיה הישראלית, שכן הוא יהיה המוסד הראשון שיסייע ממקורותיו שלו, לתעשיות מתחילות בענפו.

ניצן מציין, כי פארק זה ישכן בתוכו מפעלים בתחילת דרכם, עד אשר אלו יחלו להתבסס מבחינה מסחרית ויהיו בכוחם להעתיק את פעילותם למפעלים שיוקמו על ידם. כאמור, המפעלים יפעלו באמצעות הלוואות שיקבלו מהאיגוד.

עוד ציין ניצן, כי כיום נבחנים שני אתרים אשר יכולים לשכן את הפארק, אך עדיין לא הוחלט על אתר אחד מסוים.

שער הליש"ט הגיע לשיא מאז שנת '81

ניו יורק, (ע"ת). שער הלירה שטרלינג הגיע אתמול לשיא שלא היה כדוגמתו מאז סוף שנת 1981. לבסוף נאלץ הבנק המרכזי שלא ארה"ב להתערב, כפי הנראה לפי בקשת בנק אוף אינגלנד.

נודע כי הבנק המרכזי של ארה"ב החל במכירות לירות שטרלינג בשעות אחר הצהריים בניו־יורק, כאשר שער המטבע הבריטי הגיע ל־1.9050 דולר. שער הנעילה של יום ו' היה 1.8895 דולר.

שער הדולר הגיע אתמול ל־1.6605 מרקים מערב גרמנים עם תום העסקים, לעומת שער הנעילה של יום ו' — 1.6625 מרקים. בבד בבד נסחר הדולר עם תום העסקים ביום ב', ב־124.25 ין יפנים לעומת 123.95 ביום ו', עם נעילת העסקים.

הלירה שטרלינג הפכה למטבע מבוקש לאור שערי הריבית הגבוהים יחסית שאפשר לקבל בבריטניה. יתר על כן, המשקיעים מצביעים על הצמיחה הנרחבת של הכלכלה הבריטית, מה שמעודד רכישת לירות שטרלינג.

ערכה את העמוד: אורית גלילי

לשמור במקום בטוח

מבחני השוואה מוכיחים עליונות פולקסווגן בבטיחות.

פולקסווגן הורס מכוניות בהתמדה ובשטתיות: באגף המחקר והפיתוח מסיעים אותן לתוך קירות, מגלגלים אותן מגבעות, מפילים מגובה רב — הכל כדי שפולקסווגן יהיה בטוח שהוא נותן בידיך רכב בטוח, מוביל בו תוכל להסיע בשקט את היקר לך מכל □ מבחני השוואה עם מסחריות אחרות מוכיחים שוב ושוב כי הטכנולוגיה החדישה של פולקסווגן והנסיון שבייצור מליוני מובילים נשא פרי: פולקסווגן הוא הבטוח ביותר □ במוביל של פולקסווגן שתי מערכות בטיחות: אקטיבית — מערכת מתלים, תמסורת, הגוי ובלמים המאפשרים לך שליטה מלאה ונהיגה בטוחה ופאסיבית — מערכת מסגרות וקורות פלדה המגינות על הנוסעים ויוצרות אזורי ספיגה לפנים ומאחור □ בטיחות עולה כסף אבל החיים שווים יותר על כן סע לשלום □ בפולקסווגן.

אשראי אפשרות לאשראי שקלי ל־3 שנים עד 60% מהמחיר לא כולל מע"מ או אשראי צמוד במט"ח, ל־5 שנים עד 30% מהמחיר לא כולל מע"מ ● באמצעות מפעלי פולקסווגן או ע"י "אוטו־קרדיט". פ"ת, סגולה, טל' 03-9342078, רידב־קרדיט, ק' אריה פ"ת, טל. 03-9221810. המרכיבים מוצגים מקוריים בעיקה אגף השרות של צ'מפיון מוטורס ● מוסכים מק' שמונה ועד אילת.

שרות בכל פולקסווגן, בנזין ודיזל, שרות־בקרה־תקופתי אחת ל־30,000 ק"מ או שנה - מה שבא קודם. מועדי החלפת שמנים עפ"י ספר הרכב ● לכל מוביל שנה אחריות ללא הגבלת ק"מ ואחריות כללית מורחבת עפ"י תנאי פולקסווגן ● דגמים 6 קומבי (חלונות + מושבים) ● 4 משלוח סגור ● 5 קראוול (כולל סידור/תיור ומוניות) ● 6 כפול־קבינה ● חד־קבינה ● 2 סגור גלף־קר' ● חלונות חשמליים מורכבים בכל המובילים. נעילה מרכזית במשלוח, קומבי וקראוול. הילוכים אוטומטיים והגה־כח הן אופציות לבחירה.

מכונות וציוד לתחזוקה ונקיון

המבחר הגדול ביותר של:
- ★ מקרצפות בכל הגדלים
- ★ שואבי אבק
- ★ שואבי אבק/מים בכל הגדלים
- ★ מכונות משולבות לניקוי רצפות
- ★ מבחר מכונות לנקוי שטיחים
- ★ מכונות לטאטוא כבישים ומדרכות בכל הגדלים

מבחר גדול של ציוד עזר וחומרים לנקיון

מעבדה לתיקונים ושרות

מחצ
מיכון, חומרים, ציוד לתחזוקה ונקיון
מקבוצת "השמירה" בע"מ
חדר תצוגה מרכזי: תל־אביב:
איזור התעשיה, רחוב 1274 מס 12 (כניסה מדרך פ"ת 262)
טל: 374113, 370121, 378473
חדרי תצוגה איזוריים:
ירושלים: טל. 242865
חיפה: טל. 674814
עפולה: טל. 595764

מדינה אחת לנו
שתהיה לי נקי!
ISRAEL ישראל

(פרץ יצחק בע"מ)

לכל בית ישראל

לקוחותינו, ידידינו ומכרינו

חג שמח

מאחלת משפחת דפוס זהר
ראשון־לציון

הארץ

יום ד', ג' באייר התשמ"ח
20 באפריל 1988

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, ת"ד 233 מיקוד 61001 5121212 פקס' 810012 — טלקס 33748
ירושלים: רחוב ההסתדרות 2 טל' 224245־6, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל' 661146־8, ת"ד 5259 מיקוד 31052
המו"ל: הוצאת עיתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה ורדי, גדעון לוי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

בסיפוק ובחרדה

רוב העם היהודי חי מחוץ לגבולותיה של מדינת ישראל, מיעוטו משום שהוא מנוע מלעלות ארצה, ורובו משום שהוא מעדיף להוסיף ולחיות בארצות שמעבר לים שאין הוא מודה שהן "גלות". אך בארבעה מיליון יהודים מרוכזים כיום במדינת ישראל, בשעה שלפני ארבעים שנה היו בה 600 אלף בלבד. וגם אם מדינת ישראל אינה פותרת את בעיית היהודים במלוא היקפה, היא פותרת אותה לחלק ניכר מהם, והיא החזירה לכלל עם ישראל צורת קיום שאבדה לו מאז חורבן הבית השני.

על זאת אנו חשים סיפוק, אשר תחושתו מתחדשת ביתר שאת בכל יום עצמאות. ארבעים שנים אינן תקופת זמן קצרה, כאשר מודדים את הדבר בקנה מידה שלא נלקח מההיסטוריה העתיקה אלא מזו של המאה העשרים: פולנים, צ'כים ועמי אירופה אחרים, שהקימו את מדינותיהם בתום מלחמת העולם הראשונה, שוב אינם נהנים מעצמאות מלאה וממשטר דמוקראטי, בעוד שאנחנו, שזכינו להשיג אותם באיחור רב, מוסיפים להתברך בהם.

הישג זה נרכש במחיר יקר: יותר מרבבה וחצי מבנינו שילמו בחייהם תמורתו. ארבע או חמש מלחמות מגן תבעו את קורבנותיהן, ומדינות ערב ברובן עדיין לא השלימו עם שיקומה של הממלכתיות היהודית. אבל כוחנו עמנו, ואם לא ניגרר אחרי הפתיון להפעילו למען מטרות דמיוניות (כפי שקרה לפני שש שנים בלבנון), נוכל לקוות שנחזיק מעמד מול כל איום.

היישוב, שלחם למען עצמאותו משלטון זר ונגד פלישת שכניו הערביים, היה, תודות לעלייה של המוני יהודים, מארצות מוסלמיות בעיקר, לעם "עצום ורב", שהתגבש, בהדרכת הוותיקים מארצות אשכנז — שהניחו את יסודות קיומנו הלאומי החדש, תוך החייאת השפה העברית — למדינה דמוקרטית לפי דפוסי העולם המערבי ותרבותו. ישראל נהנית מתמיכה מדינית וכלכלית של ארצות הברית, המשק שלה הולך ומתפתח ומעניק רמת חיים נאותה למרבית אוכלוסייתה.

במשך ארבעת העשורים שאנו מביטים עליהם היום גילה עם ישראל חיות וכוח יצירה שצריך לעורר התפעלות דווקא על רקע השואה שהכריתה שליש ממנו לכליה; מהלומה שכזו מלווה אותנו כל יום. אך יצר החיים מצווה עלינו גם לנסות ולהתאושש ממנה.

נודה, עם זאת, כי ישנם עננים המעיבים על התמונה הבהירה והמעודדת. בלענו, אחרי הניצחון במלחמת ששת הימים, יותר ממה שאנו יכולים לעכל. יתר על כן, שלטון על מיליון וחצי ערבים נגד רצונם אינו עולה בקנה אחד עם עקרון החופש הלאומי של כל עם ועם, אשר התנועה הציונית הסתמכה עליו. שלטון כזה מסבך אותנו בהסתבכות אשר שומה עלינו להיחלץ ממנה. אין להניח לקסמי הגוף של ירושת האומה בימי קדם למנוע מאתנו מלסלק אבן נגף זו מדרכנו.

מדינת ישראל נקראת לספק את מורשתו הרוחנית של העם היהודי על כל גילוייה, לרבות הדתיים. אולם אסור לה להשתעבד לשלטון של רבנים אשר אינם רוצים ואינם מסוגלים להבין לצרכיו של עם מודרני, והרוגלים במין פונדמנטליזם יהודי השואף להקים מחיצת בידוד בינינו לבין אומות העולם. רעיון התקומה הלאומית, שמדינת ישראל מגלמת אותו, אומר כי עם ישראל יתפוס, תודות לחידוש ריבונותו, את מקומו בתוך חברת העמים.

לאומנות קיצונית וקנאות דתית מאיימים לכרסם בקונסנזוס הלאומי, אשר בלעדיו עלולה סכנה לאיים על כל מה שהושג במשך ארבעים השנים האחרונות.

הסתיידות עורקים

אילו היתה המדינה בשר ודם, היתה עוברת "אוברול כללי" בניתוח לב פתוח

מאת יואל מרקוס

מי שהחליט על חיסולו של אבו ג'יהאד — אם להאמין לפרסומים לגבי זהות מחסליו — בעיתוי זה התכוון אולי להעניק לציבור "מתנה" ליום הולדת של המדינה. אולי לא. אבל איכשהו לא בא לנו לעשות מסיבות על ההצלחה הגדולה הזאת. אולי משום שיש לנו הרגשה של Deja vu, שהמבצע המבריק והאמיץ הזה דומה להפליא לפעולה ההיא שבוצעה לפני 15 שנה במערב ביירות, כשחוסלו סגנו של ערפאת "אבו־יוסף" ושני עוזריו הבכירים, גם הם בדירותיהם השמורות. אולי משום שכבר אז, ברמה לעשרות פעולות מתוחכמות ונועזות, אחרות שבוצעו לפני עשרים ושלושים שנה. גם מבצע אבו ג'יהאד עושה אמנם טוב על הלב, על האגו שלנו — אך אינו עונה באמת אף כהוא זה על הבעיות כבדות המשקל שהמדינה אמורה להתמודד עמן.

ואולי זהו סימפטום קטן למה שקורה לנו בכל שהזמן חולף, כך מתגלה הסתיידות העורקים שבה לוקה המדינה, שמקשה עליה להתמודד עם בעיותיה. אילו היתה בשר ודם, מזמן היתה עוברת ניתוח לב פתוח, החלפה כללית של עורקים סתומים ושסתומים פגומים. משהו לא טוב קורה לנו, ויסלח לי הקורא אם לא אצטרף בשורות הבאות לחגיגות הטפיחה העצמית על הכתף המאפיינת את חגיגות ימי העצמאות שלנו, אלא אעסוק בחשבון נפש. אחרי ככלות הכל, מדינה אינה טירונה וכדאי לחשוב על החיים שמעבר לחגיגות.

* * *

במבט לאחור נראה שדבר מה קרה בדרכה של המדינה: המבנה הפרוטו־מדינתי צולם ושמור כאילו היתה הארץ כולה מוזיאון שעווה. כל המסגרות וכל התפיסות שהיו בעת הקמתה נשארו באותה מתכונת כשהיו, כאילו לא חלפו 40 שנה. יש לנו אמנם כנסת וממשלה ונשיא מדינה, אך יש לנו גם סוכנות יהודית, קרן היסוד וקרן קיימת לישראל. והשלוחות. יש לנו ההסתדרות עם מוסדותיה החצי־ממלכתיים, קופת החולים שלה, סולל בונה וחברת העובדים והתנועה הקיבוצית ומושבים וארגונים שביסודם נועדו להכשיר את היישוב למדינה; גופים ארעיים שקיבלו קביעות למרות שהמסר החברתי שלהם, שהיה טוב לשעתם, איבד משמעותו במדינה מסודרת. אין פלא שרוב הגופים הללו, שמילאו תפקידים כה חשובים לפני חצי מאה שנים, נראים כיום חורקים ולא־מתפקדים, במצב של כמעט התפרקות.

במקום שמערכת ממלכתית חדשה ורעננה תתפוס את מקומו של המבנה הפרוטו־מדינתי, היא נמרחה עליו שכבות שכבות באותה רוח ובאותה מנטליות ביורוקרטית שאיפיינה את מוסדות היישוב המאורגן. 450 אלף עובדי ציבור, המהווים 15 אחוזים מהאוכלוסיה, "מכים" אפילו את בריה"מ, שמתוך 280 מיליון תושביה רק 17 מיליון הם פקידי ציבור. השנים שחלפו לא רק שלא הולידו מהפכה במבנה, אלא יצרו סתימה לאומית. ועדות "ייעול" לשירות ייעול (הראשונה בהיסטוריה קמה כבר ב־1959) תמיד המלצותיהן במקום להצטמצם — אפילו מספר השרים פי שניים או פי שלושה, אם לספור עם מספר הסגנים, ממספרם בממשלה הראשונה — ונעשו פחות יעילים.

בשנים האחרונות התגלו לשלם את המחיר: החקלאות בבסיסה, מערכת רפואית מתמוטטת, מערכת כבישים שאינה עונה לצרכים, תנועה קיבוצית וחברת עובדים במשבר כלכלי ועם מסר חברתי מעורפל. המדינה הפכה למעין חברת חשמל גדולה הסובלת מעודף יתר. פרופ' דן הורוביץ מתאר את המדינה כגוף קטן עם ראש גדול: יצור כבד מדי למעלה וצנום מדי למטה מכדי שיוכל להתמודד עם הבעיות הכבדות המצטברות.

גם המבנה הפוליטי ותפיסת עולמו, ולמעשה גם הנפשות הפועלות בו, לא השתנו מאז עצמאותנו. ההבדל היחיד הוא בכך שב־20 השנים הראשונות למדינה היה הימין מחוץ לממסד, שהשמאל, בדמות מפא"י, שלט בו ללא מצרים. עתה גם הימין ממוסד, וכולם, השבח לאל, יושבים סביב אותה קערה מאמצים ומשכללים את שיטות מפא"י המאוסות שאמורות היו לעבור מן העולם. המנהיגות לא השתנתה למעשה — רק אנשים התחלפו, בעיקר מטעמי זקנה ומוות. את מקומם של האבות המייסדים ירשו פוליטיקאים בצלמם וברוחם — דור אפוקליפטי השואב מחייו ומעצוריו מחורבן השואה ועקב כך דור המתבצר בקיים, בלי חזון. עם תוספת שולית של גורמים לאומניים ודתיים קיצוניים, בשאר אותן מחשבות מאובנות, אותן שיטות שלטון אוליגרכיות של חלוקות כוח וטובות הנאה הקיימות כבר 40 שנה. אך בשונה מהאוטוריטה שהיתה לאבות המייסדים, באוכלוסיה שמעולם לא היתה זקוקה יותר לסמכות מאשר בימים אלה.

* * *

זוהי בקצרה המציאות העגומה שבה אנו מתמודדים עם הבעיות המיוחדות שלנו באותן שיטות ואותם כלים שהיו טובים לפני 40, 30, ו־20 שנה. מבצע אבו־ג'יהאד — אם להאמין לאן. בי. סי. שמדובר במבצע עליו הוחלט בקבינט — הוא איור סמלי למה שקורה לנו. פעולה יפה שנועדה לפרט מתח, המתרפקת על העבר. על הימים הגדולים של פעולות התגמול המתוחכמות שזמנן עבר, משום שאינה מקרבת אותנו במילימטר לפתרון הבעיות שבגללן קיים "אבו" זה או "אבו" אחר. אנו כורעים תחת שאלות ללא תשובות, בגלל שלא השכלנו להקים מערכת המסוגלת לענות לכל כך הרבה בעיות הצפות על סדר היום הלאומי.

ביום של חשבון נפש עלינו להביט אחורה בזעם על מה שלא עשינו. על שינויים והתאמות שלא בוצעו. על מהפכה מבנית שלא היתה ועל התנופה הנעצלת להביא לשינויים הדרושים. על חוסר האומץ להסיק מסקנות מפליגות לטיפול בהסתיידות העורקים הלאומית. על שלא היה לה האומץ לעבור ניתוח לב פתוח ו"אוברול כללי" שהמדינה כה זקוקה לו. בשנתה הארבעים עברה המדינה את גיל הלידות ונמצאת בגיל העמידה. גיל בו מדינה צריכה לתת את הדעת גם על העתיד וגם על השאלה איך להגיע אל המנוחה והנחלה.

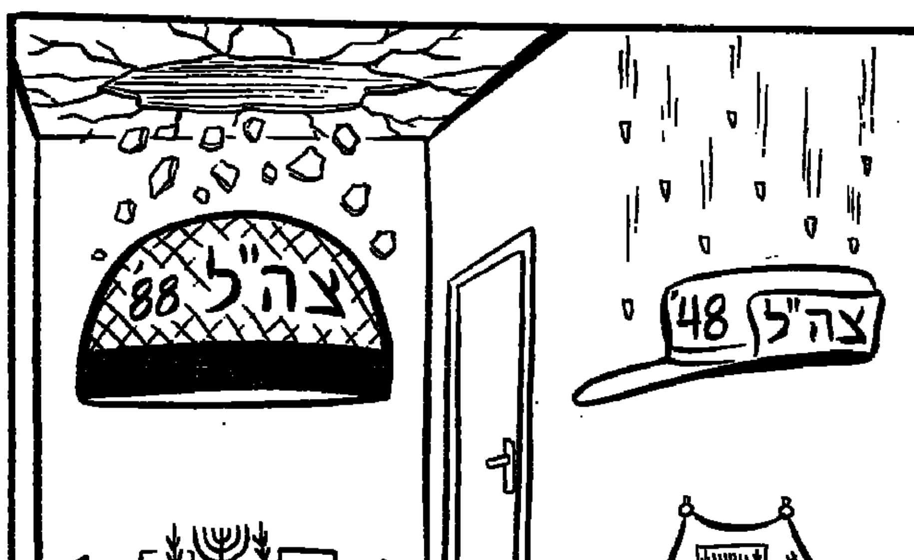

האם המולדת בסכנה?

בשנת הארבעים התרגלנו, בחוסר אחריות נורא, למנטאליות של "יהיה בסדר", במקום להביא בחשבון את הגרוע ביותר

מאת גדעון סאמט

במאמר ארוך ב"הארץ" לפני שמונה שנים בדיוק, פרופ' יעקב טלמון טען שכן, המולדת בסכנה, ועוד איך. הרבה קרה מאז פירסם ההיסטוריון, תחת הכותרת הזאת, את המכתב הגלוי "אל ההיסטוריון מנחם בגין". שידלתי אותו לכתוב את המאמר והוא טרח עליו הרבה, הוסיף ותיקן במשך שבועות. זאת היתה המסה האחרונה שפירסם לפני מותו, כעבור שלושה חודשים. אני משער כמעט שלא היה משנה בה הרבה היום, מלבד עידכונים שהזמן גרמם.

אף כי היתה לטלמון נטייה לדרמה בכתיבה, הוא לא נהג, כמובן, להיחפז אל מסקנות קיצוניות. הכותרת, אני זוכר, באה לו בהתחבטות, אבל הוא היה שלם אתה. עכשיו, כמו אז, המאמר וכותרתו נקראים בניחוח שקול, כאשר שבו דיבר טלמון אל בגין לא רק ממרום אלא מתוך קרבה ממש: כדבר הולך לב אחד למשנהו. "כלמוד יסודי נגד כמוך". טענותיו רק קיבלו חיזוק עם השנים. מאמר נבואי שחשוב לחזור ולעיין בו בימים אלה, גם — אולי בעיקר — ביום חג עצמאותנו.

* * *

הוא שאל אם העיוורון המדיני שלנו הוא דבקות בחזון אידיאלי ששום צר ואויב, שום פגעים ויסורים, לא יוכלו לו, או גלגולה של תכונה יהודית מובהקת להשתעבד "לחזון של שלמות, לאורח חיים ריטואליסטי במקום להתייחס לחיים כפי שהינם פה ובשעה זאת סביבנו". תקלה פטאלית היתה בעיניו ההחלטה בסוף 1967 של מדיניות הממשלה, שלפיה אין לה תביעות טריטוריאליות והיא מוכנה להחזיר שטחים תמורת שלום. עם כל הכבוד לעומד בראש הממשלה "לעצמיות ההיסטוריות", ועל בסיס מחקר של עשרות שנים בתולדות הלאומיות, הוא טען בלהט, שהתביעה לשלוט בשלהי המאה ה־20 על אוכלוסיה זרה, עוינת, שונה בתרבות, בדת, בשאיפות הלאומיות, במבנה החברתי, היא "כניסיון להחיות את הפיאודליזם".

בעיניו לא היתה זאת בעיקר שאלה של מוסר, אלא של האינטרס הישראלי, שכן הדרך היחידה להביא היום לידי קיום ביחד היא, באורח אירוני ומאכזב מאוד, להפריד בין העמים. שאם לא כן הצירוף של השעבוד המדיני, הדיכוי הלאומי והנחיתות החברתית ייצור בחברה פצצת־זמן.

יותר מכל העיקה עליו החרדה מה תעולל מדיניות "נלוזה ואבסורדית", תמורת כל סיכוי, לעם ישראל, להלום התחייה החברתית והמוסרית שלנו באווירה של יחסים תקינים ומעונים משני הצדדים, ייתן דרור לאותם יצרי תוקפנות ורשע ששלטון חוק מצליח לרסנם אך בקושי.

זאת חולשה המתיימרת להיות עוצמה, או נאלצת להסוות את עצמה בתחבולות. והתוצאה תהיה בזיון בתי משפט, וזלזול בהחלטות הממשלה, בוז למשטר הפרלמנטרי ולזולת, הקמת גופים אקסטרה־פרלמנטריים הרואים את עצמם מושיעי־העם ובעלי חוקים משלהם — השתוללות של הפקרות תחת מסווה של פטריוטיזם נחרץ. לא היה לו "הקל בספקות" שמתנסיון לשלוט במיליון ורבע ערבים בניגוד לרצונם צפויה לנו השחתה שתשים ללעג ולקלס את הישגינו בתולדותינו, ובמקום שתספק לנו ביטחון תתיש את כוחנו להתגונן בפני עוינות שכנינו והתגברות חברת העמים. הדיבור על ההכרח לשלוט בעם אחר מטעמי ביטחון נראה לו כתעתוע, והוא ראה משהו דוחה מאוד בהתממות או בציניות שבה מכריזים שההתנחלויות חשובות כדי ליצור דפוסי קיום ביחד. האומר שישראל אינה מסוגלת להגן על עצמה בלי השטחים הכבושים, כאילו אמר — בתנאי הקרב של היום — שהיא לא תוכל להתקיים אפילו בגבולות הרחבים. דווקא השתכנעותנו כי אין כל אפשרות להגיע לפשרה, כי כלה ונחרצה עם כל הערבים להשמידנו ויהי־מה, אמורה להיות נבואה המתגשמת מכוח עצמה.

הסכנה האמיתית לקיומה של ישראל, כתב, היא בהמשך מאמץ סיזיפי להכניע את הפלסטינאים: עיוור מי שאינו רואה שמאיימת עלינו מלחמת [illegible], שכן הנאמנות למסורת ההיסטורית אינה תלות נחרצת בדגמים, אלא גמישות בטיפול במצבים חדשים ובלתי צפויים.

לכן האמין טלמון שעלינו לפתוח בשיחה עם כל מי שמוכן לשוחח עמנו ועל־ידי כך להכיר בזכותו ובזכותנו כאן. לא תצמח לנו ישועה מ"ההסברה" שכל תוכנה הקעת אש"ף כגורם הולך־בעקבי־הנאצים. בני דורנו יכולים למנות אין־ספור מחתרים לאש"ף במעשי זוועה, מקרוב ומרחוק, וגם יצטטו דוגמאות עד כמה מחבלים נעשו טרוריסטים ומודדים כמו דה ואלרה, קניאטה, מוגאבה ואחרים לאחר שנראשו מתכבלים והצבו בעמדות של אחריות.

* * *

טלמון לא היה, כמובן, היחיד שהעלה טענות כאלה, אם כי לא היה אז, ואין היום, מי שיידע לעשות זאת כמוהו מתוך פריסה של ידיעה היסטורית רחבה ומעמיקה כל־כך. אבל דבר אחד עשה את טיעוניו לבעלי עוצמה מיוחדת. ההיסטוריון המיוסר הזה — לא שמאלן־אש"פיסט־עוכר ישראל — אמר לנו את הדברים המזעזעים ביותר: לדעתו, אם תמשיך בדרך זו, ישראל הולכת לאבדון. הסכנה שבה נמצאת המולדת, לדעתו, לא היתה תוצאה של איזה משבר בקטע מהחברה, הפוליטיקה או הכלכלה הישראליים. זאת היתה בעיניו סכנה לכל המרקם שלנו ואפילו לעתידנו הפיסי.

מעטים — כמו פרופ' ישעיהו ליבוביץ — העזו בשנים מאז '67 להעלות את החשש הזה במלוא חריפותו. ובעוד ליבוביץ כתב ודיבר, אז ועכשיו, בעיקר מתוך ראייתו המוסרית, טלמון גייס, בתנופה ובאדריכליות שלו, את הבנת הכוחות ההיסטוריים ואת ניסיון העמים כדי להזעיק מפני הסכנה הוודאית.

לעתים רחוקות, כתב, מגיעה בעיה היסטורית גורלית של עם, תקופה, או מערכת בינלאומית לידי חידוד כה דרמטי, עד שאפשר מבלי להגזים להתייחס אליה כאל סיסמאות עמוסות כמו "המולדת בסכנה, הצל מי שיכול" — של המהפכה הצרפתית. והסכנה המוחשית, תתעצם עם הזמן עד שלא נוכל לעמוד "בלי להישחק ולהישחת, ואולי חלילה להתמוטט".

במובן זה היה יוצא דופן. אנחנו רגילים לשמוע טענות מלוזות על מידת הסכנה בנסיבות שבהן אנו שרויים. בחברת ה"סמוך" וה"יהיה בסדר", אנחנו מתורגלים לחוסר האחריות הנורא הזה של התבוננות על המתרחש בלי להביא בחשבון גם את הגרוע ביותר.

"המולדת בסכנה" של טלמון, שמונה שנים לאחר הכתיבה, הוא הניגוד החריף, הטראגי — והנחוץ — לתשובה העכשווית על "מה־יהיה־יהיה־הטוטר" (?).

הרמטכ"ל: שנה בתפקיד

מאת ראובן פדהצור

את ההתייחסויות לשנתו הראשונה בתפקיד של רב־אלוף דן שומרון מלווה תחושה של החמצה. בדבריהם של לא מעטים מעמיתיו במטה הכללי, והמה גם כאלה שעמדו לצדו במאבק על התפקיד, ניכרת נימת אכזבה. "שומרון הוא רמטכ"ל שניתן לו אשראי כמעט לאינסוף", אמר אחד מאלופי המטכ"ל, "אך בתוך שנה בזבז האשראי הזה במידה רבה, ומוסד הרמטכ"לות חזר שוב לעמוד באפס־הדרסה (?)".

מובן שאין זה הוגן לסכם את שנת עבודתו הראשונה של הרמטכ"ל בהרגשת התחושות של המאוכזבים. אך גם מבדיו הנאמנים של שומרון מודים שלא ענה בינתיים על הציפיות הרבות שתלו בו ערב כניסתו ללשכת הרמטכ"ל. לדבריהם, גם המבריק והמתוחכם שברמטכ"לים לא היה מסוגל לעמוד בהצלחה על מה שניצב מירושת של רפול ומשה לוי. את תוצאותיה הברובות של עבודתו, אומרים מקורביו של שומרון, ניתן יהיה לבחון רק בעוד שנה או שנתיים. "לפיכך, הביקורת של עמיתיו ותחושת החמצה אינן במקומן".

שנת כהונתו של רב אלוף שומרון מתאפיינת בשלוש תקופות שונות זו מזו. רק באחת מהן, שנמשכה כשלושה חודשים בלבד, פעל הרמטכ"ל משוחרר מצילם של שני מאבקים גדולים — על הלביא ועל השטחים.

התקופה הראשונה, שנמשכה ארבעה חודשים וחצי והסתיימה בסוף אוגוסט 1987, הוקדשה למאבק בלתי מתפשר נגד פרויקט הלביא. עם כניסתו לתפקיד, החל הרמטכ"ל החדש להוביל את התקפה נגד מה שראה לו כפרויקט העלול לפגוע אנושות ביכולתו של צה"ל להתכונן למלחמה עתידית.

במאבקו נגד הלביא הוכיח שומרון אומץ־לב אישי לא מבוטל. איש לא הבטיח לו כי מאבקו יצליח, ושר הביטחון, שהמשיך להתלבט ולהתלבט, לא היווה בתחילת המאבק משענת של ממש. היה ברור כי כישלון המאבק, והחלטת ממשלה על המשך הפרויקט, עלולים לחייב את הרמטכ"ל הטרי להסיק מסקנות אישיות. עם זאת, לא היסס שומרון ופעל בלב שלם נגד הלביא, ומעורבותו בנושא זה, שגררה אותו למרכזו של ויכוח פוליטי ולהתקפות של שרים וחברי כנסת מהימין, הכניסה את עצמה והלביא קורבן. פעילותו זאת צריכה לזכות את הרמטכ"ל בציון לשבח, הגם שכבר בראשית המאבק על הלביא היה נתון ראשו ורובו בנושא זה ולא התפנה כמעט לפעול למימוש תוכניות אחרות.

בספטמבר אמור היה שומרון לקצור את פירות המאבק בלביא ולהוביל את צה"ל לגיבוש תוכנית עבודה חדשה, המשוחררת מהמסר הכספי שהטיל עליה מטוס הקרב הישראלי. אך לא חלפו אלא שלושה חודשים ופרצה ההתקוממות בשטחים.

אמנם בבוקר שאחרי החלטת הממשלה על ביטול הלביא הכריז דן שומרון כי בתוך חודשיים תושלם הכנתה של תוכנית העבודה הרב־שנתית. בתעשיות הביטחוניות יוצגו התוכניות לחלופת צה"ל, אך חלפה כחצי שנה עד שסוכמה תוכנית העבודה לשנת 1988. חוגים צבאיים בכירים הצביעו על הברור הבלתי־ראלי כבר מועד הצגתה של תוכנית העבודה כבעל ביטוי אופייני לשטחיות.

מי שציפה שמאות מיליוני דולר יותרמו להצטיידות בחלופת צה"ל, התאכזב. רק סכומים קטנים יחסית יועברו ב־1988 לצורך קידום נושא החלופות. תעשיינים בכירים מפנים אצבע מאשימה לעבר דן שומרון וטוענים, כי על־מנת להפיל את הלביא היה מוכן לתאר בצבעים ורודים את הצפוי לתעשיות הביטחוניות, גם כשידע שלא יוכל לממש את הבטחותיו.

שלושה חודשים בלבד נהנה דן שומרון משקט יחסי ומהאפשרות לבנות ולפעול במגמה לטבוע את חותמו על דרכו של צה"ל. ב־9 בדצמבר החלה האינתיפאדה ומאז מקדיש הרמטכ"ל את עיקר זמנו ומרצו לפעילות צה"ל בשטחים.

כישלונו של צה"ל בשטחים הוא גם כישלונו של הרמטכ"ל. חלף זמן רב מדי עד שהובן כי נוצר מצב חדש והפעם מדובר במרי אזרחי. בשלבים הראשונים פעל הרמטכ"ל כמי שכפאו שד והוא ממתין בקוצר רוח לשר הביטחון שישוב מארה"ב ויורה לו את הדרך.

שומרון נכשל כשהתעלם מהצורך של מפקדו העליון של הצבא למהר ולאתר את מגמת ההקצנה בהתנהגות חיילים בשטחים, וכשנמנע מקריאה לפקודיו המוקיעה את הברוטליות בטיפול בתושבי השטחים. נדרשו חודשיים וחצי, ואיגרת של היועץ המשפטי לממשלה אל שר הביטחון, על־מנת להניע את שומרון שישגר איגרת אל חייליו ויבהיר להם את החובה בביצוע פקודות בלתי חוקיות.

אחת הטענות הנשמעת שוב ושוב מפי קצינים ברמות השונות מתייחסת למנהיגותו של הרמטכ"ל. לדבריהם, אין הוא מגלה את רמת המנהיגות שציפו לה. אין הוא, לדבריהם, המפקד הסוחף, זה שחיילים מוכנים לצעוד אחריו בעיניים עצומות. הערותיו המעורפלות בפרשת הגלשן, עת כינה את החיילים בבסיס הנח"ל "חיילים סוג ב'", וכאשר קבע באוזני חיילי הצנחנים כי לוחמים אינם בוכים, מעידות על רמה מסוימת של אטימות וריחוק.

קשריו עם עמיתיו האלופים אינם מצטיינים בחמימות רבה. מקורביו אומרים כי "בשל אופיו, אין הוא מייצג רמה מסוימת של חברות המקובלת בקרב המפקדים הבכירים בצה"ל".

אולם, מעבר לכל הביקורת והטענות, מבחנו האמיתי של דן שומרון יהיה ביכולתו להוביל את צה"ל לשינוי המתחייב בדוקטרינה הצבאית שלו. הרעיונות שהביע עוד בטרם נכנס לתפקיד הרמטכ"ל, מעידים כי תפיסתו המבצעית נכונה וכי הוא ער לצורך החיוני לשנות את יסודותיה של התורה הצבאית, כך שתותאם לתנאים של שדה הקרב העתידי. הצלחתו בהכנסת צה"ל לעידן שנות ה־90, כשהוא ערוך באמצעים חדשים ובתורות לחימה חדשות, תאפיל על כישלונות ומעידות לאורך הדרך.

ערוץ לי / אברהם טל

40 השנים הבאות

מה נוכל לאחל לעצמנו ל־40 השנים הבאות — נוסף לשלום, משק צומח, עלייה מתחדשת? תן לי כמה הצעות מקוריות ומרעננות.

אני חושש שאין כאן כר נרחב לחידושים. הכל ידוע. אולי משהו בעניין השביתות.

אי אפשר בלי שביתות. גם בארצות המתוקנות ביותר יש שביתות.

נכון. אבל לא בהיקף כזה ובחלק מתחומי היומיום השיגרתי. מתי היה לאחרונה שבוע בלי שביתה רצינית? אבל הדבר המאפיין במיוחד שביתות ישראליות, זו הגאווה שבה מודיעים לנו השובתים מה הנזק הם עומדים לעולל לציבור הנזקק להם. קח למשל את הדואר: כאשר הדוורים מכריזים על רשימת הדרישות, ודוברי ההנהלה מכריזים בתאריכים אלה או אחרים, והמציעים ברוב מרבם לחולים לא להגיע לשם — יש להבעים הרגשה, שהם בוגים מזה. קולותיהם ממש מתרוננים. בכל אופן, השביתות עושות את החיים כאן לבלתי אפשריים. משהו צריך להשתנות.

בסדר, נאחל פחות שביתות שישראלי. טוב, נניח. מה עוד?

אולי משהו בעניין הבירוקרטיה? לא רק קיצוץ ב־450 אלף עובדי הציבור (זה מובן מאליו) אלא גם שינוי בהתייחסות.

אתה מתכוון לכך שהפקיד המצוי ישנה את יחסו לקהל? יהפוך לפתע מאדון הציבור למשרת הציבור, ברוח הססמאות הנושנות?

משהו כזה. לפחות החוק, המודע האמבמנים שמאחורי הפקיד — האזרח הקטן לא יחוש עצמו חשוף לשרירות הביורוקרטית, שזה יהיה מגע בין שווים, לפחות.

נו טוב, אם מדברים על 40 השנים הבאות — אולי. מה עוד?

* * *

משהו נדוש מאוד: דמוקרטיה, שפירושה גם שוויון זכויות.

מי מתנגד? כולם בעד הדמוקרטיה ושוויון זכויות.

לכן צריך לאחל בכיוון כזה: שלא יהיה כל־כך קל להוכיח, שבמבצרים מסויימים יש קיפוח ואפליה, ושאין שוויון זכויות בפועל. כל ילד יכול להצביע על דוגמאות.

אני יודע למה כוונתך. הלאה. אולי משהו בענייני דת ומדינה?

בתחום. כאן הייתי מציע לא יותר, אלא פחות. בניגוד למקובל במדינות מתוקנות, בישראל נוהגים הנציגים הארציים של אלוהים, מכוח החוק, באורחותיו האישיים ביותר בחיי האזרח: נישואים, גירושים, פטירה. בלעדי נוכחות כפייה זו אי אפשר לממש זכויות אנוש בסיסיות.

אפשר לאחל למדינה, שבמשך 40 השנים הבאות תשחרר את אלה, שחפצים בכך, מכבלי כפייה זו.

יפה דרשת. אולי תביא הצעה פחות שנויה במחלוקת?

בלי קושי. מיסים. שר האוצר אמר שראוי כי לפחות מחצית הכנסתו של אדם תישאר בידו. הוא נבראה שבת, שהמכונה שבתן ונוטלת מידי האזרח חלק ניכר מהכנסותיו הנותרות, בעת שהמסכן מוציא אותה. המדינה עם כף יוצאת המרשמת נמצאת מאחורי גבו תמיד — כשהוא מכניס וכשהוא מוציא — ולעולם אינה מסתפקת במועט. זה מוליד באורח את התחושה שהמדינה מלסטמת אותו. ממש כך. אין כאן רק חופש כיס, אלא גם מעין עלבון. אפשר לאחל למדינה שתהיה יותר חכמה בעניין זה, לקריאת גבורות.

הלוואי כבר קודם. עכשיו איחול שיש לו יותר סיכוי להתממש, אם אפשר עוד בימינו.

* * *

אולי משהו בעניין משפט צדק?

אתה מתכוון לסוגיות הצדק המהותיות לאטו? נדמה לי שכך גם אצל המתוקנות.

אבל השאלה היא כמה לאט. מוטב צדק שיוצא לאור לאיטו מאשר צדק שאינו יוצא לאור כלל. אבל כאשר הצדק בא מאוחר מדי...

בקצרה, שתבשמה לא תצא לפני שהצדק יצא. אלמנטרי. אדוני היועץ, אלמנטרי.

הכבל זאת צריך לעודדם לחכות (באיחור הסביר) חמש, שש או שבע שנים עד להיום הליך אחדי. התחשב על מדינה שזקוקה לשבע שנים ולפעמים יותר כדי לסיים משפט. לכל צורך מעשי, הרי זה כאילו אין במדינה מנגנון עשיית צדק. זה חייב להשתנות.

מה עוד?

אם דיברנו על צדק משפטי — נוסיף מיד משהו בעניין צדק סוציאלי.

מה יש לחדש כאן? להתגבר על הבעייה, גם מהצד האחר: לא להפעיל את העקרון לרע. להבטיח מינימום הגון לאנשים במצוקה — חולים, קשישים, עריריים — אבל למנוע ניצול משאבי הכלל בידי אלה שאינם נזקקים, או יכולים לעזור לעצמם. הסכנה של מתקרבנות גדולה לא פחות מהסכנה של מתקרבנות (?). בראש הראשונה דרוש מאבק נגד הסגנונים, משמאל וגם מימין, שעושים בעניין זה יד אחת.

מה עוד? הרשימה מתארכת.

אפשר לדבר על התנועה בדרכים — הזה בכבישים האדומים הולה בכימנוי נוהגים. למה אפשר לנהוג מכונית באדיבות במשך שבועות — ולא להתרגז אף לא פעם אחת? לא לשמוע צפירה מאחור, לא להתקף "תנוד זיו" את שבלי הלימוד למורה לנהיגה" מיגונית, או "למכונית גברת, למכונה משמאל?"

"שיהיה אפשר לעבור את תל־אביב משדרות ירושלים בדרום עד ירמיהו בצפון בלי שיצפרו לך" — איחול לארץ ל־40 השנים הבאות.

יש מה לעשות בארבעים השנים הבאות.

וזה רחוק מגמר, שוי להרחיק מכאן שתות אזרחות במטוח ולהיזוכח שהדברים אינם כשרמים. מי שקצרה רוחו, ימצא אותם שם בנקל — בלי להמתין 40 שנה. זה עצמאות שמש.

עם הארץ / מאיר שלו

תקנו אותי אם אני טועה

תקנו אותי אם אני טועה, כי מנת יתר של זקיפות־קומה והגבאור יהודי מתמשך עירבלו מעט את ראשי. אני מנסה לשוב ולארגן לעצמי את אירועי השבוע הזה, וסבורני שהאירועים התרחשו כדלקמן: שני מיניבוסים שכורים תוצרת פולקסווגן עצרו ליד הבניין האפל. שבעה גברים מגוחכים, זינקו החוצה, חיסלו את הזקיף שניצב על מגדל השמירה, פרצו את חומת הבטון במטען חולל עם משתיקקול ופרצו פנימה. השומרים המומעים הוכרעו בכמה צרורות.

איתן דמואנדיק לא הספיק אפילו לקום ממיטתו. גופו נוקב בכבות. אישה בלונדינית צילמה הכל במצלמת־וידאו. מאוחר יותר נמצאו המיניבוסים נטושים ליד אנדרטת הזיכרון של ראשון־לציון. לא? שמיר שמע על כך ברדיו.

בחזרה הכללית למפגן יום העצמאות ראיתי במו עיני המפלגות הצבאית מעופפות מעל ראשי הקהל. יוני שלום צבעוניות צבעו מטוס במבנה חופשי. ואז, תקנו אותי אם אני טועה, השחיר גילשון נרדף באופק. גלש והתקרב באיום. שבעה מטוסי מטכ"ל מבוהלים, זינקו. מטוס, מרססים זה את זה. האם גם אתם ראיתם את רבנית המורדיעין בפיאה בלונדינית מצלמת הכל במצלמת־וידאו? שמיר שמע על כך ברדיו.

בחלומי אני יושב ליד קו הסיום של תחרות השואה לנוער. החברי שאני במואריאנש. שבעת המתמודדים האנפמיים מרוסקים בבקיאותם. מרססים את הקהל בתשובות. "כמה רשימות נהרגו על משאית הנציא משרד הרישוי" הגרמני בולסי שואל המבוה. רגע של מבוכה. האם איש אינו יודע לענות? זאת אינני מאמין למראה עיני. מגיחה בתריקה אל העולם מכונית שכורה, דגם פיג'ו 309. הנער ד. לוין מישראל מזנק ממנה, מגיע לדוכן לבנתי מבוהר ומוסר את התשובה הנכונה. פרלנייה בלונדינית מצלמת את האירוע בוידאו. שמיר שמע על כך ברדיו.

שתי בלונדיניות שכורות עוצרות בתריקה ליד גן סאקר בירושלים. מתוכן פורצים שבעה גברים בחליפות צלילה, דוהרים אל האוהל המרכזי של המימונה. מרססים את הקהל במפלטות מכוחרות ומולקים את בן העזובה, שמעון פרס, מידי חוטפיו. הערסל משתלשל על מוחי המגונה, האם זו טיבר העוממות שם ומצלמת את האירוע במצלמת־וידאו.

מאוחר יותר, כשאני תועה בלילה על הטיילת, מטביל את ראשי המתפעפע בגלים הצוננים, אני מוצא את הדרך הבטוח של שמיר פועל בשיא העוצמה על חוף הים.

אינני יכול יותר. יפה ירקוני ושושנה דמארי, מלוות בשבעה מטריקומדו, וחולות אל המסוס הבורותי התקף באלג'יר. "עיבוד אי שאני שרה", קוראת יפה ירקוני ברמקול מיטלטל. בר העיזבה מוצבים את הספנות, ואני בורח משם, רץ אל שמיר. הוא יושב בביתו מוקף בשבעה מקלטי רדיו מכוחרים.

"למה ברדיו?" אני בוכה, "למה ברדיו?" אבל שמיר גילה בינתיים את הגירר של הבי־בי־סי. ואנחנו מאמינים לו יותר, כי רק כך אפשר לשמור על קשר עם המציאות.

אלפי שיחות טלפון דרך קוף המחט

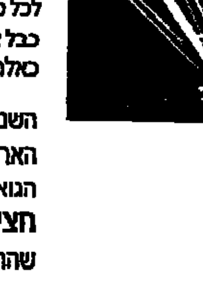

סיב זכוכית דקיק אחד, שניתן להשחילו דרך קוף של מחט, מסוגל להעביר אלפי שיחות טלפון, שידורי טלויזיה ורדיו, פקסימילה ותקשורת ממוחשבת לכל סוגיה.

כבל אופטי אחד של חברת בזק, שקוטרו סנטימטר אחד, מכיל 24 סיבים כאלה, ומסוגל להעביר כמות עצומה של תקשורת.

השנה מניחה חברת בזק 360 ק"מ של כבלים אופטיים, בכל רחבי הארץ, בתקשורת המקומית והבינעירונית, כדי להיענות לביקוש הגואה לדרכי קשר - הן של המנויים הותיקים, הן של

חצי מיליון הטלפונים החדשים

שהתקינה בזק בארבע שנות קיומה.

כשנסיים את המלאכה -
יהיה לכולם יותר קל להתקשר.

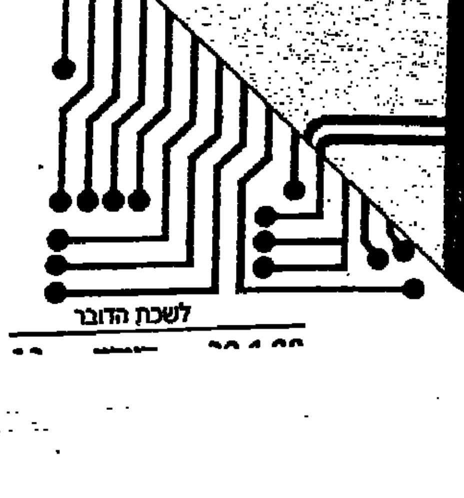

בזק. וזה עוד לא כל השיפור

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

לשכת הדובר

هكذا عن الأصل

לוחמים, חלוצים, מקימי מדינות

מאת בני לנדאו

הסופר ליאון יוריס מחבר "אקסודוס": שקלתי פעם לעלות לארץ אך איני יכול לחיות ולכתוב באווירה כזאת; החיים בישראל עשירים מדי, התבלין חריף מדי

לוס אנג'לס

שלושים שנה לאחר שכוכבו של "אקסודוס" דרך בשמי הספרות הפו־פולארית נחשב עדיין ליאון יוריס כמי שתרם יותר מכל סופר אחר לעיצוב דימויה של ישראל הלוחמת בתודעתם של מיליוני אמריקאים. כמה מהדמויות התקיפות שאיכלסו את רבי המכר שהפיק — גברים אמיצים ויפי תואר כארי בן כנען וג־דעון אש — העניקו לדור שלם של ישראלים דימוי מרתק של אנשי על.

לוחמי הגיטאות של הסופר הי־הודי היו עשויים לבלי חת והלוצי נחושי ההחלטה לא הקימו מדינה מוכת ספקות. יש אומרים שישראל משלמת עתה את מחיר המיתוס הקשות. אחד מאלה האומרים זאת ניצב בליל א' על הבמה, באולם בית כנסת מקומי והטיח לעבר יוריס מאגף שמאל: "האם אנו מצפים מהישראלים לגלות שלמות משום שגדלנו על ספרות שהציגה אותם כבאלה?" כאלף יהודים נעים באי־נוחות על כסאותיהם. יוריס מתקבל את שנינותו.

"חשבתי שהגיעה השעה להאדיר את דמותו של הלוחם היהודי," הוא מיתמם. "אם הגזמתי קצת — אני מצטער." הקהל פורץ בצחוק הד־מבוה, הנראה כמתאמץ לגרור את הסופר לוויכוח פוליטי מתיש, משגר מהלומה נוספת. "אני לא רוצה להתווכח איתך," הוא אומר. "יש גישה המוצעת שאין כל צורך להגיע לפשרה, שכן הצדק אתנו. ספרים כמו 'התאג' אינם מצביעים על כל נכונות לפשרה עם הערבים."

יוריס נשמע מופתע. "אין זה ספר העוסק במדעי המדינה," הוא אומר. "זהו רומאן." "אבל," מתעקש המב־קר בעקשנות גוברת, "כל דף בספר גדוש פוליטיקה. זה כתוב טוב ומד־דייק מבחינה היסטורית אבל..." "אז מה הבעיה?" תוקף יוריס והקהל מגחך. "מה השאלה שלך?" "השאלה שלי היא: האם נוכל להתקיים לנצח כמדינת מבצר מוקפת אויבים?" "נהיה חייבים לעשות זאת עד אשר יבוא השלום," קובע יוריס והקהל מגיב בתשואות. "אנו ניצבים כשגבנו אל הים."

יוריס ניצב כשגבו אל מסלולי הגלישה באספן, קולורדו. לפני כ־18 שנה הגיעה לביתו "ילדה מתוקה, לבושה חצאית מיני וכובע קטיפה, היפית למחצה" בשם ג'יל. הנערה היפה, בת למשפחה בוס־טונית מיוחסת וצלמת מקצועית, היתה אמורה להורות לבנו של הסופר האלמן כיצד מפעילים מצ־למה. יוריס אילתר בכשרון. "אחד וגג," הוא חשב לעצמו, "היא לא יוצאת מכאן בחיים." בתוך חו־דשים שיכנע אותה להתגייר — הוריה התייחסו לכך "בנימוס סבי־ר" — ונשא אותה לאשה. בנוף הפסטו־רלי של אספן, משלים עכשיו יוריס, כתיבת רומאן חדש בשם "מיצר המיתלה".

"הוא הלך על ספר כמו גנראל," סיפרה פעם רעייתו השלישית למראיין. "הזמן חק כמעט התעלף כשביקר יום אחד בבית וראה את כל המפות שעיטרו את קירות חדר העבודה." המבקרים הספרותיים לא התעלפו אבל. יוריס כבר התרגל למצב העניינים. "את פרס פוליצר לא קיבלתי כבר 12 פעם," הוא מתוה. "אני פשוט סופר. מזה אני חי."

אתה שומע הרבה על ישראל באספן?

"יש לנו שם שידורי כבלים המספקים לנו, באמצעות כשלושים ערוצים, את כל הזבל. ישראל סופגת את זה מכל הצדדים. המדינה הקטנה הזאת היא סיפור חשוב בפיליפינים ובסין וכמובן בארה"ב. אנשים רבים אוהבים לשמוע חדשות רעות על ישראל כיוון שהדבר מסייע להם להיפטר מתחושת האשם הנוצרית, לאחר אלפי שנות פגיעה ביהודים. רשתות הטלוויזיה מרוחות על האירועים ללא הקשר ובצורה לא מאוזנת. הכתבים מחפשים דם. העניין הרב בטעויות שמבצעת ישראל הוא "האנג־אובר" של השו־אה.

אולי כלי התקשורת חשים שעומד להתחולל פה איזה שינוי עצום שבו הם מבקשים לקחת חלק?

לא במודע. מה שישראל עושה פשוט חשוב הרבה יותר ממה שעושות מדינות הרבה יותר גדו־לות. הישראלים לוחצים. אין להם עורף יבשתי. אין לאן לסגת. ומצד שני יש להם שורה של קהילות יהו־דיות חזקות בכל רחבי העולם. כן, הקהילה היהודית בארה"ב חזקה מאד. בכל אחת מהערים שבהן אני מרצה — יאנגסטאון, דאלאס, אטלנ־טה — אני נדהם לראות את מידת ההשפעה שיש לקהילה היהודית. אין אלה עוד היהודים המוכים של השטאטל. אלה הם יהודים מסוג חדש, אנשים משגשגים שזכו לראות את ישראל מנצחת והופכת לבעלת ברית גלויה של ארה"ב.

בהרצאתך אמש הם לא אהבו את הניסיון להיכנס לויכוח פולי־טי.

מניסיוני אני יודע שהיהודי המסורתי, הליבראלי, הניו יורקי, אינו פופולארי בפנים הארץ. הקהי־לה היהודית היא קהילייה לוחמת. שמעון פרס טעה, לדעתי, בהערכת מצב רוחם של יהודי אמריקה כשבא למכור כאן את הוועידה הבינלאו־מית. לא תמיד זה היה כך אבל כעת יש לנו קהילייה מיליטאנטית וחזקה. אתה לא דוחף אותם. ההדגמה באה מישראל. אלפיים שנה אבותנו מכ־רים את דמותו של האינטלקטואל היהודי. כל שנה יש לנו ברשימת רבי המכר עשרים ספרים העוסקים באם היהודיה ובאב היהודי ולמה אנחנו שונאים אותם וכל זה. אתה לא מוצא ספרים רבים העוסקים ביה־הודים כלוחמים, כחלוצים, כבוני מדינות. מסיבה זו היה אקסודוס ספר כה פופולארי.

מדוע ביצע פרס טעות כזו בהערכה?

משום שמטבעו הוא אינטלקטואל ודיפלומט וזוהי גישתו לבעיות. אני רואה די קרוב אליה. כשביצעתי את עבודת המחקר ל"תאג", לפני כעשר שנים, הוא הקדיש לי זמן רב. אבל אני לא מבין למה סין ובריה"מ צריכות להכריע את גורלה של ישראל. זה בולשיט. הרבה בולשיט. רק החלטה אמריקאית סובייטית משות־פת לנטרל את האזור — תביא את השלום. מה כל השטויות האלה על שמיר המסרב להשתתף בוועידה בינלאומית? חוסיין — אמר שהוא מגיע? אמר אמר שהוא מגיע? כל העסק הוא משחק ארוך ותרגיל עקר להלוטין. תראה, אשתי ואני, בדומה לכל זוג נשוי, עברנו תקופה קשה. לי היו יועצים. לה היו יועצים אבל בסופו של דבר היה עלינו לשבת יחד ולדבר זה עם זו ולראות כיצד נוכל ליישב את הבעיות. עשינו זאת ונשארנו נשואים. אז מה כל הזבל הזה שסין, צרפת ובריטניה צריכות לדון בעתיד ישראל? מה פתאום זה העסק שלהן?

אתה סבור שמרבית יהודי ארה"ב מבינים את המצב במזרח?

לא ערכתי שום משאל מדעי. כל מה שיש לי זו תחושה בקצות האצבעות. ואני חושב שמרבית יהודי ארה"ב סבורים כמוני. ראיתי אתמול את הקהל. אני מקבל תגובה דומה מכל קהל יהודי שבפניו אני מופיע.

האם על יהודי ארה"ב להתערב במחלוקת הפוליטית הניטשת בי־שראל?

זוהי בעיה עדינה וחרגה מקשים. לדעתי — ואני מדבר רק בשם עצמי — לוא היינו הופכים את המצב ויה־הודי ישראל היו מתחילים להעניק לנו עצות בכל הקשור לג'סי ג'קסון, למשל, היינו אומרים להם: לא עסקכם הארור. זו ארצנו. נעשה מה שאנחנו רוצים. כמובן, מבלי לשכוח את האינטרסים שלכם. לדעתי עלינו לבטוח באוהדיה ובמנהיגיה של ישראל. עלינו לסייע למדינה בכל מה שקשור לברית ולתמיכה האמריקאית. אבל לא אנו נגיד לה כיצד לנהל את מדיניות החוץ שלה.

מכאן שוודי אלן וריצ'ארד דריי־פוס עשו צעד מוטעה?

הם טמבלים. אני לא חושב שהם מבינים. הם נטולי כל רקע. וודי אלן פשוט פוגע בי, כיהודי. וודי אלן הוא הבן הקטן־המפונק־והלשו־מר עוד הדוגם של האמא שלו. גם את הסרטים שלו אני לא סובל. אני האיש היחיד בעולם שאינו אוהב את הסרטים שלו.

בתודעתם של ישראלים רבים מתקשר השם ליאון יוריס לאיזו ישראל אחרת, צעירה, אופטימית?

מדינת ישראל היא הדבר הטוב ביותר שקרה לעם היהודי מאז חורבן בית שני. אולי מאז כתיבת התנ"ך. אם ישראל היתה משיגה הסכם שלום עם שכנותיה קשה לדעת כיצד היתה נראית כיום. המלחמות הארורות האלה, הלחץ, אובדן כמה מהטובים ביותר — אנחנו יכולים רק לנחש מה היה קורה לוא ניתן היה להפנות את המיליארדים שהושקעו בהתעצמות צבאית למטרות שלום. ישראל היתה הופכת לאחת האומות הגדולות בעולם. אבל זה לא קורה. זוהי ההיסטוריה היהודית. אני, כמובן, זוכר ישראל שונה. ב־65' היתה רוח אחרת שהגיעה לשיאה במלחמת ששת הימים. כעת באה מציאות עגומה מאד. ההכרה שאין כל שלום ושנאלץ להמשיך דור נוסף ועוד דור. אבל גם כך ישראל היא אחת המדינות המסעירות ביותר בעולם.

מתי הגעת לישראל לראשונה?

בשנת 56'. אחד הדברים הראשו־נים שאני זוכר הוא אוטובוס — שנראה כאילו הגיע ממכה — שאיתו נסענו לחגיגות יום העצמאות בחיפה. האוטובוס התקלקל בדרך וזה לא הפריע לאף אחד. כולם ירדו והחלו לרקוד על הכביש המכוניות פשוט עקפו את הרוקדים.

מי סייע לך במחקר שקדם לכתיבת אקסודוס?

שלושת האנשים הראשונים שפ־גשתי היו מאיר פרלמן, טדי קולק ויהושע ביוזם. אחר כך הכרתי עוד איש מבריק בשם ג'קי הרצוג, אחיו של הנשיא.

שקלת פעם לעלות בעצמך?

בשלב מסוים אפילו היתה לי ארוסה בישראל, באותה חלקה עליה ניצב כיום ביתו של שגריר ארה"ב בהרצליה. אבל הגעתי למסקנה שאיני יכול לחיות ולכתוב באווירה כזאת. החיים עשירים מדי, התבלין חריף מדי, דברים רבים מדי קורים ואני, כדי לבצע את עבודתי, זקוק לשלווה מסוימת.

ישראל וכלכלת השטחים (א')

שיהיה להם מה להפסיד

הקשרים בין שני המשקים היו לדבר בלתי נמנע ● היעד היה לקיים את השליטה הישראלית בשטחים בלי שאלה יהיו למעמסה כלכלית ותקציבית על המשק הישראלי

מאת דן סגיר

בשורשי מהומות פוליטיות, מא־חורי כל התקוממות לאומית ובוודאי במהומות על רקע חברתי אפשר תמיד למצוא, בדרגת חשיבות זו או אחרת, גורמים כלכליים ששימשו קרקע פוריה לגיוס ההמון על־ידי המנהיגות המובילה. גורמים אלה יכולים לשאת אופי מסורתי בהקשר של התיאוריות המארקסיסטיות, של ניצול תחושת קיפוח ואפליה כלכלית/מעמדית/לאומית מול הקבוצה השליטה, או בגרסה חדשנית יותר — התגברות רצון המתקוממים לקבל זכויות ושליטה פוליטית בעקבות שיפור המצב הכלכלי, העלייה ברמת ההשכלה.

הרקע למהומות בשטחים הוא פו־ליטי מובהק. ספק אם יש מי שחולק על הקביעה, שההתפרצות בגדה וברצועה היא בראש ובראשונה תוצאה של תסכול וייאוש פוליטי של תושבי השטחים שנכבשו לעשור שלישי של שלטון ישראלי, כאשר אינם רואים מבחינתם כל אור בקצה מנהרת הכיבוש. סדרת מאמרים זו תנסה לבודד ולבחון את קטע היח־סים הכלכליים בין ישראל לשטחים ב־21 השנים מאז החלו יחסים אלה, והקשר שלהם להתפרצות הנוכחית.

בשיבוש שיגרת החיים בשטחים, מערערים המפגינים בכוח, מנסים לשחוק את עוצמת המינהל האזרחי ופוגעים בדרכים שונות בשלטון הישראלי, בגורמים ובאישים הקשו־רים אליו בשטחים. כנגד זאת, האינטרס המובהק של כל שלטון באשר הוא — שמירה על החוק והסדר, הגנה על מוסדות השלטון ומוקדי העוצמה שלו.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה וכן רוב החוקרים העוסקים בנושא כלכלת השטחים, נוהגים להפריד את ירושלים המזרחית וההשקעות הישראליות שנעשות בשטחים במס־גרת התנחלויות, מהדיון הכולל בכלכלת השטחים. מצבם של תושבי ירושלים המזרחית שונה בהרבה מזה של תושבי השטחים, בעקבות איחוד העיר. כמו כן, נתוני הפעילות הכלכלית של התושבים היהודיים בשטחים כמעט שאינם קשורים לפעילות הכלכלית של ערביי השטחים. משום כך, להלן, יוצאו ירושלים המזרחית וההתנח־לויות מכלל הדיון בכלכלת השטחים.

הקו המנחה במדיניות הכלכלית (האזרחית) בשטחים בימיה הראשונים היה, שהשטחים הם מעין פיקדון בי־דינו עד להשגת הסדר מדיני כלשהו. התחושה אז היתה, ובמידה מסוימת גם כיום, שזה מצב ארעי מהבחינה הכלכלית, וכי כל נושא הקשרים הכלכליים ישתלב ביום מן הימים בהסכם מדיני.

היעדר תוכנית כוללת

ברוח זו כתב מתאם הפעולות הראשון בשטחים, שלמה גזית, בספרו "המקל והגזר": "על המד־יניות הכלכלית — כמו גם על המדיניות הכללית — השפיעה האמונה כי ישיבת ישראל וצה"ל בשטחים שנכבשו לא תאריך ימים. בכלכלה, יש חשיבות מיוחדת ורבה לתכנון ולראייה לטווח של שנים, ומשום כך היתה רתיעה טבעית מתכנון וביצוע של צעדים כלכליים שתוצאותיהם עשויות לשאת פרי כשישראל שוב לא תימצא במקום. בשלב מוקדם למדי נעשה אמנם ני־סיון לגבש תוכנית למדיניות כלכ־לית בשטחים. אולם הקו המאפיין העיקרי לפעולה ישראלית היה קו של היעדר (הדגש במקור — ד"ס) תוכנית כלכלית כוללת".

תוכניות מגירה בצה"ל, למקרה של כיבוש הגדה והרצועה, כמעט שלא היו מלבד דו"ח שהכין אל"ם מתי פלד על הניסיון והלקחים שצה"ל צריך להפיק מהשליטה הקצרה ברצועת עזה אחרי מלחמת־קדש. וכך המליץ אז מתי פלד בנושא הכלכלי: "יש לקשור את כלכלת האזור לכלכלת ישראל ולפתח תלות בישראל. עם זאת, להקפיד שהדברים ייעשו בציבור הממלכתי בעיקר, וזאת כדי למנוע תופעות של ניצול ושחיתות בידי יז־מים פרטיים".

המדיניות הכלכלית של ישראל בשטחים בשנים הראשונות היתה במידה רבה שורה של פשרות ותוצאה של מאבקי הכוח בתוך ממשלת אשכול, בין דיין שצידד באינטגרציה כלכלית של שני המשקים לבין שר האוצר דאז פנחס ספיר, יונה פוליטית, שלא התלהב מהרמת המסך בין שני המשקים וחשש מכניסת עובדים מהשטחים לישראל. דיין ראה בגשרים הפתו־חים ובאינטגרציה הכלכלית של השטחים עם ישראל אמצעי מרכזי להשגת "נורמליזציה" בחיי תושבי השטחים — עד ליום שבו יושג הסדר מדיני כלשהו.

הסנקציה של שלילת הטבות

לתומכי האינטגרציה הכלכלית בין משק השטחים ובין המשק הישראלי היו כמה נימוקים כבדי משקל. כותב בספרו שלמה גזית: "ראשית, עצם מלחמת ששת הימים ופריצת "הקו הירוק" יצרו מציאות כלכלית חדשה, והקשרים בין שני המשקים היו לדבר בלתי נמנע. השאלה שנשאלה היא אם לשלוט בתהליך ההשתלבות או לעצום עיניים ולהניח לדברים להתפתח מעצמם בלי הכוונה. שנית, אין למשק ולכלכלה בגדה המערבית וברצועה יכולת קיום עצמאית, אלמלא נתאפשרה גישה חופשית לתושבי השטחים ולתוצרתם לישר־אל, היו הדברים מגיעים לכלל התפרצות וספק אם ניתן היה להמשיך ולקיים שליטה ישראלית בשטחים. מה גם שכל העת נשמעה התביעה הערבית לחידוש הקשר מזרחה, לירדן ולמדינות ערב האח־רות. ושלישית, היה רצון ליצור עוב־דות בפועל אשר ישפיעו על דמות הפתרון המדיני בעתיד, בהבנה שה־היכרות ההדדית תצמיח אינטרסים חוקים לדו־קיום ולהבנה טובה יותר.

על רקע המדיניות הרחבה וה־מו־כות־הסווה של אי־החלטה לגבי עתיד השטחים, עמדו בפני מקבלי ההחלטות בממשל הצבאי ומעליהם שורה של שיקולים, שאותם יש להביא בחשבון בקביעת מדיניות שוטפת בשטחים: ההתארגנות להחזק־ת השטח במשך תקופה ארוכה מאד ובלתי מוגדרת, הצריכה פיתוח מערכת של שטחומי ביטחון, להוצאת קיצור מצד אחד ולגיבוש קווי מדיניות שיצמצמו במידת האפשר ומראש את היווצרות הלחץ. שיקול שני היה הצורך להתמודד עם התנגדות האוכלוסייה.

המדיניות שהתגבשה היתה מכוו־נת ליצור מצב שבו "יהיה לאוכלו־סיה מה להפסיד", מצב שבו הסנקציה היעילה ביותר היא הסנק־ציה של "שלילת הטבות", החלק השני של הצמד הידוע: המקל והגזר. השיקול השלישי נבע מהצי־איפה להיסכן בנטל הכלכלי, היעד היה לקיים את השליטה הישראלית בשטחים בלי שאלה יהיו למעמסה כלכלית ותקציבית על המשק הישראלי.

כוחות המשק יצרו עובדות

סיכום העקרונות שהנחו בפועל את הפעולה הכלכלית הישראלית בגדה המערבית (ובנוים גם לגבי רצועת עזה), כפי שרואה אותם שלמה גזית: "ראשית, היו שיקולי מדיניות אחרים (פוליטיים־ביטחוניים) אשר קדמו תמיד לשיקול הכלכלי. שנית, ניתנה עדיפות מוחלטת שלא להפריע לאינטרסים של סקטורים כלכליים בישראל. שלישית, מדיניות עקבית שלא להשקיע משאבים ישראליים בכלכ־לת השטחים. ורביעית, המציאות הכלכלית היתה חזקה מתכנונים, מהחוקים ומהתקנות. באופן שיטתי באו כוחות המשק ויצרו שוב ושוב עובדות חדשות שלא היו מתוכננות, או שהיו אף בניגוד לכל ההחלטות".

בפרקים הבאים ננסה לבחון את מאזנה המורכב של המדיניות, או שמא האי־מדיניות, הכלכלית של ישראל בשטחים, בת לוויה נאמנה — אך פעילה — של הקיפאון המד־יני המתמשך בנושא עתידם של השטחים. עד להתקוממות דצמבר 87' בשטחים, דומה היה כי זו השיגה במידה רבה את המטרה שהתווה דיין, למרות התנגדותם של שרים אחרים והדרך העוכרה שלא יושמה במלואה: יצירת תלות כלכלית עמוקה בין השטחים לישראל כאמ־צעי שליטה וכדרך לנטרול כל תו־בניות למרי אזרחי.

(הכתבה הבאה — ביום ששי)

ירושלים, 14 במאי 1948

ירי תותחים מכיוון נבי סמואל. תורים למים ולנפט. פלמ"חניקים בכובעים אוסטרליים מסתובבים בעיר, כנראה שוב מתכננים פעולה

מאת עמוס בן־דוד

בוקר. עשן כבד על גגות הרעפים האדומים של ירושלים. מצור. אין קשר פיסי עם שאר חלקי הארץ. מים במשורה. לחם כמעט אין. שומ־עים את הרעש העמום של פגזים הנופלים על שכונות העיר: פאג"י, מקור־חיים, ימין־משה, שהפכו תו־שבים רבים לפליטים.

שני עיתונים מופיעים: "ידיעות י־רושלים", העיתון המקומי שיצא לאור בזמן שלא הגיעו עיתוני תל־אביב, עבודה משותפת של עי־תונאים בעיתונים העבריים — ו"פ־לשתיין פוסט".

לפני ימים הושבע הנשיא הראשון של הרפובליקה האיטלקית החדשה לואיג'י איינאודי. לפני שבועות ספורים נרצח גאנדי. יש כתבות על פגישותיו האחרונות. המנהל הבריטי של חברת החשמל הירושל־מית מודיע, שבגלל מחסור במזוט תופסק אספקת החשמל בעיר מי־ום לכמה שעות. קרבות בבאב אל־ואד. גוש עציון נפל אתמול ב־4 בבוקר. הלגיון הערבי ממשיך ל־פעול נגד היהודים, אף כי בריטניה הודיעה שכוחותיו יוצאו משטח פלשתינה (כעבור זמן מודיעים שהלגיון עבר לפיקודו של המלך עבדאללה, מלך עבר הירדן). בציג אישי של טריגבה לי, מזכ"ל האו"ם, נמצא בירושלים במאמץ להביא לשביתת נשק בין היהודים לערבים.

בוקר אפור. שעה 10. חיילים בר־יטיים אחרונים קופצים על הטנדרים באזור מרכז העיר, מבניין ג'נראלי ואילך, שהיה עיר אסורה, מבצר מוקף בתיל דוקרני אשר כונה בפי התושבים "בווינגראד" — על שם שר החוץ הבריטי דאז הידוע לשי־מצה. במגרש הרוסים, שהיה חלק מבווינגראד, כבר שוכבים כחותיהם על הקרקע, רובים איטלקיים מ־כוונים מזרחה. אלה הם חברי תזמורת המשטרה, בקובעי פלדה עדיפים ועקומים לראשיהם. וחיד־רים נבוכים משהו. טוב שלא נאלצו לירות ברובים האיטלקיים הקלים. שידעו אולי לשיר אך לא לקלוע למטרה מוגדרת.

הדגל מורד מהתורן

ב"פלשתיין פוסט" — הודעה ממשלתית גדולה על עזיבת הברי־טים את הארץ, ועל הצפוי למי שיפריע "בתהליך" הפינוי. אי־שם בקצה השני של העיר, בארמון הנציב, מנגנים את "אל המלך נצור" והיוניון ג'ק מורד מן התורן בפעם האחרונה.

באזור בווינגראד כבר שוררת דממה. אט־אט מתקדמים כוחות ה"הגנה" מזרחה, עד סמוך לשער יפו, הצד השני של האזור הסגור.

רחוב הסולל 2, עיתון "הארץ". שקי חול ליד החלונות וליד דלת הדפוס. אשר לור מביא כתבה מהדפוס להפליא. על השלוחה גי־ליונות של "ידיעות ירושלים" ובהם כתבות ארוכות וציוריות של ר. עוזיה (עוזיה רשפורט), שכבר הוא מתאר את כיבושי הפלמ"ח לאורך קו ירושלים־שער הגיא: סרים, בית מחסיר. עוזיה עצמו יושב מול מקלט רדיו וריכוזי ומשדר את הכתבות ל"הארץ" ברחוב מאז"ה בתל־אביב. עכשיו יש חשמל. אולי בעוד שעה לא יהיה. יש לנצל את ההזדמנות.

עוזיה יוצא, אני מחליף אותו. עדיין לא עבדתי ב"הארץ" אלא עשיתי כתבות מזדמנות ל"פלשתיין פוסט" ולשידורים האנגליים של "קול המגן העברי", תחנת השידור של ה"הגנה" בירושלים. אבל בקרב הכותבים הכל הכירו את הכל, והיו מוכנים לסייע. את השידור בגלים קצרים יכול היה לקלוט כל מי שהיה בידו רדיו. הוא גם היה בלתי חוקי, והבריטים עדיין נמצאו כאן. לכן הוסוו הדברים במקצת: עוזיה זיהה את עצמו בתור "עוזה" ואילו מזכיר מערכת "הארץ" ישראל פינקלשטיין, שפיקח על הקליטה בצד השני, נקרא "אוגונסקי".

שידרתי ידיעה על כך שכנופיות ערביות נכנסו לאולפני "קול י־רושלים" והשמידו את התקליטייה: התבדר שוק התקליטים במורד הערבי נפלו קורבן לוונדליזם הזה. מכיוון שעל הדלת היה כתוב בער־בית "תקליטייה" וזו השפה היחידה שאותה ידעו לקרוא. עד לאותו יום עדיין יצאו שידורי "קול המגן" ממשרד זעיר שנמצא בדירתו של אשר הירשברג (לימים דובר משרד האספקה והקיצוב) בבניין גבוה בר־חוב בן־יהודה. אך "קול ירושלים" שאולפניו נכבשו, והשידורים יצאו מ"בית החלוצות", נהיה עד מהרה המשדר הרשמי של ה"הגנה".

חיי תרבות

למרות האירועים הגדולים, הכ־מצור, נמשכו חיים תרבותיים בירושלים. בליל שבת 14 במאי היה עונג־שבת ב"בית החלוצות" ובו הרצה פרופ' שמואל קלוזנר(?) על תולדות היהודים בירושלים, ואפרים צלוד־עיין דיבר. יום לפני כן היה שם קונצרט של הפסנתרן ג'והרד ינקבי. לא הכל הגיעו, בגלל הצליפות וההפגזות. זה כמה שבועות גם שודרו תקליטים מתחנת רדיו של הרובים בשם "קול המגנים העליר". באותו יום ששי, אחרי העברת הי־דיעות שהיו בידינו עד הצהריים, הלכנו לאכול במסעדה הצמחונית של שטורק: מרק חובייזה (צמח מקומי ששימש תוספת או תחליף ללחם), בתוספת צנים חרוכות ומ־תכולת. גיחה לקפה "עטרה", שם שמענו סיפורים מפי עמוס אילון על דרך הדמים אל שער הגיא של גדוד "הפורצים" של הפלמ"ח. ביקור בלשכת העיתונות של ה"הגנה" בבית הסמוך, שם גרשון הירש (גרשון אבנר) נהג למסור את ההודעה היומית, וביקור נוסף ברחוב הסולל.

בערב היום היו רבו "אזורי הבי־טחון" פנויים מבריטים ומערבים כאחד, בעקבות עסקה של כמה קציני מבצע עם־מפקדי ה"הגנה". בדואר המרכזי מצאתי קבוצה מזורה של לובשי חאקי, רובם חמושים באקדחים, העושים דרכם בחשיכה — שוב לא היה חשמל — מזרחה, לכיוון העיר העתיקה. לא היה ברור מי הם. מפקדם, איש בלונדי, הציג עצמו בתור "צבי", וביקש שלא אחקור יותר בפרטים. בבניין הדואר המרכזי הביטו בכל הגירות, אחר־כך נכנסו לבניין בנק אפ"ק (בנק לאומי), ומשם עוד מזרחה, בבעסר עד בנק ברקליים (בניין העירייה של היום) בקצה אזור הביטחון הבריטי. בכל מקום חיפשו בגירות, כיקר במגירות. מצאו שלל של מכסי־גומי משטרתיים, שמיכות צמר חומות, קובעי פלדה. אך לא נשק. לי נתנו כידון ארוך של רובה קנדי.

עד 10 בערב נמשך הסיור הבלתי מובן. אז, כאשר נראה היה לי שעוברים סמוך מדי לגבול אזור הביטחון, חזרתי לעיר היהודית. התברר, שבמפקדת ה"הגנה" לא ידעו על מחלקה שנצטוותה להיכנס לבניינים לאורך רחוב יפו.

מדינה? לא זאת הבעיה

שבת, 15 במאי. ירי תותחים מכיוון חדש: נבי סמואל שמול מוצא, שם התמקם הלגיון הערבי. השכונות המערביות של ירושלים נפגעות בראשונה. שמועות שתל־אביב הופצצה מהאוויר. תורים למים ולנפט, למרות השבת. פלמ"חניקים בכובעים אוסטרליים מסתובבים ב־עיר עצמה, כנראה שוב מתכננים פעולה גדולה. וכעבור יומיים נפרץ שער ציון, ונוצר מגע עם הרובע הי־הודי הנצור. אך זה נותק אחרי זמן קצר מאד ולא חודש עד שהרובע נפל.

בשבת אחר הצהריים שומעים שבתל־אביב הוכרזה מדינה. מושבים בהתפיים: לא זה מה שעניין את הירושלמים התשושים והרעבים, אלא השאלה מתי תגיע התחבורה למה־צמות ומתי יגיע קמח לאפיית לחם, ומתי יפרצו את המצור.

במערכת "פלשתיין פוסט" כבר נמצאות רוב הידיעות שיהיו בעיתון של יום א'. הגיעה אניית מעפילים ראשונה מקפריסין, "אנדריאה" שמה, ועליה דגל פנאמה. 360 עו־לים הביאה. ראשונים מבין אלפים שהבריטים עצרו והביאו אל הא־השקן. בירושלים (בלבד) הוכרז על שעון קיץ: המחוגים יוזזו בשעתיים קדימה כדי לחסוך בדלק. חברת החשמל מודיעה, כי מ־1 בצהריים עד 9 בערב כל יום לא יהיה חשמל. המושל הצבאי של ירושלים, דב יוסף, הכריז על מצב חירום.

רק כעבור יומיים־שלושה התייצבו הקווים בתוך העיר. בקעה, המושבה הגרמנית והמושבה היוונית — בידי ה"הגנה". חומת העיר העתיקה לא נפרצה שנית. ביום שני גם הת־פרסמה ידיעה, ש־37 אנשי לח"י נלכדו בבית לרגלי החומה, כאשר התקדמו אל מעבר לבנק ברקליס. ערבים צרו עליהם, וה"הגנה" חילצה.

משרד החינוך והתרבות מרכז ההסברה | עיריית ירושלים המחלקה לתרבות | הקרן לירושלים

קונצרט חגיגי לציון יום העצמאות ה־40

עם **התזמורת הפילהרמונית הישראלית**

בניצוחו של: **זובין מהטה**

סולן אורח: **שלמה מינץ**

ביום חמישי, ד' אייר תשמ"ח, 21.4.88 בשעה 21.00

בבריכת השולטן אמפיתיאטרון ע"ש מריל האסנפלד

הושבה על כסאות

בתוכנית: ברחיים "תרועה לישראל"

צ'ייקובסקי קונצ'רטו לפסנתר מס' 1

מנדלסון קונצ'רטו לכנור

בטהובן סימפוניה מס' 9 הפרק האחרון בביצוע מרוזים מרסין — סופרנו, והבה גלימצ'ו סופרנו, ריצ'רד ורסאלה — טנור, מריוס רינצלר — באס, ובן המקהלה הלאומית "רינת" מקהלת האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין

הקונצרט יצולם לטלוויזיה הצרפתית

כרטיסים ניתן להשיג במחלקה לתרבות, רח' יפו אדם 2, טל. 02-226211 ובסוכנויות הכרטיסים בי-ם ובת"א

"הדרך" "קסטל" ו"לאן" ובערב הקונצרט בקופות בריכת השולטן.

קרן קיימת לישראל — לשכת הדובר

הקרן הקיימת לישראל מזמינה את אוהבי המדינה לבלות בפארקים, בחניונים ובמוקדי הנופש החדשים בישראל

סיורים ללא תשלום

בשעה 11.00

יער עין זיתים — מאנדרטת חטיבה 37

יער לביא — בכניסה לתחנת הנוער

נחל פרוד מהכניסה לחניון פרוד

פארק מרן — ממצפה לנחל כזיב

נחל צפורי — מהכניסה ליער קרית אתא

נחל נהר השופט — מהכניסה מחניון נופש עין הזורע

הר ברקן — העמק המעלם — ממצפה הר ברקן

ביערות הגלבוע

סטאף — מהכניסה לאתר

מערות בית גוברין — מהכניסה למשק

עזקה מדרס משואה — תחנת דלק צומת האלה

דרך בורמה — רחבת התחנה מצפה הראל

אנדרטת הפורצים, המסרק, תחנת דלק שואבה

חולות באר שבע — מהכניסה לשדה התעופה תימן.

במות חג ואירועים

יער לביא מחנה הנוער — בשיתוף עם המועצה האזורית גליל תחתון

בת יער יערות בירייה — בשיתוף עם ישובי האזור

יער המלאכים — בשיתוף עיריית קרית גת

יער אילנות — בשיתוף המועצה האזורית

יער שדרות — בשיתוף עיריית שדרות

לימנים ליד בסיס שדה התעופה תימן — בשיתוף עיריית באר שבע וחיל האויר

היער מדליק אך דליק

פקח עין שמור עליו ועל נקיונו

חג עצמאות שמח

קלאב הוטל אילת | קלאב הוטל טבריה

קלאב הוטלס אינטרנשיונל בע"מ

הודעה חשובה לבעלי יחידות נופש באילת קלאב הוטל

בהתאם להחלטת בית המשפט המחוזי בת"א בדצמבר 1987 ניתנת אפשרות לבעלי יחידות הנופש באילת קלאב הוטל להצטרף להסדר אשר פרטיו אושרו על ידי בית המשפט.

היום האחרון להצטרפות בתנאי ההסדר הוא 21.4.88 מאחר ובתאריך זה חל יום העצמאות החליטה הנהלת החברה על הארכת המועד עד ליום שישי 29.4.88. מעבר לתאריך זה לא תינתן עוד אפשרות להחזרת הזכויות.

להלן מקומות ההרשמה להצטרפות:

א. במשרדי חב' אינטורקלאב, פסג' בית אל על, רח' בן יהודה 32 תל-אביב. טל: 03-292241.

ב. במשרדי חב' אינטורקלאב, מלון לרום ירושלים (קומת המשרדים) ירושלים. טל: 02-697305.

ג. במשרדי סוכנות "בסוד שדי" פל-ים 11 חיפה, טל: 04-670694, 670863.

ד. במשרד ערד יעקב לוי, רח' מנוחה ונחלה 14 (בחצר) רחובות. טל: 08-451124.

ה. במלון לרום קלאב הוטל טבריה, אגף החברים חדר 934, טל: 06-791888.

במקום ניתן יהיה גם לעיין בהסדר, כפי שאושר על ידי בית המשפט.

אנו מקדמים בברכה את בעלי היחידות באילת קלאב הוטל בשובם לקבל את זכויותיהם.

רק ב"לוח העיר" תקבל

מודעה באחריות

לא מכרת-לא שילמת

קבלת מודעות

מ-8.00-20.00

03-371261

עיריית ירושלים

הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149

לחוק התכנון והבניה

תשכ"ה 1965 (להלן: החוק)

[illegible]

היום בזה לפה"צ — צפירת דומיה

לציון יום הזכרון לחללי מערכות ישראל

היום, בשעה 11 לפה"צ, תישמע בכל רחבי המדינה, צפירת דומיה בת שתי דקות לציון יום הזכרון לחללי מערכות ישראל.

אם תהיה אזעקת אמת, יושמעו צפירות עולות ויורדות

אוניברסיטת חיפה

בית-הספר לחינוך

הקתדרה לחינוך ולחברה ע"ש חנן בר־נצר

ערב עיון בנושא:

"האמנות והחברה — הבטים ותכנים"

יתקיים ביום שני, ח' באייר תשמ"ח (25.4.1988) בשעה 16:30 באודיטוריום 608, בנין ראשי, אוניברסיטת חיפה

בתכנית:

ד"ר אבישי איל — אוניברסיטת חיפה "האמנות והחברה"

פרופ' אדיר כהן — אוניברסיטת חיפה "מודעות פוליטית וחברתית בספרות ילדים"

פרופ' חיים שוהם — אוניברסיטת חיפה "התיאטרון והחברה"

ד"ר חנן ברין — אוניברסיטת חיפה "חברה הטרוגנית, מאבקי תרבות, ביטויי אמנות וחינוך פלוראליסטי"

צבי רפאלי — "הקולנוע והחברה".

מנחה: פרופ' אדיר כהן

הקהל מוזמן

אוניברסיטת תל-אביב

טקס חנוכת

קרן מחקר יורן—שניצר בהסטוריה יהודית

לזכר הוריהם

חנה ושמואל שניצר—רייכרט

הרצאה:

פרופ' שולמית וולקוב

ראש המכון להסטוריה גרמנית

יהודי אירופה כמיעוט — אז ועתה

ביום ראשון, ז' באייר תשמ"ח, 24.4.1988, בשעה 18.30

בבניין בית הספר למדעי היהדות ע"ש חיים רוזנברג, אולם 01, קרית האוניברסיטה רמת-אביב.

כניסה דרך שער אוסטריה (1)

— הציבור מוזמן —

בס"ד

הודעה בהולה למקובלים

היתגלו — בעת הזאת ממש

[illegible]

ר. לביא

סוכן חברת פז

הנרי יוסף בנא

לרגל יום העצמאות ה־40

למדינת ישראל

שלוחה ברכתי

לשנת שלום ועצמאות כלכלית

לכל בית ישראל

ולציבור לקוחותי

רשות הדואר

השירות הבולאי

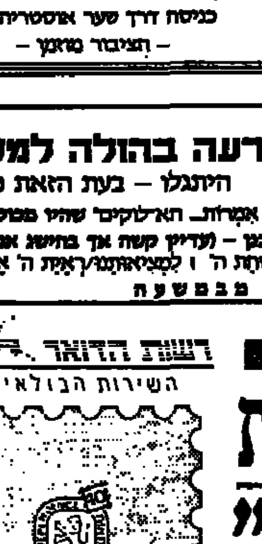

בקרו בתערוכת הבולים הלאומית

"עצמאות 40"

בנייני האומה, ירושלים. בימים ב'-ט' באייר התשמ"ח, 19 עד 26 באפריל 1988

"עצמאות 40" חוויה תרבותית לכל המשפחה

לנוחות המבקרים יופעל בתערוכה סניף דואר מיוחד, בו ניתן יהיה להחתים חומר בולאי בחותמת מיוחדת שתוקדש לכל יום ויום מימי התערוכה.

שעות פתיחות התערוכה וסניף הדואר המיוחד:

יום ג' 19.4 (יום הפתיחה)	18.00-13.00	מוצ"ש 23.4	23.00-20.30
ערב יום הזכרון		ימים א' ב' 24.4 25.4	22.00-10.00
ימים ד' ה' 20.4 21.4	22.00-10.00	יום ג' 26.4 (יום הנעילה)	14.00-10.00
יום ו' 22.4	14.00-10.00		

המרכבה — הסיפור המלא: מכוונות צנועות לפיתוח טנק חדיש

מאת נחמיה שטרסלר

בעיצומו של המרי האחרון בשטחים מצאה לנכון רשת הטלוויזיה האמריקאית A.B.C. לשדר בתוכנית הפופולרית שלה "20/20" כתבת תחקיר בנושא טנק המרכבה. בתוכנית ששודרה באחד בינואר 1988, שאלה ברברה וולטרס: "מומחים אומרים שהמרכבה הוא הטנק הבטוח ביותר שנוצר עד כה, מדוע יכולים הישראלים לבנות טנק כזה ואנחנו האמריקאים לא?" המרכבה הוגדר באותה תוכנית "טנק של חיילים", בשל המיגון המעולה שהוא נותן לאנשי הצוות.

הכתבה בטלוויזיה באה על רקע יוזמה של בית הנבחרים האמריקאי ביוני 1987, שקרא לפנטגון לרכוש שני טנקי מרכבה לשם ביצוע ניסויי ירי, במטרה לשפר את השרידות של הטנק האמריקאי M-1. הפנטגון, מטבע הדברים, לא התלהב מהרעיון, משום שאין הוא רוצה לחשוף עצמו לסיכון שמבחני הירי יוכיחו שהמרכבה הוא אמנם טנק בטוח יותר, ואולי אפילו טוב יותר מבחינות נוספות.

אמצעי המיגון של טנקים מודרניים הם אחד הסודות השמורים ביותר של כל מדינה. שום מדינה אינה מגלה אותם מרצונה החופשי. רק מדינות ספורות, ביניהן ישראל, פיתחו עד כה מיגון מיוחד.

בנוסף, קיימת אפשרות שהאמריקאים ינסו לנפץ את אגדת המרכבה, ובעניין זה יש להם היסטוריה. הם נוהגים לקטול כל טנק שאיננו בתוצרתם, כך עשו לליאופרד הגרמני. הם בחנו אותו באופן כזה, שהטנק הוצג כנחות בהשוואה לטנק שלהם. הגרמנים זעמו על דרך עריכת הניסויים, אך האמריקאים צהלו: הטנק שלהם טוב יותר.

איך נולד הטנק הישראלי? כדי לענות על שאלה זו יש לחזור 30 שנה לאחור, לשנות החמישים והשישים. אז לא הסכימה שום מדינה למכור לנו טנקים חדישים. בעוד שמדינות ערב הצטיידו במיטב הטנקים מן המזרח והמערב, ישראל נאלצה להסתפק בטנקים מיושנים: שרמנים שנלחמו במלחמת העולם השנייה וסנטוריונים במגרשי הגרוטאות.

מלחמת קדש (1956) היתה המלחמה הראשונה במזרח התיכון שהיתה ניידת ומשוריינת. אמנם הפעלנו 200 טנקים, המצרים 150, מאז היו כל המלחמות בין ישראל למדינות ערב למלחמות משוריינות. במלחמת ששת הימים השתתפו בקרבות 2500 טנקים שלנו ושל האויב. במלחמת יום הכיפורים השתתפו 6200 טנקים של כל הצדדים.

במירוץ החימוש הזה במזרח התיכון היתה יד ישראל על התחתונה, הן מבחינה הכמותית והן מבחינה האיכותית. הערבים השיגו ללא בעיות טנקים חדישים, ואילו אנו נאלצנו להסתפק בטנקים ישנים, שרמנים ממלחמת העולם השנייה, סנטוריונים בריטיים וטנקי M-48 אמריקאיים, שיצאו כבר מכלל שימוש.

בצוק העתים הפעיל צה"ל את כל כוח האלתור שלו בשיקום גרוטאות הטנקים ובשכלולם על-ידי השתלת מנועים ותותחים חדשים. אך בשנות השישים נראה המצב בכי-רע. הערבים עמדו אז לקבל מברית המועצות את ה-T-62. היה זה הטנק המבצעי החדיש ביותר באותה עת, בעל תותח רב-עוצמה בקוטר 115 מ"מ. התפתחות זו הציבה בפני ישראל בעיה חמורה, והיה ברור שבעתיד לא ניתן יהיה עוד להמשיך ולקיים, באמצעות אלתורים ו"חידוש נעורים", יחסי כוחות איכותיים נסבלים.

הצעה דרמטית

בדיוק אז, בשנת 1966, לשמחתו הרבה של צה"ל, הציעה אנגליה הצעה דרמטית. האנגלים נזקקו לכסף כדי להשלים את פיתוח טנק העתיד החדיש, הצ'יפטיין, בעל תותח 120 מ"מ. טנק שהיה אמור להיות הטנק החזק והחדיש ביותר של המערב. נוכח מצוקתם הכספית, הם הציעו לישראל "עיסקת חבילה". אנחנו נרכוש מהם מאות טנקי סנטוריון ישנים ובתמורה הם ישתפו אותנו בשלבי הסיום של פיתוח הצ'יפטיין, ימכרו לנו צ'יפטיינים ואף יעזרו לנו להקים בארץ קו הרכבה לטנקים אלה. בישראל קפצו על ההצעה, שכן היה בכך פתרון אידיאלי לחזות הקודרת של יחסי הכוחות הצפויים בעתיד עם מדינות ערב.

הרומן עם האנגלים נמשך שלוש שנים. שני אבות-טיפוס של טנקי צ'יפטיין הועברו לישראל, וכאן שקדו על שכלולם וגמר פיתוחם יחד עם קצינים ומהנדסים בריטיים, שפעלו בארץ. ישראל תרמה תרומה נכבדה לפיתוח הטנק: הניסיון הישראלי של מלחמת קדש, הקרב על המים עם הסורים ומלחמת ששת הימים.

אולם מדינות ערב הכשילו את העיסקה. הן איימו על אנגליה בהטלת סנקציות, כמו משיכת הרזרבות הכספיות שלהן מן הבנקים האנגליים, בכמה בירות ערביות אף היו הפגנות — לרבות שריפת שגרירויות. ואז, בחודש נובמבר 1969, נוכח הלחץ הערבי, נסוגה אנגליה מעסקת הצ'יפטיינים עם ישראל. מאמצי פיתוח, תכנון והכנות של משך שלוש שנים ירדו לטמיון. ישראל חזרה לנקודת ההתחלה.

כעבור שנים, בשנת 1977, כאשר פירסם ריצ'רד קרוסמן, שהיה שר בממשלת בריטניה, את זיכרונותיו, התברר שממשלת בריטניה, בנוסף להפרת מחויבותה כלפינו מסיבות אובייקטיביות, לא נרתעה גם מלהוליך את ישראל שולל במשך שנה בקירוב. הממשלה הבריטית הסתירה במודע את העובדה שכבר ב-1967 קיבלה החלטה שלא למלא את חלקה בעיסקת הצ'יפטיינים. היא אף לחצה על ממשלת ארצות הברית והשיגה את הסכמתה למנוע מישראל טנקים אמריקאיים. אם נענה לארה"ב בנוח.

נוכח התפתחות זו הגיש, בחמישה בדצמבר 1969, האלוף ישראל טל שהתמנה אז לראש מנת"ק (מינהלת תוכנית הטנק), מסמך המנתח את האפשרויות העומדות בפני ישראל. המסמך פותח וקובע שלניסיונו של צה"ל בכלל ולקחי מלחמת ששת הימים בפרט מלמדים אותנו כי הטנק הוא נשק ההכרעה העיקרי ביבשה.

תוכנית ההצטיידות המקורית בטנקי צ'יפטיין היתה של כ-300 טנקים בין השנים 1970־1974, ואחר כך ייצור מקומי של טנקים אלה בישראל — כלומר הקמת תעשייה לייצור טנקים כדי להגיע לאי-תלות במעצמות. נושא אי-התלות היה באותן שנים לפסיכוזה לאומית. ישראל הוכתה אז בהלם כאשר גנרל דה-גול הטיל עליה אמברגו מיד לאחר מלחמת ששת הימים. אז הבשילה הגישה בממשלה ובצבא, שלעולם לא ניאלץ להגיע לתלות כה עמוקה בזרים. התוצאה מגישה זו היתה פתיחה רחבה ביותר של חזית טכנולוגית ביבשה, באוויר ובים: ניסיון לפיתוח עצמי של טנקים, מטוסים, וספינות.

"דגם ישראלי"

במסמך נוסף שראה אור בשישה במאי 1970, נבחנו כל החלופות השונות העומדות בפני ישראל והגיע למסקנה שיש להתחיל בייצור טנק ישראלי. במסמך מודגש ש"מדובר בפיתוח דגם ישראלי של טנק ולא בפיתוח טנק חדש". ההבדל הוא בכך, שפיתוח טנק חדש כרוך בתכנון ובפיתוח מחדש של רוב המערכות העיקריות, כמו תותח ומנוע, דבר שלא היה אז בהשג ידה של מדינת ישראל. הרעיון היה לייצר בארץ, על סמך הסכמי ידע בין חברות ישראליות וחברות זרות, את כל המערכות הייחודיות, כמו צריח, תובה, תותח על מכלליו, מערכת בקרת אש ואופטיקה, אך לייבא את המנוע.

המסמך מוסיף וקובע: "אין כוונה להקים מפעלים מיוחדים לצורכי תוכנית זאת, אלא רק לפתח במידת הצורך את המפעלים הקיימים. המדובר ב-60 מפעלים שיהיו ספקים של פריטים עיקריים ספציפיים לטנק ובעוד כ-250 מפעלים שיהיו ספקים של פריטים וחומרים אוניברסליים".

בסיכומו של דבר, לאחר שנתיים של פיתוח — וכפי שקורה בפרויקטים מסוג זה, שהמפתחים לומדים דברים חדשים ועם האוכל בא התיאבון — חל שינוי חד בתפיסתו של טל והוא החליט שאנחנו מסוגלים ללכת על טנק חדיש, לא על "פיתוח דגם ישראלי של טנק קיים", וכך אמנם היה. אחת המסקנות מהשינוי: לעולם יש להתייחס בספקנות רבה לתכנון הראשוני. ראה מסוס הלביא.

האם היו חלופות אחרות? היו שטענו שאין אף מדינה אחת שתהיה מוכנה לספק לנו טנקים חדישים, לכן זה צורך קיומי. מולם גרסו אחרים, שתמיד נשיג טנקים, אם גם לא את המלה האחרונה בתחום זה. אחד מהם היה שר הביטחון דאז, משה דיין, שרצה להעביר את הדיון בנושא המרכבה לדרג הכלכלי: אם יימצא הפרויקט כדאי מבחינה כלכלית, הוא לא יתנגד.

לאור גישה זו של דיין, הועבר הנושא ליועץ הכלכלי דאז של משרד הביטחון פרופ' פנחס זוסמן. הוא ערך בדיקה כלכלית מקפת של החלופות והציג במסמך מקיף חמש חלופות:

אפשרות א': רכישת טנק פטון (M-48), שהוא טנק מיושן, והסבתו בארץ על-ידי החלפת המנוע והתותח ל-105 מ"מ. העלות לטנק: 724,000 ל"י.

אפשרות ב': רכישת M-60 אמריקאי, שהוא טנק מודרני. העלות לטנק: 850,000 ל"י.

אפשרות ג': רכישת צ'יפטיין בריטי. העלות לטנק 1,188,000 ל"י.

אפשרות ד': רכישת טנק פטון (M-48), החלפת המנוע, התקנת תותח משוכלל בן 110 מ"מ והתקנת מערכת הגנה אב"כ. העלות לטנק 822,000 ל"י.

אפשרות ה': טנק ישראלי. העלות לטנק 906,000 ל"י.

מסקנת המסמך היא, שיש להעדיף את הטנק הישראלי משום שרק הוא יאפשר אי-תלות בממשלות זרות וימציא פתרון הן להתעצמות הכמותית הדרושה והן להתעצמות האיכותית. רכישת M-60 וצ'יפטיין לא היו כלל אפשרות ריאלית והבדיקה שלהם נעשתה רק לצורכי השוואה בלבד.

לוח הזמנים שהוצג במסמך היה: בתוך 4 שנים ורבע יפותח הדגם הישראלי, יוקם כושר ייצור ליציקות פלדה גדולות, ויבנה קו הייצור. מהשנה החמישית ייוצר טנק ישראלי. הבעיה היתה מה יקרה בין השנים 1970־1974, שבהן ישראל תיוותר ללא טנקים חדשים. טל הציע להמשיך ולרכוש באותן 4 שנים כמה מאות טנקים בחו"ל. כך שהבעיה היתה לשכנע את משרד האוצר להשקיע באותן ארבע השנים גם כ-110 מיליון ל"י בפיתוח דגם המרכבה ובהקמת קו הייצור וגם להצטייד בטנקים מייבוא. המסמך מנסה לשכנע שהעומס התקציבי לא יהיה כבד במיוחד, וגם הלחץ על שוק העבודה יהיה סביר.

לפי תחזיות משרד התעשייה אז, יגיע מספר העוסקים בתעשייה בשנת 1975 לכ-350,000, מתוכם 80,000 בענפי המתכת. לכן כוח האדם שיועסק בטנק יהווה רק כ-3% בכלל המועסקים בענפי המתכת.

תוכנית ההשקעה המקורית

(במיליוני ל"י של שנת 1970)

פיתוח הדגם:	9.5	
מפעל ליציקות גושי פלדה גדולים:	11.5	
מפעל לבניית והרכבת טנקים:	30.0	
השלמות והרחבות למפעלים שונים:	19.0	
ס"ה השקעה ברכוש קבוע:		70.0
השקעה במלאי ועבודה בתהליך:		40.0
סך הכל:		110.0

(הכתבה הבאה ביום ד')

תא"ל יוסי בן-חנן, קצין שריון ראשי:

”לדעתי טנק המרכבה הוא הטנק הטוב מסוגו בעולם”

תת-אלוף יוסי בן-חנן מעורב עמוק בפרויקט המרכבה זה 13 שנה. ב-1975 התמנה לראש תורת חיל השריון והקים יחידת ניסויים מיוחדת לטנק. אחר-כך, כמח"ט חטיבה 7, היה מעורב בשלבי הפיתוח וסיפק למתכננים את נקודת מבטו של המשתמש.

היום, כקצין שריון ראשי, הוא פשוט מאוהב בטנק: "חיל השריון יותר מאושר עם המרכבה", הוא אומר "החיילים בשורה רוצים אותו, וזה הקומפלימנט הגדול ביותר שיכול טנק לקבל. אספר לך משהו. כשאני חוזר הביתה מחכות לי הודעות על המקרה: 'התקשר משה מבית השיטה שהבן שלו התגייס, מבקש שתעביר את בנו לפלוגת מרכבות'. או הבן של יעקב שהיה אתך בתיכון אומר שהבן שלו החליט בסוף שלא ללכת לקורס טיס אלא לשריון, והוא רוצה מרכבה".

אז המרכבה הוא הטנק הטוב ביותר?

כן, לדעתי טנק המרכבה הוא הטנק הטוב מסוגו בעולם, ובוודאי הוא הטוב ביותר בעולם לתרחישים הצפויים בפני צה"ל. שהרי היתרון שלנו בבניית המרכבה היה שהניסיון המבצעי העצום שנצבר בצה"ל לפני שנכנסנו לפיתוח, השפיע על כל התהליך. בנוסף, הקשר הרצוף והבלתי אמצעי שקיים בין המשתמש לבין המפתח בר-הסמכא האלוף טל, לבין חיל החימוש והיצרנים, ראוי לציון מיוחד.

מה התועלת באותו "קשר רצוף ובלתי אמצעי"?

בכך שעברנו ניסיונות מבצעיים שוטפים עם המרכבות, והתאפשר לנו להצביע על שיפורים נדרשים שבתוך פרקי זמן קצרים ביותר קיבלו מענה מוצלח על-ידי קבוצת הפיתוח.

לעתים זכינו לכך שבתוך ימים או שבועות בוצעו שינויים מהותיים בטנקים, שחסכו לנו קורבנות ואיפשרו פעולה טובה יותר מול האויב.

לא תתמתק בהגדרה שהמרכבה הוא טנק מהשורה הראשונה בעולם?

לאחר שבחנתי את הטנק האמריקאי, כמובן מזווית ראייה שלנו. אני שלם לגמרי עם חוות דעתי שהמרכבה הוא טנק טוב יותר.

כמי שעבר במלחמת יום כיפור את החוויה הלא נעימה של היפגעות בטנק סנטוריון, שבאותם ימים נחשב למוגן ביותר שלנו, אני רואה בתכונות השרידות הייחודיות של טנק המרכבה יתרון מהותי, שבזכותו הוא מדורג על-ידי כטוב ביותר.

אבל טנק זה לא רק כושר מיגון.

גם בתחום כושר העבירות, מערכת המוקרים שלנו עדיפה על המערכות המוכרות לי כיום, ובאשר לכושר האש, אנו נמצאים בשורה הראשונה.

אבל מה יקרה אם מאות טנקים ייפגעו בשדה הקרב. הרי לא נוכל למלא מיד את מקומם.

זו בעיה רצינית, אך למזלנו כל הטנקים המודרניים בעולם הם קלים מאוד לתפעול. לכן אין הכרח שיהיה בידינו כיום M-1, כדי שנוכל להפעיל אותו ביעילות בעת משבר כפי שתיארת, במקרה שנקבל אותו מהאמריקאים.

ומה יקרה אם תהיה פריצה טכנולוגית בשדה הטנקים, והערבים יקבלו, למשל, טנקים עם שריון חדיש. איך נוכל להתמודד עם המצב, לאור קצב הייצור שלנו?

אז נעמוד בפני בעיה דומה שתהיה לכל מדינה אחרת המפתחת טנקים, כמו ארה"ב. לתקופה מסוימת, לחלק מהטנקים שלנו יהיה סיכוי סטטיסטי נמוך יותר לחדור חלק מהטנקים של האויב. אבל נוכל לתקוף את טנקי האויב באמצעים אחרים — עד שנשלים את קפיצת הפיתוח. אך גם את טנק המרכבה ימשיך וישלים.

להערכתי, ב-50 השנה הקרובות ימשיך הטנק להיות זה שיאפשר תימרון בשדה הקרב, כלומר העברת אנשים למקום שבו הימצאות לוחמים משלנו תערער את רצון האויב להמשיך ולהילחם. כפי שקרה כשהגענו לק"מ ה-101 במלחמת יום הכיפורים.

התימרון הוא המימד המכריע בקרב, ולא עוצמת אש. ראה מלחמת איראן-עיראק, שבה אין מושגת הכרעה בהיעדר תימרון — חרף עוצמת האש.

בן-חנן: מאוהב בטנק

מדינת אום אל-פחם

ב-40 שנות קיום המדינה עשתה אום אל-פחם דרך ארוכה: מכפר ערבי עשיר, החולש על 146 אלף דונם אדמה, לעיירה המאחדת בתוכה את כל החולי והבעיות של המגזר הערבי

מאת דן כסלו

את יום העצמאות הראשון חגגו באום אל-פחם ב-25 באפריל 1950 — באיחור של שנה. שנה קודם-לכן לא יכלו לחגוג כאן: אום אל-פחם וסביבתו הקרובה צורפו למדינת ישראל רק ב-21 במאי 1949, מכוח הסכם שביתת הנשק שנחתם עם המלך עבדאללה. עד אז נחשב אום אל-פחם לכפר עוין, "כפר המרעים", אך ב-21 במאי נכנס צה"ל לכפר בלי יריה אחת, אל מול סקרנות גלויה של תושבים שאף הניפו דגלי ישראל מאולתרים בצד הדגלים הלבנים.

כשנה לאחר מכן, באפריל 1950, לא היו אלה כבר דגלים מאולתרים, אלא דגלים תקניים של מדינת ישראל שהתנופפו כאן בשפע וזכו להתפעלות עיתונאים רבים, שבאו לסקר את חגיגות יום העצמאות. הם דיווחו על טקס מרכזי לסביבה כולה, שבו ישבו בצד המושלים הצבאיים, כל ארבעת המוכתרים של הכפר (מוכתר לכל חמולה) ונציגי הכפרים מהסביבה. התושבים הנלהבים קראו "יחי מדינת ישראל" [illegible] "נאמנות לנצח", רק דרך אגב הביעו תקווה כי "המדינה שלנו תספק לנו עבודה".

ספק אם השבוע יהיו באום אל-פחם ריקודים ברוח זו. אולי לא יתעופפו אבנים בכביש ואדי עירה ולא יתנפנפו דגלי פלסטין, אבל גם לדגלי ישראל רבים אין לצפות. מכל מקום, כשביקרתי באום אל-פחם ימים ספורים לפני יום העצמאות, לא ראיתי שם אף דגל אחד ולא סימן כלשהו להכנות לחג.

* * *

הסמל המסחרי של אום אל-פחם הוא עדיין הביוב הזורם ברחובות העיר. גם השם "רחוב" הוא יומרני מדי לסימטאות הצרות והמפותלות האלה, שעקבות ריצוף האספלט ניכרים בהן רק בקושי, כפי שהשם "עיר" יומרני ליישוב כולו. מכל מקום, הכפר הוכרז עיר ב-11 בנובמבר 1985, מתנתו של שמעון פרס, לפני שפינה את מקומו כראש הממשלה ליצחק שמיר. כך גם נעשה האשם מהאמיד מראש המועצה המקומית של "הכפר הערבי הגדול ביותר במדינה" לראש העירייה של "העיר הערבית השנייה בגודלה אחרי נצרת".

האשם מהאמיד יושב אתי בלשכתו, חדר ארוך וצר, תפוס כמעט כולו בשולחן הישיבות, מאחוריו תצלום של הנשיא, סמל המדינה וסמלה של העיר הבנויה על אחד המדרונות, דגלון קטן של ישראל, ומדבר על הביוב. דווקא בנושא הזה, תואר העיר ("תואר ריק מתוכן", גם לדעתו של מהאמיד) עזר במקצת. "העניין הפך לבעיה תקשורתית", הוא אומר. "כפר יכול להתקיים בלי רשת ביוב, לעיר זה לא נאה".

למרבה הפלא, הוא אופטימי למדי. על הקושי העיקרי בדרך לפתרון הבעיה — הצינורות הראשיים, שיוציאו את מי הביוב החוצה למאגרים ולטיהור — עומדים להתגבר: אלה כמעט שהושלמו. שני קווים הונחו ועוד שניים בשלבי גמר. עכשיו נשארו רק "קטנות" — להשלים את הרשת הפנימית ולחבר אליה כ-3500 בתי אב באום אל-פחם. בסבך הסימטאות העולות והיורדות זה נראה לי משימה בלתי אפשרית, אבל באום אל-פחם מרגיעים אותי: יהיה בסדר.

חוץ מזה יש תוכניות. תוכנית-אב לחינוך (13 בתי ספר, בתוכם אחד תיכון מקיף, ושמונת אלפים תלמידים — ו-70 חדרי לימוד חסרים), תוכנית לכביש-גישה, תוכנית למגרש-כדורגל עירוני (יש רק מגרש כדורגל אחד — של הפועל). תוכניות יש, אפילו תוכניות מאושרות, רק כסף אין, אומר ראש העיר.

לא מדובר בכסף גדול. ההשקעה הממשלתית בהנחת הקווים הראשיים לביוב מסתכמת במיליון ש"ח. עד סיום הפרויקט יידרש עוד מיליון. את השאר, כארבעה מיליוני ש"ח, תגבה העירייה מהתושבים. כדמי היטל הרשת. כלומר, בשני מיליוני ש"ח אפשר היה לפתור את בעיית הבעיות של אום אל-פחם: בעיית הביוב. "זה הכלל" התפאל עוד ריינגן, כאשר ביקר באום אל-פחם עוד בתור יועץ שר האוצר למגזר הערבי. "זה כסף קטן כמו כנף אחת של מטוס".

אלא שבעבור אום אל-פחם זה איננו כסף קטן. תקציב הפיתוח השנתי של העירייה הוא 200 אלף דולר. התקציב הרגיל — כחמישה מיליוני ש"ח. כרבע מתקציב מוניציפאלי של יישוב יהודי מקביל. וזה כולל משכורות ל-210 עובדים, גם מורים. החוב המצטבר של המועצה לשלושה מיליוני ש"ח. 70 אחוז מהתקציב הרגיל מכוסה על-ידי משרד הפנים. "בשנה החולפת רציתי להעלות את מסי הארנונה בצורה דראסטית. משרד הפנים לא נתן לנו — רק 22 אחוז, במסגרת המדיניות הכללית". אולי בצדק לא נתן. ממי יש עוד לגבות מסים באום אל-פחם? ההכנסה הממוצעת למשפחה בעירייה היא 500 דולר בחודש.

יש למהאמיד עוד נתונים סטטיסטיים והוא מצטט אותם מ"סחורת ראשית" (3.2): "מומחי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עיבדו מדד סטטיסטי חכם לרמה הכלכלית-חברתית של כל שכונה. מופיעים בו נושאים כמו הכנסה, צפיפות מגורים, בעלות על מכוניות, השכלה ותרומה. במדד 20 דרגות — מ-1, הנמוכה ביותר, ועד 20 הגבוהה ביותר. מתוך 102 השכונות המסווגות בדרגה 1-3, הנמוכות, 101 הן ערביות, רק אחת, בדימונה, מאוכלסת יהודים. בדרגה 4 נמצאות השכונות היהודיות הקשות ביותר והערביות האמידות ביותר..."

ועוד נתון: ב-1986 ערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה סקר הכנסות ב-50 יישובים. היה במרגם היישובים האלה יישוב ערבי אחד, והוא תפס את המקום האחרון, הנמוך. זה היה אום אל-פחם. כל זאת בהשוואה ליישובים יהודיים. אלא שגם בין היישובים הערביים נמצא אום אל-פחם בתחתית הסולם.

* * *

ירח הדבש בין אום אל-פחם לשלטונות ישראל היה קצר מאוד. עד מהרה נודע הכפר כמוקד הברחות מממלכת ירדן הסמוכה. באוקטובר 1954 התפרסמו ידיעות על גילוי רשת מבריחי סמים מתושבי הכפר, שעסקו גם בהברחת אופיום. אך הדברים הגיעו לשיא באפריל 1956, בעקבות חדירת חוליית פדאיון מירדן, שפתחה באש אוטומטית על המכוניות הנעות בכביש ואדי עירה. על אום אל-פחם הוטל עוצר לשלושה ימים, נערכו חיפושים ועצורים מבית לבית. [illegible] פעולת השלטונות. בפעולה נעצרו 156 תושבי הכפר. בחיפושים לא נתגלה נשק אך נמצא מצבור של סחורה מוברחת: גרבי ניילון, סיגריות, כאפיות, סכיני גילוח.

אלא שכל האירועים האלה היו רק קצה הקרחון של התהליכים העוברים על הכפר. ביסוד התהליכים עמדה הבעיה האופיינית לכל המגזר הערבי — הקרקע. ב-1948 היו לאום אל-פחם, שמנה אז פחות מ-4000 תושבים, 146 אלף דונם אדמה. הכפר היה בנוי על מדרונות ההר אך אדמותיו השתרעו על שטחים מישוריים נרחבים של העמקים, מבית שאן ועד מגדל העמק. באו חוקים למיניהם, מחוק רכוש הנפקדים ועד להפקעות, וקיצצו במאגר הקרקע. נותרו כ-20 אלף דונם, אך גם מאלה חלק נכבד נכלל בשטחי האש של צה"ל וניתן לתושבי הכפר לשימוש חלקי בלבד.

עם הזמן נודעה לקיצוץ הקרקע השפעה מרחיקת לכת על התפתחותו הפיזית של היישוב. בשנות המדינה גדל הכפר ל-25 אלף תושבים. מצבור הקרקעות לבנייה הלך ואזל. מכלל הבתים באום אל-פחם, למעלה מ-1000 מבנים נבנו ללא רשיון וללא תכנון מוסדר. התוצאה: הכפר היה לסלאמס שאין דומה לו בישראל, אף לא במגזר הערבי עצמו.

כך לטווח ארוך, אך גזילת הקרקעות השפיעה גם את השפעתה המיידית. כלכלת הכפר השתתתה על חקלאות. כשנלקחו הקרקעות, נותר הכפר ללא אמצעי ייצור. שנה לאחר הכללתו במדינה הוקמה באום אל-פחם לשכת עבודה — אחת הראשונות בכפרים ערביים — אך התוצאות המעשיות היו מתונות. בשנות ה-50 היו בעיות תעסוקה קשות גם במגזר היהודי, אך הן היו קשות כפליים בקרב הערבים. כך גם במיתון של שנות השישים: בעיות האבטלה שפגעו בכל הארץ, פגעו באום אל-פחם ביתר שאת.

והיתה לאום אל-פחם עוד בעיה: החמולות. הכפר מחולק בין ארבע חמולות: ג'באירין, מחאמיד, מחאג'נה, אגבריה. המשל הצבאי ראה בעין יפה את ההתפלגות החמולתית וזו הסיבה העיקרית שאום אל-פחם נשאר בלי מועצה מקומית עד קיץ 1960. אז הוקמה מועצה קרואה על-פי כללי החלוקה החמולתית. רק חמש שנים אחר-כך נערכו בכפר בחירות ראשונות למועצה מקומית, לכך נודעה השפעה שלילית על הפיתוח. למשל, החשמל הותקן בכפר רק באוגוסט 1970!

הפיגור המתמשך נותן את אותותיו עד היום, ולא רק בבעיות מוניציפליות. אום אל-פחם מפגר אחרי יישובים ערביים אחרים ברמת ההשכלה של תושביו. אין בו מקורות פרנסה מקומיים וכ-90 אחוז מהמפרנסים עובדים בערים היהודיות, כמעט כולם בעבודות שחורות. אין בו כיום בעיית אבטלה רצינית, אך יש עוני — מעל ומעבר למצב בכפרים ערביים אחרים.

* * *

בעיית התעסוקה והפיגור המוניציפאלי גרמו בהכרח למרירות ולהקצנה פוליטית. ההקצנה הפכה את הכפר ל"בלתי נאמן" בעיני השלטונות וזו היתה סיבה טובה למנוע ממנו הטבות. בתקופת הממשל הצבאי היו אלה רשיונות לצאת לעבודה מחוץ לכפר, ואחר-כך תקציבים לפיתוח. חוסר פיתוח ומחסור בתרבות הגבירו את ההתמרמרות. ונוצר מעין מעגל קסמים, שעקבותיו ניכרים ביישוב עד היום.

אום אל-פחם נחשב מבצר רק"ח, השני בגודלו אחרי נצרת. בבחירות לכנסת ה-10 קיבלה חד"ש 58 אחוז של הקולות, לעומת 27 אחוז של המערך. בבחירות האחרונות ירדה אמנם חד"ש ל-43 אחוז, אך עמה ירד גם המערך, ל-17 אחוזים — לטובת הרשימה המתקדמת שקיבלה כמו 20 אחוז של הקולות.

למרות הסיפוח של משטר החמולות, באחיזה המפלגה הקומוניסטית באום אל-פחם מקודם יחסית. לאחר שב-1 במאי 1958 ערכה מק"י בכפר הפגנת-כוח מרשימה, ניסו השלטונות לשבור את אחיזתה בכוח. 58 איש הועמדו בפני בית-דין צבאי.

אלא שהקומוניסטים, מק"י בגלגול הראשון ורק"ח בהמשכה, שיקפו רק חלק מההקצנה הפוליטית, החלק המסודר. באום אל-פחם קמו תנועות פוליטיות נוספות, שנתפסו אצל השלטונות כמסוכנות הרבה יותר. מכאן יצאו חלק ניכר של אנשי תנועת אל-ארד, שמצאה את עצמה מחוץ לחוק. כאן קמה תנועת "בני הכפר", הנחשבת לתנועה הלאומנית ביותר בכל הקשת הפוליטית הערבית בישראל. כאן גם נתגלתה, בפברואר 1981, המחתרת של "האחים המוסלמים", שאנשיה נשפטו, ריצו עונשם והשתחררו.

הזקן ג'באירין, בעל חנות ספרים בעירייה (וחנות מקבילה לקלטות-וידאו), מעיד על עצמו כאחד ממארגני "בני הכפר", אך מוחה על תג הקיצוניות שהודבק לתנועתו. הוא והחברים הקימו את התנועה באום אל-פחם בעיקר לצרכים מקומיים — לשבירת משטר החמולות במועצה. רק אחר-כך התפשטה התנועה גם לכפרים אחרים. ב-1972 רצו בבחירות למועצה המקומית וקיבלו מנדט אחד. לתנועה היה גם מסר כללי, של זהות לאומית פלסטינית. לדבריו, לא היתה אז בכך כל שלילה של מדינת ישראל, אך השילוש "ערבי, פלסטינאי, אזרח ישראלי" נתפס באותם ימים ככפירה בעיקר. במשך הזמן הצטרפו לתנועה אלמנטים קיצוניים יותר, השוללים את קיומה של מדינת ישראל.

בנושא זה התפצלה התנועה [illegible] לשתיים: אל-אנסר, המייצגת לדעתו את הקו המסורתי של "בני הכפר", ואבנא אל-בלד (השם המקורי של "בני הכפר"), הקיצונית. הוא, ומייסדי התנועה האחרים, משתייכים לפלג הראשון. מכל מקום, שני הפלגים הלכו לבחירות האחרונות למועצה המקומית ברשימות נפרדות וזכו, כל אחד, במקום אחד במועצה.

אבל כיום לא "בני הכפר", בלבוש זה או אחר, הם הכוח הפוליטי העולה באום אל-פחם, אלא "האגודה האיסלמית", אותו זרם פונדמנטליסטי שממנו יצאו חברי "האחים המוסלמים" בכפרי המשולש. כוחם בעשייה, במבצעים לרווחת התושבים, במתנות המתנדבים, באיסוף כספי צדקה וחלוקתם. בכך מודה גם ג'באירין, המוביל אותי אל אחד ממנהיגי הזרם העולה, השייח' האשם.

השייח' האשם, בחור צעיר, בעל חזות ספורטיבית ומזוקן, הוא אחד משלושת השייחים המובילים את האגודה האיסלמית בעירייה, הסרה למרותו של השייח' עבדאללה מכפר קאסם, מנהיג האגודה האיסלמית הארצית. חבריו הם השייח' ראיד, הראש הרוחני, והשייח' ח'אלד האחראי לתקשורת, ואילו הוא — "אני אחראי לכדורגל, ורק על כדורגל אני רשאי לדבר אתך".

רק משאינו מוצאים את השייח' ח'אלד "המוסמך", ואחרי התייעצות עם השייח' ראיד "המנהיג", גם הוא צעיר, גבה-קומה ומזוקן, מקבל האשם רשות לדבר. כפי שיתברר — רשות מוגבלת.

האשם מוליכני החוצה ומראה לי בניין רחב-ממדים הנמצא בשלבי בנייה מתקדמים. זה המסגד החדש שבונה התנועה, האשם משכילני, שזה אינו מסגד אלא מרכז קהילתי גדול: חמש קומות ובהן אולם ספורט חדיש, מרפאה ו"מיני-בית-חולים", ספרייה, המסגד. בקומה החמישית — משרדי התנועה, מערכת העיתון, משרדי אגודת צדקה.

כל עבודות הבנייה נעשות בהתנדבות, אך החומרים נרכשו בתרומות. העלות עד כה מסתכמת בכשלושה מיליוני ש"ח. המרפאה כבר פועלת, במקום ובני הנותיקו מהתמכב: שלושה רופאים, הנעזרים באחיות ובעובדות מעבדה, נותנים בתורנות שירות מ-2 אחה"צ ועד 2 בלילה.

ועוד: האגודה מפעילה תשעה גני טרום-חובה, החודרים בעירייה. ועוד: יש מרכז גמילה מסמים (עד כה נגמלו 15 איש). ועוד: קורס למחשבים, עם 12 מערכות איי-בי-אם. ועוד: אגודת צדקה המעניקה קצבאות קבועות ל-35 משפחות נזקקות ומילגות לכ-80 סטודנטים. ועוד: האגודה האיסלמית מפעילה זה חמש שנים מחנות עבודה בהתנדבות לניקוי העיר, בניית חדרי כיתות ואפילו בתים לנצרכים.

לבסוף האשם מדבר גם על כדורגל. זה שנתיים קיימת התאחדות הכדורגל האיסלמית, שהוא עומד בראשה. הקבוצות משחקות רק בינן לבין עצמן, עם שופטים משלהן, ב"ליגה איסלמית". בשנה ראשונה שיחקו 14 קבוצות. השנה — 28 קבוצות. לשנה הבאה נרשמו 56. משחקים במכנסיים ארוכים והפסקה עוד כים תפילה עם הקהל. אך העיקר — "בתקופת ההתפרעויות, במגרשי כדורגל, אנחנו רוצים להוכיח שאפשר גם אחרת: ברוח האיסלם, בלי אלימות", אומר השייח' האשם.

אם זאת רוח האיסלם והאידיאולוגיה של האגודה, מה דעתו על "האחים המוסלמים" ועל ההתארגנות המחתרתית בכפרי המשולש, במיוחד באום אל-פחם. "לא קיבלתי רשות לדבר על פוליטיקה", הוא אומר.

* * *

אחרי סיבוב השיחות בעירייה נראה לי האשם מהאמיד מתון שבמתונים. אך לא כך בעיני השלטונות. לפני שנבחר סיים תואר שני בחינוך ועבד על הדוקטורט, שהפסיק עם בחירתו לראשות המועצה מטעם חד"ש. הוא איש הדור החדש בפוליטיקה, דור האינטלקטואלים, וגם נציג רשימה קומוניסטית. די בכך שיצטייר בעיני השלטונות כקיצוני. מאז בחירתו נעשו ניסיונות חוזרים להדיחו ולכונן באום אל-פחם מועצה קרואה.

מהאמיד מתקומם כל-כולו נגד הגדרתו כקיצוני. "מה זה ערבי קיצוני בעיני הממסד הישראלי? ערבי שלא רוצה להתבולל, שדורש זכויות שוות, ראש עירייה שלוחם נגד אפליית עירו?" הוא נזכר בקולגות שלו מהיישובים היהודיים ואומר: "ראש המועצה המקומית יוקנעם הכריז על יישובו כמדינה עצמאית. מה היו אומרים עלי אם הייתי מכריז הכרזה כזאת?"

אחרי רגע מחשבה הוא מוסיף: "אולי זה לא רעיון רע כל-כך. אכריז על עצמאות, על מדינת אום אל-פחם. אז כבר כולם ירוצו אליי". הדברים נאמרו ברצינות, אך דומה כי האשם מהאמיד מתחיל להתאהב ברעיון.

מבט מן המגדל

סיפורה של מגדל העמק, תחילתו בהפגנות אלימות, חסימת כבישים וידוי אבנים בשוטרים. ביום העצמאות תשמ"ח זוהי עיירה משגשגת, קולטת עליה ותעשיות מתוחכמות, וקוצרת פרסים על הישגיה בחינוך

מאת רומן פריסטר

המעגל הישראלי הקלאסי באופיו נסגר בשבוע שעבר כאשר רכש משה סילורשטיין, עולה חדש מארגנטינה, מקינת הזיסים משפחה יוצאת גרוזיה שהחליטה לרדת לארצות הברית. כאשר שילם 1,100 ש"ח עבור חדר שינה, פינת אוכל מרופדת ושולחן גדול עם שישה כסאות, הכל במצב של כמו חדש, לא הרהר רבות בתהפוכות הגורל. לגבי ידידו היתה זו קניה טובה, ותו-לא. מן הרגע הראשון היה לו מזל, אמר סילורשטיין, הכל הלך טוב וחלק מאז פגש בבואנוס-איירס את שאול עמור, ראש המועצה המקומית של מגדל העמק. "כל הבטחה שנתן לי", הוא אומר, "קיימה במאות האחוזים ויותר". הוא נכנס ישר לדירה משופצת בשיכון קצת ישן וקצת אפור, כזה שבצפון תל-אביב ודאי היה נחשב למגורים באיכות נחותה. אבל על השולחן מצא פרחים עם "ברוכים הבאים" מטעם המועצה — דבר שללא ספק מחמם את הלב. וכשמדובר כבר בכספים, משה סילורשטיין סופג שבארץ מוצאו צריך היה לעבוד בשביל דירה כזאת עשר שנים. לשמחת: שלושה חדרי שינה — אחד לבן, אחד לשתי בנותיו ואחד לו ולאשתו. וסלון לכל המשפחה — ולאורחים. במשך חמש שנים ישלם שכר דירה של 4 (כן, ארבעה) ש"ח לחודש.

האורחים שיסבו לשולחנו ביום העצמאות יהיו בני משפחת צ'רובסקי: יצחק בן ה-49, אשתו מירטה-שרה ובתם קלאודיה, גם הם עולי ארגנטינה. אף מלה עברית, כי באו רק בשבוע שעבר ומתאכסנים בינתיים במלון. זה מלון חדש, מבנה אדריכלי נאה, שרות טוב, נקיון ללא רבב ומה שחשוב מכל — נוף מרהיב עין, כמו ממטוס ציור, אל עבר השדות ומאגרי המים של עמק יזרעאל. צ'רובסקי מקווה להשתלב באחד ממפעלי האלקטרוניקה שנוסדו במקום בזמן האחרון; קלאודיה מתכוונת ללמוד עיצוב אופנה בחיפה, ומירטה-שרה, מורה לספרדית... אלוהים גדול, למה לנו לדאוג כבר בהתחלה?

גם סילורשטיין וגם צ'רובסקי הן רק שתיים מתוך כ-30 משפחות שעלו בחודשיים האחרונים מדרום-אמריקה, לרוב בעקבות שיחות שניהלו שם עם שאול עמור. לבד מהפעלת המנוף המכניאתי זה, שאפשר לקרוא לו "אין דבר שמצליח כמו הצלחה", הביא ראש המועצה גם מיליון דולר, תרומת הקהילה היהודית במקסיקו. לאחר מכן יספר לנו שבשיחות עם המועמדים לעליה דאג שלא לעורר בהם ציפיות מוגזמות, כי אם להיפך. "רציתי שמגדל העמק תהיה בשבילם הפתעה לטובה".

ימין ושמאל

מי שמחפש רק את הוורוד בבינה ימצא בקלות שלא הכל במגדל העמק ורוד ומעגל כמו פריחת עצי הוהדיה המקשטים את חוצות העירייה. באוויר הצח (280 מטר מעל פני הים) מתפתחת לאיטה גם אווירת הבחירות, ובחדרי חדרים נרקמות עלילות שיש בהן מן האמפר ומן השוחד. בישיבה המקומית מולך בכיפה הרב גרוסמן — דמות חיובית. אך הכל יודעים שעל פיו ישק כאן דבר ושבלעדי ברכתו לא תקום במועצה שום קואליציה. לפני חודש בלבד התמנה איש ש"ס לסגן יושב-ראש המועצה. ואין זה סוד שבתוך סיעת הליכוד חלו פילוגים ועדיין נמשכים מאבקים מלווים חבבים מכוערים. חלק מאנשי חרות לא מפרגן לשאול עמור את ההשגים שהשיג. הוא עצמו עשה קפיצה מסחררת של רוח לד למפתה של אריק שרון, נושא את עיניו לכנסת הבאה ואולי ליותר מזה: "אני מרגיש שמיציתי את עצמי במגדל העמק, אך גם בכנסת איני רואה תחנה סופית". מגלה לנו וקובל ש"את המירוץ התחיל באיחור", הוא כבר בן 46 וגם בריאותו איננה עוד איי-איי-איי. בקורטוב של גאווה מספר כי מהעיירה הקטנה במרוקו, שבה שימש אביו ראש הקהילה, יצא מספר רב של מנהיגים. ד"ר יהודה לנקרי, ראש מועצת שלומי ועמיר פרץ, ראש מועצת שדרות, הם בני הדור. בעבר קשרה כל החבורה את גורלה הפוליטי עם מפלגת העבודה, היום נשאר לה נאמן רק עמיר פרץ. לנקרי ועמור עברו אל "הסוציאליסטים האמיתיים", היינו לחרות.

התהליך הזה אינו תופעה משפחתית בלבד. בעשור האחרון נפלו לידי הליכוד גם המועצות של קריית שמונה וחצור הגלילית, של עפולה, צפת ובית-שאן. המעקב שורי בכפיה מתמרת, וגם לירוחם נבא. מכירה הוותיק של מועצת הפועלים במגדל העמק אין תרומתלא לתרבות המגיפה היציבה. בעבר ניסה הליכוד להשתלט גם על מעוזה המסורתי של מפלגת העבודה והציג מועמד משלו לתפקיד מזכיר מועצת הפועלים — אך נכשל למרות עמדתו המוצהרת של שאול עמור כי אין בעיריה ימין ושמאל, וכי לנגד עיניו עומדת אך ורק טובת המקום. הוא אומר וחוזר שאת נושא קליטת העולים הפקיד בידי אשה חברת מפ"ם, ושבבית-הספר התיכון המקצועי שריין 40% מקומות לתלמידים מיישובי העמק. מעשהו בא על גמולו, ובבחירות האחרונות לראשות המועצה, כך הוא מספר, סייעו לו מתנדבים רבים מקיבוץ יפעת. הוא נבחר ברוב מוחץ של 69% קולות.

גם עכשיו, כשהוא מכין את עצמו להתמודדות על מקום ריאלי ברשימת הליכוד לכנסת, נרתמו למלאכת הסיוע אנשים שאינם חברי מפלגתו. בשעת ערב מאוחרת אנו יושבים בביתו של ויקטור ברנעים, יצרן תכשיטים יהודי התרבות. הבית רחב הידיים ומוקף גן מטופח ניצב בשכונה חדשה, נוף העמק, אומר שגם סביון המערבית לא היתה מתביישת בו. אנחנו משקים כוסיות ויסקי עם קרח. ויקטור, לשעבר מרכז "המעגל" בגוש הארץ, מספר כי החליט להתייצב בראש מטה שיסייע לשאול עמור במלאכת ההסברה ובמימון המערכה. מדוע? "כי הוא שווה את התמיכה שלנו", משיב ברנעים.

עיירה שקמה בטעות

את ויקטור ברנעים, יליד מרוקו, הכרתי בפגישה השבועית של מועדון "רוטרי" המקומי, באותו מלון שבו מתאכסנת בינתיים משפחת צ'רובסקי. מסובים לשולחן מכוסה מפה לבנה, נוגסים בעוגת שוקולד ולוגמים קפה, דנו חברי המועדון בענייניהם השוטפים. המשימה הקרובה: עזרה באירגון אירוע מיוחד לנכי צה"ל ביום כיפור הסמוך.

לימיני ישב רפאל אשטון, אדריכל שתכנן בהתנדבות את המעונות לחולה להקמיה בבית החולים בעפולה. [illegible] חברי המועדון; אשטון תכנן גם את ביתו של שאול עמור בשכונת נוף העמק. עד עכשיו הקימו בה 250 וילות ומספר דומה של דירות בבתים בעלי עיצוב מודרני. מגרש של כ-600 מטרים רבועים, כולל תשתית, עולה כאן עכשיו 30 אלף דולר בקירוב. כאשר בשעת אחר-הצהריים רווינו את צמאוננו במשקה קר על מרפסת חווילתו של אשטון, יליד הודו, סיפר לי כי את המגרש שלו קנה בעוד מועד, כשמחירו היה 10 אלפים דולר בסך הכל. בבנייה, 300 מטר תחת גג, השקיע עד כה כ-50 אלף. מי שאינו אדריכל כמוהו, ואינו מיטיב לבחור את הקבלנים הנכונים, ישלם סכום כפול.

בין הבתים לבין החווילות משתרע שטח ירוק. עצי זית וקנים שנשתלו בטבורה מעניקים לפרק החורש הוד של יושן מכובד. בצד ניצב מגדל בטון שביעיינו טרום נס תימנה. המלון והמגדל שייכים להקיבוץ הארצי. את המלון ניהלה בעבר, בלי הצלחה מרובה, שותפות של עובדי יהודי. רק כשעבר הניהול לידי חברה של בעלי מקצוע, יצאה העגלה מן הבוץ. בעתיד — אם וכאשר יעמוד הקב"ה בהתחייבויותיו ויסיים את עבודות הבנייה — תפעיל החברה מסעדה מסתובבת בראש המגדל. שאול עמור מקווה כי יעלה בידו לעניין את המיליונר ליאון תמם בפרוייקט, שיהווה את גולת הכותרת של מגדל העמק כאטרקציה תיירותית: מסלול גלישה לסקי-ביש מן העיירה אל תוך העמק, מוללה שתתמחה בתמהכלי עדות ולידה מהיאון העליה ההמונית.

אם יתגשמו התוכניות הוורודות, יהיה גם בזה כעין סגירת מעגל. מגדל העמק נוסדה ב-1953, בעידן המעברות ועבודות הדחק. עוד בינואר 1959 פרסם "מעריב" כתבה על עמוד שלם והכותרת: "העיירה שקמה בטעות — ונידונה לכליה". בגוף הכתבה מצוטט איש המועצה האזורית, שקבע בפסקנות ש"מגדל העמק היא שערוריה". בשנות החמישים והשישים יצא שמה של מגדל העמק כמוקד של אבטלה ופשע. תושביה הזועמים הרבו לחסום את הכביש הראשי חיפה-נצרת. האנשים המתוסכלים היו טרף קל לתועמלני המפלגה הקומוניסטית, ולהפגות מיסיונרים ממסדר הפרנציסקנים שהפעילו במקום כנסיה. באחת התקריות האלימות, ביולי 1959, נפצעו 11 שוטרים. בריונים הציתו באש את מועדון ההסתדרות בעיירה, ועוד ב-1972 פרצו לאולם בו חגגו עולי ברית המועצות את ראש השנה ורצחו את מישה גורן, חייל בסדיר.

העבר הזה שייך היום לקטעי עיתונות השמורים בגנזך כים. הקרדיט לביעור הנגע אינו שייך לשאול עמור. היה זה צבי אלדרוטי, יליד תל-אביב וחבר מפא"י, שתרם תרומה מכרעת לשינוי פני העיירה. בתקופת כהונתו פתחה בה חברת הלנה רובינשטיין את מפעלה לייצור תכשירים קוסמטיים. היא מעסיקה 150 עובדים ומנהלה, אברהם נוסן, מתגאה בעובדה שלמפעל שלו תיבה מספר 1 בדואר המקומי. היום מסתעטרות מאצרי תיבת הדואר הזאת גם שתי חברות שמייצרות יצרנים בעלי יוקרה עולמית כמו "לאנקום", "קאשארל" ו"גי לארוש".

אלדרוטי, שהתפטר מכהונתו כדי להתמנות מנכ"ל עמידר, השכיל לספק תעסוקה גם על-ידי הבאת מפעלים כמו מבשלת בירה, מפעל לייצור גרבי ניילון "צילית", אופנת "בגד אור" ועוד יצרני מזון וטקסטיל. פתיחת בית-ספר תיכון מקיף היתה הצעד הבא במהפכה שעברה אז על מגדל העמק.

שאול עמור אינו שולל את הישגי קודמו. הוא אומר: "ההבדלה היא בתחום העבודה הסוציאלית, את הנסיון הראשון צברתי כשעמדתי עם צוות הקמה של כרמיאל ובעת עבודתי בשביל הסוכנות היהודית. אלדרוטי עשה כאן רבות, אבל שיטותיו שייכות לתקופה שעבר עליה הכלח. הוא ביסס את מגדל העמק מהבחינה הכלכלית. אני הלכתי על [illegible]. וכשבא הקץ לשגשוג התעשייה המסורתית של שנות השישים, מצאנו חלופה בתעשיות המתוחכמות של שנות השמונים".

על אנשים ושבבים

כאשר החברה הבינלאומית "נשיונאל סמיקונדאקטור" חיפשה מקום להקים בו את מפעלה השני בישראל, בחרה במגדל העמק. בבניין מהודר, באולמות אטומים בפני אבק, לבושי סרבלים, כרדסים ומסיכות לבנות, מועסקים כיום 230 איש שמייצרים שבבי סיליקון מתוחכמים ביותר. הקונצרן העולמי מגלגל כשלושה מיליארד דולר בשנה. אך אין פירוש הדבר שלא סופרים בו כל גרוש. "היה ברור שרצינו להתרחב באזור פיתוח שבו זוכים בעזרת מימון משמעותית של הממשלה", מסביר ג'ורג' ירון, המנכ"ל. "חשבנו על אזור נגב, על באר-שבע ועל כרמיאל — אך לבסוף החלטנו על מגדל העמק. רצינו בקרבה למוסד טכנולוגי מתקדם כמו הטכניון בחיפה, כדי להיעזר במיכשור יקר שלא כדאי לנו להתקין בבד זות עצמנו. רצינו כי המרחק בין המפעל שלנו בהרצליה לבין המפעל החדש לא יהיה גדול מדי. ומה שקבע סופית את החלטתנו זו גם העובדה שבמגדל העמק מצאנו מאגר כוח עבודה, ושהעיירה נראתה לנו אטרקטיבית דיה מבחינת השרותים שהיא מעניקה כדי שנוכל למשוך לשם את המומחים שלנו. ואחרון אחרון חביב: חששנו לא מעט מפני הסבך הבירוקרטי המאפיין את הממסד הישראלי. בשאול עמור מצאנו אדם שהלך אתנו לאורך כל הדרך ואיפשר לנו היכרות אינטימית עם המערכת. הופתענו לטובה. כשהפעלנו את המפעל החדש, בספטמבר 1987, זיכה אותנו "וול-סטריט ג'ורנל" בכתבה מקיפה, ובכך עלתה גם מגדל העמק על מפת התקשורת האמריקאית".

חברת "פירסיבי" (מקבוצת אפיקו) החלה לייצר מעגלים מודפסים במגדל העמק ב-1981. מועסקים בה 200 איש בשלוש משמרות והיקף המכירות שלה הסתכם אשתקד ב-9.5 מיליון דולר. רפי עמית, מנכ"ל ובעל מניות בחברה, מתגאה בעובדה שבשעה שבה נאבקת התעשייה האלקטרונית בקשיים גוברים והולכים ומתחריו מפסידים כספים, מסכמת פירסיבי את מאזניה השנתיים ברווחים: "בייצור מעגלים מודפסים אין פטנטים ואין סודות מקצועיים. ההצלחה תלויה בטיב האנשים".

כמובן, גם את פירסיבי הביאו למגדל העמק ההטבות הניתנות למפעלים באזורי פיתוח: 35 אחוז מענק והלוואה דולרית של 40%, בריבית שנתית של כ-6%. די בהון עצמי שלא עולה על רבע מן ההשקעה כולה, כדי להתחיל בייצור. בתעשיות עתירות הון כמו תעשיית האלקטרוניקה יש איפוא משמעות עצומה לסיוע הממשלתי. אך בצד ההטבות, שוב עולה בשיחותנו שמו של שאול עמור. "ניסינו להקים את המפעל בעפולה. אך לא ראינו שראש העירייה גילה אף קורטוב ליוזמתנו. פה קבלו אותנו בזרועות פתוחות. יזמי ההבדל הקטן תראה לאן הגיעה עפולה ואיפה מגדל העמק".

הצד השני של המטבע

אבל תושבי העיירה מקבלת התחושה שלא רק אלדרוטי נטש אותם: גם תנועת העבודה מפנה להם עורף. יש יותר מסמך של מרירות בקולו של יהובים בגאי כשהוא מונה את המפעלים שסגרו את שעריהם: בית החרושת "זיוור", חברה-בת של "סולל-בונה", כבוקם כמעט בלב העירייה. נראה כמו קורבן של פעולת מחבלים. הקירות קרסו, בבניין הפח העצום עובר עזוב ומוזנח, בבניינה תונת גרוטאות של רכב פרטי ומשאיות. ועל כל השטח רובץ הידיים משתלטת צמחיית בר. עד לפני כשנה עבדו כאן 70 איש. לפני כן נסגר בית האריזה של "תנובה". שנה התתבך בזוזות וגבעל בפעל אחרי "פרי העמק" ופלט 250 עובדים קבועים ועוד כ-150 איש שהעסיק בעונה.

התעשיות המתוחכמות, שמספרן גדל והולך, תורמות אמנם לשינוי דימויה הוייק של מגדל העמק, אך אין בהם — לפחות בעתיד הנראה לעין — בשורה כמבטית בתחום התעסוקה. לפי הנתונים המעודכנים לתחילת השנה, מתוך 732 עובדים במפעלי מתכת, חשמל ואלקטרוניקה — 455 מגיעים עדיין כל יום מחוץ או מיישובים אחרים. אין בכוחם די כוח עבודה מקצועי בתחומים אלה. אך גם במפעל "צילית" המעסיק כ-700 פועלים, 576 מתגוררים מחוץ לעיירה — מרביתם ערבים. רמת האבטלה בעיירה המשגשגת שווה לממוצע הארצי — 7.8 אחוזים. ולמרות כל המאמצים להביא עולים חדשים ולמנוע יורדים, גם מספר תושביה, כ-16,500, יציב מזה כמה שנים ארוכות. את הפערים בהיצע והביקוש של כוח עבודה טכנולוגי, מקווה מגדל העמק לסגור בתוך כמה שנים. ביה"ס התיכון המקיף "דוגוזיף" הסתפח עם תחילת שנת הלימודים לרשת "אורט". ומפתח מגמות טכנולוגיות. מנהלו, אברהם אורן, טוען כי המעבר הזה היה מחויב מציאות. מכיוון שלמשרד החינוך אין המשאבים הדרושים לרכישת ציוד מתאים. ההשתייכות לרשת אורט יוצרת סיכוי סביר לגיוס תרומות. הצלחתו של שאול עמור אצל התורמים במקסיקו פתחה פתח לתקוה.

אברהם אורן הוא דמות חינוכית יוצאת-דופן. בעבודתו מנחה אותו עיקרון השילוב המלא של התלמידים בפעילות המוסד. השילוב הזה, אומר אורן, יוצר הזדהות עם היעדים והתכנים החינוכיים. בית-הספר זכה בשני פרסים יוקרתיים של משרד החינוך. למגדל העמק הביאו אלדרוטי, איש מפלגת העבודה, אבל אורן מזדהה באופן מוחלט עם המדיניות של הליכוד. הוא דוחה בתוקף כל נסיון להאשימו בעשיית נפשות פוליטית ל-1,200 תלמידיו, אך נראה שגם בלי הפעמוניות השידה נוטה הנוער ימינה. באחרונה נערכו ב"דוגוזיף" בחירות נסיוניות. הליכוד זכה במרבית הקולות, למרות שלדברי המנהל היתה לו מערכת הסברה לקויה: "לא יכולתי להפעיל מורה למטרה כזאת כי אני בהונית השמ". לדעתו, הסוכים שבמבכבבים היו דוקי צוקר מרץ המפל מ"צוקמת".

כיצד יתגלגלו העניינים "האמיתיים" ולאן תצעד מגדל העמק אם וכאשר יפנה שאול עמור את מלוא מרצו לזירה הפוליטית הארצית — על כך איש אינו מוכן להתנבא. יתכן שהתשובה נמצאה אצל הנער הגר בבלוק 9 של חברת עמידר, שתלה על קיר ביתו כתובת מאירת עיניים: "אסטרולוג הזמן נסתרות".

هكذا في الأصل

هكذا عن الاحتل

אילו כולם היו כמוה

מאת עדנה לוינשטיין

ראיון עם לייה לוי, אשתו של מייסד מפעל "נילית", אחת מתריסר מדליקי המשואות בהר הרצל הערב ששכלה את בנה במלחמת יום כיפור ושוקדת כיום על טיפוח מגדל העמק

מן החלון הענק שבקומה ה־14 ברב־קומות תל־אביבי נשקף מראה מרהיב של העיר הלבנה ושל הים התיכון הנמתח אל מול חופיה. לייה לוי מציעה שנשתה את הקפה במרפסת. "את המנהג הזה, לשתות במרפסת, למדתי מהישראלים. אבל באמת שם יותר נוח להגיש את הקפה", היא אומרת בכנות, במבטא איטלקי מצלצל, תוך שהיא מתבלת את דבריה פה ושם במלים זרות.

היא פראקטית ונחושה, וזה ניכר בכל הליכותיה ובנימת דבריה. יש משהו דומיננטי באישה היפה הזאת, בעלת המראה האצילי. שיער השיבה

לייה לוי: "רק כשהבן פתח לנו את העיניים, ראיתי את האור".

האסוף לאחור, הפנים הנקיים מאיפור, העגילים המוכספים והאפודה הפשוטה, בכחול־כחול, העדויה בשרשרת מתכת. 66 שנותיה אינן ניכרות בה וכשהיא מחייכת את חיוכה המלבב, ניצת בה מדי פעם זיק נעורים.

לייה לוי עלתה ארצה מאיטליה לפני שלוש שנים בלבד. לאחר שנים רבות של הלוך־וחזור לכאן ולשם בחברת בעלה המנוח, אביו לוי, מייסדו של המפעל המצליח "נילית" לחוטי ניילון שבמגדל העמק.

הערב תהיה לייה לוי אחת מתריסר מדליקי המשואות בהר הרצל, שכל אחד מהם מייצג השנה פיסקה אחת מתוך מגילת העצמאות. ללייה נבחרה הפיסקה הפותחת במלים "תשקוד על פיתוח הארץ". ואם כי נבצר ממנה לשקוד על פיתוח כל הארץ — הרי לפחות את מגדל העמק, העיירה שאליה התקשרה בזכות מפעל המשפחה שהוקם שם, היא מטפחת זה שנים. והדאגה וטהרות סביבה בכל הקשור לניקיון ולאסתטיקה.

קשה היה ליצור קשר עם לייה. מזכירותיו של בנה מיכאל, מנכ"ל "נילית", הודיעו חד וחלק כי לייה אינה אוהבת להתראיין, ורק משהשתכנעה שהחשיפה תעזור לקידום עניינה, נעתרה.

"אני ביישנית מטבעי וברחתי מפרסום", מודה לייה, "אבל הסכמתי להשתתף בהדלקת המשואות משום שאני רוצה להצליח בעבודתי כי בצינת המועצה לישראל יפה במגדל העמק ויש לי עוד עבודה רבה שם. שאול עמור, ראש המועצה המקומית, נתן לי משרד וטלפון ויש בינינו שיתוף פעולה, אלא שעדיין יש לי כמה דרישות שלא באו על פתרונן, כמו למשל, אישור להטיל קנס כבד על מי שמלכלך ברשות הרבים. לו אין זמן לניקיון ולי אין הכלים לפעול בעצמי. אני רוצה לראות תוצאות בעבודתי וחשוב לי גם הצד האסתטי של הדברים: באיזה צבע יהיו צבועים מכלי האשפה הציבוריים או הצעצועים שבגן הציבורי. כל מה שאני מבקשת הוא שיהיו לי יותר כוח וסמכות כדי להחליט וליזום דברים. אחד הדברים שאני מתנגדת להם, למשל, הוא ריבוי השלטים המבעירים את העיר. עבודתי כוללת גם ביקורים בגני ילדים ובבתי־ספר, בלוויית מזכירתי, גאולה, שעוזרות לי עם הרבה אהבה וסבלנות. אנחנו מספרות לילדים סיפורים שונים, שמוסר ההשכל שלהם הוא שיש לשמור על הניקיון, ואנו גם מצרפות אותם למבצעי ניקיון שונים הנערכים במקום".

נותן טעם לחיים

לייה לוי מודה שהשיגעון שלה

לשיפור פניה של מגדל העמק יוצק תוכן לחייה ונותן להם טעם, שאלמלא כן לא היה נותר לה דבר.

היא נולדה במילאנו כבת למשפחה מתבוללת, לא־ציונית, בבית שמעולם לא דיברו בו על ארץ ישראל. כמוה גם בעלה, אביו, שהיתה נשואה לו במשך 44 שנים ("תמיד תמיד ביחד") וילדה לו שני בנים. הבן הבכור, מאוריציו גבריאלה ז"ל, הגיע ארצה בשנת 1967 כמתנדב, אך במקום להשתלב באחד הקיבוצים כדרך המתנדבים, ביקש להיות נהג ועשאוהו נהג טנקים. כשחזר לאיטליה הודיע להוריו קצרות: "אני רוצה לעלות לישראל. שם זה המקום שלי". שנים אחרות לאחר מכן הקים האב את מפעל "נילית" במגדל העמק, בנוסף למפעל טקסטיל גדול שכבר היה ברשות המשפחה במילאנו — ואז התוודעו ההורים בראשונה למדינת ישראל.

מאוריציו, שסיים בינתיים את לימודיו במדעי המדינה באוניברסיטת מילאנו, הכיר שם בחורה ישראלית, חניתה, נשא אותה לאישה בשנת 1973, בהיותו בן 27, ועלה עמה ארצה. כאן הספיק לשרת כנהג בשריון וכשפרצה מלחמת יום כיפור, חודשיים בלבד לאחר שנישא, נהרג ועקבותיו אבדו. לאחר זמן, בחיפוש אחר נעדרים, נמצאו השעון וטבעת הנישואין שעבר על ידה, ושעליה היה חרות שמה של רעייתו. ברבנות איתרו מי היה התנה של חניתה.

הבן הצעיר, פאולו מיקלה, או בקיצור — מיכאל, בן 34 כיום, הוא היורש היחיד של נכסי המשפחה ומנכ"ל "נילית" מאז 1981. הוא הספיק לסיים את לימודיו התיכוניים במילאנו ועלה ארצה בעקבות אחיו. כאן עזר לאביו, שהמשיך לחיות באיטליה, לנהל את המפעל והצטרף אליו לנסיעותיו התכופות לארץ ובחזרה. לייה אף היא סייעה לבעלה במה שהיא קוראת "העבודה השחורה": נסיעות, קבלת אורחים כאן ושם, והתרגום מעברית לאיטלקית ובחזרה — אביו לא הבין עברית בעוד שלייה עברה שני קורסים באולפן עקיבא בנתניה.

מיכאל נשא לו בחורה ישראלית לאישה ונסע עמה לשנתיים לאיטליה כדי להשלים את הדוקטורט שלו במדע המדינה. בשנת 1985 נפטר אביו לוי באופן פתאומי, על מגרש הטניס.

"כשבעלי נפטר, לפני שלוש שנים, עליתי ארצה והחלטתי לגור במגדל העמק", מספרת לייה. "את העברית למדנו, הילדים ואני, בעיקר מפיהם של הסטודנטים לרפואה שלמדו במילאנו. היה לנו בית פתוח לסטודנטים והייתי קצת אמא שלהם. כיום יש לי רופא־מכר כמעט בכל בית חולים בארץ. במילאנו היה מועדון של הקהילה היהודית שהיה קרוי על שמו של מאוריציו ובתוכו היה מועדון קטן יותר שקראנו לו 'ארבע אמהות', על שמן של המקימות אותו. מטרתו היתה ליצור קשר בין המשפחות היהודיות במילאנו ובין הסטודנטים הישראליים ולעזור להם בשעת הצורך".

בתל־אביב בסופי שבוע

בארבעת הימים הראשונים של השבוע שוהה לייה בביתה שבמגדל העמק ואילו בסופי שבוע היא נוסעת לתל־אביב כדי להיות קרובה לבנה, לכלתה ולשני נכדיה שהיא קשורה אליהם מאוד: אחיעד (שם סמלי לזכרו של מאוריציו ז"ל) בן ה־8 ועומר בן ה־4. זולתם אין לה איש בארץ הזאת.

מדוע לדעתה בחרו בה להיות אחת ממדליקי המשואות, תפקיד שיש עמו הרבה כבוד והערכה? "לו כולם היו כמוני, אוהבים את הארץ ומוכנים לעשות הכל בשבילה — הארץ היתה הרבה יותר טובה", היא משיבה ועיניה נוצצות. "אני מתה על הארץ הזאת, ובמיוחד על מגדל העמק, שהוא המקום שלי. אני אוהבת לחיות במקום קטן ואני מרגישה שיש לי עוד הרבה מה לעשות. יש לי קשר נהדר עם האנשים במגדל העמק. כל שבוע אני עושה סיבוב בעיר ורושמת לי מה הם המקומות המלוכלכים. אחר כך אני מבקשת עזרה מן התושבים כדי להתקדם בעניין הזה. לפעמים כשאני רואה לכלוך אני יכולה לבכות. אני מבקשת גם מן הילדים בגנים ובבתי־הספר ללמד את ההורים לא ללכלך".

רק שלוש שנים כאן — וכבר קשורה לארץ בכל נימי נפשה. היא מודה שבמילאנו החיים הרבה יותר קלים כשמדובר בנוחות, בשירותים ובאיכות חיים. "אבל מעולם לא עלה בה הרהור קל שבקלים על חזרה לאיטליה. היא שומעת על אנטישמיות במקומות שונים בעולם ויודעת שכאן המקום הבטוח היחיד ליהודים.

"רק כשהבן פתח לנו את העיניים ראיתי את האור", נוקטת לייה לשון מליצה. "החלטנו לעלות, בעלי ואני, ארצה, בסוף 1985. אבל בחודש מרס של אותה שנה הוא נפטר ועליתי לבד, ביחד עם גופתו של אביו, שנטמנה בחלקת ההורים השכולים שבבית העלמין".

מדי פעם היא קופצת לאיטליה, לבקר את אחיה ואחותה שנשארו שם, אבל היא ממהרת לחזור. "שלושה ימים שם — זה תענוג, אחרי שמונה ימים אני כבר מתגעגעת לארץ ומוכרחה לחזור", היא אומרת, "בסופו של דבר, עם כל הבעיות הקשות שלנו — אנחנו כאן וזה שלנו, למרות שלא קל".

ידיעותיה של לוי בעברית עדיין אינן מאפשרות לה להבין היטב את הנאמר בטלוויזיה או ברדיו ואף לא לקרוא עיתונים עבריים והיא מסתפקת בספרות איטלקית ובעיתון "קוריירה דלה סרה" האיטלקי, המופץ בארץ, שממנו היא שואבת מידע גם על הנעשה בעולם וגם על הנעשה באזורנו. היא ערה למתרחש ויש לה דעה ברורה ומוצקה על כל נושא שבעולם.

הלילה, כשידלקו המשואות לתפארת מדינת ישראל, תאיר משואה אחת גם את תפארת דרכה של לייה לוי.

אביב פרחוני

מראה רומנטי בהשפעת המתוק בבגד אביבי עם הדפסה פרחונית. מכנסיים עם קפלונים ותיק תואם (אגאיסם)

התפקיד הפך אותי לאופטימית

אומרת סא"ל אהובה ינאי, המשמשת מזה שנתיים בתפקיד ראש ענף קשר למשפחות נפגעים

מאת נורית אמיתי

מחר, יום העצמאות, תרשה לעצמה סגן־אלוף אהובה (אפקי) ינאי (36) להתפרק מעט אחרי ימים ארוכים של טיפול במשפחות שכולות ובנושאים הקשורים בכך בימים שלפני יום הזיכרון לחללי צה"ל. אוקי משמשת כראש ענף קשר למשפחות נפגעים באגף כוח־אדם במטכ"ל — תפקיד אותו היא ממלאת כבר שנתיים.

היא נשואה לקצין בכיר בצה"ל ואם לשלושה (12, 14 ושנתיים). ב־18 שנות שירותה עסקה במגוון תפקידי פיקוד, מטה ושלישות. תפקידה האחרון שלף אותה מאלמוניותה והפך אותה למוכרת בקרב משפחות נפגעים בתקופת שירותם הצבאי. "נפגעים במהלך שירות" וזה מושג רחב הכולל חללי מלחמות, הרוגי תאונות־דרכים, תאונות אימונים, מוות בנסיבות אחרות, ולהבדיל — פציעות מסוגים שונים.

כראש ענף קשר למשפחות נפגעים, אין ביכולתה לפגוש את כל המשפחות באופן אישי. על כך אמונים פקודיה. ואלה המטפלים במשפחות נפגעים ביחידות ובחילות צה"ל השונים. הענף עצמו עוסק בין היתר בנושאים הקשורים במהות הטיפול במשפחות, לימוד והעברת נהלים, ייעוץ במקרים חריגים והעברת מידע על נסיבות מוות במקרים הדרושים.

שגרת העבודה השתנתה בשבועות האחרונים, שכן נשזרו בהם אירועי ימי הזיכרון לשואה ולגבורה, ימי הזיכרון לנופלים במערכות ישראל ואירועי יום העצמאות. אלה ימים קשים מהרגיל, אומרת סא"ל ינאי.

מנהגים שונים

אין התנהגות משפחה אחת דומה לרעותה בכל הקשור למנהגי אבלות והנצחה, היא מספרת. מתברר שלא הכל נוהגים לעלות לקבר יקירים בשעה שבה מתקיים הטקס הממלכתי. יש המעדיפים לבוא מוקדם ויש כאלו שאינם מגיעים כלל ביום זה. "אני נזהרת לשאול, זו החלטה אישית של כל אחד ואין לנו זכות ואפשרות להתערב בנושא".

אסון אחד אינו דומה למשנהו. לכל משפחה תגובה משלה, וכל אחד בתוך המשפחה מביע אותה אבל הצער, מסבירה ראש ענף טיפול במשפחות נפגעים. "אין כללים בנושא ולא תמיד יודעים למה לצפות, אך יש גבולות שאני קובעת לעצמי ואיני מוכנה לשמוע השמצה או פגיעה במכלי המדינה ונושאי תפקידים בה". לסא"ל ינאי זכורים שלושה מקרים בלבד בהם הושמצו האשמות כלפי

סא"ל ינאי: בלי השמצות

צה"ל ונושאי תפקידים בו. כשנודע לבני המשפחה על אסון, או כשהוא ניגש לקבל פרטים על נסיבות המוות של בן משפחתם.

"במקרים האלה, הבהרתי שאיני מוכנה לשמוע את שנאמר וזאת מעצם היותי נציגת צה"ל. ואכן התנצלות בני המשפחה לא איחרה לבוא. בבית — זכותם לומר כל מה שברצונם ועל ליבם. אך בפני נציגי צה"ל קיימים גבולות מסויימים".

סייגים ומגבלות אלה מקפידה ינאי גם בפני פקודיה העוסקים בנושא בחיילות צה"ל השונים. עם זאת, חיילים העוסקים בקשר עם משפחות שכולות, תפקיד הכולל מתחים רבים, להיות בעלי סבלנות וסובלנות רבה, היא אומרת.

בנפגעים שהם בני מיעוטים, מטפלת קצינה מיוחדת המשתייכת לענף מיעוטים בצה"ל. הסיבה ברורה: קיים הבדל בגישה ובהתייחסות לנושא. הקצינה האמורה מתמחה בנושא על היבטיו הרבים וכל הרגישויות בו. "עברתי הם חלק מתבצה המסולת, וכך הם חשים, אך בטיפול האישי בהם עוסקת הקצינה האמורה", מסבירה סא"ל ינאי. היא מספרת כי גם למסגרות הנופש לאלמנות ויתומים יוצאים בני משפחות הנפגעים מבני המיעוטים בנפרד — בשל מנהגים שונים הקשורים בדת.

תפקיד עורפי

אהובה ינאי, רעת גזרה ובעלת מראה נעים ונינוח, אינה בודדה במערכת הנפשות הפועלות בתחום הטיפול בנפגעים. היא חלק מיחידה צה"לית גדולה המופקדת על תחום הנפגעים — החל מהעברת ההודעה הראשונית ועד לליווי בני המשפחה בכבדים שלאחר האסון. דווקא העיסוק היומיומי בתחום קשה זה, והפגישה עם משפחות המאבקות כדי להמשיך בחיי השיגרה וחיי משפחה תקינים, הפכו את אוקי לאופטימית. "נכון שאני חיה בחרדה, אך לא מעבר לזו שבה הייתי לפני שמונתי לתפקיד זה", היא אומרת, ומוסיפה כי אינה חושבת שיש השלכה בין גורלם של אחרים לזה שלה. לאור מבטם זה היא משתתקת, מתבכנת בתוך עצמה ובעבור שניות ספורות שואלת: "אולי זה סוג של הגנה?"

מה הסיבה שבעיקר נשים ממלאות תפקידים אלה?

לדעת סא"ל אהובה ינאי, הסיבה פרוזאית לחלוטין: מדובר בתפקיד עורפי — ובעורף, כידוע, משרתות יותר נשים מגברים. עם זאת, יש גם חיילים וקצינים המטפלים בנושאים אלה. הגם שאינם רבים. לדבריה, למשפחות אין זה משנה מי מגיע, גבר או אשה. "אני גם לא נתקלתי בבעיות מיוחדות בעת ביצוע התפקיד, משום היותי אשה".

שחרור הנשים כחוק המטוטלת

מאת יהודית קנולר

כאשר סוקרים את 40 שנות מעמד האשה בישראל, אי אפשר להתעלם מתקופת טרום־המדינה שהטביעה חותמה על המצב כיום, לא פחות מהתנועה לשחרור האשה במערב

השנים האחרונות משופעות בדו־קיקה למען נשים ובמודעות גוברת למעמדן. האקדמיה חקרה, הפוליטיקאים הזריזים קפצו על העגלה. עולם המדלות גילה את התחום. יש מחזאות נשים, כינוסים מוסיקליים על טהרת המין היפה, כינוסים של סופרות, פורום מנהלות וזהו היבול של השנה־שנתיים האחרונות בלבד.

עם זאת נשמעות גם דעות על מלכוד האשה הישראלית. מצד אחד היא מנסה, ומצליחה למדי, להיות "סופר־וומן", מצד שני היא מבליעה בתוכה מין מרירות קטנה על כך שבעולם הקריירה עליה להיות טובה מן הגבר ואיש לא שיחרר אותה ממטלות הבית. והנה, למרות התקדמות הנשים בעולם העבודה, נשמעות דעות של צעירות, ודווקא מחוגי האינטליגנציה, המסרבות להיכנס למירוץ הקריירה ומתכבנות להקדיש את עצמן לבית בלבד. דעות אלה עדיין לא זכו לביטוי בתקשורת ובאקדמיה, אך הן כבר נשמעות גם בקרב בנות צעירות של דור האמהות הקריירסטיות.

מיכל זמורה־כהן, יו"ר ארגון מועצת הנשים בישראל, מכנה את תופעת שחרור הנשים "חוק המטוטלת", דהיינו, התפתחות העוברת מקיצוניות אחת לשנייה. כמי שבוחנת את התפתחות מעמד הנשים, על רבדיה השונים, היא סבורה כי בניגוד למקובל לחשוב אין אנו צועדים בעקבות השפעות חוץ־לארץ, בתחום שחרור האשה. אלא שהקדמנו את ארצות המערב, ברור. ההתחלה היתה בראשיתה של ההתיישבות בארץ, עם מימוש הציונות, בעלייה הראשונה והשנייה.

אנשי העסקים, אנשי העיירות, המהפכנים הרוסים שבאו לכאן, הביאו את רוח המהפכה. היתה מהפכה ציונית ואליה הצטרפה המהפכה הסוציאליסטית. הנשים, שעבדו עם הגברים, בכל עבודה קשה, שלבשו בגדי "יוניסקס", שהתעלמו מנשיותן וממראן החיצוני, היו חלק

עד כמה התקדמו נשים בתחום המקצועי, אפשר ללמוד מבחירת 11 נשים מצטיינות במקצוען מטעם מועצת ארגוני הנשים, לרגל חגיגות ה־40 למדינה. מספרת מיכל זמורה־כהן: "קיבלנו את השמות של המועמדות והתקשינו לבחור מביניהן. שכיחות המצטיינות בקרב הנשים היא גדולה ועמד לפנינו קושי גדול בבחירה". אלו הן הנשים שנבחרו, לבסוף:

- פרופ' אליאנה אמדו לוי־ולנסי, מהמחלקה לפילוסופיה באוניברסיטת בר־אילן.
- פרופ' אידנה בורדה, דיקן הפקולטה למדעי הטכנולוגיה באוניברסיטת בן־גוריון.
- פרופ' שושנה ביזן, ראש המחלקה לאונקולוגיה בבית־החולים הדסה בירושלים.
- שרה לוי תנאי — מנהלת ומייסדת תיאטרון המחול "ענבל".
- פרופ' נחמה גרבר גלבוע — פרופסור לביוכימיה באוניברסיטת באר־שבע.
- הסופרת שולמית הר אבן.
- שופטת בית־המשפט העליון שושנה נתניהו.
- פרופ' אודה קדם ממכון וייצמן.
- פרופ' פנינה קליין, מומחית לחינוך בגיל הרך, מאוניברסיטת בר־אילן.
- המשוררת דליה רביקוביץ.
- ההיסטוריונית פרופ' אניטה שפירא.

האותות יחולקו במושב הסיום של הפורום העולמי של מנהיגות יהודיות, שעורכת מועצת ארגוני הנשים בין ה־25 ל־28 בחודש, בירושלים. הפורום יוקדש לנושאי קידומה של האשה, מעמדה, הזהות היהודית, תפקידה בגיבוש הזהות היהודית במשפחה ולאתגר הציוני.

זמורה־כהן: המיעוט הקובע

אינטגרלי של העניין. את שנות העשרים של המאה איפיינו חלוציות, מהפכה מינית ושחרור מכבלי הדת. נשים כמו מניה שוחט, רחל ינאית בן־צבי, רבקה כצנלסון, רחל שור — היו נושאות הדגל של חופש, עצמאות, קידום, שוויון ומודעות למעמד האשה.

חוקרים בתחום מדעי הנשים טוענים כי קבוצה זו היתה קבוצה קטנה ולא אפיינה את מרבית הנשים שהתגוררו ביפו ובירושלים, בנות היישוב הישן. אלו חיו חיים מסורתיים ברוח "כבודה בת מלך פנימה". מיכל זמורה־כהן חולקת על ממצא זה: "ההתפתחויות הגדולות נעשו תמיד על ידי מיעוט ומה שקובע היא ההשפעה ההיסטורית שהיתה לקבוצה זו, וההשפעה היתה רבה. מדינת ישראל נבנתה בזכות כינרת וראשוני דגניה. הרי הם המיעוט שכמיעוט".

צימאון לנשיות

בו־זמנית עם קבוצת הנשים המהפכניות בארץ התגבשה בחו"ל קבוצת הנשים הציוניות בהנהגתן של ורה וייצמן ורבקה זיו. קבוצה זו, שמרכזה היה בלונדון, נשאה על כתפיה את התנועה הציונית והיתה התשתית של ויצו, הדסה וכל העשייה הציונית, שהיוותה הבסיס לשירותים החברתיים הקיימים כיום בארץ; שירותי בריאות בקהילה, מעונות, בתי־ספר, פנימיות ועוד.

הנשים הציוניות נשאו את דגל ההתערבות ולא איבדו את נשיותן, ואילו המהפכניות החלוצות הצטיינו בהופעה ארמינית, מראה זקן, שיער אסוף בפקעת קפדנית, נעלי גולדה, ושידרו מסר של "תוך הקנקן" בלבד. המראה הסגפני מחד גיסא והר גילוי, מאידך גיסא, כי למרות העבודה הקשה והשוויון לכאורה לא זכו הנשים הללו לעמדות כוח. כראוי להן, גרמו ריאקציה, שהגיעה לשיאה בשנות ה־40 וה־50. קשיי המאורעות, מלחמת העולם, המצור, מלחמת העצמאות, ימי הצנע, הביאו צימאון לנשיות. הנשים רצו להיות אלגנטיות, מאופרות, הן רצו שיחזרו אחריהן, שיתנהגו אליהן בנימוס ובאבירות. הן רצו לרקוד, לשבת בבתי־קפה ולא רצו שוויון.

כנגד תופעה זו יצא החינוך בתנועות הנוער, אשר העביר את המסר הברור, ברוח החלוצות, של "שקר החן" ו"אל תסתכל בקנקן". חצאית צרה, גרבי ניילון ופירכוס היו פשע בל יכופר. מעבר לשמורה של תנועות הנוער השתולל הרצון לטפח בית ומשפחה — דברים שנמנעו מבני אותו דור בתחילה, בלי הזן של הנסיבות. באותה עת נוסד באוה"ב ארגון שחרור הנשים, כתגובה על פולחן ה"בייבי פייס" שהעלה על נס את האשה הבלתי־דינית הקטנה, המהווה צעצוע בפורמט של הגבר, ללא עדיים ותכנים פנימיים.

שתי הריאקציות, הישראלית והאמריקאית, הצטלבו כאן בשנות ה־60. קם אז דור שרצה ליהנות מכל העולמות. היו אלה נשים שלא הסכימו לחתור עוד על נשיותן, או על טיפוח הבית והמשפחה, אך עמדו גם על רצונן לרכוש מקצוע ולהתקדם בקריירה משלהן.

מהפכת שחרור האשה, לדעת זמורה־כהן, עברה בארץ במסלול חלק בהרבה מאשר בארצות המערב. שכן כאן השכילו הנשים לשלב בין הבית ובין הקריירה. כך נמנעו כאן התופעות של "הגבם אחורה בוטה" ו"מרד העבדים", שאיפיינו את החברה המערבית, שבה המשפחה התפוררה עקב התמורות, תוך כדי כך פרחו תנועות ההתערבות שצמחו כן הזרם הציוני בצורה שאין לה אח ורע בעולם. לא היה תחום בחיים החברתיים שלא הופעל על ידי ארגוני הנשים, שידעו להתאים את עצמם לתמורות החברתיות, בעת העליות ההמוניות: קליטת עלייה, הוראת עברית, הדרכה מקצועית, בריאות ומאוחר יותר טיפול בפרט, בתחומי הלשכות המשפטיות, מעונות וקידום מקצועי ומעמדי לנשים.

אלטרואיזם טהור

תנועות הנשים, הראויות לציון לשבח, לדבריה של זמורה־כהן, היו מבוססות על אלטרואיזם טהור. הנשים נתנו, למשפחה, לחברה, אך לא לעצמן. ויצו היתה מיוצגת פעם אחת בלבד בכנסת — וחדלה. תנועת אמונה היתה מיוצגת חמש קדנציות ובאחרונה איבדה כליל את מעמדה הפוליטי.

במשך 40 שנות המדינה כיהנו בכנסת 40 נשים בלבד, מתצייתן כי הנו קדנציה אחת או שתיים. ויש כאלה שלא מילאו אפילו קדנציה שלמה. הנשים זינקו קדימה בעשרים השנים האחרונות, בתחום המקצועי, ואילו בתחום הייצוגי, במוקדי הכוח הפוליטיים, בקרב מקבלי ההחלטות, נפקד מקומן. הפועל היוצא הוא שבנושאים החשובים לנשים אין התקדמות. כמו למשל מסגרות תומכות. יום חינוך ארוך, מעונות־יום בכמות מספיקה. הכרה בהוצאות הבית כהוצאה לצרכי מס ועוד, הישגים שהיו מקלים על קידומה של האישה בקריירה. כיום חלק גדול מן הנשים העובדות מסתפקות, לכן, בחצאי משרות, שאין קידום בצדן.

זמורה־כהן, מוסיקולוגית במקצועה, מנהלת את חטיבת המוסיקה בקול־ישראל ולשעבר ניהלה את האקדמיה למוסיקה בירושלים. היא מאמינה כי אנו עומדים לפני השינוי הבא. זמורה היתה קשורה בארגוני נשים מאז גיל 17, כמחזות לאמה, אסתר זמורה, היו"ר הראשונה של ויצו ישראל. היא כיהנה כיו"ר ויצו הצעירה בארץ, מזכ"ל ויצו הצעירה העולמית, יו"ר ויצו ירושלים, יו"ר מועצת ארגוני הנשים, יו"ר הוועדה לתקשורת במועצה הבינלאומית של נשים וסגנית הנשיאה העולמית של התנועה הבינלאומית של נשים יהודיות.

שוויון במקום אפליה

ב־40 שנות המדינה נחקקו עשרות חוקים שעניינם מעמד הנשים. חלקם היה להועץ לנשים כי "הופלו" אותן לטובה ובכך פגעו בקידומן בעבודה.

בשנים האחרונות קיבלה החקיקה למען נשים תנופה מאומצת בזכות המלצות הוועדה למעמד האישה בראשותה של ח"כ אורה נמיר, כשהמגמה היא להעניק לנשים שוויון מוחלט ולא העדפה.

בקדנציה האחרונה של הכנסת אושרו: ● החוק לגיל פרישה שווה ● החוק לשוויון הזדמנויות בעבודה ● חוק שכר מינימום, הנוגע בעיקר לציבור הנשים המצבאות עדיין בתחתית סולם השכר.

חוקים אחרים שנחקקו הם:
- חוק המזונות (הבטחת תשלום, 1972) שמבטיח תשלום מביטוח לאומי במקרה שאי אפשר לגבות תשלומים מן הבעל.
- חוק שכר שווה לעובדת ולעובד (1964, תוקן ב־1974).
- ביטוח נכות לעקרת הבית (1974).
- ביטוח תאונות לעקרת הבית (1981).
- תשלום קיצבאות ילדים במישרין לאם (1975).
- זכות לאישה נשואה לדווח בנפרד על כל הכנסותיה (תיקון, 1975).
- ביטול איסור עבודת לילה לנשים (1986).
- ביטול הנוהל הדורש עדות מסייעת במשפטי אונס (תיקון, 1984).

בנוסף לחקיקה חלו שינויים בקרנות הפנסיה והסתדרותיות בהשוואות התנאים בין נשים לגברים; חל שינוי לטובה בהתייחסות לתפקידי החיילות בצבא לכיוון השוויון; במערכת החינוך נעשתה עבודה רבה במחיקת הסטריאוטיפים בספרי הלימוד; חל שינוי לטובה ביחס לטיפול המשטרתי באנסות, בנערות במצוקה וההתייחסות לנשים מוכות; בעקבות החלטות ממשלה, קודם מעמדן של נשים במנסר ונקבעו נהלים המבטיחים שוויון במכרזים ובמעקב אחרי קידום הנשים במשרדי הממשלה. במשרדי הממשלה מונו עובדות מיוחדות שתפקידן לדאוג לכך שהנהלים האלה יבוצעו.

אלה רק חלק מהעשייה. ציינו את החשובים שבהם, אבל יש עוד מקום רב לשיפורים.

בחיק הטבע, ליד המנגל

מאת לאה קויטל

ליום העצמאות הווי מיוחד משלו. דוגמת המימונה והסהרנה, אף הוא מעורר אסוציאציות של זלילה ובחוריאש. את המנות הבאות אפשר לאכול ליד המנגל בחצר, כמו גם בחיק הטבע, או ליד שולחן בפינת האוכל הביתית. להלן כמה הצעות למי שמחפש ארוחה קלה ופשוטה להכנה. חג שמח.

קלחי תירס בגריל

המצרכים: 1 שקית קלחי תירס מוקפאים (6־5), 2 כפות מרגרינה רכה, 2־3 שיני שום כתושות, רבע כפית מלח, קורט פלפל.

אופן ההכנה: מערבבים יחד מרגרינה, שום, מלח ופלפל. מורחים באופן שווה את קלחי התירס, עוטפים בנייר אלומיניום ואופים על גריל פחמים או בטוסטר אובן כ־15־20 דקות.

סלט פטריות ומחמצים

המצרכים: קופסה אחת של פטריות פרוסות או 200 גרם שמפיניון טרי, פרוס, 3־4 יחידות של גמבה כבושה וחתוכה לקוביות, 3־4 יחידות מלפפון כבוש חתוך לקוביות, רבע כוס זיתים שחורים, חצי כוס זיתים ירוקים (רצוי מגולענים).

לקישוט: פטרוזיליה קצוצה.

אופן ההכנה: מערבבים את כל המרכיבים יחד, ללא הנוזלים, ומוסיפים 2־3 כפות מנוזל הגמבה או הפלפל הכבוש. מקשטים בפטרוזיליה קצוצה.

סלט גזר

המצרכים: 1 ק"ג גזר טרי מגורד דק או בינוני, 1 קופסה ג'לי אינסטנט בטעם תפוז, 1 קופסה ג'לי אינסטנט בטעם לימון, 2 כוסות מים חמים, 1 קופסה אננס משומר חתוך לקוביות.

אופן ההכנה: מגרדים את הגזר לתוך קערית. שמים בקערית נפרדת את אבקות ג'לי הלימון והתפוז ויוצקים לקערית את המים החמים. מערבבים עד להמסה ומוסיפים לתוך הגזר המגורד. מוסיפים את קוביות האננס עם הנוזל. מערבבים יחד ומקררים (הסלט אינו צריך להיקרש).

סלט מלפפונים עדין

המצרכים: 1 ק"ג מלפפונים טריים פרוסים דק בקליפתם, 2 בצלים בינוניים פרוסים דק, 2 כפיות מלח, שלושת רבעי כוס חומץ בהיר, חצי כוס סוכר, 1 יחידה גמבה כבושה חתוכה לקוביות, 1 פלפל ירוק חתוך לקוביות.

אופן ההכנה: שמים בקערה את כל המרכיבים, יוצקים את החומץ, מוסיפים סוכר ומלח ומערבבים יחד.

● עצה לצלי הבשר: כדי לרכך בשר לצלייה על אש יש להשרות בשר־בקר קשה או טרי או הודו ארוז 3־4 ימים במקרר בתמיסה (רבע כוס שמן, רבע כוס יין אדום, 2 כפות רוטב סויה, חצי כפית פלפל שחור, 2־3 שיני שום כתושות). מערבבים את המרכיבים ומשרים את הבשר ברוטב עד 4־5 ימים. ככל שהבשר שרוי יותר ברוטב כן הוא מתרכך יותר והצלייה מהירה יותר.

● עצה לצליית בצל: יש להמיס כרבע כפית מלח בחצי ליטר מים. כשהמים רותחים מכניסים פנימה כ־10 בצלצלים בגודל בינוני, מניחים להם לרתוח פעם אחת ומשפדים אותם על שפוד להמשך צלייה, כרבע שעה, ללא הבשר.

עוגיות יבשות

המצרכים: 200 גרם מרגרינה בטעם חמאה, 5 כפות סוכר, חלמון אחד, שקית סוכר וניל, שתיים וחצי כוסות קמח.

לציפוי וקישוט: אבקת סוכר.

אופן ההכנה: מערבבים יחד את כל החומרים. בעזרת ידיים לחות עוצרים כדורים בגודל אגוז ומוחצים אותם מעט. מניחים על תבנית משומנת ואופים כרבע שעה או עד להזהבה בהירה. כשהעוגיות קרות בוזקים עליהן אבקת סוכר.

דרוש לך מחקר שוק, יסודי, ברור ומהיר?

אינפורמרקטינג - דמוגרפיה עיסקית ומידע שיווקי בע"מ שרותים בישראל ארה"ב ואירופה.
דרך חיפה 13 תל־אביב - טלפון: 252967 פקס: 268020.

מאגרי מידע, מחקרי שוק, חקר ישימות, נתונים לביצוע

משגב ירושלים בערבון מוגבל

תל־אביב, לבונטין 4 ★ טל' 613036 ,612412 ,625438

תכנון ★ יעוץ ★ ביצוע בכל ענפי בטוח

מברכת את מדינת ישראל ועמה
וכן את כל לקוחותיה

לכבוד יום העצמאות ה־40 למדינה.

קבלת מודעות
03־735588/9
גם במוצאי שבת עד חצות
אשראי עד 60 יום

משרד הבטחון־ההוצאה לאור

לרגל יום העצמאות תשמ"ח
מציגה ההוצאה לאור של משרד הביטחון
ספרים חדשים בנושאי ביטחון ישראל,
תולדות ההתיישבות והקמת המדינה

דמוקרטיה ישראלית
עיקרים חוקתיים במשטר מדינת ישראל
ד"ר זאב סגל
הספר מציג את יסודות מסורת הדמוקרטיה של מדינת ישראל והוא מיועד למשפטנים, לאנשי מדעי החברה, לסטודנטים ולתלמידים המבקשים לעמוד על מסורת החוקתית של מדינת ישראל. הספר עוסק בנושאים הנלמדים בבתי הספר במסגרת "משטר מדינת ישראל" ובאוניברסיטאות בפקולטות למשפטים ולמדעי החברה. זהו ספר־עזר יסודי לכל המתעניין בנושא.

סיפורי בתים
זאב ענר
בשיתוף הוצאת אורבך
סיפוריהם של שבעים בתים שנודעו בארץ מימי ראשית ההתיישבות, החל בתל חי בגליל העליון וכלה בבתים רבים שבנגב. הספר מלווה תצלומים צבעוניים של הבתים היום, ולעומתם תצלומים היסטוריים של הבתים בימי הזוהר. זהו סיפור ההתיישבות בארץ דרך העקבות והיחידים שעדיין שרדו על פני השטח.

על פרפרים וצמחים בארץ ישראל
יצחק איינשטיין
ספר יפהפה ומאלף על הפרפרים של ארץ־ישראל והקשר בינם לבין הצמחים המאכילים עליהם. לכל צמח יש פרפרים הזקוקים לו במלאכת הרבייה ולכל פרפר יש צמח הנצרך לו בגידול צאצאיו. מלבד התצלומים המרהיבים והמידע המאלף יש בספר פרק מיוחד העוסק בהוראת הנושא בבתי הספר.

הגליל המערבי במלחמת העצמאות
דוד קורן
בשיתוף יד טבנקין
תוכנית החלוקה מ־29 בנובמבר 1947 השאירה את הגליל המערבי מחוץ לתחומי המדינה היהודית. עמידתם של יישובי האזור הזה היא פרק מאוחר וחשוב במלחמת העצמאות. דוד קורן חקר ותיעד את קורות יישובי הגליל המערבי בתקופת המצור.

מערכות

ללא עקבות
אמנון יונה (הדפסה שניה)
ספרו של אמנון יונה הוא אחד מאותם פרקים מרתקים בהיסטוריה של המאבק בדרך להקמת המדינה. אמנון יונה וחבריו היו חלק מחבורה שפעלה הרבה ושתקה הרבה..." (מתוך הקדמתו של שר הבטחון יצחק רבין)

עומדים להופיע

ספר המופת
אנשי מופת ומעש בישראל
עורך: מיכאל בר־זהר
בשיתוף הוצאת "מגל"
48 אנשי מופת בתולדות המדינה, שמעשיהם ואישיותם ראויים לשמש דוגמה וסמל לכל עם ישראל, מוצגים בספר זה, וביניהם: רבקה גובר, שייקה דן, אהרון פרל, ראובן הכט, ספי ורטהיימר, נגן אלתרמן, חנה רובינא, טל ברודי וכו'.

זר לא יבין
כתבי־סתר בישוב היהודי בימי המנדט
גרשון ועליזה ריבלין
לראשונה עולים מן האלמוניות אותם ותפקידיהם של אלפי אנשים - מגע העדות־האות "לפרוזודור" בפעילות המחתרתית של ימי היישוב. פרי עבודה שקדנית רבת־שנים של בריסקבא בנושא.

ספרי ההוצאה לאור נמכרים במרכז המכירות, רח' דוד אלעזר 27, הקריה ת"א, ובכל חנויות הספרים המובחרות.

הודעות הנהלת המכס ומע"מ

הנהלת מכס ומע"מ מודיעה כי מרכזית הטלפונים במשרדה המחוזי בירושלים, רחוב קרן היסוד 20, הוחלפה בחדשה, ומספרה מעתה: 02־704444
אנו מתנצלים מראש על שיבושים אפשריים בימים אלה.

שירות חיים למופת לחברה ולמדינה

טדי קולק

טדי קולק נולד ב־1911 בוינה, וב־1937 נשא לאשה את תמר שוורץ. בילדותו דבק בהתלהבות הציונית של אביו, הצטרף לתנועת־הנוער "תכלת־לבן" והשתתף בפעילויות ה"החלוץ" והתנועות־נוער ציוניות אחרות. עלה ארצה ב־1935, וב־1937 נמנה עם מייסדי קיבוץ עין־גב.

היה חבר במשלחות חינוכיות לקבוצות ציוניות באירופה, פעל והצליח לשחרר 3,000 צעירים יהודים ממחנות ריכוז, שהורשו לעזוב את גבולות גרמניה, אוסטריה וצ'כוסלובקיה לאנגליה. ב־1941 עבד בסוכנות היהודית באנגליה.

ב־1942–45 פעל עם המודיעין של בעלות־הברית בקשירת קשרים עם ארגוני מחתרת יהודיים בגרמניה ובשטחים הכבושים במרכז אירופה. ב־1943 פתח את משרדי הסוכנות היהודית באיסטנבול. פעל יחד עם המשרד האמריקאי לשירותים אסטרטגיים ושירותי הביון האנגליים למען ארגון הגנה לארתוקות מאירופה ועזרה לארגוני מחתרת יהודיים במלחמתם נגד הנאצים.

ב־1947–48 עמד בראש מבצע הברחות נשק ל"הגנה", ובראש משלחת צבאית ראשונה של ישראל בארה"ב. שנה אחר כך מונה לראש מחלקת ארה"ב במשרד החוץ הישראלי.

ב־1950–52 מונה לציר ישראל בארה"ב וניהל את המשא והמתן הראשון עם ממשלת ארה"ב לעזרה כלכלית לישראל, וב־1952 מונה למנכ"ל משרד ראש הממשלה. מתוקף תפקידו היה אחראי על רשות השידור, המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לשכת העיתונות הממשלתית ומרכז ההסברה, מפעל העזרה לארצות מתפתחות באסיה ובאפריקה, תכניות עזרה טכנית מארה"ב לישראל ומפעלי התפלת מים. ב־1954 ייסד את לשכת התיירות הממשלתית ומונה יו"ר החברה הממשלתית לתיירות. עוד בייסוד החברה הממשלתית למטבעות ומדליות והמכון לתרגומי מדע. ב־1958 כיהן כיו"ר אקזקוטיבה לועד חגיגות העשור. קולק הוא ממייסדי מוזיאון ישראל בירושלים ויו"ר מועצת המנהלים, החל מ־1964.

ב־1965 נבחר לראשות עיריית ירושלים, כמועמד רפ"י. שנה אחר כך ייסד את "הקרן לירושלים" ובהמשך כהונתו יסד את "ועד ירושלים". גוף מייעץ בינלאומי, המונה מלומדים, ארכיטקטים, מנהיגים דתיים, אנשי רוח, העוסקים בפתרון בעיות ירושלים ותכנון עתידה. עד היום הוא משמש ראש עיריית ירושלים.

פרסים: פרס בובליק, פרס הנרייטה סאלד, תוארי כבוד למשפטים מאוניברסיטות נוטרדאם, בראון ו הרווארד שבארה"ב, ד"ר כבוד לפילוסופיה מאוניברסיטת בן־גוריון, פרס השלום של איגוד סוחרי הספר בגרמניה המערבית, פרס השלום ע"ש אלברט איינשטיין, פרס יוסף מטעם הליגה נגד השמצה, ד"ר כבוד של היברו יוניון קולג', ד"ר כבוד של מכון ויצמן למדע, פרס אלון, פרס איכות הסביבה מטעם הכנסת.

נימוקי השופטים

כל חייו מעורב טדי קולק באופן פעיל באירועים המרכזיים של העם והמדינה. הוא עסק בהצלת יהודים בתקופת השואה, מילא תפקיד מרכזי בהשגת נשק חיוני ליישוב, השתתף במפעל ההתיישבות, מילא תפקידים דיפלומטיים בארץ ובחו"ל ותפקידים ממלכתיים מרכזיים ב־שירות המדינה. היה לו חלק בהקמתם ובביסוסם של מפעלי מדע ותרבות, כולל הקמת מוזיאון ישראל בירושלים. כל ימיו היה שותף למאמץ הלאומי, הן בחיזוקה של המדינה והן בייצוגה. תלמידו הנאמן של דוד בן־גוריון, אשר פעל במ־חיצתו שנים רבות וממשיך לפעול ללא ליאות למימוש חזונו.

מאז נבחר, לפני 23 שנים, לראשות עיריית ירושלים, נעשתה בירת ישראל למפעל חייו המרכזי. נוצרה זהות מופלאה בין העיר ובין האיש טדי קולק. העיר היא חייו, וב־אהבתו לה הצליח להדביק פשוטי עם ושועי עולם. עבורו היא איננה מהווה רק משכן לאנשים החיים בתוכה או מוקד משיכה לתיירים, וייחודה אינו מצטמצם לסך כל המוסדות המתקיימים בה.

טדי רואה את העיר כשילוב נכון של כל אלה וכמוקד השראה למאמינים בכל רחבי תבל. לכן הוא מקדיש ימים כלילות לקשת הרחבה של הזיקה לפיתוח חזותה, ל־הפיכתה למרכז עבור העם היהודי על פזורותיו ועל מורשתו, ולמרכז עולמי למדע ולמחקר, לתרבות ולאמנות.

הוא הביא לבירת ישראל את גדולי העולם ועשאה מוקד עלייה לרגל לא רק לאנשי דת ומסורת אלא לאנשי רוח מכל הדיסציפ־לינות. אך מעל לכל אלה שוקד טדי על טיפוח האדם והחי בעיר. הוא קשוב לצרכיו ולמצוקותיו של האיש ברחוב, בין שהוא יהודי, נוצרי או מוסלמי. הוא ער לריבוי פניה ובעיותיה של עירו. שבה לכל אבן יש משמעות היסטורית. הוא הפיח בעיר חיים – שקד לטפח את יופיה, על מבניה וגניה. עם רגש על שי־לובה בנוף הנפלא שבו היא שרויה. מעל לכל הוא שוקד על פתרון מחלוקות בין עמים וכתות, בין שבטים ופלגים, על גישור פערים וקירוב לבבות. בתולדותיה של ירושלים בדורות הבאים יהיה שמור לעד פרק מפואר שיכונה מעתה ועד עולם "ירושלים של טדי".

על כל אלה מוענק לו היום פרס ישראל.

ישעיהו אברך (ז"ל), יו"ר
השופטת הדסה בן עתו
פרופ' שמעון רשף

שירות חיים למופת לחברה ולמדינה

"לובה" אליאב

אריה "לובה" אליאב נולד ב־1921 במוסקווה ועלה ארצה עם הוריו ב־1924. ב־1939 סיים לימודיו בגמנ־סיה "הרצליה" בתל־אביב. למד ביו־לוגיה באוניברסיטה העברית ה כלכלה ומנהל חקלאי באנגליה במלגה מטעם האו"ם. סיים בהצ־טיינות תואר ראשון בהיסטוריה וסוציולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים. היה עמית במכון ל־עניינים בין־לאומיים ומרצה־אורח בפקולטה למדעי־המדינה באוניבר־סיטת הרווארד בארה"ב; מורה בבית־ספר תהיל"ה (חינוך מבוגרים) באור עקיבא; מורה בבית־ספר תהיל"ה בקריית־שמונה ומרצה במכללה ה אזורית; מורה בשדרות ומרצה במכללה האזורית שער־הנגב; ראש צוות תכנון והקמה של מפעל חינוכי הרש בניצנה שבנגב.

ב־1936–40 שירת ב"הגנה". מ־1945 שירת ב"מוסד לעלייה ב'" בפ־עולות העפלה, במתנות הפלגה ובפיקוד על אניות. שירת במלחמת העצמאות בשיירות "נחשון", בפעו־לות רכש ובחיל הים (סיים כסגן אלוף). ב־1956 פיקד על מבצע "תרשיש" להצלת יהודי פורט סעיד במלחמת סיני.

ב־1949–52 היה עוזר לראש המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית. בראשית שנות החמישים היה מדריך במושב נבטים בנגב, ואחר כך "הקים" את חבל לכיש. ב־1960–62 היה ראש צוות התכנון וההקמה של חבל עדר ובשנים 1975–76 מתנדב בבית חולים "הדסה" בתל־אביב.

במסגרת פעולותיו הפוליטיות וה־דיפלומטיות שירת ב־1958–60 כ־מזכיר ראשון בשגרירות ישראל במוסקווה. היה ראש מחלקת ארגון במפלגת פועלי ארץ־ישראל; בשנים 1966–73 היה נציג ישראל במועצת אירופה בשטרסבורג; חבר הכנסת השישית, השביעית, השמינית וה־תשיעית; סגן שר המסחר והתעשייה, אחראי לתיעוש אזורי הפיתוח וסגן שר הקליטה. ב־1970–72 היה מזכיר כללי של מפלגת העבודה הישר־אלית. היה יו"ר תנועת "שלי". היה בשליחויות בקשר לפדיון שבויי מלחמת לבנון.

אליאב זכה בפרסים רבים, וכתב ספרים הרבה, בהם: "בין הפטיש והמגל", "הספינה אולואה", "קפיצת הדרך", "יעדים חדשים לישראל", "ארץ הצבי", "הרוח לא יקוו", "שלום", "עולם מלא" ו"לב חדש ורוח חדשה".

נימוקי השופטים

פרס ישראל מוענק לאליאב על מפעל חייו. לובה הוא איש מופת שמעטים כמותו חיים בתוכנו. תול־דותיו רצופים במגוון לארשגרתי של יזמות ופעלים בקשת. רוחבה של תחומים – ממבצע סודי שהשתיקה יפה לו ועד לתפקיד ממלכתי רב־היקף ועתיר־דמיון. אך תמיד הוא עוסק וטורח בשירות הציבור, למען החברה המדינה, בהקרבה עצמית ותוך מתן ביטוי לרוח התנדבות עד־לאות. התוכחת "כמעט האחד בכל תפקיד".

אחת הדוגמאות המאלפות את מעשיו המופלאים של לובה אליאב: מהצלת פליטי השואה ועד לראש צוות הקמת של חבלי לכיש ועוד. הוא הביא את דבר ישראל ליהדות הדממה בבריה"מ. ושמו יצא לתהילה בחבל קאזווין הפגוע שבאירן ובאר־צות העולם השלישי, בשל תרומתו לשיקומם ולפיתוחם.

איש תנועת העבודה משחר ימיה, שהשררה לא סימאה אותו; כמוכיח בשער הנשים את אשר הטיף לו. מאבק על עקרונותיו, וכחושש שלא יוכל להתמודד עם מנגנונים ופרגמ־טיזם פוליטי, פרש היה מורה לאסירים, מחנך, מתנדב בבית־הספר, סניטר בבית־חולים והיום הוא מנצח על הקמת מפעל נוער חלוצי בניצנה שעל גבול מצרים.

לובה מילא תפקיד מרכזי ב־שחרור שבויי ישראל משביים. איש הספר והמעש – לוחם, מחנך, יזם, מתכנן תבנה, סופר ומשורר, דובר אמונה להגשמת הציונות, שאינו חדל להיאבק למען דיכוי העם היהודי בישראל וליצירת חברה יהודית חדשה המושתתת על הצדק, השוויון וחירות הפרט. אדם שאינו אומר נואש מהשגת יעדים נעלים.

איש מופת, נאה דורש ונאה מקיים, שהעמיד דורות של תלמי־דים נאמנים ההולכים בדרכו.

על כל אלה מוענק לו היום פרס ישראל.

ישעיהו אברך (ז"ל), יו"ר
השופטת הדסה בן עתו
פרופ' שמעון רשף

שירות חיים למופת לחברה ולמדינה

ד"ר ראובן הכט

ראובן הכט נולד באמסטרדם ב־1909 למשפחה של "ציונים בני דת משה". אביו הקים אימפריית ספנות ותובלה. והעיד את בנו להיות יורשו ומנהלה. אך רודולף הנער (שם עברי לא ניתן לו, אף כי בישול) החל בגישושים אחר זהותו היהודית. האלה העיבו על יחסיו עם אביו. בבית הספר היסודי חש בניכור כאשר נאסר עליו להשתתף בשיע־ורי הדת. בהגיעו לגיל מצוות תבע במסגיע שיקראו לו ראובן. כשנקרה לידיו ספרו של הרצל "מדינת היהו־דים", התלקחה בו האש הגדולה של הציונות.

בביקורו הראשון בארץ־ישראל שכלב לתבאים הנחשלים שבהם התנהל משק הגרעינים, ורקם את חלומו הכלכלי: לבסס משק גרעינים מתקדם וחסכוני כפי שראה במפעלי אביו ובכך להשביח את הלחם, לדאוג להיגיינה ולחסוך מיליוני דולרים למשק היהודי. ב־1936 עלה ארצה. פנייתו לממשלה המנדטורית בבקשת רשיון לבנות מגורה בנמל חיפה נתקלה בסירוב מוחלט. אביו העמיד לרשותו 4,000 לי"ש (הון עתק) כדי שיתחיל בעסקים, אך ראובן שיקע את מרצו בפעולות התנועה הרוויזיוניסטית והאצ"ל, ובכספו קנה פריטים ארכיאולוגיים ישראליים – גרעין ויסוד למוזיאון הארכיאולוגי על־שם ראובן ואדית הכט בקמפוס של אוניברסיטת חיפה.

ב־1939 שלחו ארגון האצ"ל לאירופה למשימות של הצלת יהו־דים. ארגון עלייה ב' והעפלה. בהיותו אזרח שוויצרי קבע את מרכז פעילותו במדינה זו, הבריח באופן אישי יהודים משווייץ לצרפת והובילם לנמלי הדרום בדרכם ארצה. הפעולות הלא־חוקיות ה־ביאוהו לעימות עם שלטונות שוויץ ועם אביו נשא הפנים. עימות זה הסתיים בקרע מוחלט בין האב לבנו. ב־1940–41 אירגן בארצות הבלקן ובדרומניה את הפלגת האוניה "דאריאס", שהגיעה לחופי הארץ כשעל סיפונה 240 עולים.

עם הקמת המדינה הגשים ד"ר הכט את חלומו: בניית ממגורה מודרנית בנמל חיפה, שחסכה עש־רות מיליוני דולרים למשק. בשנות ה־80 נבנתה ממגורה נוספת באשדוד. מלבד זאת, המשיך בפעולות ציבוריות: באוניברסיטה, בהוצאת ספרים, בתזמורת חיפה, בתיאטרון, במוזיאון דגנים, במוזיאון ארכיאו־לוגי, כיועץ לראש הממשלה ועוד.

שירותיו, למדינה ולציבור, שפעל בהם בצנעה וללא בקשת תמורה, מזכים את ד"ר ראובן הכט בפרס ישראל בשנת הארבעים לקיום מדינת ישראל.

נימוקי השופטים

כאשר הפך ציוני – בניגוד לרצון משפחתו – ויתר על השתלבות באימפריה כלכלית אדירה, וב־1936 עלה ארצה. היה פעיל בתנועה הרוויזיוניסטית ובאצ"ל, מעריץ של ז'בוטינסקי, ובשליחות תנועתו פעל באירופה להצלת יהודים בשנים הראשונות של מלחמת העולם השנייה.

עם הקמת המדינה הגשים חלום ישן: בניית ממגורת־נמל מודרנית לגאולת משק הגרעינים הישראלי. הכט היה חלוץ בביסוס משק גרעינים מתקדם וחסכוני, ומלבד השבחת הלחם חסך למשק הישראלי מיליונים. ממגורות "דגון" (בחיפה ובאשדוד) משמשות מאז הקמתן דגם של מפעל תעשייתי שבו שוררת הרמוניה של יחסי עבודה למופת, ללא זיכוכים וללא שבי־תות.

במשך שנות פעילותו בחיפה תמך בהקמתם ובפיתוחם של מוסדות תרבות ואמנות. בייחוד יצוינו המוזיאון הארכיאולוגי, שלו תרם את האוסף האישי שלו, ו"מוזיאון הדגן והלחם" בין כתלי המגורה. בהיותו דבק ברעיון הציוני, מימן הכט את ייסוד הקתדרה לציונות באוניבר־סיטת חיפה ואת "מכון הרצל" למחקר מתקדם של הציונות.

במפעל חייו של הכט מתגלמת אהבתו ללא גבול לארץ־ישראל, עברה ותרבותה.

על כל אלה מוענק לו היום פרס ישראל.

ישעיהו אברך (ז"ל), יו"ר
השופטת הדסה בן עתו
פרופ' שמעון רשף

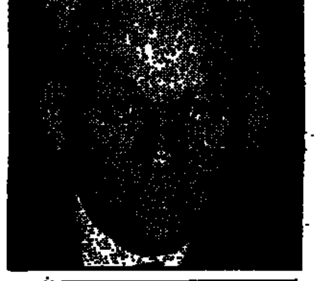

מדעי החיים

פרופ' גולדבלום

נתן גולדבלום נולד ב־1920 בפו־לין, וב־1938 עלה ארצה כסטודנט לבקטריולוגיה באוניברסיטה ה־עברית. ב־1943, עם סיום עבודת ה"מוסמך", הצטרף לתחנה לחקר המלריה, המסונפת לאוניברסיטה העברית, בראש פינה. בתוך כך עסק בהדברת המלריה בקיבוצים, ב־יישובים היהודיים ובכפרים הערביים באזור החולה.

עם פרוץ מעשי האיבה ב־1947, הצטרף ל"הגנה" בגליל, ומאוחר יותר לצה"ל, כקצין בריאות לרפואה מונעת. ב־1951 קיבל תואר ד"ר ומאוחר יותר נשלח לאוניברסיטת ייל להשתלמות במחלות נגיפים. בשובו מונה לסגן יו"ר המכון לרפואה צבאית בדרגת סגן־אלוף. בתקופה זו זיהה את הגורם האטיו־לוגי של מגיפה בקרב חיילים במ־חנות האימונים – כנגיף קדחת הני־לוס המערבי.

ב־1955 נשלח למעבדתו של פרופ' יונה סאלק בפיטסבורג כדי ללמוד את דרכי הכנתו של תרכיב נגד שיתוק־ילדים. עם שובו הקים מעבדה לנגיפים ביפו, שמטרתה העיקרית היתה להכין את התרכיב ולעקוב אחר תוצאותיו. בעזרת צוות מצומצם הצליחה הכנת התרכיב והוא הוזרק לכ־60 אלף ילדים, וכך היתה ישראל למדינה השלישית בעולם – אחרי ארה"ב ודנמרק – שבה הוכן תרכיב סאלק באופן עצמאי. המעבדה עסקה גם בנושאים כגון מעקב אחרי מחלות התפרצות, השפעת וכו', ואף אם הפכה למעבדה מרכזית לנגיפים של משרד הבריאות.

ב־1960 הצטרף לבית־הספר ל־רפואה של האוניברסיטה העברית, כפרופסור־חבר בוירולוגיה ורפואה מונעת. המשיך במחקר בפוליומי־אליטיס ובמשך כ־30 שנה פרסם כ־50 מאמרים על נושאים הקשורים בשיתוק ילדים. באותה תקופה עסק בהדרכת מספר תלמידים מאוניבר־סיטת תל־אביב במחקר על ארסי נחשים בישראל, ניקוי הארסים השונים, הכרת הרכבם והבנת גו־רמים נגדיים לחיסון.

בשנים הבאות עסק במחקר ובה־הוראת של תלמידי רפואה, מיקרוביולו־גים ותלמידי מדעי החיים באוניבר־סיטה העברית. עבר על מוקדים, בין השאר בזיהוי מולקולרי של נגיפים המועברים על־ידי חרקים ובמחלת הפה והטלפיים, שגרמה נז־קים רבים למשק הבקר בארץ. מחקריו בנושא הנגיפים המסרטנים ובמחלות הלאוקמיה והודג'קין זיכו אותו ואת הצוות העובד אתו במענקי מחקר גדולים בעיקר מטעם מכוני הבריאות הלאומיים של ארה"ב. ב־1980 הקים את המרכז ללאוקמיה, הראשון מסוגו בארץ, אשר שימש כמעבדת מחקר, אבחנה וריפוי למחלה זו. המרכז שירת במשך מספר שנים את כל בתי־החולים בארץ.

במרוצת השנים נשלח מטעם ארגון הבריאות הבינלאומי למשי־מות שונות: חקר המלריה בגאנה, בירור סיבתה של מגיפת הקדחת הצהובה בסנגל, מחלות טרופיות באדיס־אבבה ועוד. עם פרוץ מגיפת קדחת שקע־הנילוס ב־1982, קשר קשרים מדעיים עם מצרים. ב־1974 מונה לסגן נשיא האוניברסיטה העברית ולי"ר הרשות למחקר ופי־תוח שלה. באחרונה קיבל מינוי כעמית Fogarty ועסק במחקר ה AIDS במכוני הבריאות הלאומיים של ארה"ב (N.I.H)

נימוקי השופטים

פרופ' נתן גולדבלום תרם תרומות מקוריות חשובות בתחום המחקר הבסיסי של שורת מחלות וגורמי מחלות נגיפיות, והפליא ליישם את הידע והניסיון שצבר להדברת המחלות עצמן. הוא מייצג את הטובים שבין החוקרים הישראלים, שעשו כמיטב יכולתם גם להעלאת איכות חיינו ולשיפור בריאותם של יהודים וערבים כאחד.

הוא נענה לקריאתו של בן־גוריון והשתתף בטיפול הרפואי בעולי תימן. יצא לעדן כדי לברר את טיב המחלות המידבקות בקרב העולים והצליח למנוע את התפשטותן בארץ. תודות לכך הוסרה, בין השאר, סכנת ההתפשטות של ה־מלריה בישראל. הוא עסק במחלה נגיפית איומה אחרת, שיתוק ילדים, ועלה בידו להקים מעקף לייצור עצמי של תרכיבים.

ב־1960 הצטרף לסגל החוקרים בפקולטה לרפואה של האוניברסיטה העברית וכאן תרם את חלקו הנכבד למחקר נגיפים הגורמים למחלות באדם ובחיות, במיוחד אלה ה־משרים גידולים סרטניים (כדוגמת לאוקמיה ומחלת הודג'קין). לפני שנים מספר הקים בירושלים מרכז ראשון, יחיד במינו, לחקר הלאוק־מיה והעמיד את שירותיו לרשות כל מוסדות הרפואה בארץ.

הישגיו בחקר מחלות טפילים ונגיפים, מאמציו הלא־נלאים ל־הדברת המלריה, שיתוק הילדים, קדחת הנילוס המערבי, הלאוקמיה ומחלת הודג'קין, הישגיו כמורה ותרומתו לבריאות הציבור מקנים לו מקום של כבוד בהיכל המדע הישראלי, ועושים אותו ראוי ב־מיוחד להכרה והוקרה בשנת ה־ארבעים למדינת ישראל, אשר על כן אנו ממליצים פה־אחד להעניק לו את פרס ישראל על מפעל חייו בת־חום הרפואה והמחקר.

פרופסור אפרים קציר, יו"ר
פרופ' מיכאל פלע
פרופ' יאיר רבינוביץ

מדעי היהדות

פרופ' משה גושן־גוטשטיין

משה גושן־גוטשטיין נולד ב־1925 בברלין. עלה לארץ ב־1939 ולמד באוניברסיטה העברית. מ־1950 הוא מרצה ומלמד באוניבר־סיטה העברית לשונות שמיות ופי־לולוגיה של המקרא. לאחר פוסט־דוקטורט באוקספורד היה פרופסור אורח באוניברסיטת ברנ־דייס (1961) ובאוניברסיטה של ניו־יורק (1969–70). במקביל פרופסור למקרא ועברית באוניברסיטת בר־אילן. ב־1976 עשה כפרופסור אורח באוניברסיטות ברנדייס והרווארד, ושוב בשנים 1987–1988. ב־1982 היה מנהל המחלקה למקרא ב־אוניברסיטה העברית בירושלים ומנהל המכון למילונאות המכון לחקר המקרא באוניברסיטת בר־אילן.

נימוקי השופטים

מפעלו המדעי של פרופ' משה גושן־גוטשטיין משתרע על שלושה תחומים שלובים: חקר המקרא, בלשנות עברית ובלשנות שמית. מתוך ההתמחות היתירה של ה־חוקרים בדורנו, אין עוד חקר המקרא, שפת המקרא ואחיותיה הש־מיות כרוכים יחדיו בפעלו של חכם אחד, כפי שהיה בתקופת פריחתם המשותפת של פרשנות הפשט וחוכמת הלשון בארצות המזרח. משה גושן השכיל ללכת בדרכם של רב סעדיה גאון ורבי אברהם אבן עזרא, אף בדורנו.

גם בתחום הדיסציפלינות הללו לא הלך פרופ' גושן בדרך ההתמחות הצרה, אלא תקף כל מקצוע ומקצוע במלוא היקפו – הבלשנות השמית לענפיה: ארמית וסורית, כנענית והאוגריתית, ערבית ביניימית וחדשה. הבלשנות העברית לתקופותיה, ל־שון המקרא ולשון מגילות מדבר יהודה, העברית המשוערת של ימי־הביניים והעברית החדשה שבפניה חקר המקרא לגדביו: נוסח ה־מסורה והתרגומים העתיקים, פר־שנות חז"ל וחכמי ימי־הביניים ופר־שנות פילולוגית חדשה, תולדות מחקר המקרא וחקר לשונו, ואחר־מות לתיאולוגיה מקראית יהודית.

בנוסף להיותו בעל ממבא ראשון במעלה בתחומים שונים, ניחן גושן בכישור מנהיגות מדעית, אשר מכוחו יזם והקים שלושה מכוני מחקר. הראשון, "מפעל המקרא של ה־אוניברסיטה העברית", מוקדש ל־הוצאה מדעית של המקרא המיוסדת על הנוסח של כתר ארם צובא. השני, "המכון לתולדות חקר המקרא היהודי" באוניברסיטת בר־אילן, מוציא לאור תרגומים ופרשנויות מדעיים. השלישי, "המכון למי־לונאות" שבאוניברסיטת בר־אילן, שבין מפעליו הוכנו שני הכרכים הראשונים של "מילון עברי–עברי חדש" והכרך הראשון של "מילון העברית החדשה", המילון הסינכרוני הראשון של הלשון העברית.

פרופסור גושן יושב בתוך עמו ונענה לצרכיו הלימודיים והרוחניים. בצדה של הוראה אקדמית קפדנית והעמדת תלמידים רבים, הוא הק־דיש מזמנו ומחילו להפצת תורה בר־בים מעל גלי האתר במדור "פרקי היום בתנ"ך". ומעל גבי עיתון יומי ב"טור הלשון". בכל מעשיו הנותנת אותו השאיפה למזג אחריות מדעית עם מחויבות יהודית. על מפעליו אלה מוענק לו פרס ישראל.

פרופ' מנחם אלון, יו"ר
פרופ' עזרא ציון מלמד
פרופ' אריאל סימון

מדעי היהדות

הרב עדין שטיינזלץ

עדין שטיינזלץ נולד בירושלים ב־1937, ועוסק בלימוד מקורות היהדות מגיל צעיר. כבר לימודיו התורניים למד כימיה, מתימטיקה ופיסיקה באוניברסיטה העברית. בד בבד הוסמך לרבנות וערך את אחד מכתבי־העת היהודיים למחשבה יהו־דית. במשך שלוש שנים נמנה על קבוצת מחנכים־חלוצים שהקימה וניהלה בתי־ספר תורניים ביישובי העולים החדשים בנגב. עם שובו לירושלים עסק במחקר במסגרת "מוסד הרב קוק". במקביל עסק בהוראה במסגרות שונות ובכתיבה לקהל מגוון, בעיתונות היומית ובפרסומים מדעיים. הוא משתתף בתכניות רדיו ומעביר שיעורים קבועים במוסדות, בקבלה ובתלמוד.

ב־1965 יסד את "המכון הישראלי לפרסומים תלמודיים" ונטל על עצמו את המשימה המורכבת והקשה של ההוצאה לאור של התלמוד הבבלי עם תרגום עברי, ניקוד, ביאור ופירוש הטקסט כולו.

מ־1970 מרצה הרב שטיינזלץ מעל במות שונות בארה"ב. ב־1972 הרצה לפני "קרן המכון" ברנוה על מצב היהדות בעולם, וב־1973 ביקר בארה"ב מטעם משרד החוץ וסייר בקמפוסי המכללות. ב־1978 היה פרופ'־חבר באוניברסיטת ייל, ושנה אחר כך הרצה שם. ב־1982 התארח "במכון ללימודים מתקדמים" שליד אוניברסיטת פרינסטון.

ב־1984 יסד הרב שטיינזלץ את ישיבת "מקור חיים", שנועדה לגשר בין הדתיים לבין החילוניים, ואולי תחילה בין הדתיים לבין עצמם. מטרת הישיבה להכשיר דור חדש של מנהיגים אשר יהיה מצויד כראוי בהכרה ובהבנת העולם המודרני, ואשר אמונותיו ועקרונותיו חזקים דיים לאפשר פתיחות וסובלנות.

לבד מהתלמוד הבבלי, שי־19 מכרכיו כבר הופיעו, מקיפה עבודתו הספרותית מגוון רחב של נושאים, בהם מחקרים חשובים בחסידות ובמחשבה יהודית. רבים מספריו תורגמו לאנגלית: "התלמוד לכל", "שישה מסיפורי המעשיות של ר' נחמן מברסלב", "השושנה בעלת 13 עלי הכותרת", "דמויות במקרא" ו"תשובה". ב־1988 החל הרב שטיינ־זלץ במפעל רב־ממדים נוסף, המצטרף לפירוש התלמוד הבבלי: הוצאת התלמוד הירושלמי במתכונת דומה לזו של התלמוד הבבלי.

נימוקי השופטים

הרב שטיינזלץ, ברוך שכלו, עמד על סודו של לימוד תורה לרבים בימינו. הלשון הארמית – המכשול הראשון העומד בפני המבקש ללמוד סוגיה תלמודית – מתורגמת על־ידו ללשון עברית בתוך ביאור. לכל מסכת מקים הרב שטיינזלץ פתיחות קצרות על עיקר תוכנה, וכך נוהג הוא בפתיחותו של כל פרק ופרק ובסיומו. יש בו במפעלו של הרב שטיינזלץ מיזוג של שימור צורה ותוכן מסורתיים עם המרכיבים הלשוניים הריאליים וההיסטוריים שמשתלבים בנושא הסוגיה המסוימת.

וזכה הרב שטיינזלץ וזיכה את הרבים שעולם התלמוד ננעל בפ־ניהם, לבוא בשעריו. עד עתה פורסמו 18 כרכים, כשכל כרך הודפס בכמה רבבות עותקים. וזה הישג נדיר, בתקופה של כעשרים שנה, והוא מעיד עד כמה זקוק היה דורנו למפעל זה. ומפעל זה לא זו בלבד שמנחיל הוא חכמתם ותורתם של רבותינו שבדורות עברו, לבני דורנו אנו. אלא אף יכול להביא לכלל יותר הבנה והערכה בין אחינו בני דורנו, שלמרבה הצער והכאב תוהים ומסתגרים איש איש באוהלו ובמחנהו.

באחרונה החל הרב שטיינזלץ להוציא גם את תלמודה של ארץ־ישראל במתכונת התלמוד הבבלי. בידוע שהתלמוד הירושלמי סתום הוא, לעתים מזומנות, אף למי שתל־מוד בידו, ומכמה וכמה בחינות מפעלו זה של הרב שטיינזלץ קשה וגדול מביאורו לתלמוד הבבלי.

על כל אלה הולטנו להמליץ, פה אחד, בפני שר החינוך והתרבות להעניק לרב עדין שטיינזלץ את פרס ישראל במדעי היהדות, ספרות תורנית, לשנת תשמ"ח, היא שנת הארבעים לתקומת מדינת ישראל.

פרופ' מנחם אלון, יו"ר
פרופ' עזרא ציון מלמד
פרופ' אריאל סימון

סיפורת

משה שמיר

משה שמיר נולד ב־1921 בצפת, והוא בוגר גימנסיה "הרצליה". ב־1941–47 היה חבר קיבוץ משמר־העמק ואיש הפלמ"ח. בימי מלחמת העצמאות יסד וערך את "במחנה". ב־1948 הופיע הרומן הראשון שלו "הוא הלך בשדות". כיום מונה מכלול יצירתו 10 רומנים, ארבעה קבצי סיפורים, 18 מחזות (רובם נדפסו, תורגמו והוצגו גם בחו"ל), קבצי מאמרים, אוטוביוגרפיה פולי־טית ("חיי עם ישמעאל"), ספר זכרון משפחתי ("ללא הזוקים מן העץ"), וספרים לקורא הצעיר.

במשך עשרות שנים היתה ידו בייסוד כתבי־עת ספרותיים ובעריכת מדורים ספרותיים בעיתונות. אף כתב דרך קבע מאמרים בנושאי תרבות, חברה, ציונות ומדיניות, ועשרות מאמרי ביקורת, בעיקר על שירה. ספריו, מחזותיו וסיפוריו תורגמו לשפות רבות, ולפיהם נעשו סרטים לקולנוע ולטלוויזיה. יצירתו זכתה בפרסים ספרותיים. הוצאת "עם עובד" שוקדת בשנים האחרונות להוציא את מבחר כתביו במהדורות חדשות, ובראשם הטרי־לוגיה "רחוק מפנינים", ש"היתומה הכלה" הוא הכרך השני שלה.

בין הרומנים שכתב: "הוא הלך בשדות", "תחת השמש", "במו ידיו", "מלך בשר ודם", "כבשת הרש", "כי עירום אתה", "הגבול", "יונה מחצר זרה", "היתומה הכלה", "ילדי הר שעשועים".

כמו־כן יצאו לאור: "פרקי דרך י־רושלים", "עד אילת", "מנהיגים ושופטים", "הממלכה המאוחדת", "מלכות בית דוד", "מלכי ישראל", "יום השני".

ממחזותיו שהוצגו: "הוא הלך בשדות", "בית הלל", "סוף העולם", "קילומטר 56", "ליל פוסה", "מל־חמת בני האור", "גם זו לטובה", "אגדות לוד", "הלילה לאיש", "היורש", "בית במצב טוב", "חצי שנה בהלוואה".

ספרות: "הוא הלך בשדות", "להיות במקום אחר", "פיקי אליקי", "הבוגר מאמזונה".

נימוקי השופטים

יצירתו של משה שמיר מצטיינת בריבוי פנים, בעומק החדירה לנבכי נפש אדם, דור ואומה, בהווה ובעבר, ביכולת אפית ורבת־היקף, בעושר לשוני המתחדש ומתגוון, ובמתן בי־טוי לחוויות קולקטיביות של אומה מתחדשת.

מאז "הוא הלך בשדות" שנתפרסם בתש"ח (1948), ולאחריו "תחת השמש" (1950) ו"במו ידיו" (1951), עומדת יצירתו של משה שמיר במרכזה של הסיפורת העברית המתחדשת, ותופסת מקומה בשורת שיאיה האמנותיים. מראשיתה יש בה מרדנות שסימנה גילוי וחקר, השאיפה להתחדשות ולהתערבות. מהרומנים הראשונים, שנופם החיים המתחדשים בארץ־ישראל, בעיר, במושבה ובקיבוץ, וימי המאבק לעצמאות, מפליג המספר במרחבי זמן וחלל אל תקופת מלכות דוד ומלכות החשמונאים, ושב ומתמודד עם הוויתה של ירושלים כעיר הציה. יצירתו משקפת את עוצמתו של הסיפור הריאליסטי הבהיר, החד והעמוק, את העוצמה הגלומה בד־מויות לוחמים וחולמים, אוהבים וכואבים, את היכולת הלא־רגילה לעצב סיפורת שיש בה שילוב נדיר של מציאות וסמליות, של חיים והגות.

ועדת השופטים החליטה פה־אחד להמליץ לפני שר החינוך והתרבות להעניק את פרס ישראל לספרות לשנת תשמ"ח למשה שמיר.

פרופ' ישראל לוין, יו"ר
פרופ' יהודה פרידלנדר
ד"ר ראובן קריץ

שירה

חיים גורי

חיים גורי נולד בארץ ב־1923. סיים לימודיו בבית־הספר החקלאי "כדורי", שירת בפלמ"ח ובשליחות ה"הגנה" באירופה (1947). בין משתתפי המערכות בנגב בימי מלחמת העצמאות וב"חטיבת הנגב". לאחר המלחמה למד באוניברסיטה העברית (1950–1953) ובסורבון ב־פאריס (1954). משורר, סופר, עי־תונאי. מפרסם את שיריו מ־1943.

בעשור האחרון השתתף בעשיית סרטים מטעם "בית לוחמי הגי־טאות", בהם "המכה ה־81", "הים האחרון" ועוד.

מספרי שיריו: "פרחי אש" (1949), "עד עלות השחר" (1950), "שירי חותם" (תשי"ד), "שושנת רו־חות" (1960), "תנועה למגע" (תשכ"ח), "מראות גיחזי" (1974), "עד קו השבר" (1975), "איומה" (1979), "מחברות אלול" (1985). מספריו בפרוזה: "מול תא הזכו־כית", "דפים ירושלמיים", "עסקת השוקולד", "הספר המשוגע".

נימוקי השופטים

שירתו של חיים גורי משתרעת על־פני יותר מ־40 שנה. היא רבת־פנים, מגוונת בנושאיה ובסגנונותיה האמנותיות, בעלת ייחוד אישי מובהק, ותרומתה ומאורעותיו בולט בה מאוד. מראשיתה היא מבטאת את ה"אני" הפרטי של היחיד וה"אני" הכללי של האומה, כשהם מתבלעים וכרוכים זה בזה כאחד ואין אתה יודע של מי קודם ושל מי עיקר. כבר בשלביה הראשונים ב"פרחי אש" ובמחזור "כלולות" בולטים מוקדיה העיקריים: הפגישה עם כורכי ניבר באירופה שלאחר מלחמה ושואה, המאבק והמלחמה לעצמאות, נופים נוכריים ונופי מולדת, סבכי עולמו ההגותי והרגשי של הפרט. ניתן בה ביטוי עז ללידה מתוך החורבן, לאושר שסבוך בלבט, לחרדות הרעות שבצל המוות עליה, לצד התאמנות – מול אימת הסכנות הנוראות, להרגשת האשם – בתוך העשייה הגדולה, לחרטות ול"אולי" – בתוך הוראות ה"כך".

שירתו נעה מקוטב הרבים, אל קוטב היחיד, – מ"פרחי אש" ו"כלו־לות" עד "איומה" ו"מחברות אלול". אחר היא באה אל המבנים הפתוחים, לריתמוס חופשי העולה ממבורות פנים, לחוויה "מקורית" או לחיבור עליה. בד בבד עם פתיחותה ללשון המדובר מתעצם בה היסוד ההגותי ועולה בה כוחה של מטאפוריקה "מופשטת". שירתו יונקת ממיטב היצירה העברית לדורותיה ומהשירה האירופית המודרנית.

ועדת השופטים החליטה פה־אחד להמליץ לפני שר החינוך והתרבות להעניק את פרס ישראל בשירה למשורר חיים גורי.

פרופ' ישראל לוין, יו"ר
פרופ' יהודה פרידלנדר
ד"ר ראובן קריץ

זמר עברי

שושנה דמארי

שושנה דמארי נולדה בתימן. הוריה עלו ארצה בהיותה בת שנה והתיישבו בראשון־לציון. אמה זמרת ואביה מורה בתלמוד־תורה. לשושנה חמישה אחים ואחיות. היא החלה להופיע עם אמה, ובגיל 13 עזבה את הבית והצטרפה לסטודיו "שולמית" ללימוד משחק ושירה, בהנהלת שלמה בושמי (לימים בעלה). בגיל 15 הופיעה בראשונה כזמרת ברדיו (המנדטורי) ובהגיעה לשנתה ה־17 הופיעה הופעת יחיד באולם "אוהל שם". היתה ממייסדי "לי־לה־לו" ו"הקברט הסטירי", שם פגשה במל־חין משה וילנסקי שעתיד להלחין את רוב שיריה. שירה "כלניות" הפך בזמן המנדט לשיר מרי שיצר אי־נחת בקרב השלטונות הבריטיים. את "איה" ו"שלמית", שכותרתם היתה ל"ארץ־ישראל", לא הבינו הבריטים. שירה "שושנה" הוא שיר אהבה לספינת מעפילים. "בת שבע" נכתב במלאות שבע שנים לפלמ"ח. לקול שיריה "שועלי שמשון", "בקרב האוהדון", "כיתה אלמונית", "לאור הכוכבות" ו"הכיתה" צעדו הלוחמים. הופיעה באופרה, בסרטים, פעמים רבות בארה"ב ב"קרנגי הול", ברדיו סיטי ובלינקולן סנטר.

שושנה דמארי שרה משירי אלתרמן, אורלנד, שלונסקי, זוסמן ומנעימותיהם של וילנסקי, זעירא ואחרים. שושנה היא מלכת הזמר העברי של תקופת התחייה וראשית המדינה.

נימוקי השופטים

שושנה דמארי, בת תימן, מלווה בקולה את תולדותינו מאז ימי המדינה בדרך. היא שרה משירי המסורת של עדתה – "אני צמא", "אודה לאלי", "אם ננעלו", "קריה יפהפיה" – וממיטב הזמר העברי. מנעוריה הצטיינה בהופעותיה על בימת הבידור הקל ב"לי־לה־לו", שם החל שיתוף הפעולה המבורך שלה עם המלחין משה וילנסקי. במשך שנים שרה משיריו, כשהוא מלווה אותה בפסנתר ובניצוח על תזמורות שונות בארץ ובעולם.

הפזמונים פרי־עטם של אלתרמן וילנסקי, שהושרו מפיה של שושנה דמארי, כבשו את לב היישוב בארץ בימים של טרם מדינה. כשביקרה במחנות המעפילים בקפריסין, ה־רטיטה לבבות בשירים של אשמן הארגמן – "הכיתה".

על "זכריה בן־עזרא" של אורלנד וילנסקי, אשר גר במעברה ונסע לשדה־בוקר "ברוך בן־גוריון", שרה בשנות ה־50. אז גם שרה את שיריו של יוחאל מחזר "מרבד הקסמים", שיר שיש נגבי "ויהודה מסטיר" וכיכבה בחזמה "שולמית". בהופעותיה בעולם היתה שגרירה נאמנה של תרבות הזמר הישראלי. תמיד חזרה ארצה, אל ביתה, אל קהלה שאהב אותה והעריצה, והקנה לה שם של זמרת לאומית.

בעזרת יוצריהם של שיריה הר־ליווה שושנה דמארי לשלב את המזרח עם המערב, את המסורתי עם המודרני. בקולה החם והעמוק ובאישיותה הדרמטית הציורית היא כובשת את לב שומעיה ורואיה – מנערי הפלמ"ח של אז ועד אסירי ציון של היום.

על כך מוענק לה השנה פרס ישראל בזמר העברי.

גיל אלדמע, יו"ר
אריה לבנון
נעמי שמר

זמר עברי

אלכסנדר (סשה) ארגוב

אלכסנדר (סשה) ארגוב נולד במוסקווה ב־1914 ועלה ארצה ב־1934. דרכו המוסיקלית בארץ החלה בהתיישבות העובדת. ב־מלחמת העצמאות כתב ללהקות הצבאיות (צ'יזבטרון) ואחריה ל־להקת הנח"ל, ל"בצל ירוק", "לתר־נגולים" ליוסי־וזוקי־יונה, ועוד. כתב יותר מאלף שירים. בתחילת שנות החמישים החל לכתוב מוסיקה לתיאטרון – לתיאטרון הקאמרי, לתיאטרון חיפה ול"הבימה". הלחין למעלה מ־30 מחזות, בהם: מחזות מוסיקליים כ"שלמה המלך ושלמי הסנדלר" ומחזות־זמר לילדים.

נימוקי השופטים

המלחין אלכסנדר (סשה) ארגוב פעיל בשדה הזמר העברי יותר מ־50 שנה. מאז עלותו ארצה בשנת 1934, היה פעיל בעיקר בהתיישבות העובדת, ואת הפריצה הגדולה לזמר העברי עשה בתקופת מלחמת תש"ח, כאשר כתב לחנים לשירי להקת הצ'יזבטרון. מאז הוא מעשיר אותנו בנעימותיו המקוריות והער־בות והוא מחדש ומתחדש. בשנות החמישים הירבה לעבוד עם להקת הנח"ל – "12 טון", "עד 120", "דינה ברזילי", "הוא לא ידע את שמה", וכשקמה להקת "בצל ירוק" כתב להם את "כבשת הרש", "אינני אשם", "השמלה הסגולה" ועוד. ללהקות אחרות כתב את "אליפלט", "פרחים ונערות", "עגת" ועוד.

בראשית שנות השישים שיתף פעולה עם נעמי פולני שהקימה והדריכה את להקת "התרנגולים" וכך נולדו השירים "ערב במסחה", "יוסי, ילד שלי מוצלח" ו"כשאת אומרת לא" – בשיתוף עם חיים חפר, רפאל אליעז, ע' הלל וחן אלמגור.

בין היתר הלחין משיריהם של לאה גולדברג ויהודה עמיחי, וב־שנים האחרונות משתף פעולה עם אהוד מנור, קובי לוריא ורחל שפירא.

סשה ארגוב הוא אמן בעל חותם אישי שאין לטעות בו, מלודיסט מקורי והרמוניסט מחונן. הוא מ־קובל ונערץ גם על היוצרים הצ־עירים והמבצעים בשדה הזמר העכשווי – אורה זיטנר, אריק איינשטיין ומתי כספי. על כך מוענק לו השנה פרס ישראל בזמר העברי.

גיל אלדמע, יו"ר
אריה לבנון
נעמי שמר

★ מדינת ישראל חוגגת את יום העצמאות ה־40 תוך שלילת עצמאות מן העם הפלסטיני והחרפת פעולות הדיכוי בשטחים הכבושים.

★ ביום העצמאות ה־40, לא נשכח את הכיבוש.

★ נציין את יום העצמאות בדרכנו.

★ לא ניתן למשטר הכיבוש להשתמש בחגיגות ה־40, על־מנת ליצור מראית עין של "עסקים כרגיל".

★ להיות עם חופשי בארצנו — לסיים את הכיבוש בשלום.

נגד הכיבוש—השנה ה־21

ת"ד 24099, ירושלים

هكذا عن الاحتلال

תרבות וספרות

חיים גורי / פסיפס משוחזר

ובג"פ שעבר כבר לא שאגו בחורים כי נגמר. לא שרו הן אפשר הן אפשר. כמו במורד־שליחים מסרו השנתתים את הרובה. אבות המשיכו לבקש: בני, בני, מי יתן מותי תחתיך. אך לא הושיעום. וגם השנתתים הנזכרים ההם המשיכו לרוץ ברחובות ובפרד־סים ובדיונות הטובעניות, בחולות הזהב הספרותיים, בין חושות נאטמות עיניים, בין ריח תבנים תביחות כלבים קצוצי אוניים, החושים בור הקרב כמכ"ם הכפרים הקשובים. המשיכו לרוץ ולרוץ על פני רכסים שטופי רוח, בשרב הכבד ובצינת הלילות האיתנים. ורשימת החקוקים בשיש מתארכת והולכת. והחיים הגיעו עד הג"א: "של מי התיק הזה?" כלב שוטה ממשיך לנשוך "עשרה חיילים". הם מתבקשים לסור מיד למרפאה הקרובה. מותירים מרק מצטנן ואשה נאחזת בצפרניים ומלה שנקטעה וילד רץ בעקבות הרכב המאסף. מדוע ממשיכים משוגעים למיניהם לגנוב מיכלי "חומר רעיל ומסוכן במיוחד" מטנדר חונה בדרך־עפר אבודה בפרדסי נס־ציונה? והלאה שם והלאה שם: "שיבולת השדה", "גבינה צהובה", "כסף טהור", "עיניים יפות", "אחרון הצדיקים"... גם אגודה שורש־באדם איננו יודע כיצד היה שם ספרו למהומת גברים בפתחי ימ"חים, גברים מגודלים שהש־מינו והקריחו בין לבין, לעשן סיגריות וטפי־חות אהלניות של וטרנים מצולקים. ניצחונות וניצחונות־פירוס שלהם. ברמייך חיי. כי "אם תישמט החרב מידינו תכרתנו חיינו", נאום דיין, נאום הגבר שתום העין. הוא לא שמע אמרי אל ולא חזה מחזות שדי אך היה שם אז נופל וגלוי עיניים, "כי כבוד ממנו שערי עזה". קונן על רועי, בנחל עוז.

שערי עזה ושערי דיר־אל־בלח ושערי שכם ויעבד וסלפית ושערי שייח' מוניס ואבו־כביר ודמו של יוסף־חיים ושערי אום כתף וג'בל לבני ושערי תל אסמר ותל־אבו־נידה וכל שערי האריות העשנים האלה. ואלה שנשאום על כתפיהם ואלה שכשלו משאת. וכל השנים האלה. ארבעים השנים ואשר היו לפניהן. אני רואה נתונים הנעים באור מלא בצהריים. קר־לות של חונים טנוריים העובדים שעות נוס־פות. ושוב ושוב: עורב ואב ונבח וצלמונע, כל נסיכמו... שיתמו כגלגל.

ממחוזות ומשקפי שמש.

מטוס כבוד אל השמים הריקים מרחומים.

לא אמת אמר המשורר הנותן מלים בפי אמו של הנער הפליט מהגלבוע, הלובש תבוסה, האומלל שחזה בנפול המלך על חרבו. "שבע יקום העם אם עלי אדמתו יובס". זה נשמע חזק ויפה ברוממות הטראגית ההיא. בהם, בשר־בנינו, הכתוב מדבר. לא בנו. גם הספרות העברית יודעת היטב בכל אותיותיה כי תבוסה ראשונה כאן כמוה כאחרונה שאין אחריה אלא "חורבן הבית".

מה קורה לגדולי סופרי ישראל ומשורריה? מדוע הם הולכים מאתנו כמו נואשים ואחוזי חרדה קיומית? אצ"ג הממלמל כמה ימים לאחר "הר הבית בידינו" כי "הכל אבוד... הכל אבוד..." ואלתרמן הרואה בנפול "המסכה האחרונה" והחוזה הרואה כי "ארץ ישראל לא התחבבה על בניה" ורטוש, כדרך גבר כנעני, הקובע נחרצות: "הברירה היא — עבר החדשה או חורבן בית שלישי". האלאוויות הזאת, המקוללת!

ארבעים השנים הללו. וכל מה שקרה מאז. כל המלחמות וכל המלחמות שבין המלחמות וכל האירועים ידועי השם ואבודי השם וכל המלים הנכתבות. אתוס הנצורים והצודקים: "אל הקיר האחרון הגענו / ותלויה עלינו התנית / אך גם לנו כל אחי גם לנו / עוד יושר עוד שיר השולמית", בפי שושנה דמארי ועד: "בשמלה אדומה ושתי צמות / ילדה קטנה ומרוסקת עצמות / עמדה ושאלה — למהו?". מלים בשערי עין־הילווה הנזכרת, ליד צור. כי כבוד מאד שעריה. מוטה־הכנפיים.

תמצית "המצב־הישראלי" בתחום הרוח.

וזה החל אולי מזמן, עם השחר העולה בהי־מוג עשן המערכה ב"סיפור חירבת חזעה". הספרות היא "אוטונומית", נכון. אך כל הצעקה החוץ־ספרותית העולה מאז ועד היום. ודמים בדמים נגעו וספרים בספרים אחזו.

כל הסטגניות הפרועה הזאת. כל הגודלות שחברו כאן ברצף הרחוס והתופז.

המשמעות המדביקה כמו באיחור, כמו רודף עייף, את הקורות. כל השנים מסע ההישגים ומצעד האכזבות הללו בפרק הזמן הזה. חשבונה של הספרות בינה לבינה ובקרב עמה. תאריך. האופק הנגול. חשבונות הנפש בעיצומה של המחלוקת, בעיצומו של החזון. הניסיון שהצטבר. תחושת הכוח וגבולותיו. הפיכחון. קריאת הקרב הנכונה באין אבן חכמים בידה, רק ניסיון שהצטבר. הדבקות בחיים. הוויית הקוצים הברברית באין מקום אחר.

ובג"פ שעבר כבר לא שאגו בחורים כי נגמר. ופנים אל פנים. ישועות כהבטחה. כמיטב המסורת...

נחום גוטמן, אחר בוקר

אבות ישורון / מלכי מלכים

כתבתי פרשפיל לשירים.
שהם ישמעו השירים בקרסניסטו.
כתבתי אוורטירה והכנסתי
כל מה שיש בסימפוניה.

אמר להם אני:
שני עברי הדרך
העפר של פשרמישצ'יה
אמר להם ילדות.

אמר להם ביידיש.
זה אמר לאמר.
זה אמר מלדת.
זה התחילה שם.

חפן האדמה
שעמד הצריף
שנולדתי בו
היה נסכיו'.

ברוך האדמה
העפר לפשרמישצ'יה
עמד אני
עד ישצ'ה.

מלכי מלכים.
יהודה שמרון
וחבל תל אביב.
תודה שהייתם.

בפרוע שואה
התגעגעו לפיילין
ולקרסניסטו. תודה
שהייתם אתנו.

רק אתם.
זה מלכי
מלכים שלי.
שהייתם אתנו.

כ"ה ניסן תשמ"ח, 12 אפריל 1988

נתיבה בן־יהודה / אמרתי לך שהבריטים לא יעזבו את הארץ?

הקטע הזה הוא מיומה של פרק מתוך כתב־היד הלא־גמור של הספר "כשפרצה המדינה" — גם השם עוד זמני — שהוא הספר השלישי אחרי "בין הסטירות" ו"מבעד לעבותות", שייצא בהוצאת "כתר". הספר הזה מספר על התקופה שבין הקמת המדינה ועד השחרור שלי מצה"ל, ביולי 49'.

אחד האסונות הכי נוראים שנפלו לנו על הראש — היה המפגש עם אלה מהחטיבה החדשה, חטיבה 4, שהיו כולם משוחררים מהצבא הבריטי. הם היו בעינינו — זבל. ממש. והיבטנו עליהם למעלה למטה, בהתנשאות — אבל מה זאת אומרת התנשאות! קראנו להם "חיילי־שוקולד", צחקנו מהם: "זה לא רק שאף פעם אתם לא שמעתם כדור באוזן, זה תלוי כמה שנים לא שמעתם כדור באוזן" ועוד כל מיני. אבל ב"מלחמה" הזו איתם — הם ניצחו. הם כל־כך לעגו לנו, בשנאה, בבוז, בגועל־נפש, שזה היה דבר נורא. כל הימים, ובכל מקום — היו ויכוחים בלי סוף, ובצע־קות, ובצרחות, ממש עד השמים. קריעת לב. לנו זה היה שובר את הלב. שובר את הרוח, מדכא אותנו עד עפר. חבר טוב שלי בסוף התאבד. בגלל זה, טוב, אני יודעת שהפסיכולוגים יגידו שמדבר כזה לא מתאב־דים, שבטח היו לו סיבות טובות אחרות, מהבית, מהילדות, מהינקות, מ — התיתי. אבל הוא לא ידע את כל מה שהפסיכולוגים אומרים. אני יודעת, שמה שהיה לו בראש לפני שהוא התאבד — זה הזריקות האלה שכל אלה תקעו לנו לפרצוף. נו באמת — אנחנו חשבנו את עצמנו לגיבורים גדולים, שהרי הקרבנו כבר את הכל, ושהיינו עדיין מוכנים להמשיך להקריב עד הסוף, והיינו בטוחים שמי שלא היה "שם" לא יבין לנצח על מה מדובר, וכל אלה שלא מבינים — אלה חייבים לנו את החיים שלהם. אז דווקא אלה באים ויורקים עלינו? ופתאום גם התחלנו להרגיש שזה הטון הכללי גם בהרבה מקו־מות אחרים, פתאום התחלנו לשמוע נגדנו כל מיני הערות "אתם אספסוף של ארחי־פרחים", "אתם כעצם לא שווים כלום". ו"עכשיו שיש לנו מדינה — איזה פרצוף אתם נותנים למדינה, מה יחשבו עלינו בעולם, אם יראו שהחיילים שלנו הם כאלה ארחי־פרחי". ו"ממלכתיות", "ממלכתיות", "ממלכתיות" — אפשר היה להשתגע. והם? הם נראו לנו כאלה אפסים. בכלל — באחד הימים הראשונים שרק נכנ־סנו למחנה סרפנד, שהיה הרי מחנה בריטי, בא אלי בריצה יונה, צועק וצורח: "אמרתי לך שהבריטים לא יעזבו את הארץ? לא חלמו על לעזוב את הארץ! אמרתי לך שזה הכל בלוף! בואי בואי אראה לך משהו שייצאו לך העיניים", והוא תפס לי את היד בכוח, וגרר אותי ממש, ו — באמת יצאו לי העיניים: על המגרש של האספלט, זה שהיה ענק־ענק, תקוע באמצע המחנה, כמו — טוב לא חשוב כמו מה, ככה, באמצע היום, בשמש הרותחת של יוני, ובין האדים שעולים מהאספלט המבעבע — הלכה לה מחלקה של חיילים מהצבא הבריטי! עם המדים. ועם הכפתורים, ועם כל הציוד, הנשק, והכובעי־פלדה! ומפקד — מרחוק־מרחוק — נותן להם פקודות של תס"ח — באנגלית! אלה כולם, יחד, כמו שעון: "שמאל־ימין", "שמאל־ימין", איזה מטומטמים הברי־טים האלה, בשביל מה זה טוב? רק אחרי שאחד מש־לנו, שעבר שם, צרח להם איזה מילים רעות באנגלית — רק אז התברר לנו שאלה הם חברה מהארץ! ישר־אלים שהיו בצבא הבריטי, ושגייסו אותם רק לפני כמה ימים, ושהם באו לצבא שלנו עם כל הפיצ'פקס שיש להם עוד בבית מהצבא הבריטי, ושאף אחד עוד לא הספיק לשמוע כדור באוזן — ר־סרוזו? הם כבר מצחצחים את הנעליים ואת הכפתורים ואת החגורות אפילו את המישחות הם הביאו איתם מהצבא הבריטי: סוף־סוף הם האילו להתגייס, אז מה שהם עושים זה את השמאל־ימין מהצבא הבריטי שמעתם דבר כזה? ככה יצא לנו להכיר את חטיבה 4.

ואחרי זה, כשהתחילו הוויכוחים האיומים איתם, עם הצעקות והצרחות וההשפלות והקללות — לא היה אחד מאיתנו שלא זרק להם את ה"שמאל־ימין", ואת ה"מצחצחים כל החיים", ואת ה"פרסה" והם היו צועקים לנו: "משמעת", "העיקר בצבא זה משמעת" ועוד, ועוד, וכל יום זה הלך ונהיה יותר גרוע, ואחד מאיתנו כבר שמע ש"חבל שלא נהרגתם כולם, אז אפשר היה עכשיו להתחיל פה משהו יפה", וכולנו כבר שמענו את לסקוב נואם על המשמעת, ומצוטט בכל מקום, ויום אחד הם באו אלינו בריצה ואמרו לנו שבן־גוריון גם כן כבר לובש מדים וכמובן — מדים של הצבא הבריטי ואז גם היה היום שראינו אותו — אוי, איזה גיחוך שהוא נראה לנו. בכלל כל העסק הזה נראה לנו כאילו שהחברה האלה הם אלה ששיי־כים לצד של בן־גוריון, שזה הכל הלך יחד, יחד עם הפיטורים של גלילי, יחד עם הוויכוחים על פירוק הפלמ"ח, יחד עם האיבה הנושנה של בן־גוריון הזה־גנה לפלמ"ח, וכו' וכו'. הרי היו בינינו כמה חברה שהיו מפא"יניקים אמיתיים, עם קשרים רציניים, ישר עד למעלה־למעלה, ממש היו "בעניינים", אז הם היו מביאים לנו כל מיני שמועות, לא לכולם כמובן, והשמועות האלה היו מרעילות לנו את הנשמה. למשל — כל העסק עם הקרב שהיה בלטרון, אמרו שבן־גוריון לא השיג אף גנרל שיילך בהתקפת־מצח, כמו שבן־גוריון רצה, שהוא אמר שצבא ממלכתי לא הולך כמו גנבים בלילה, שצבא ממלכתי תוקף ביום: אז הוא בעצמו, כך אמרו, תכנן את הקרב הזה, לפי מפה של הקק"ל, כך אמרו, ובסוף הוא מצא לו איזה גנרל־צ'יק, איזה "פיסטוק" אחד עלוב, בלי ניסיון קרבי במיל, כך אמרו, רק ניסיון בלצחצח כפתורים, מהצבא הבריטי, וזו הסיבה שהקרב הזה כל־כך נדפק. כך אמרו. אני לא הייתי ישנה בלילות מהסיפורים האלה.

עכשיו — את רוב ההרוגים של הקרב הזה השאירו בשדה, ובעמק למרחק בחודש יוני — וי, איזה חמסינים שיש שם. אבל בגלל האו"ם אסור היה בהד פוגה לעבור את הקווים ולהביא את הגופות. אז מה שצריך לעשות — זה להתגנב בלילות, מתחת לאף של האו"ם ושל הלגיון, וכך להביא אותם. ותפקיד כזה היה שייך באופן טבעי לחטיבה 4, שממילא הם היו כאלה מין חיל־מצב, שמו את השלטים בדרך בורמה, ועל כל שלט התנוסס הסמל של החטיבה שלהם, אז כל מי שעבר בדרך הזו היה בטוח שהם כבשו את דרך בורמה, ושהם יושבים על המשלטים עד לירושלים. טוב. אין מה לעשות. אז עליהם גם הטילו לעבור בלילות את הקווים, בהתגנבות, ולהביא כל פעם כמה שהם יכולים.

ערב אחד בא אלי אמציה, שהיה ממ"פא קרבי, אבל גם מפא"יניק אמיתי. אחד מאלה שתמיד ידעו הכל־הכל, ואמר לי: "את רוצה לראות משהו לא מהעולם הזה?" תסענו על המוטציק שלה, הלכנו גם הרבה ברגל, הגענו למקום מאיפה שהחבורה של חטיבה 4 ייצאו סוף־סוף בפעם הראשונה, ומה שראינו היה ממש כמו בסרטים של המלחמה: שיבולים ברשתות על הכובעי פלדה, מדים בדיוק כולם אותו דבר, עם הנור, וכל אחד צבע את הפרצוף שלו בשחור, וכל אחד רקד במקום, ובאמת היה כולם צלצולים, הקיצור. ואנחנו לא הפסקנו לצחוק, ואמציה אמר שאפילו הנעורים כבר היו יותר טובים מהם. אבל כשהם חזרו — אוי, איך שאנחנו הפסקנו להתלוצץ: הם לא הצליחו, אי אפשר למצוא כלום, אין כבר אף אחד בשטח, וכשמפקד סיפר לנו את זה, וחזר אלף פעמים על "אין אף אחד" — חייל אחד שלו התבוסס הקיא את הנשמה וראינו עוד כל מיני סימנים של פניקה איומה, ואז אמציה תפס טון אחר, "רגע, רגע, רגע, אני רוצה לברר פה משהו...", ואז התברר לנו שהם כן "נתקלו", אבל הגופה היתה כבר עם "ריי־חות", והיה נדמה להם פתאום שהאויב מרגיש בהם, אז הם לא ידעו, אז הם לא לקחו כלום, כי הם לא ידעו איך, אז הם לא הלכו הלאה, כי האויב, ואז גם התברר שאחד מהם השתין לא בדיוק כמו שמשתינים כששולטים בהשתנה, ואחד אחר פתאום בא לו להרגן. או סתם כאבה לו הבטן שהוא חשב שהוא הולך להתעלף, וכל הזמן האויב הרי הרגיש בהם — בטח, אז הם החליטו לחזור, ואז הם רצו את כל תחינת הדרך, ואז לא כולם יכלו לרוץ אותו דבר, אז נהיו להם נפושות, אז היה צריך לחכות לנפושות, אבל האויב הרי מרגיש כל הזמן, אז היו כאלה שלא הסכימו בשום אופן לחכות בשטח של האויב, תחת האש של האויב, בעיקר שזה גם נגד החוק־הבינ־לאומי... הקיצור: הם פה. אולי מתר.

הלילה השני היה עוד יותר גרוע. ואמציה הביא איתו כבר יותר חברה, כדי שכולם יוכלו לראות את הביזיון, וכל העסק הזה עם הגופות התחיל לחזור במשך היום לוויכוחים על הפרצוף של הארחי־פרחים מהפלמ"ח, ובינתיים חטיבה 4 הודיעו שאין מה לעשות וזהו אי־אפשר להביא את הגופות. אז אי־אפשר. אז ביטלו את כל העסק.

באותו לילה בא אמציה ואמר: "תשמעי, אני מארגן כמה חוליות של חברה, שנבוא כל לילה, ככה, ונביא כמה שנוכל. בלי פקודה ובלי בטיח. כשנבוא עם הגופות — אף אחד לא יעיז להגיד לנו מילה, את באה?"

וכך עשינו. בלי בעיות. כל הלילה. לא כולם הכירו אחד את השני, ובכל זאת ביצענו את הכל כמו מכונה משומנת, בלי שום דבר מיותר. כל לילה — מי שהיה יכול היה בא להשתתף, והיינו הולכים וחוזרים וחוזרים ושוב פעם הולכים וחוזרים, עד אור הבוקר. ברור שהאו"ם והאויב לא הרגישו בנו, והמפקדים הגבוהים שלנו בטח הרגישו — והתעלמו. לא יכול להיות שהם לא ידעו כלום על כל העסק, ולא יכול להיות שבאופן רשמי הם היו מסכימים.

אנחנו כמובן היינו הראשונים ששמנו לב לקטנה שעל ההרוגים אין שום דיסקיות, והאירוני שאמציה החזיר אותי אלף פעמים שאני לא אעיז לדבר על זה בחיים שלי — אני הייתי אחת מאלה שהפצתי את הסיפור הזה, בלי רחמים: שלקחו עולים חדשים לפעולה כזו, ושרוב ההרוגים שם מתו בכלל מהחמסין. עם הניסיון הקרבי שהיה לנו — יכולנו לקבוע את סיבת המוות מרחוק של 10 מטר. קונץ גדול.

היו כמה חברה, שכל העסק הזה השפיע עליהם נורא. יונה היה יוצא איתנו כל לילה, ותמיד היו לו דמעות בעיניים, ותמיד הוא היה אומר: "משהו לא בסדר בכל העסק. אני אומר לך — זה לא בסדר", ויום אחד אני והוא עמדנו ככה, מעשנים לפני שיוצאים עוד פעם, וניגש אלינו אחד מהחיילים של חטיבה 4, וכבר היינו מוכנים לתקוע לו משהו, אז הוא אמר: "לא, באמת, חברה, אני באמת רוצה להגיד לכם שאני כבר, שאני לא יודע, שאתם באמת זה דבר אחר," ויונה צעק עליו: "אתה רצית להגיד משהו, אז למה אתה לא אומר כלום?" ואז הוא הודה שהוא ממש גאה שיצא לו להכיר חברה כמונו, ויונה הסתובב לאחור והרביץ יריקה על האדמה, ואני דווקא ניסיתי לרכך את כל המעמד הזה, אז הבלוקס הזה אמר: "רק דבר אחד אנחנו באמת לא מבינים: איך אתם יודעים איפה למצוא את הגוויות?" אז יונה הסתובב אליו להתחיל לצרוח, וביד הוא כבר התחיל עשות סימנים על האף, כשסוגרים את האף עם האצבעות, ואני ממש לא נתתי לו, אז הוא ניער אותי, תפס ביד אחת את החגורה־האלכסון של הקצין המצוחצח, וביד אחת שלו נפנף את הזולצה־בוזון של עצמו, וצרח: "אה, זה כלום זה, הציפורים־ציפורים" המשיך להכיס לו בתוך העיניים ולנפנף את הזולצה של הארחי־פרחי שלו, וכאילו לעקור את החגורה התחתית של הקצין שמלמל, חיוור כזה, כמעט רועד כזה: "ציפורים? איזה ציפורים על ראשך?" ויונה המשיך: "במשך היום אנחנו עוקבים במשקפת: אתה יודע? הציפורים האלה עם הקרקורים איפה שהן עפות" ואת המילים האחרונות הקצין החולק הזה כבר לא שמע, כי הוא הצליח להתחמק ולברוח, עם היד על הפה, ויונה צרח: "תפסו אותו! אל תיתנו לו לברוח! אני עוד לא מבין איזה מדינה בדיוק אתה רוצה שתהיה כאן! עוד לא גמרת להגיד לנו!" ולי הוא אמר: "את, היינו צריכים לגרום לו שיקיא פה לעיני כולם, שכל העולם יראה מי מתווכח פה עם מי." וכו' וכו'. וישר רץ לכל אחד שעוד לא שבע את כל העסק, לספר לכולם, שלא יהיה אחד שלא ישמע על זה.

עורך: בני ציפר

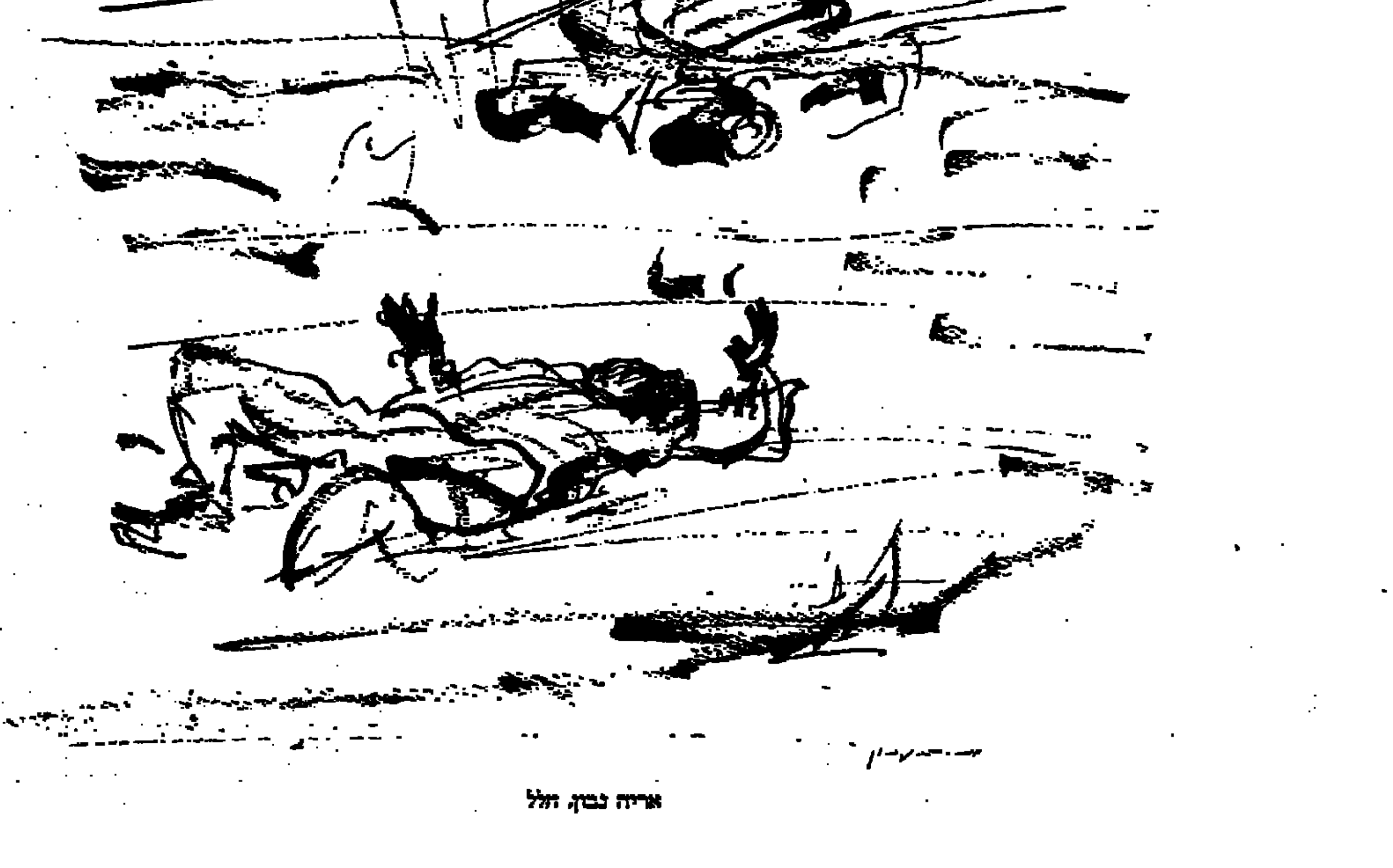

אריה נבון, חלל

דן לאור / העלייה ההמונית כ"תוכן ונושא" בספרות העברית

בראשית הדברים מן הראוי לבאר את הכותרת המוצבת בראש מאמר זה: כותרת זו — "העלייה ההמונית כ'תוכן ונושא' בספרות העברית" וכו' — מכילה צירוף לשוני הלקוח מתוך הפואמה "שירי עיר היונה", שאותה פרסם נתן אלתרמן ב־1958. כתב אז אלתרמן: "עם דלתות נקבעות על ציר, / עם כסאות ושולחן ועם עז / ושה, / נכנסים הם אל תוך סיפורים ושיר / להיות תוכן ונושא". "הם" אינם אלא העולים החדשים, של "עיר ושה", כנראה אחת מאותן עיירות־פיתוח שנוסדו מיד לאחר קום המדינה באזור הנגב, ואשר תיאורה נכלל באחד הפרקים האחרונים של יצירה זו. אלתרמן אף מרחיק לכת בדבריו בהמשך השיר כזה שהוא משמיע תביעה, או, למצער, מבטא ציפייה, לפיה "עת רבה לא תדע העברית הנכתבת / עלילות אחרות. אחריהן תלך שבי".

ברוח דומה התבטא חיים הזז בעת הרצאה שהשמיע ב־1956. אמר הזז: "יפוצו איפוא סופרינו הצעירים בכפרים, במעברות, לבין העולים החדשים בכל מקום שהם, בגליל, בנגב, בשפלה, בעיר — בין כל אותם גושים גדולים שנעקרו, בין השבטים שמשתפכים לתר־כבו כאפיקים בנגב, כזרמי מים רבים. יתבוננו בהם מקרוב. יראו איך הישראלי החדש פושט צורה ולובש צורה, איך זוקף קומתו, יגידו לנו את ששונו ואת צערו וכל שמתרחש בלבו. כי בארץ לא נודעת יושבים אנחנו כולנו כיום הזה..." אף המשוררת לאה גולדברג, שהיתה אחד הדוברים בפגישת סופרים עם ראש־הממשלה דוד בן־גוריון שהיתה במארס 1949, עמדה על הצורך "לחולל מעין תנועה של 'הליכה לעם'... העיקר שמוטל עכשיו על אישי־הרוח" — אמרה אז לאה גולדברג — "הוא לחולל תנועה של אהבת ישראל חדשה, אהבת ישראל המקרבת אותי האותך, ואותו ואת כולנו אל אותו היהודי המלוכלך המכוער (העולה החדש), כי עליו עבר מה שלא עבר עלי... אנשים אלה (הסופרים) צריכים להוריד עצמם מעבודתם הרגילה ולחולל מעין תנועה כזאת, באותם הכלים שניתנו להם, הכלים של רוב האנשים היושבים כאן — הלא הם כלי הספרות..." גם ס. יזהר, בהרצאתו בפני ועידת הסופרים ב־1958, דיבר מחויבותה של הספרות העברית כלפי "המעשה הגדול" (קרי: המפעל הציוני), תוך אזכור מפורש של נושא העלייה וקיבוץ הגלויות.

עמדה זו אינה, איפוא, ייחודית לאלתרמן, והיא משקפת בהחלט את החשיבות שייחסה האינטליגנציה הספרותית לעלייה ההמונית וקליטתה כאל מאורע בעל משמעות היסטורית בחיי העם והארץ ואת הכרתה בדבר מחויבותה המפורשת של הספרות העברית לנושא זה.

ב

נתן אלתרמן עצמו, בהתאם לאידיאולוגיה הספרותית שלו, אכן קבע מקום בכתביו לנושא העלייה ההמונית. שירי "הטור השביעי" שנכתבו בשנות החמישים מתייחסים להרבה פנים של פרשת העלייה ההמונית: העלייה מצפון אפריקה, הקמתם של יישובים חדשים לעולים החדשים, הרכב הכללי של העלייה הוקליטה, פרשת המעברות ובעיית השיכון, תיעושן של ערי הפי־תוח, התמגבות הפער החברתי־עדתי בין ישראל הוו־תיקה לבין "ישראל השנייה", וכן יזומם של פרויקטים לאומיים שנועדו לגשר בין היישוב הוותיק לחדש (כגון מעורבותו של הצבא בקליטת העולים, או יציאתם של בני המושבים לעזרת היישובים החדשים בנגב).

במצטבר, מבטאים טוריו של אלתרמן המתייחסים לעניין זה הכרה בלתי־מעורערת בחשיבות העלייה, הערכה באשר לחלקם של העולים החדשים בבניית המדינה וביצורה ("הם בבאי יומה הם שומרי לילה / הם ביום עיקר צבאה ותולדתה"), וכן אמונה כי עלייה זו היא עיקר הפוטנציאל האנושי לקיום המדינה בעתיד. בלשונו: "...האנשים העולים לארץ נעשים כמאליהם, להלכה ולמעשה, עתודה עיקרית לעתידה (של המדינה) וכוח עיקרי לנשיאה בעול תכונתיה..."

בכלל רואה אלתרמן בעלייה ההמונית את האירוע ה"ציוני" המובהק לזמנו, כאשר מושגים שרווחו אותה עת כמו "קיבוץ גלויות" או "כור ההיתוך" — הם, לדידו, בגדר מציאות המתהווה בפועל ולא סתם מליצה: כך בשיר "מעשה בני המושבים", שבו מתבונן הדובר בחגיגת בקרעולים ממוצא כורדי המשתעשע "כלולי" בחברת ילד מכפר יהושע, מראה המוגדר על־ידו כ"אות התמגנות / העזות ויפות ביותר במדינה". אף הפרשה הפרובלימאטית של המעברות נראית לו (בשיר "הגייר מן האהבה") כ"אחד הפרקים הגדולים / של קיבוץ גלויות..." בעתיד — כך הוא סבור — תוכר המעברה, כשלעצמה, כנושא ראוי לשירים: "עוד ישירו לך שיר, מעברה. עוד אימי שיר תודות יתגן / לבוזן, לפחון ולאוהל".

אין זה, לכן, מקרה כי פרשת העלייה ההמונית תופסת מקום בולט במיוחד באפוס הלאומי "שירי עיר היונה", המתאר את תקומתה של מדינת ישראל. לאחר סידרת פרקים המתייחסים לאירועים העיקריים בתולדות העם והארץ במחצית השנייה של שנות הארבעים — הבריחה, ההעפלה, המאבק בבריטים, התבססותו של היישוב בתקופה של טרום־מדינה, ולבסוף מלחמת השחרור — מציג אלתרמן את ראשיתה של תקופת המדינה, באמצעות כמה אפיזודות המייצגות את העלייה החדשה. בין כל אלה, כאמור, השיר "עיר חדשה", שבו מוצגת עיירת־העולים כסמל החיים החדשים והריבוניים של עם ישראל במדינתו החדשה, וכמשקל נגד ל"עיר היהודים", הלא היא תל־אביב, סמל התחייה העברית בעידן של טרום־מדינה.

השירים הכלולים בחלק זה של ה"אפוס" מתארים קטעים שונים מחיי העולים החדשים בארץ החדשה, כאשר עצם בואם לכאן מוצג על־ידי אלתרמן כמאורע העתיד למלא את חיי הארץ בתוכן חדש: "כבר כתובו בתוב הכלל / כי זרים הם לזה הנוף / והנה לא פניהם שלעיל / שנו בבואם אל הנוף, — אך סביבם, בעמדם על תל / מתחלפים פני זיוה ונוף..."

בשיר הנושם של הפואמה "צלמי פנים" (המכיל דברי הגות על עתיד העם והמדינה הנולדת) מוקדש הפרק הראשון לנושא "קיבוץ גלויות", תוך התייחסות ברורה לעלייה החדשה. אלתרמן מציין כאן את ריבוי ארצות־המוצא ואת המגוון העדתי המאפיין את אוכלו־סיית הארץ (הוא נוקט, בהקשר זה, בביטוי השגור כמעט "שבעים גלויות"), ואף שאין הוא מתעלם מן המתח, מן הניגודים ומן הזרות שביחסי העדות — הרי שגם מתוך זה הוא בעיניו חלק בלתי־נפרד ובהחלט לגיטימי מן התהליך הכולל של גיבוש לאומי שבו נתון כיום העם היהודי במדינתו החדשה. אלתרמן אף מתייצב מול תופעה זו בדריכות ובציפייה: "מעשה קיבוץ גלויות" — כך הוא כותב במאמר המוקדש לספרו של יוסף אביזוהר "נתיבים בעלמים" — "הוא במידה רבה גם מעשה גילוי גלויות", ומראות המפגש ההיסטורי של תושבי הארץ הוותיקים עם גל העלייה הגדולה שאחרי קום המדינה עתידים, לדעתו, "להפוך לאט לאט על פיה את קערת מושגינו הרדודים והנוחים על צלם־דמותו של העם היהודי".

ביחס אל העלייה החדשה ניכרת היטב פתיחותו הרבה של נתן אלתרמן כלפי העולים החדשים יוצאי אסיה ואפריקה; גישה זו מתבטאת, בין היתר, בשני שירים שפורסמו במסגרת "הטור השביעי", ואשר במרכזם עומדת דמותו של "העולה החדש" בן עדות המזרח. השיר האחד הוא "ריקודו של העולה דינינו", אשר פורסם ב־1955 על רקע הוויכוח שהתנהל אז בארץ לגבי מדיניות העלייה הסלקטיבית. אלתרמן, אשר שלל מדיניות זו מכל וכל, מאמץ לו כגיבור את דמותו של דוד דינינו, שאליו הוא מתוודע באמצעות רשימה של שבתאי טבת המתפרסמת בעיתון "הארץ". על־פי דיווחו של טבת היה דינינו מועמד לעלייה ממרוקו, אלא שבשל מום גופני — צליעה קלה — נתבקש על־ידי הצוות הרפואי "לרוץ מספר צעדים אנה ואנה" בטרם יימצא כשיר לקבלת היתר עלייה. "ריקודו של העולה דינינו", העושה מאמץ עילאי כדי להחפות על מומו, מוצגת בשיר כמעשה ציוני למופת, שלו נוטה המשורר ליחס ערך טראנסצנדנטי: "ואל עליון שמע" — כותב אלתרמן — "וזכה אמר לו אל: / רוץ, רוץ, עברי דינינו... רוץ כי לא תמעד. / אותך אבין אם זה המקל־לישראל, / יכול נוכל לו שנינו כאחד" (בהמשך קרא האל לדינינו "רוץ, רוץ, ואל תחת", וכזה ישנה רמיזה ברורה לפסוק המקראי "אל תירא עבדי יעקב", על כל המשתמע מכך).

השיר השני הוא "סיפורו של נסים שושנת־יעקב על יום העצמאות העשירי", אשר נכתב לכבוד חג העשור של המדינה (ופורסם בי"ב אייר תשי"ח). השיר עוסק במתגולג דרמטי, הבו נמסרת רשות הדיבור ליהיר של עולה "מזרחי", המאופיין (מבחינה סגנונית) על־ידי סממנים עדתיים מובהקים. ברם, דמות זו אינה מופיעה כאן בשמה של עדה או בשמן של ה"עדות", אלא — כפי שהשם "שושנת־יעקב" מעיד עליה — כנציגה של האומה כולה (שהרי "שושנת־יעקב" הוא שם נרדף לכנסת ישראל). בתוקף מעמד זה מבטא נסים שושנת־יעקב — המבטיח על שנת העשור כעל "השמחה הכי גדולה בכל תולדות עם ישראל" — מבע־ערכים לאומי־ציוני המשקף, לפי גירסתו של אלתרמן, את האתוס הקולקטיביסטי של החברה הישראלית החדשה.

בעשור לעצמאות ישראל מעמיד, איפוא, אלתרמן בכותל של "תולדות ישראל" את הדמות הארכיטיפית של "העולה החדש", בן עדות המזרח, המתייצבת כמקבילה לדמותם של הנערה והנער, גיבורי מלחמת השחרור הצברים, אשר עמדו במרכז שירו "מגש הכסף" שפורסם עשר שנים קודם־לכן.

ג

שנת 1958 היא גם שנת הופעתו של הסיפור הנודע השנוי־במחלוקת "אופק נטוי", פרי עטו של חיים הזז — גם הוא סופר שהיה מקורב לממסד השלטוני, ואשר לשחות מאז שנת 1948 נהנה (כאלתרמן) ממעמד של מעין "סופר לאומי". מסותיו, נאומיו ומאמריו של חיים הזז שנכתבו בשנות החמישים מבטאים יפה את הסערה הרוחנית והנפשית הגדולה שבה היה נתון הסופר — שיצירתו עמדה תמיד במתח שבין "גלות וגאולה" — נוכח התחושה האסכאטולוגית שעוררה בו תקופה זו. בתוקף זה הכיר הזז במחויבותה של הספרות העברית כלפי המציאות החדשה (אשר "העלייה ההמונית" היא, בעיניו, אחד מגילוייה הבולטים), הכרה שלוותה בתביעה מפורשת מן הסופרים להיפתח אל מציאות זו ולתת לה ביטוי ביצירותיהם. הזז היה לא רק בבחינת נאה דורש אלא גם נאה מקיים: בשנת 1957 — והוא כמעט בן ששים שנה — עזב את ביתו בירושלים ויצא למסע דרומה, אל חבל לכיש, כדי "להציץ בעולים החדשים במקומות מושבותיהם", כלשונו, וכדי לאגור חומרים שבהם עתיד היה לעשות שימוש ביצירתו האמנותית. המסע ללכיש ותוצאותיו הם, לפי זה, מהלך התואם בדיוק את ה"ארס פואטיקה" של הזז, והגותו — כמו אצל אלתרמן — מהשקפת־העולם הציונית שלו, ובעיקר מתחושת הגשמת־הייעוד שנלוותה אליה מאז קום המדינה.

סיפורו של הזז מתמקד, כאמור, במרחב הגיאוגרפי של אזור ההתיישבות החדש בצפון הנגב, המשמש את המחבר כפרס שדרכו הוא בא להציג את מכלול עולמה של העלייה ההמונית ולברר, באמצעותו, את התייחסותו אליה (ולהזה יקדש כי חבל לכיש הוכר בשעתו כהישג יחיד במינו של קליטת העלייה, והיה, עקב זה, נושא מקובל לכתיבת יצירות ספרות — דוגמת שיריהם של ש. שלום ואהרן אמיר). במשך הסיפור, הכתוב בגוף ראשון — תבנית בהחלט נדירה בסיפורי הזז — "מתער" המספר־הנוסע את רשמי־המסע שלו ברחבי חבל לכיש — ביקוריו במרכז־האזורי ובקהילות היישוב שמסביב לו, סיוריו ברחבי החבל ובשטחי העיבוד החקלאיים, ובעיקר מפגשיו עם האוכלוסייה המקומית, המורכבת ברובה מיוצאי ארצות המזרח (שהיו, מאז ומתמיד, מקור־השראה ליצירתו של הזז), ולצדה שורה של "ותיקים" נושאי תפקידים, חלקם בני עליות קודמות וחלקם ילידי הארץ, המייצגים את "ישראל הראשונה".

עיקרו של הסיפור הן השיחות הארוכות שבין המספר לבין תושבי המקום, חדשים כותיקים, אשר מתוכן ובמהלכן נחשפים צדדים שונים בפרובלימטיקה של העלייה ההמונית וקליטתה: קשיי ההסתגלות של העו־לים החדשים לעבודה הפיסית ולאורח החיים החקלאי (שהם אופייניים ליהודים לעלייה החדשה שבמנגנון ההתיישבותי); המתח בין מסורת למודרניות — כלומר, אי־התאמה בין עולם המושגים המסורתי של העולים מן המזרח למערכת הערכים המודרנית (ובכלל זה גם החילונית) שעמה הם מעומתים בארץ; העימות בין "אבות" ו"בנים" כפועל־יוצא מקצב ההסתגלות השונה של הדורות לתנאי המציאות בארץ החדשה; סכסוכים מקומיים בין בני העדות השונות; חיכוכים בין העולים החדשים לבין הביורוקרטיה הישראלית ("הסוכנות"), וכן הנתק שבין ישראל החדשה לישראל הישנה המיושבת.

ברם, הגורם הדומיננטי בסיפור הוא המספר עצמו, המלווה את תיאורו של מפעל ההתיישבות בחבל לכיש — על העדות הצללים שבו — בהתייחסות פרשנית המונגנית באופן מובהק באידיאולוגיה של המחבר. הבי־טוי העיקרי לזה הוא הצבה השיטתית של "רשמי המסע" בקטיגוריות היסטוריות המקנות לפרטי המציאות המסומנים בסיפור משמעות החורגת מעבר לגבולות הזמן והמקום. כך, למשל, מתואר בואו של המספר אל אחד הכפרים שבחבל כבכניסה "לתחום שהיסטוריה ומציאות שם בערבוביה". במקום אחר טוען המספר: "פה תולדות הימים והמציאות ארוגות יחד". ההתבוננות במציאות שבשטח מעוררת בו הרהורים כגון: "תמה הייתי, אם האמין מי מאנשי דור החורבן בשעתם שעתידים הם ישראל לשוב לאחר שני אלפים שנה לארצם, לכבשה ולהעמיד מלכותם בתוכה". במקום אחר נראים לו העולים החדשים כאילו היו "דומים לאלים ולגיבורים מדורות הראשונים, מימים קדמונים". וכן: "משהו משלותם של ההדים נדבק בי, כאילו שלושה וארבעת אלפים שנה של תולדות הימים נשמטו בהיסח הדעת מן היד ובמציאותי עומד בתוך דורות הראשונים, בימי השופטים בארץ ועד שלא שופטים בארץ וממלכות עמים בתוכה". אופיינית, לכן, היא האפיזודה שבה מתואר המספר כשהוא מעלעל בספר התנ"ך בעיצומו של הסיור בחבל ודולה ממנו פסוקים שעניינם לכיש. פעולה זו — שהיא, כשלעצמה, בעלת תוקף סמלי — משמשת יסוד להיגד הבא: "אותם שמים למעלה ואותו מישור למטה... אין בין לשעבר לשל עכשיו אלא אלפיים וחמש מאות שנה בלבד".

לאור אמירה זו זה מצטייר בואם של העולים החדשים בתקופה שלאחר קום המדינה (כפי שהוא נגלה ב"שקף המוקטן" של מפעל ההתיישבות בלכיש) כהמשך התהליך הציוני של גאולת הארץ וכהגשמה בפועל של ייעוד לאומי־היסטורי. עמדה זו זוכה לאישוש נוסף בדברים הבאים המושמעים אף הם מטעמו של המספר: "סבבתי בשדה והרהרתי ביני לביני ביהודים קרועים ובלואים אלו שכבר רוחקו מארץ־ישראל מהלך אלפי שנה וסוף חזרו. ולא חזרו לשם משיח והטובה העתידה לבוא, אלא כפשוטם וכמשמעם".

הזז, איפוא, קנה־המידה המשמש את חיים בשיפוטה של המציאות: מכאן התפעמותו רוויית־הפאתוס נוכח הגילויים השונים של חיי העולים החדשים והתייצבותו העקבית בעמדת הגנה אל מול ביטויי הביקורת והספק המושמעים מפי העולים עצמם ביחס למציאות החיים בארץ.

התפיסה ההיסטוריוסופית של הזז, המתמודדת עם הסוגיה של חבל לכיש באמצעות הטרמינולוגיה של "גלות" ו"גאולה", משתלבת יפה במערכת־המושגים המקובלת בחברה הישראלית בשנות החמישים בעניין קליטת העלייה. שילוב זה מומחש היטב ב"תיאור הנוע־לית בזהירות־סיום של הסיפור, שאפיה המגמתי עורר במנו הסתייגויות גם בקרב המבקרים האוהדים את הזז. האפיזודה הקצרה המעלעלת ביחידה זו שבטקסט מתרחשת שנה אחת לאחר ביקורו של המספר בחבל לכיש, והיא ממוקמת באחד הקיבוצים שבנגב. במקום זה ובזמן זה נפגש המספר בדרך אקראי עם רוחלה, בת הדור השני למתיישבי לכיש — מי שנתראה על־ידיו בשלב מוקדם של הסיפור לא כ"בת ישראל" אלא במפורש "כבת מדינת ישראל". בעת הפגישה החטופה מגלה רוחלה לבן־שיחה את דבר נישואיה לבנימין אופנהיים, צעיר יהודי ממוצא גרמני, ששהה בשעתו בלכיש לצורך "ישיבת־ארעי בלבד", ואשר התייצב אז כבר־פלוגתא אידיאולוגי של המספר. בעוד שהמספר העמיד בוויכו־חים אלה באופן קטיגורי את הפרימאט של האידיאולו־גיה הציונית ומכאן גם של יישוב הארץ והקמת המדינה, טען אופנהיים בזכות הקיום היהודי בגלות, ואת מתוך הכרה כי רק הגלות היא זו שעשויה להבטיח את שימור ייחודו ההיסטורי של עם ישראל.

מעמד הסיום נועד, איפוא, לסמל את התגברות התיזה הציונית של המספר על־פני האלטרנטיבה הגלותית שהוצגה בתהליך לה, את התערותם הפיסית של יוצאי "שבעים גלויות" בארץ, את הביטול המיוחל של הפער בין אשכנזים וספרדים ואת התחדשות התנופה החלוצית (הקיבוץ ממוקם בנגב — בהתאם לחזונו של בן־גוריון). הריונה של רוחלה, המצוין גם הוא במעמד זה, מרמז אל הופעתו של "האדם הישראלי החדש", בן הארץ, שלידתו הצפויה היא סמל מובהק לאופיה החיובי והקונסטרוק־טיווי של העלייה ההמונית ולחלקם של העולים החדשים בהגשמת הייעוד ההיסטורי של תחיית ישראל בארצו.

ד

לא רק סופרים "ותיקים" כהזז או אלתרמן נענו לאתגר ההיסטורי של העלייה וקיבוץ הגלויות: עניין זה זכה ללגיטימאציה גם בקרב השכבה הצעירה, ה"ילי־דית", בספרות העברית של שנות החמישים. הפנייה אל מגזר זה של המציאות הישראלית בת־הזמן הלמה גם כן את האתוס הספרותי של קבוצה זו, שנוסח בשעתו על־ידי משה שמיר ב"ילקוט הרעים" (ב־1946), אשר תבע מן הסופרים הצעירים בני־הדור "ללכת אל העם", לעצב את החיים המגשימים של ארץ־ישראל, לגלות "אחריות" ציבורית, ולבטא את ערכי הציונות ובניין הארץ.

הישג בולט בכתיבה על העלייה ההמונית בקרב קבוצה זו נזקף לזכותו של חנוך ברטוב. ברטוב, המשויך באופן מובהק ליחידה הדורית של סופרי "דור בארץ", הקדים לפרסם עוד בשנת 1954 — בהיותו בן עשרים ושמונה — רומאן על העולים החדשים, שכותרתו: "שש כנפיים לאחד". ספר זה (שראה לאחרונה אור במהדורה חדשה) התקבל בשעתו בהערכה על־ידי הביקורת, נהנה מפופולאריות אצל קהל הקוראים, ואף עובד למחזה והוצג (ב־1958) בתיאטרון "הבימה". ראויים לציטוט דבריו של המבקר עוזיאל אוכמני, איש "השומר הצעיר", שהגיב בהתלהבות לנוכח העובדה כי דווקא סופר ילידי — הוא זה שנתפס את נושא העלייה ההמונית ברומאן העברי: "והרי רק לפני שנה, בערך" — כתב אוכמני ב"על המשמר" — "קבע מי שקבע בוויכוח אתי, כי את הרומאן־המעברה יכתוב הילד שיגדל במעברה. ומסתבר, שאת הסיפור הראשון של שכונת עולים כתב בכל זאת לא מנשה". מנשה, כידוע, הוא זה שמייצג את "דור הבנים" ברומאן — הוא נוטש את משפחתו ואת קבוצת המהגרים, יוצא לקיבוץ, מתערה בסביבה החדשה, ומגיע בדרך זו להגשמה מלאה של "החלום הישראלי".

אף שאוכמני כינה את הספר הנידון בשם "רומאן מעברה", מרחב הסיפור הוא בעצם הפרבר העירוני — השכונה "בקעת זית" שהיא שכונה נטושה בפאתיה הדרומיים של ירושלים, אשר אליה הובאו העולים החדשים זמן לא רב לאחר מלחמת השחרור (המעברה עצמה היא מושא התיאור של שני רומאנים אחרים שפורסמו במחצית שנות החמישים — "מקום שאין לו שם" מאת שלמה שהאר־ישבא, ו"גשר" מאת מילא אוהל). שכונת־עולים זו משמשת בידי המחבר כפרדיגמה שבאמצעותה הוא מציג את עולמה של העלייה החדשה: שכן הנפשות הפועלות ברומאן, יותר משהן מהוות דמויות חד־פעמיות הן נועדות לייצג כלל־לויות חברתיות — "שבעים גלויות", מעמדות חברתיים שונים (שכרון הרופא לעומת הסנדלר קליגר), דור האבות מול דור הבנים, וכן חדשים לצד ותיקים. כמו כן מקפיד המחבר לעצב סיטואציות המתייחסות, במצטבר, את מכלול הבעיות האופייניות לעלייה החדשה: בעיית פרנסה, קשיי דיור, אי־ידיעת השפה, זרות ושונות חבר־תית, ניכור בין ותיקים וחדשים, עימותים עם הממסד הישראלי ובעיקר עם הביורוקרטיה, מתחים בין־עדתיים, משבר המשפחה (בעיקר הקרע בין אבות ובנים) וכיו"ב. גם הביוגראפיות של הדמויות השונות הנרמזות בדיאלו־גים או בנסיגות לאחור — נועדו לייצג מגוון רחב של "גורלות" יהודיים ודרכי הגירה (עברם הטרום־ישראלי של ניצולי־השואה לעומת זה של יוצאי ארצות המזרח).

ברם, הפרישה הטיפוגית, המהימנה למדי, של העלייה ההמונית על מכלול רכיביה והיבטיה נמצאת מנותבת גם ביצירה זו — כמו בכתביהם של אלתרמן והזז — על־ידי האידיאולוגיה של המחבר: אף שברטוב מכיר יפה את פני המציאות שנוצרה בשנות החמישים, על צדדיה הפרובלימאטיים, הרי שהוא בא לפרש אותה, בעיקרו של דבר, כתהליך חברתי קונסטרוקטיווי, המוביל בקו כמעט ליניארי לקראת התבוללותם של העולים החדשים ב"כור ההיתוך" של החברה הישראלית ולהי־גשמתו המוצלחת, המידית כמעט, של רעיון "קיבוץ הגלויות".

בתוכנייה להצגת "שש כנפיים לאחד" הצהיר ברטוב כי כוונתו ביצירה זו היתה לתאר "את צמיחתם של האנשים שנקלעו, כמעט במקרה, למקום בנוש חד עד שהרגישו ששוב יש להם בית, ששוב אינם זרים זה לזה, ששוב הם עדה של אנשים יהודים, הערבים זה לזה". ואכן, במהלך הרומאן מתואר תהליך הגיבוש החברתי של העולים החדשים, ההופכים מ"ערב־רב" לציבור מאורגן, מלוכד ובעל הכרה, המתערה בחיי הארץ. בר־טוב מעמיד במרכז הסיפור את דמותה של המורה רוקפת, היא עצמה ילידת הארץ, בת מושבה, בוגרת סמינר למורים, לוחמת במלחמת העצמאות, המגשרת באמצעות עבודתה החינוכית והקהילתית על הפער בין ותיקים לחדשים, ואף מגשימה אותו הלכה למעשה באמצעות הקשר הרומנטי הנרקם בינה לבין אחד העולים, הדר־קסר שמואל, המהווה את הציר העלילתי של הרומאן. הצלחתה של ההתבוללות המהירה בארץ מסומלת, כאמור, גם בדמותו של בן הדור השני, מנשה, הנוטש את שכונת העולים שהיתה לו לזרא וקובע את מקומו בקיבוץ (פתרון זה עולה בקנה־אחד עם מצע הערכים הציוני־סוציאליסטי של המחבר ושל העלית החברתית הישראלית בשנות החמישים).

בהקשר זה יש לשים־לב גם כאן לדרך שבה בחר ברטוב לסגור את הרומאן: תמונת־הסיום של הספר היא טקס הברית־של הנערך בבית־הכנסת השכונתי, שבו מוענק השם "רקפת" לבתם התינוקת של מניה וגליק, שניהם עולים חדשים ניצולי שואה. הסיום הרטוראלי ממצה, איפוא, במלואו את אופק־הציפיות של המחבר: יוצאי "שבעים גלויות" מתייצבים כאן כעדה מלוכדת, העבר נטמע בהווה, הפער בין ותיקים לחדשים היה כלא היה, החיים מתגברים על המתים, הגלות מתבטלת בפני הגאולה.

ה

אל מול הפאתוס הלאומי והציוני המאפיין את גישתם ודרך טיפולם של אלתרמן, הזז, ברטוב ודומיהם בנושא "העלייה ההמונית" וקליטתה, מתייצבת — כקונטר־אפונקט אידיאי, לא רק סגנוני — כתיבתו של אפרים קישון. קישון, שעלה לארץ מהונגריה ב־1949, היה, קרוב לוודאי, "העולה החדש" הראשון שהיה לסופר "ייצוגי" ומוכר ומצליח כבר בתחילת שנות החמישים. כמחברה של סאטירה חברתית הנוזקת, דרך קבע, לחוטאים אקטואליים, עשה קישון מאז ראשית דרכו בספר שימוש נרחב ביותר בניסיונו האישי כעולה חדש בפרט, ובניסיון הקולקטיווי של הקבוצה החברתית שאליה היה משויך בכלל. העלייה ההמונית וקליטתה היתה, לדידו, "תוכן ונושא" בעלי מעמד מרכזי, אשר התנקזו אל הסוגים השונים של יצירתו: נושא זה הוא עיקרו של הרומאן הראשון שלו, "העולה היחיד לחיינו" (1952), שפורסם בהונגרית עוד ב־1951 ותורגם לעברית על־ידי הסופר אביגדור המאירי. המפגש בין העולה החדש והארץ הוא גם עניינה של הקומדיה "שמו הולך לפניו" שהצגת הבכורה שלה ב"הבימה" היתה ביוני 1953.

חיי העולים החדשים, בכלל זה חיי המעברה, הזינו גם את "הצורות הקטנות" של כתיבתו, אשר הקנו לקישון את מירב המוניטין שלו; הדברים אמורים במערכונים הרבים שחיבר ואשר נועדו לבמה הזעירה (בעיקר הלהקות הצבאיות), וכן בפליטונים שפורסמו במסגרת מדורו הקבוע "חד גדיא" שבעיתון "מעריב", ואף ראו אור בליקוטים שונים.

הסאטירה של קישון, על מכלול ביטוייה, הציגה את פרשת העלייה והקליטה מנקודת־מבט שונה לחלוטין מזו של הסופרים בני הארץ. הטון והקו הכללי מובהר היטב בפרולוג לרומאן "העולה היחיד לחיינו", המתואר על־ידי המחבר עצמו כ"תמציתו של הספר" (ולדידו, תמצית הנושא כולו): הסצינה הפותחת, המתרחשת עדיין בחוץ לארץ, מתארת את דמות העולה בכוח צ'אראנש כמי שמדבר גבוהה־גבוהה על הארץ המובטחת:

"אם אחותי־ישראל הבין־לאומית תצילני גם ברגעים הללו" — כך הוא מצהיר באוזני אשתו בעת שהרכבת נעצרת לביקורת על גבול איטליה — "אבוא אל הקיבוץ "תפילין", אטבן חול על חוף ים־ירושלים ואת רכושי אחלק עד יהלומי שלפני האחרון ל"אגודת הלל־המלחמה"... אישה אושר הוא, להימלט חיים בעיזים וב־חוסר כל למען ארץ הקודש"!

הצהרה זו מעומתת, באופן אירוני, עם הסצינה שבאה מיד לאחריה: המעבר המתואר מתרחש בעיר תל־אביב, ובו נראה העולה החדש בעת שהוא מפרק את ה"ליפט" שהביא אתו מחוץ לארץ. או הוא מגלה, לתדהמתו, כי מברשת־הציפורניים שלו נעלמה ואיננה. בייאושו הוא זועק באוזני אשתו: "הרי לך סוכנות: מברשת הציפורנים היחידה שלי נעלמה וגנבים שודדי קברים כמעט חדשה היתה! זוהי הגאולה! זוהי מדינת ישראל! — כעת בן־גוריון, בוא הבט בעיניו!"

מכאן ואילך יוצא העולה החדש למסע כמו פיקרסקי בארץ החדשה, שבמהלכו הוא נאלץ להתמודד עם שפה בלתי־מובנת, להיאבק עם בעיית פרנסה ושיכון, למצוא את דרכו בסבך המנגנון הציבורי המושחת, ללמוד את סוד־הקיום באמצעות ה"פרוטקציה" (זה גם נושא המחזה "שמו הולך לפניו"), להתייחד כזמסין, לפגוש את ה"צבר" המוקצה־מחמת־מיאוס, להיתקל על כל צעד ושעל ב"חוצפה" הישראלית ובשאר הגימוסים המגונים של האוכלוסייה המקומית, להכיר את מנהגי המקום המוזרים בעיניו (למשל החגים), להסתגל אל סדרי החברה הפגומים שהשתרשו בארץ (כגון השביתות) וכיו"ב.

קישון נמנע, איפוא, מלכתחילה מלאמץ את מיתוס הגאולה הציוני ולהעריך על־פיו את מציאות החיים במד־ינת ישראל. ההיפך הוא הנכון: ייעודה של הסאטירה שלו הוא דווקא לנפץ את המיתוס מבפנים על־ידי חישופה של המסיכה החברתית המכסה את פניה של החברה הקולטת, ולגלות את קלונה ברבים.

עוד מיוחד עמד למערכונים שחיבר קישון על חיי המעברה, ושבהם ניסה להמחיש את המצוקה החברתית־כלכלית של העולים החדשים במגזר זה בשנים הראשונות שלאחר קום המדינה, כגון האבטלה, העוני, תנאי הדיור הקשים, הסבך הביורוקרטי וכו'. במיוחד מתמקד בתיאור הפער שבין העולים החדשים לבין הוותיקים, תוך הבלטה של האספקט העדתי (העימות ספרדים־אשכנזים) כגורם מכריע בקביעת אופיה של מערכת־יחסים זו. מיוחד זה שבפרשת העלייה ההמונית משתקף היטב במערכונים שבמרכזם ניצבת דמותו של העולה החדש מצפון אפריקה, סלאח שבתי, שהוא הנציג פאר־אקסלאנס של עולם המעברה (וכתור שכזה הוא משמש גם "כלי" לבטא את המחאה הסוציאלית שלה). קישון מאפיין את סלאח שבתי כדמות "פרימיטיווית" אך בהחלט אותנ־טית, אשר הפיקחות הטבעית שלה ושורשיה העממיים הן תחליף ראוי־לשמו למנהגיה הגסים ולמיעוט השכלתה. לעומת דמותו של סלאח מאופיינים ה"ותיקים" (בניגוד למה שקורה אצל הזז או ברטוב) כאנשים קטנוניים, בעלי־דעות קדומות, מתנשאים, מושחתים, ולעתים גם מטומטמים וכיו"ב. המערכון הטיפוסי בסידרה זו הוא זה שבו מפגיש קישון את דמותו של סלאח שבתי עם דמותם של נציגי הממסד האשכנזי — כגון העובדת הסוציאלית, עסקני המפלגות או חברי מזכירות הקיבוץ — מפגש היוצר סיטואציה של עימות קומי בין "מזרח" ל"מערב". להלן קטע מתוך המערכון "יוני־הכובה", שהוצג במגמו על־ידי להקת הנח"ל (נכלל בספרו של קישון "מערכונים" שראה אור בתשי"ט):

פירוה (מזכירת הקיבוץ): שמע, אדוני! אני רוצה לומר לך משהו, בבקשה
אנחנו חיים במאה העשרים!
סלאח: אני חי במעברה, גברת.
פירוה: המאה העשרים זה לא מקום בשביל לגור בו!
סלאח: גם מעברה לא.

דיאלוג זה — המבטא את אורח דיבורה היחיד והמת־נשא של חברת הקיבוץ מול הקול האנושי (ולו גם ה"פרימיטיווי") של סאלח שבתי — מדגים יפה את הדרך שבה מציג קישון את העימות שבין אשכנזים וספרדים, ובעיקר את נטייתו לחשוף את קלקלותיה של ישראל הוותיקה, ה"אשכנזית", שהיא — ולא סלאח שבתי — מופיעה תדיר בתורת "הקרבן הסאטירי" ביצירתו.

ו

עמדתו של אפרים קישון, על אף סגנונה היהודי, מבשרת את המהפך העתיד לחול בתפיסת הנושא בספרות העברית בשנות השישים, וביתר שאת בשנות השבעים והשמונים. הרקע למהפך נעוץ, מן הסתם, בשינוי הסוציו־ספרותי הכולל שהיה בספרות העברית במפנה שנות השישים. אולם הסיבה העיקרית לו היא העובדה כי "העלייה ההמונית" — שהיתה בשנות החמישים חומר ספרותי בידיהם של סופרים בני הארץ — היתה מאז שנות השישים חומר בידי "העולים החדשים" עצמם, במיוחד מי שהיו נערים או צעירים מאוד בזמן בואם לארץ ועתה קנו לעצמם שליטה ומעמד בלשון העברית וספרותה. אם לנקוט בלשון משאלה — ברוח מאמרו הנזכר של אוכמני — אפשר לומר כי "רומאן המעברה" (במובן הרחב של המושג) עבר מעתה, סופית, לידיו של "הבשר" עצמו. יש לכך דוגמאות רבות, בכלל זה ספרים כמו "המעברה" מאת שמעון בלס (1964), "שווים ושווים יותר" מאת סמי מיכאל (1974), "מכוות האור" מאת אהרן אפלפלד (1980), "תרנגול כפרות" מאת אלי עמיר (1983) ולאחרונה "שושן לבן, שושן אדום" מאת דוד שיץ (1988).

סופרים אלה — שהיו בשעתם "הנקלטים" ולא "הקול־טים" — מציגים מודל ספרותי שונה מעיקרו: כתיבתם נטולת הפאתוס חושפת את משבר העלייה והקליטה במלוא חריפותו, לעתים תוך חשיפת או הדגשת אספקטים בחיי העולים החדשים שכמעט שלא באו לידי ביטוי בסיפוריהם של בני הארץ, כגון המצוקה החומרית־כלכלית, בעיית השפה או הזרות של העולים כלפי האוכלוסייה הוותיקה, או הקיפוח העדתי (בני תימנים המיליטאנטית בהדר־כלל של הסופרים מבני עדות המזרח).

אולם בעיקר נבדלים סופרים אלה מן הסיפור ב"מר־לוך" האסכאטולוגי של שנות החמישים, כשהם דוחים מכל וכל את הניסיון לפרש את עלייתם לארץ כהגשמה בפועל של ייעוד היסטורי שלאורו נעשה גורלם כפרטים לעניין משני ובמעט חסר־משמעות. מודל זה מיוצג בצורה טיפוסית על־ידי הרומאן החדש של דוד שיץ, "שושן לבן, שושן אדום", שיצא לאור באחרונה. רומאן זה, שהוא בבחינת תשובה־שלאחר־מעשה ל"שש כנפיים לאחד" לברטוב, מתאר את שנות התבגרותם של נערים ניצולי שואה, הודים זרים, מנוכרים ודוויים בארץ החדשה ובמדינה הנולדת (השנה היא 1948). מטבע הדברים כי הרטוריקה הציונית אינה יכולה להגיע ל"עולים החדשים" האלה ולא קורטוב של נחמה. "תאמין לי, נחמיה, כך יהיה המיר" — אומרת הנערה־הפליטה ליליי קאהר למספר בהמלך אפיזודה המתארת את טקס "יזכור" ביום העצמאות הראשון למדינה: "שם, למטה, הם ינגנו את הניגונים, יכינו את מופעיהם, יעבדו את יום העצמאות שלהם... והילדים, לכושי מחוללם, ירקדו במעגלים סביב הדגלים... העצב הדך יזול בין אצבעותיו של פליקס שלנו, שינגן עמודים ברוב להט את השיר על השושן הלבן והשושן האדום, ואחרי־כך תקרא רפאלה ויינשטוק את ה"יזכור"... ואנחנו נעמוד מן הצד ונעקוב אחר הניגוניו של השבט שאל חופיו נקלענו במקרה".

ד"ר דן לאור הוא מרצה לספרות עברית באוניברסיטת תל־אביב. ההרצאה הושמעה בכנס "ארבעים שנות מדינה: עשר השנים המעצבות" (במסגרת המושב על "העלייה ההמונית וקליטתה"), הכנס נערך מטעם המכון לחקר הציונות ע"ש חיים וייצמן באוניברסיטת תל־אביב, בחודש מארס השנה.

בנים ואבות

לרגל יום העצמאות הארבעים פנתה מערכת "תרבות וספרות" אל בניהם של סופרים המשתיי־כים ל"דור הפלמ"ח", וביקשה מהם להביע בר־שימה קצרה את רחשי לבם על דור אבותיהם ועל עצמם כבנים לסופרים בני הדור ההוא. שלושה נענו: איש התיאטרון עמרי ניצן, בנו של הסופר שלמה ניצן ("התוקשר", "צל של ספק"), ההיסטור־יון הסופר עמר ברטוב, בנו של הסופר חנוך בר־טוב ("שש כנפיים לאחד", "[illegible]") והמשורר איל מגד, בנו של הסופר אהרן מגד ("החי על המת", "פויגלמן").

עמרי ניצן / אני לא מתגעגע

כתפות, נדמה שנפלתי רחוק מהעץ. אני בכתיבה האילמת, על דפים שנשלחים לרוחות הבאים, ואני בתיאטרון החי בזמן הזה.

תמונה זו של משל העץ והתפוח נבנתה לנו אולי בנוף החיצוני בלבד. ואולם מתחת לאדמת העץ, בורס התת קרקעי, נבנן לנו משל אחר. שורשים אשר לעתים סותרים זה את זה את שתי הערב, אורגים את הקשר בינינו. במרכזו — ערך הקיום לכשעצמו. השניים האלה כסוגריים, בין הלידה והמוות, השעה הנגבה הזאת, בין העולה וסוף — הם המשמעות עצמה.

מכאן זרם כל השאר.

מצבו ומקומו של האדם על רקע כל התנועות ההיסטוריות הגדולות, המלחמות, המהפיכות, רגעי ההתעלות ורגעי המבוכה.

להיות קיים גם אז בכל רמ"ח בירותנו. נדרשים לכך כוחות בלתי נדלים.

"... מת רשם עבר אדם על פניה, יהיר נמוך ממותו. בני אדם אחרים בדרגתו. כל אחד מכוכב אחר..." (מתוך הרומאן "התוקשר" מאת שלמה ניצן)

"... גם הבדידות זקוקה לקרקע שתהא מרשרשת ויהא לה מאין ללכת ולאן לחזור..." (מתוך: "חבים בודלות")

לפיכך אני הוא גם כן וגם לא מדור הפלמ"ח.

דור הפלמ"ח, כך נדמה — הנעורים, התמונה הזרה, הזר משמעית. אנחנו — התבגרות אבלות הספקות, המסואבות.

נדמה שכוונתו לקנות את השאריות אחרי מסיבת הפתיחה.

אני לא מתגעגע אליכם. אני לא כמה ל"ארץ ישראל של פעם" שלכם. נוסטלגיה היא תנועה לעבר — תנועה לאחור. תנועה משותה — היא מרמה אותנו בקשר למצבנו הנוכחי ומונעת אותנו באשליות התחושות שווא. תרבות הנוסטלגיה — היא תרבות מפגרת.

גם התוסיניים בהגשמותיו המגוונות, הוא דוגמה קיצונית של נוסטלגיה.

התנועות האשלייסטיות הגדולות נבנו על נוסטל־גיה מהעבר הלאומי הקרוב ועד הקסאי הרחוק.

לפעמים הדור הזה המתגעגע לנעורי היישוב בנוסטלגיה מבוססת בזיכרון רחוק של ריח פרדסים מהול באסמודשיביים יקרים מפאריס, מזכיר לי את גיבורי "גן הדובדבנים" של צ'כוב. אנשים מנותקים, שלא קוראים את מפת מצבם האמיתי, חיים במציאות מדומה שהיתה נכונה בעבר והיום היא שקרית.

יכולת השיפוט שלהם פגומה, ראיית עצמם עקומה.

במערכה השלישית ב"גן הדובדבנים", הגן נמכר בעיר אחת במכירה פומבית על ידי מישהו אחר, הרכוש מתפורר, המעמד מתדרדר, אבל הנוגעים בדבר, גיבורי המחזה, מבלים בנשף עם "המוסיקה והריקודים של פעם", כמו "בימים הטובים ההם".

זה פתטי, מעורר רחמים, קומי, חסר תקווה ודי־מני עד לאבדון.

אני מתגעגע למשהו אחר. לעתיד אחר. "מדינת היהודים" של הרצל הוא במפתיע ספר מאוד רלוונטי לגבי, ורחוק ומאוד לא פרקטי למדינת ישראל.

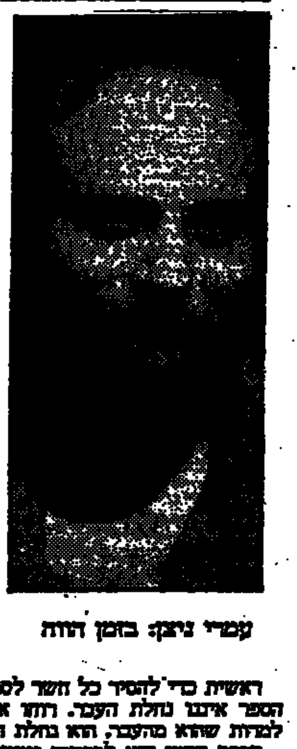
עמרי ניצן: בזמן הזה

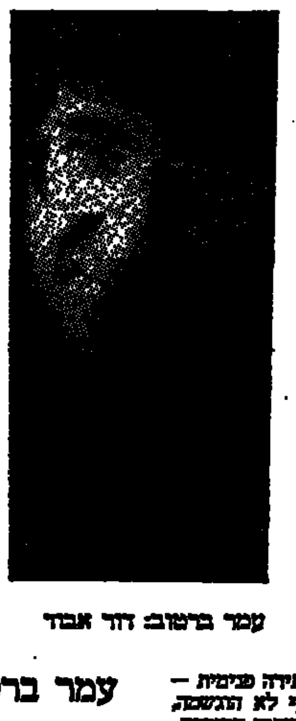
עמר ברטוב: דור אבוד

איל מגד: גן העדן

עמר ברטוב/ בן בלי דור

אבי נולד בפתח־תקוה, היא מלבס, בקרב פליטים של מרום שואה, סמוך מדי לצלפי קלקיליה, שמונה שנים לאחר תום מלחמת העולם הראשונה ושלוש שנים לפני הסבה בחברון; אני נולדתי בקיבוץ של השומר הצעיר וגדלתי ברמת־אביב, סמוך לשייך מוניס העבשה, בימי הצנע הפאגייה, בקרב פליטים מגורשי גתולקה עם מספר על היד, שש שנים לאחר הקמת המדינה ושנתיים לפני מבצע קדש. בני נולד בהתנעורת. כשאבי היה בר־מצווה פרצה מלחמת העולם השנייה והנאצים רצחו את שארית משפחתו בפולין; כשאני הייתי בר־מצווה פרצה מלחמת ששת הימים שהגילותה בציפייה לעוד שואה וסופה אימפריה בועיד אמפין; המלחמה הקצרה והארוכה ביותר שידענו. במלחמת העצמאות לחם אבי בייאוש עמוק ותקוה גדולה, ולמרות מיעוט כלי־הנשק וחולשת הצבא, דומני שזכה לשמוע את פעמי ההיסטוריה מבעד לאש ולדם; הוא הקים מדינה. במלחמת יום כיפור צירותי במיסב מבוהת־המלחמה וגם ידעתי איך לנהג כבכבש, אך ההיסטוריה טפחה על פני. אבי היה ועודנו מלא בתחושת מחויבות עמוקה לאידיאה שלא מומשה במלואה, ועל כן הוא גם בא וגם מאוכזב יותר ממני; אני נולדתי לתוך מצב נתון ואינני חש שלא בנוח מתחושת הניכור שלי ממנו. אני מקבל את המציאות ושוזה נפש כלפי הרעיון; הוא דבק ברעיון וסולד מן המציאות. בן לדור שהשתתף בעורר באירוע עקוב. סרם הורה גודל מבחינה לאומית, שאף אני לתאר את החברה, כיסופיה, ייסוריה, פרצופיה, יופיה וכיעורה מתוך אמפתיה של חוויה משתפת ושותפות רעיונית. ואילו אני, שכבר בבע־ורי התנפצה האשליה הגדולה, גאוז בגבולי, ביוצאי הדופן, בפימל, הוביע, באי־היכולת לאמפתיה, באי־השיתוף ובלתי־מייצג, באחר. הוא, שקבע את גבולות המדינה, ממשיך להתות על קנקנה; אני תקוע על גדר התיל המפרידה בין הפרטי לכללי. הוא בטוח שעשה את המעשה הנכון ותוהה כיצד התקבלה התוצאה הנתונה; אני אינני יודע לאיזו תוצאה עלי לקוות. מכאן שעל פי תפישתו של אבי הוא אמנם משתייך לדור (גם אם אין הוא מקבל את דעתם של אחרים על אופיו), ונכסף להעניק לאותו דור עיצוב ספרותי; ואילו אני, על פי תפישתי, אינני משתייך לדור, משום שבני דורי הביולוגיים מרביתם בלתי־משתייכים כמוני, ועל כן עבודי המייצג הספרותי היחיד הוא יוצא־הדופן. לכן אני גם מתקשה לשייך את עצמי לדור הבנים של דור תש"ח. הדבר היחיד המחוה, אולי, את בני גילי כדור, הוא התעקשותם על פרטיותם ואי־נכונותם לקבל זהות קולקטיווית. מן הבחינה הזו אפשר לטעון כי גם אנו דור אבוד.

איל מגד / אותו גזע

היוקה החוקה ביותר אל ההורים והורם היא, לדעתי, בתודה להצליח, או אפילו להיכשל — העיקר להתרחק — במאבק המוכר שהם ניהלו. ההתרחקות הזו היא השלמת תהליך, שמקודמת הילי־דות לובש צורות שונות ולפרקים מתנפש למרד.

אבי מעיד על עצמו, שהוא, כמו רוב בני דורו, חי "במרחב הלאומי". בתוך אינו הרגשה של "אחריות לאומית". לעומתו, אני חי חיים אינטימיים יותר "במחיצת האשה, הילדים, החתול, החברים הטובים, המשוררים האהובים עלי, ובאותו שטח הפקר השרוי בחלומות, שבין החלום והכמיהה — ובין הגשמתם".

אך למרות ההבדל הזה בינינו, מהות הזכה שלנו דומים. גן העדן האבוד, שלי ושלו, נמצא באותו מקום: בחצר בית הוריו — סבי וסבתי — ברעננה, הרחוק מכאן — במזרח־אירופה. אנחנו אוהבים אותם גופים, שנינו מקיימים את התנאי שלו זקוק כל סופר ומשורר, שהילדות תמיד נמצאת בהישג־יד.

הדור שלי, בניגוד לדור הורי, הוא דור הסתם. אבי רוצה גם ששוח פסיכולוגיה ואינו מאמין בווידויים. קשה לו להגיד "אני", והוא בא על שכרו בכל מידה כאה זו, כש"האני" הזה מתגלגל בגיבורי ספריו. השיפה ישירה מבהילה את בני "דור הארץ". יצירותיהם הם כלי התקשורת שלהם וגם הקשים האחרים לקירבה.

אבי, בניגוד לסופרים אחרים בני דורו, השלים מהר מאוד עם העובדה שבביתו לא צומח צבר אמיץ ואכזר, שבנו יהיה משורר, כמותו, ולא טייס בחיל האוויר. ייתכן שהיותה לו טיפה אכזבה מזה, אבל היא נמוגה עד מהרה. הגזע, התכונה, הוא אותו גזע, ועוד עם שרוש פלוני. ובנוסף לכך קיימת, כמובן, המפורשות, שעינינו אינם משחקים באותו מגרש. כביצה של "חיי הספרות", כן, אך במגרשים שונים: אב בכדורגל ובן בכדורסל, או להיפך.

מה שכן, אינני יכול להתלונן שהורי לא הזהירו אותי מהשם. אך אני לא שעיתי לאזהרות. זה היה השם שלי. נקודה. הזהירו אותי מפני "הנבות" שהם משכים אחריהם — וגם אם לא אכלו בוסר, שיני הבנים יקהה. עם השם הזה אני מתמודד בגבורה עד היום, וזו אולי גילוי הגבורה היחיד שאני יכול להתגאות בה; סוג גבורה שדור הפלמ"ח לא יכול היה לתאר לעצמו.

אלא שגם על זה אני מודה. קיבלתי בבית מידה לא מבוטלת של נטיה לחיסון מפגעי שדה הקרב של הספרות. לכן גם אין לי יראת כבוד כלפיה, כמו לאחרים שבאו מבחוץ. זה לא עוזר למדינה, אבל לכתיבה כן. מצייר אין מה לשחר.

صراع بين الاجيال

صورة عن الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

מישאל מיוחד ליום העצמאות: 40 שנות ספורט בישראל — האירועים הגדולים:

● הישגי אסתר רוט על המסלול
● זכיות מכבי ת"א בגביע אירופה
● הניצחון בצ'כיה בגביע דייויס
● כדורגל: בלגראד 60' ומכסיקו 70'

אסתר רוט · אברהם גרין · תנחום כהן־מינץ · יעקב הודורוב

מאת אילן פיש

לא קל לסכם 40 שנות פעילות ספורטיבית בישראל, ושבעי שמשתתפי המישאל המיוחד של "ספורט הארץ" בנושא זה חולקו בדעותיהם — קשת רחבה ומגוונת — כאשר נתבקשו להצביע על האירועים החשובים.

המשתתפים במישאל, לרגל יום העצמאות ה־40 — 17 מבין אלה שאליהם פנינו — נקבו בין היתר ברצח הי"א באולימפיאדת מינכן (1972), ולהבדיל בזכיות מכבי תל־אביב בגביע אירופה בכדורסל, בהישגי האצנית אסתר רוט באולימפיאדה (1976), בניצחון הגדול על צ'כיה בגביע דייויס, בהצלחות הכדורגלנים בבלגראד (1960) ובמכסיקו (1970), בהישגי השייטים באליפויות עולם. הוזכרו גם הישגים אחרים, והיו שהעדיפו לנקוב דווקא באירועים היסטוריים מרגשים, כמו המיפגש הכפול עם בריה"מ בטורניר הכדורגל הקדם־אולימפי ב־1956.

אכן, לא היינו למעצמת ספורט ברמה עולמית, אולם אין אנו רשאים לומר כי לא רווינו מדי פעם נחת. לא בענף ספורט אחד בלבד. היו רבים כאלה, הגבל שלהבזקי־ההצלחות והול־פות לא היה תמיד המשך. אולי בעשור החמישי למדינת ישראל תימצא הנוסחה להצלחה.

* * *

● **יצחק אופק**, יו"ר הוועד האולימפי ומנכ"ל הפועל לשעבר: האירוע הדראמטי ביותר בתולדות הספורט הישראלי וגם העולמי, בפרק זמן זה, היה רצח י"א ספורטאי מינכן באולימפיאדה ב־1972. חבל שהוועד האולימפי הבין־לאומי מנסה לטשטש ולהשכיח את המשמעות הקודרת והתמורה של המעשה. מבחינת הישגים אפשר לציין את זכייתם של לידיה לזרוב וצפניה כרמל באליפות העולם בשיט ב־1968 בסאנדהמן, שוודיה. זו היתה אליפות עולם ראשונה בה זכו ספורטאי ישראל. מאז זכו השייטים בעוד שמונה אליפויות עולם. גם המקום השישי של אסתר רוט באולימפיאדת מונטריאול 1976 ראוי לשבח בזכות הכיסוי התקשורתי הרב לו שקיבל.

● **יצחק כספי**, סגן ראש עיריית תל־אביב ויו"ר מכבי ישראל: האירוע הבולט ביותר הן המכביות. המכביה מרכזת, כאן בישראל, את הנוער היהודי מהתפוצות (מהמקומות מהם מת־אפשר להם להגיע). למכביה הקרובה ב־1989 יבואו כ־4,000 ספורטאים יהודים מרחבי העולם. בבחינת הישגים יש לציין את השייטים, שזכו באליפויות עולם; את מכבי תל־אביב על זכייתו פעמיים באליפות אירופה ואת אסתר רוט על הישגה באולימפיאדת מונטריאול 1976 (מקום שישי בריצת 100 מטר משוכות).

● **יגאל גריפל**, מ"מ ראש עיריית תל־אביב ויו"ר בית"ר ישראל: ניצחונה 1–2 של נבחרת הכדורגל של ישראל, ערב חג הפסח 1960, על נבחרת יוגוסלוויה בבלגראד. יוגוסלוויה, שהקדימה אותנו בהפרש שערים בלבד בתום המישחקים הקדם־אולימפיים, זכתה בסופו של דבר במדליית הזהב האולימפית ברומא. זה היה כבוד גדול לנצח מעצמת כדורגל אדירה כיוגוסלוויה. לאחר המישחק האנו לדריה, וכל התנועות באירופה ריווחו בראש מהדורות החדשות על ניצחונה של ישראל. היתה לי הזכות לעמוד יחד עם מנחם הלר בראש המשלחת הישראלית למישחק זה.

● **מיכאל אלמוג**, מי שהיה יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל: שני מישחקי הכדורגל הקדם־אולימפיים ביולי 1956 נגד בריה"מ. המישחק הראשון היה במוסקווה (5–0 לרוסים). עמדתי בראש המשלחת וזו היתה חוויה נפלאה לבקר בבית הכנסת במוסקווה. כך גם המיפגש עם יהודי רוסיה בשדה התעופה בווילנה. מיפגש הגומלין ברמת־גן היה אירוע גדול למדינה ולכדורגל. מעולם לא בא קהל כה גדול לחזות בישראל במישחק כדורגל, לא לפני ההתמודדות ולא אחריה. 60 עד 70 אלף איש. בריה"מ ניצחה 1–2 כשסטלמך נגח את שער השיוויון לרשתו של לב יאשין.

● **דוד הרניק**, יו"ר איגוד הטניס: ניצחון נבחרת הטניס של ישראל 3–2 על צ'כיה, ב־1987, בהראדץ־קראלובה, צ'כוסלובקיה. היה זה מישחק ההיסטורי של נבחרת הטניס הישראלית בבית העליון בגביע דייויס. ניצחנו אחת ממעצמות הטניס הגדולות. ניצחון שהושג כולו על טהרת הכחול־לבן — שחקנים, מאמנים ופעילים. בעקבות ניצחון זה הובטחה השתתפות טניסאי ישראל באולימפיאדת סיאול.

● **עזריקם מילצ'ן**, מ"מ יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל ובעבר קיצוני ימני במכבי רחובות מהליגה הראשונה דאז: היו שני אירועים בולטים. האחד ב־1956 באיצטדיון רמת־גן — המישחק נגד בריה"מ. זו היתה חגיגה גדולה לעם ולמדינה. משהו מרומם. גם הפסד 2–1 נגד רוסיה של אותם ימים, היה בו משהו מיוחד. האירוע השני היה במישחקי הגביע העולמי במכסיקו 1970. עצם ההופעה בטורניר הגמר של הגביע העולמי היה בה משום הצלחה גדולה וכך גם התוצאות במישחקים נגד איטליה (0–0) ונגד שוודיה (1–1).

● **יעקב שאלתיאל**, בעבר מאמן נבחרת הכדורסל של ישראל: אליפות אירופה בכדורסל במוסקווה 1953. בה השתתפה ישראל לראשונה. רק בגלל הפרש סלים נחות סיימנו במקום החמישי. צברנו מספר נקודות זהה להונגריה, איטליה וצ'כיה, שהורגו לפנינו במקומות 2 עד 4. מאז תקענו יתד ביבשת. היינו אז חסרי נסיון להלוטין בזירה הבין־לאומית. השחקנים היו חובבים. אחרי ההצלחה במוסקווה קיבל הספורט בארץ, והכדורסל בפרט, תנופה גדולה והחל בתקופת תשתית למיגרשי כדורסל. כראוי לציין גם את המקום השני באליפות אירופה באיטליה ב־1979, אחרי שרכשנו נסיון, וגם את מכבי תל־אביב שזכתה פעמיים באליפות אירופה ב־1977 וב־1981.

● **עמנואל שפר**, יו"ר איגוד מאמני הכדורגל ובעבר מאמן נבחרת ישראל: השתתפות נבחרת הכדורגל באליפות העולם במכסיקו 1970. זו היתה הפעם הראשונה בהיסטוריה שזכינו להיות בין 16 הטובות בעולם. גם במישחקים עצמם היו לנו הישגים. סיימנו בתיקו 0–0 עם איטליה, שהיתה לבסוף סגנית־אלופת העולם. 1–1 עם שוודיה והפסדנו 2–0 לאורוגוואי, שסיימה את האליפות במקום השלישי. לא היינו בשר־תותחים. שיחקנו במיגרשי חוץ והוכחנו שהיתה לנו נבחרת ברמה עולמית.

● **בינו צדיק**, מנכ"ל בנק לאומי ובעבר כדורגלן בצעירותו: שני המישחקים הקדם־אולימפיים בכדורגל נגד בריה"מ, במוסקווה ובישראל, שהיו ב־1956. היו אלה ארועים מרגשים. זה היה אחד מהאותות הספורטיביים של תקומת מדינת ישראל.

● **יעקב הודורוב**, בעבר שוער נבחרת הכדורגל של ישראל: מישחק הכדורגל הבין־ארצי בבריה"מ ב־1956 (5–0 לרוסים). היחסים בינינו לרוסים התערערו ובמקביל החלו עיסקות הנשק בינם לבין מדינות ערב. שלטי ברכה בעברית קידמו את פנינו. בהשמעת "התקווה" הוגנו שירים כבאב אל־ואד ובערבות הנגב. באותו רגע חשבתי שהמישחק מבחינתי מיותר. זה היה מרגש. בסיום המישחק פגשנו ביהודים שבאו מרחבי בריה"מ ואחד מהם אמר: "לא חשובה התוצאה, העיקר שראינו אתכם". מבחינה ספורטיבית, בולט הניצחון ביוגוסלוויה 1–2, בטורניר הקדם־אולימפי ב־1960. זה היה בערב פסח, ויוגוסלוויה העפילה לאולימפיאדה רק בזכות הפרש שערים טוב משלנו. לנצח ביוגוסלוויה, 10 שנים אחרי שהובסנו שם 6–0, זה היה מרגש.

● **גרישון שפע**, אלוף ישראל ושיאן ישראל במישוט, השתתף בשלוש אולימפיאדות — רומא (1960), טוקיו (1964) ומכסיקו (1968); כיום מאמן שחיה בהפועל עמק־חפר: המקום השישי של אסתר רוט בריצת הגמר ב־100 מטר משוכות באולימפיאדת מונטריאול 1976. האירוע קיבל ביטוי נרחב בכלי התקשורת בעולם. הישגה הביא כבוד רב למדינה, מה גם שנלווה אליו הרקע של אולימפיאדת מינכן ארבע שנים קודם לכן, בה נרצח מאמנה עמיצור שפירא בידי מחבלים. למרות הכל המשיכה והוכיחה כי בעזרת הספורט אפשר להתגבר על מכשולים, לחצים ומתחים נפשיים.

● **אסתר רוט**, השתתפה באתלטיקה בשתי אולימפיאדות — מינכן (1972) ומונטריאול (1976); זכתה בחמש מדליות זהב ואחת כסף במישחקי אסיה שהיו בבאנגקוק (1970) ובטהראן (1974); שיאנית ישראל שנים רבות: זכייתו של מכבי תל־אביב בגביע אירופה לאלופות בכדורסל. היתה הרגשה של הצלחה של כולם. שכן הכל חשו מעורבות והיתה חגיגה גדולה מסביב לזה. היו כמה זכיות באליפויות עולם בשיט, אבל זה אינו ענף ספורט פופולארי כמו הכדורסל. צריך לציין את ההתקדמות הגדולה בטניס בחמש השנים האחרונות ואת הניצחון 2–3 בצ'כיה בגביע דייויס.

● **טל ברודי**, בעבר כדורסלן מכבי תל־אביב, נבחרת ארה"ב, נבחרת ישראל ונבחרת אירופה: שנת 1977, עם הניצחון על צסק"א מוסקווה בווירטון, שסלל את הדרך לזכיה בגביע אירופה לאלופות בבלגראד (77–78) בגמר על מובילג'ירג'י וארזה. הזכיה בגמר היתה אירוע חגיגי. הגיעו יהודים באוטובוסים מכל רחבי אירופה, כדי לחזות במישחק, וגם במטוסים מארה"ב ומישראל. הניצחון בגמר העניק תקווה ועידוד מוראלי גם לספורטאים בענפים אחרים, שאפשר להגיע להישגים. אפשר לראות זאת בהתקדמות הטניס, שהגיע להישגים יפים מבחינה קבוצתית (הצלחות הנבחרת בגביע דייויס) והצלחתם האישית של שלמה גליקשטיין ועמוס מנסדורף. אפשר לציין גם את הצלחת השייטים, שזכו באליפויות עולם, ואת הישגיה של אסתר רוט.

● **ד"ר אוריאל זמרי**, מנהל הליד לאיש המפרדים הד־הדרי, מרצה במכללה לחינוך גופני במכון וינגייט, כתב ספרי ספורט רבים: רצח הי"א באולימפיאדת מינכן 1972. אירוע טראומטי, אבל הבולט ביותר ב־40 שנות מדינה. הוא היתה מכה קשה על ענפי ספורט רבים. שלוק מהם לא התאוששו עד היום, כמו הרמת־משקולות. היו לזה השלכות רבות מבחינת אבטחת ספורטאים ישראלים והשפעה על התנועה האולימפית. מבחינת הישגים: אסתר רוט, שסיימה שישית באולימפיאדת מונטריאול 1976 ב־100 משוכות. הישג שכולו כחול־לבן. אמנם נבחרת הכדורסל הגיעה למקום השני באליפות אירופה ב־1979, אבל זה לא היה כחול־לבן נקי.

● **אברהם גרין**, מ"מ יו"ר איגוד האתלטיקה, בעבר אלוף ישראל בקפיצות שונות באתלטיקה: אירוע מרגש היתה המכביה הראשונה (השלישית בסה"כ), שלאחר מלחמת העולם השניה, בשנת 1950. 15 שנה לאחר המכביה הקודמת, שוב באו ספורטאים יהודים רבים מרחבי העולם. ההתרגשות היתה גדולה. זו היתה חוויה יהודית עולמית. באיצטדיון רמת־גן היו 50 אלף צופים והיה לי הכבוד להיות נושא הדגל של המשלחת הישראלית. גם מישחק הכדורגל בין ישראל לבריה"מ ברמת־גן ב־1956 ראוי לציון.

● **תנחום כהן־מינץ**, בעבר כדורסלן מכבי תל־אביב, נבחרת ישראל ונבחרת אירופה: ההתקדמות הגדולה בטניס ובאופן ספציפי הניצחון בגביע דייויס 2–3 על צ'כיה ב־1987. הלוואי והיו לזה השלכות על הספורט הישראלי. זו דוגמא לחיקוי. נעשה מיבצע גדול לקידום הענף. היתה השקעה בבני־נוער ומאמנים. הנוער נוסע למסעות אימונים בעולם. אומרים שאין תקציבים ואנחנו מדינה קטנה. אבל אם הצליחו לעשות זאת בטניס, ואין סיבה שלא יהיה כך בכדורגל, כדורסל ואתלטיקה.

● **דוד טבק**, שיאן ישראל בעבר בריצות 100 ו־200 מטרים; השתתף באולימפיאדת הלסינקי (1952): השתתפותה של אסתר רוט בריצת הגמר במשוכות באולימפיאדת מונטריאול. אם ספורטאית ישראלית, שפעלה בתנאים לא הכי־טובים, מגיעה לגמר וקובעת תוצאה יפה מאוד — זה מרשים. ליותר מזה לא הגיע שום ספורטאי. לראובני, אין לה יורשים. עוד הישג בולט: התקדמותו של עמוס מנסדורף ושל הטניס. גם הישגי השייטים בעבר, שהגיעו למקום ראשון באליפויות עולם, הם מהבולטים בספורט הישראלי.

כפר־סבא הודחה בירושלים

הפסידה 1–0 להפועל המקומי ● ניצחונות קלים למכבי ת"א (0–5), בני יהודה (1–9) וחולון (0–7) במישחקים חוזרים

גביע

מאת אילן פיש

הפועל כפר־סבא היתה לקבוצה השלישית מהליגה הלאומית, שהודחה מגביע המדינה. שחקני השרון נוצחו אתמול בבירה במפתיע 1–0 על ידי מוליך הליגה הארצית הפועל ירושלים. במישחק חוזר בסיבוב השמיני (1–1 בקודם). שתי הלאומיות האחרות שהוצאו ממעגל המישחקים היו בית"ר ירושלים והפועל לוד.

הפועל ירושלים יתארח בשמינית הגמר אצל מחזיק הגביע מכבי תל־אביב, שלא התקשה להביס את הפועל עכו מהליגה הארצית 5–0 (בני טבק כבש ארבעה שערים). במישחק הראשון שהיה בעכו נפרדו הקבוצות בתיקו 3–3.

כמו מכבי תל־אביב, כך גם צפרירים חולון ובני־יהודה לא נזקקו למאמצים רבים כדי להביס את יריביהם מליגה ב'. חולון הביסה 7–0 את הפועל איכסל (1–1 במישחק הראשון) ותשחק בשמינית הגמר בחיפה נגד הפועל המקומי מהליגה הארצית. לבני־יהודה היה קל עוד יותר — 9–1 נגד מכבי כפר־קנא (1–1 בשבוע שעבר). בני־יהודה יתארחו בשמינית הגמר אצל שמשון תל־אביב לדרבי פרברים.

ואחרי שדילגו בקל לסיבוב הבא, על פני יריבים מליגות נמוכות, נותר רק לשאול את מנצחי אתמול: אם כל כך קל, מה היה כל כך קשה?

יתר מישחקי שמינית הגמר (26 בחודש): הפועל תל־אביב — הפועל טבריה (ארצית), מכבי נתניה — הפועל כפר־סמיע (ליגה ג'), מכבי פתח־תקווה — הפועל פתח־תקווה, בית"ר תל־אביב — מכבי חיפה, הפועל באר־שבע — הפועל יהוד (ארצית).

הראש של נומדר

הפועל ירושלים — הפועל כפר סבא 1–0 (0–0)

השער: יעקב נומדר (55)

משחק לחימה חסר פשרות של הגנת הפועל ירושלים, בשורותיה היטיבו לשחק הבלמים משה בן הרוש ואהוד כחילה, בתוספת שער בודד מראשו של יעקב נומדר, הספיק למוליכת הליגה הארצית כדי להעפיל לשלב הבא של משחקי הגביע, ולהדיח את קבוצת הצמרת הלאומית הפועל כפר־סבא.

במחצית ראשונה במשחק בינוני, היו רק מעט ארועים מרתקים ליד השוערים שנותרו חסרי תעסוקה. כל זאת עד לדקה ה־42, כאשר נומדר ניצל טעות של בלמי כפר סבא, כדי לחדור לעומק הרחבה, אלא שכדורו נבלם בידי השוער שמיר.

עם פתיחת המחצית השניה חל שיפור במשחק הירושלמים. ובר־אשות הקשר המוכשר מודרי ועקנין נטלו את היוזמה במרכז השדה והפעילו לחץ על שערו של שמיר. הלחץ נמשך כרבע שעה והספיק לירושלמים, כדי להשיג את שער הנצחון בדקה ה־55, כאשר נפסקה לזכותם בעיטת עונשין אותה ביצע היטב ועקנין. הכדור נהדף לקרן, בנגעו על־ידי ועקנין הפך לשער הנצחון, כאשר יעקב נומדר המשיכו בניתור נאה ובדייקנות לפינת השער השמאלית.

כחמש דקות לאחר שכבש את השער נטש נומדר את השדה בגלל פציעה, ומחליפו אשר ששון הכניס תנופה רבה למשחק ההתקפה של הירושלמים אצלם היטיב לשחק החלוץ המהיר עופר יחזקאלי.

למרות חולשת הכפר־סבאים נסוגו הירושלמים לרחבתם כמחצית השעה לפני הסיום כדי לשמור על יתרונם. בשלבים אלה התפתח לחץ מאסיבי על שערו של אורי סוויסה שהועמד בסכנה ממשית בעיקר במצבים נייחים.

הלחץ העקר נבלם הודות ליכולת הטובה של הבלמים הגבוהים שניצלו היטב את חסרונו של החלוץ הכפר סבאי גבה הקומה אלי יאני (פצוע), על מנת להשתלט על הכדורים הרבים שהגביהו ללא הרף מגיני וקשרי כפר סבא לעבר רחבת ירושלים, ובכך לאפשר לקבוצתם לשמור על יתרונה עד לסיום.

שיפוטו של יצחק בן יצחק, לעיני 2,000 צופים בימק"א, היה תקיף ומדויק.

רוני דייאן

ארבע פעמים טבק

מכבי תל אביב — הפועל עכו 5–0 (2–0)

השערים: בני טבק (36, 66, 73, 87), איתן לוי (19).

איצטדיון בלומפילד גדול על הפועל עכו בחמישה מספרים. כרבע השעה הראשונה של המישחק הצליחה האחרונה בליגה הארצית "לדגדג" את מחזיקת הגביע, אך זמן מישחק הוא שישה רבעי שעה וזה כבר היה יותר מדי עבור העכואים.

גם יכולת בינונית מאוד של הלאומים הספיקה להביס את יריבתם. לולו וגריאני בקישור בלטו במישחקם הנמרץ המחתף, ובהתקפה בלטו אלי ודרייקס במשחק מתוחכם. כמובן שבלט כובש הרביעיה, בני טבק, שידע לנצל יכולת דלה מאוד של שוער עכו, בן איבגי.

על אף התוצאה הגבוהה ביצעו מדי פעם העכואים, בניצוחם של ועקנין ועגנון (בעיקר במחצית השניה) התקפות נאות, ולעתים מסוכנות, ורק עמידה נכונה ועיקשת של מרכוס מנעה מהם שער כבוד.

סידרת השערים הוחלה בדקה ה־19 כאשר גולדברג כבש את איתן לוי חופשי באגף. לוי מכח את הרשת בבעיטה עזה מ־15 מטר. בדקה ה־36 לאחר הכנה טובה של דרייקס העלה טבק את מכבי ל־2–0. בדקה ה־66 הבקיע המכבים שוב, כאשר אלון נתן בעקב... טבק הרשת מקרוב. בדקה ה־73 שוב נכבש לפעולה הצמד דרייקס־טבק והאחרון קבע 4–0. בדקה ה־76 עונשין לעבר מ־16 מטר, גנון בעט יפה אך מרכוס הדף. בדקה ה־87 בישל אלון נתן וטבק כבש את שערו הרביעי והחמישי במשחק.

שפט עובדיה בן־יצחק 300 צופים באיצטדיון בלומפילד יפו.

פנחס ויטל

גורדנה כפול שלוש

בני יהודה — מכבי כפר קנא 9–1 (2–0)

השערים לבני יהודה: דוד גורדנה (28, 63, 89), משה אייזנברג (49, 65), יוסי מזרד (44), דוד סלמן (48), צבי קסטיקה (67), עאואד אל־מג'ידי (עצמי 87). לכפר קנא: סמיר עוואדה (70).

רשת שערם של שחקני מכבי כפר קנא נוקבה אתמול בשכונת התקווה תשע פעמים ע"י בני יהודה שסלטו במישחק ללא עוררין. האורחים מכפר קנא ביססו את הגנתם על מלכודות נבדל והצליחו להחזיק מעמד 28 דקות עד שנכבש לשער מבריק של דוד גורדנה שבמבצע אישי חלף על פני 4 שחקנים ובעט לרשת. מכאן ואילך היתה עדיפות מוחלטת לבני יהודה ובדקה ה־44 הוסיף מזרד שער בנגיחה לאחר הגבהה של גורדנה.

המחצית השניה היתה כטיול בחמר לבני יהודה שהגיעו בקלות לרחבת ה־16 של יריביהם, ניצלו טעויות בהגנת כפר קנא שניסתה ללכוד את בני יהודה בנבדל, אך נכשלו שוב ושוב. במחצית זו הורידו בני יהודה שבעה שערים.

סידרת השערים התחדשה בדקה ה־48 כשעלה הגביה וסלמן בעט מקרוב פנימה. דקה לאחר מכן כבר 4–0 ושוב היה זה משה עלו שהגביה על פי השער ומשה אייזנברג דוחק ממטר פנימה. בדקות 63 ו־65 הוסיפו גורדנה ואייזנברג שער למאזן והגדילו את התוצאה ל־6–0. בדקה ה־67 פרץ ממן במרכז, מסר לקוסטיקה שנכנס דקה קודם לכן ובמפגש הראשון שלו עם הכדור בעט לרשת וקבע 7–0. בדקה ה־70 הצליחו האורחים מכפר קנא להשיג שער כבוד, כאשר סמיר עוואדה ניצל ריפיון בהגנה המקומית והכניע את אסייג. בדקה ה־87 כבש מג'ידי שער עצמי לאחר פריצה נאה של אייזנברג. את התוצאה הסופית חתם דוד גורדנה בדקה ה־88 כשניצל מסירה מצויינת של משה עלו וקבע 1–9.

שפט אריה הולץ, 400 צופים, בשכונת התקווה.

אפרים יונגר

חולון מנעה מאיכסל נסיעת פרס למצרים

צפרירים חולון — הפועל איכסל 7–0 (2–0)

השערים: משה פרחן (25), לאון פנסו (48, 57, 78), ארז שקרוקה (39, 59, 75).

משך שבוע ימים השתעשעו שחקני הפועל איכסל בתקוה שיצליחו להפתיע את צפרירים חולון בביתם ובכך יזכו לנסיעת פרס למצרים, כפי שהובטח להם ע"י הנהלתם.

שער שספגו שחקני איכסל בדקה ה־25 נתן את האות לשישה נוספים שבאו בעיקבותיו והבהירו לשחקניה הסימפטיים מאיכסל, כי הפעם ייאלצו להסתפק בטיול יפה בחולון בלבד.

החולונים לא נזקקו לגלות את מלוא יכולתם וביותר מאמץ יכלו להגדיל את התוצאה בכמה שערים נוספים. השער הראשון נכבש בדקה ה־25 כאשר פרחן בעט שטוח מ־14 מטר כדור הבקיע את שוער איכסל 1–0. השער השני הובקע בדקה ה־39, כאשר שקרוקה נגח כדור שהורם לעברו ע"י המגן זיתוני.

בדקה ה־48 הרים אהרונוב כדור קרן ופנסו קבע בנגיחה 0–3. בדקה ה־57 היה זה שוב אהרונוב שהשאיר כדור פנוי לפנסו שלא היתקשה להבקיע את השוער ריאד שרפני 0–4. בדקה ה־59 הבקיע ארז שקרוקה את שערו השני בבעיטה מקרוב 0–5. בדקה ה־75 הבקיע שקרוקה את שערו השלישי, כאשר חלף על פני שלושה משחקני איכסל ומול השוער לא נכשל 0–6. לאון פנסו חתם את התוצאה בשלושער משלו, כאשר נגח כדור שהורם לעברו ע"י זיתוני 0–7.

שפט סבי אלנקוה. 254 צופים.

מנחם בוק

רוץ' וגראף נבחרו לספורטאי השנה באירופה

שטוטגארט (ע"ד). רוכב האופניים האירי סטיבן רוץ' והטניסאית הגרמניה שטפי גראף נבחרו על ידי איגוד כתבי הספורט של אירופה כספורטאים המצטיינים לשנת 1987.

בני טבק מבקיע את השער השלישי לזכות מכבי ת"א, מבין הארבעה שכבש, בניצחון 5–0 על עכו. (צילום: עודי קרן).

איינדהובן מנסה למנוע גמר היסטורי בין ריאל לבנפיקה

הערב, במצב 1–1, בגומלין בהולנד ● סטיאווה בליסבון ● אלי אוחנה במדי מאלין נגד אטאלנטה באיטליה ורוני רוזנטל עם בריז' בברצלונה

גביעי אירופה

לונדון (איפי). מישחקי חצי־הגמר, שיהיו הערב בשלושת המפעלים האירופיים בכדורגל, עומדים בסימן נסיונותיהן של מרבית הקבוצות לקבוע שיאים חדשים בכל הקשור למסורת הופעותיהן בשלבים הסופיים.

22 שנה חלפו מאז זכתה ריאל מאדריד בגביע אירופה לאלופות. ב־25 בחודש הבא עשוי מועדון הפאר הספרדי (שש פעמים אלוף אירופה) לפגוש במעמד הגמר את יריבו הותיק מראשית שנות ה־60: בנפיקה ליסבון (חמש פעמים פינאליסט). אבל תחילה, על שתי הקבוצות לחלוף על פני המכשולים הקשים הנצפים להן הערב, במישחקי הגומלין.

גם יריבתה של ריאל, פ.ס.וו. איינדהובן, מקווה להיכנס לשיאים כקבוצה הראשונה אחרי 15 שנים עקרות, שתביא את הגביע להולנד (איאקס עשתה זאת באחרונה ב־1973). בנפיקה סובלת ממכת טורדנית של פציעות, המעמידה בסימן שאלה את שיתופם של אחדים מבכיריה במישחק חצי הגמר השני בגביע האלופות, מול סטיאווה בוקארשט, לעיני 100 אלף צופים בליסבון. במישחק הראשון נפרדו הקבוצות ב־0–0.

איינדהובן עדיין מקווה כי פיפ"א תיעתר לעירעורה של בלמה המגונן הבאלבי קוסמן, על ההחלטה להרחיקו משלושה מישחקים בגלל דברים שאמר בראיון למגזין הולנדי. ההחלטה הסופית תינתן 12 שעות בלבד לפני שריקת הפתיחה, ואם יוחזר העונש, תיאלץ איינדהובן להתייצב מול ריאל ללא השחקן מספר אחד שלה. במישחק הראשון, בספרד, היתה התוצאה 1–1. שתי המעורבות הם ללא ספק מהמלהיבים ביותר באירופה השנה. איינדהובן כבר הבטיחה את זכייתה באליפות ארצה, ואילו ריאל מדריד זקוקה לשתי נקודות בלבד כדי לזכות בתואר הספרדי.

מעקב אחר אוחנה

את פניו של אלי אוחנה במדי מאלין יקדמו 40 אלף צופים בברגאמו, איצטדיונה של אטאלנטה. מעבר לחשיבות הקבוצתית שיש לעליה לגמר גביע אירופה למחזיקות גביע, יהיה זה מיבחן אישי לאוחנה, היודע כי כי אלפי עיניים סקרניות יתמקדו במיוחד בתנועותיו. בחודשים האחרונים זכה אוחנה לכותרות מחמיאות בעיתוני הספורט האיטלקיים, ומנהלי קבוצות עוקבים אחריו בהתמדה. אטאלנטה תסתפק בניצחון 1–0, שיספיק לה בגלל שער חוץ ובשוויון (בתוצאה 2–2) בבלגיה. אגב, אטאלנטה כלל לא זכה אשתקד בגביע האיטלקי, היא העפילה למישחק הגמר ושם נוצחה לנאפולי, אך קבוצתו של מאראדונה זכתה לבסוף גם באליפות, ובמקום העדיפה להתחרות במפעל האלופות, היוקרתי יותר.

איאקס ההולנדית תנסה להיות למועדון הראשון הזוכה בטורניר למחזיקות גביע זו השנה השניה ברציפות. בעוד אטאלנטה, קבוצה צנועה מהליגה השניה באיטליה, מבקשת להירשם בהיסטוריה כראשונה מבין קבוצות ליגות־המשנה באירופה, שהצליחה להעפיל לגמר אירופי כלשהו. איאקס נהנית מיתרון חוץ מבהיר 3–0 בסיבוב הקודם בצרפת, על אולימפיק מארסיי, וקשה להאמין כי ניתן לבלום את תנופתה.

רוזנטל בברצלונה

בגביע אופ"א, הפתיעה מכבר באייר לוורקוזן את מוליכת הבונדס־ליגה ורדר ברמן 1–0 בסיבוב הראשון שהיה בלוורקוזן. בסיכום שני המישחקים תפגוש ככל הנראה בגמר את פ.ק. בריז' של רוני רוזנטל, שגברה 2–0 במישחק הראשון על אספניול ברצלונה ותתארח הערב בספרד. רוני הוא אחד משני המועמדים לפתוח במקום יאן קולמבאם הפצוע.

מרתון

אפריקאי ראשון ניצח בבוסטון

בוסטון (ע"ר ואיפי). איבראהים חוסיין מקניה היה לאפריקאי הראשון, שניצח במירוץ המרתון של בוסטון, בן 92 השנים. לאחר שניצח לפני שנה חודשים גם במרתון של ניו יורק. חוסיין, בן ה־26, נאבק עד לרגע האחרון עם ג'ומה איקאנגאה מטנזניה, אך בדקה האחרונה פתח בספרינט וסיים את בתום שעתיים, 8 דקות ו־43 שניות — שניה אחת לפני יריבו. ג'ון טרייסי מאירלנד הגיע שלישי בזמן 2:09.15 שעות.

רוזה מוטה מפורטוגל ניצחה במירוץ הנשים, זו הפעם השניה ברציפות, בזמן של 2:24.30 שעות, לאחר שהובילה כל הדרך.

איבראהים חוסיין מקניה חוצה את קו־המטרה בסיום המרתון ה־92 של בוסטון. המנצח האפריקאי ורוזה מוטה מפורטוגל שניצחה בין הנשים, קיבלו 80 אלף דולאר כ"א. (צילום איפי).

טניס

בקר הודח במונטה־קרלו

מונטה־קרלו (ע"א ואיפי). בוריס בקר, המדורג שלישי, נוצח כאן במפתיע בסיבוב השני על־ידי הצ'כי מריאן ואידה 3–6, 7–5, 1–6. הצרפתי הנרי לקונט ניצח את הצ'כי תומאס שמיד 6–4, 7–5.

גיירמו וילאס מארגנטינה, שזכה בעבר בטורניר זה, הודח בסיבוב הראשון על־ידי האורוגוואי מרסלו פיליפיני 6–2, 6–3, 6–0. הגרמני ריקי אוסטרטון ניצח את האלוף האיטלקי פאולו קאנה 6–4, 4–6, 4–6.

בטורניר סיאול ניצח האמריקאי גרג הולמס את אבריקה אודיזור מניגריה 6–0, 6–2. אליוט טלצר מארה"ב, המדורג שני, ניצח את יוהאן קרלסון משוודיה 6–3, 6–2.

אן.בי.איי

קליוולנד בפליי־אוף

אוהיו (איפי). קליוולנד הבטיחה אתמול את מקומה בפליי־אוף של האן.בי.איי. כאשר גברה על אינדיאנה 112–107. לארי נאנס קלע 24 נק' לקאווליירס, בעוד ויימן טיסדייל, מכבב של אינדיאנה, קלע רק 8 ויצא בגלל פציעה ברבע השלישי.

לקליוולנד, הקבוצה השביעית בפליי־אוף מן המחוז המזרחי, היה זה ניצחון תשיעי ב־11 מישחקים.

● מודיקה: בדרבי של איסטנבול ניצחה האלופה המוליכה בשיקטאש את פנרבחצה 2–1. היא צברה 72 נקודות מ־32 מישחקים ומקדימה בהפרש שערים את גלאטסראי, שגברה בחוץ על קוצ'אלי 2–1. גם במודיקה מקבל ניצחון 3 נקודות.

גביע הטוטו

רמת גן הותירה הבכורה לבת ים

הפועל בת־ים זכה בגביע הטוטו לקבוצות הליגה הארצית, הגם שלא שיחק אתמול. זאת לאחר שהפועל רמת־גן לא ניצל את ההזדמנות לסיים ראשון בבית הגמר וסיים את מישחקו עם מכבי יבנה בתיקו מאכזב 0–0. המישחק שיעמם את 150 הצופים. שפט דוד יוסף.

יוסף חכם

בית הגמר בארצית (טבלה סופית)

1. הפועל בת־ים	2	1–0	3
2. הפועל ר"ג	2	0–0	2
3. מכבי יבנה	2	0–1	1

כדורגל עולמי

טרינידאד הביסה את גויאנה 4–0

ג'ורג'טאון (ע"ר). במישחק קדם עולמי ראשון בכדורגל, לקראת טורניר 1990, הביסה טרינידאד־טובאגו את הנבחרת המארחת, גויאנה 4–0 (2–0), לעיני 1500 צופים בלבד. המישחק היה באיזור צפון ומרכז אמריקה.

יפאן דחקה את ירדן מגמר גביע אסיה

קואלה־לומפור (ע"ר וע"צ). נבחרת הכדורגל של ירדן הסיימה את התיקו השלישי שלה ביום השמיני של טורניר קדם הגביע האסיאתי, כשנפרדה מיפאן 1–1. הירדנים השוו בדקה ה־62 על־ידי איברהים סאדייה, לאחר שהיפאנים הוליכו בדקה החמישית משער של יוסוקה מינגוצ'י. יפאן הצליחה להעפיל ברגע האחרון לשלבי הגמר, שיהיו בדצמבר בקטאר, לאחר שהביסה את פאקיסטאן 4–1 ודחקה את ירדן מן המקום השני בהפרש שערים. שתיהן צברו 5 נקודות.

כווית סיימה ראשונה עם 7 נקודות, לאחר שהביסה את מאלזיה 5–0.

כדורגל

שניאור וגרונדמן ייפגשו בסוף השבוע

מאת כתב "ספורט הארץ"

פגישת־העבודה הראשונה של צוות המאמנים החדש של נבחרת ישראל, יצחק שניאור ויעקב גרונדמן, תהיה בסוף השבוע.

השניים עמדו להיפגש אתמול, אך בגלל יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל דחו הפגישה.

● הנהלת צפרירים חולון שללה את הצעתו של יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, שאול מזרחי, למנות את מיליינקו מיהיץ' כמאמן הקבוצה, במקומו של יצחק שניאור, שכבר סיים בראשי פרקים של עבודתו בקבוצה בעונה הבאה. הנהלת צפרירים מתכוונת, באמצעות פרקליט, להגיש תביעה על הפרת חוזה מצד שניאור.

בשבת — מרתון בבלומפילד

שלושה מישחקים יהיו בשבת בהצגה אחת באיצטדיון בלומפילד יפו. המישחק הראשון ב־12.30 יפגיש את מכבי תל־אביב ובית"ר ירושלים בפליי־אוף התחתון. במישחק השני (14.30) יתמודדו שמשון תל־אביב והפועל באר־שבע בפליי־אוף העליון. במישחק המרכזי (16.30) יארח הפועל תל־אביב את צפרירים חולון.

כל המישחקים האחרים בליגה הלאומית ובליגה הארצית יהיו בשבת ויחלו בשעה הראשונה 16.30.

הנוער פיגר 0–3 והישווה נגד חדרה

מאת כתב "ספורט הארץ"

נבחרת הנוער של ישראל בכדורגל סיימה בתיקו 3–3 את מישחק האימון שלה עם הפועל חדרה מהליגה הארצית.

החדרתים הוליכו 3–0 משערים של רונן שפירא (2) ושלומי גוזלן. בהמשך איזנו שחקני הנוער את יתרון החדרתים. הבקיעו על־ידי יצחק זוהר, דני נירואן ואבי בן עזרא. המישחק היה בשפיים.

זה היה המיבחן האחרון לפני יציאת הנוער ביום א' לארגנטינה, שם תשתתף בטורניר הקדם־עולמי. הסגל הסופי ייקבע לאחר האימון שיהיה מחרתיים.

הניחוש שלי

שמואל בן־דרור:

ניצחונות לנתניה והפועל תל־אביב

מנחש השבוע של "ספורט הארץ" הוא שמואל בן־דרור, מבקיע השער הבין־ארצי הראשון לזכות ישראל לאחר קום המדינה. הוא עשה זאת במישחק בניו־יורק, בו נוצחה ישראל על־ידי ארה"ב 3–1 בספטמבר 1948. "האמריקאים ביקשו להזמין בוז והביאו שחקנים מדרום אמריקה. יוסל'ה מירמוביץ' הקשית לעברי כדור ונגחתי לשער", נזכר שמואל, כיום בן 64 וחקלאי במקצועו. נשוי לדבורה, אב לאהרון בן 38, אמנון בן 36 וגד בן 28, כולם שחקנים לשעבר. סב לתשעה נכדים. קשור בכל נימי נפשו למכבי פתח־תקווה, קבוצת נעוריו. אך אינו מרבה לצפות במישחקים.

1. הפ. ת"א — צ. חולון	1
2. מכ. נתניה — ב. ת"א	1
3. שמשון — ה. באר־שבע	x
4. כפר־סבא — הפו. פ"ת	2
5. מכ. חיפה — מכ. פ"ת	2
6. בני־יהודה — ה. לוד	1
7. בית"ר ים — מ. ת"א	x
8. הפו. ים — ה. יהוד	1
9. הפ. חיפה — הפ. ר"ג	1
10. הפ. טבריה — שעריים	1
11. הפ. חדרה — מ. יבנה	x
12. מכבי יפו — הפ. עכו	1
13. הכח ר"ג — ה. עמידר	x
14. בת־ים — ב. נתניה	1

אורח השבוע שעבר יהודה גבאי ניחש תוצאות שישה מישחקים, מהם אחד בלאבנית.

מחר ב"המשמר" ובמוספו השבועי "חותם"

● רב־שיח עם קצינים בכירים בצה"ל צוות "חותם"

חשבון־נפש עם בני קצובר ● עמירם כהן

● עולמן של אלמנות צה"ל דרוזיות אלישבע איילון

● יצחק היקד באמת. יצחק שדה רונית מורגנשטרן

40 שנה וספורט ● ישראל פז

ד"ר סולימאן אל־גראבאוי הדליק משואה ● שלי יחימוביץ'

רשימות, מדורים וטורים: ● אורי הורוביץ ● מוטי בסוק ● יוסף מונדי ● יואב אביב ● יהודה צור ● שלמה סלוצקי ● א.ב. יפה ● חיה יוסף זאב צחור ואחרים

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

המשתנים מתקרבים ל-90

שבוע מסחר מקוצר בבורסה הסתיים אתמול בהמשך מגמת עליית השערים במניות החופשיות. מחזור המסחר במניות החופשיות המשיך לגדול והסתכם ב-10.2 מיליון שקל. אתמול, לראשונה זה תקופה ארוכה, נראו פנים חדשות בקרב מעגל המשקיעים, והרכישות התרכזו גם על ידי הציבור הרחב.

הרקוד הסטו אתמול מהמניות הנסחרות במסגרת המשתנים, הדי פנה דווקא אל המניות הנסחרות במסגרת הרב צדדי, ומניות "הרשימה המקבילה". עוצמת הפעילות בגיזרה זו של השוק היתה חזקה בהרבה מזו של הימים האחרונים, והביקוש למניות אלה הסתכם ב-11 מיליון שקל. בסיכום עלה "מדד פשיות" בעוד 10 אחוזים. במסחר במניות ה"משתנים" לעומת זאת, היתה המגמה מעורבת. מניית טבע שעלתה בשבועות האחרונים בצורה חדה יחסית, נסוגה לפי מחיר של 100 נק'. מניית עלית ירדה, לעומת זאת, ב-1 אחוז, ומחירה נסגר על 99 נק'. מדד המשתנים עלה בסיכום המסחר ב-1.8 אחוז, במחזור של 2.7 מיליון שקל.

אתמול, בניגוד לימים האחרונים, לא ניתן היה להצביע בבירור על גוף מרכזי, שהוביל את המסחר בשוק. קרנות הנאמנות של הבנקים הגדולים נטו בדרך כלל לצמצם את אחזקותיהם, בעוד שמנהלי תיקים וחברות ברוקרים, המשיכו להגדיל את מרכיב המניות החופשיות שבתיקי ההשקעות שלהם. קרנות הנאמנות שצברו מספר מיליוני שקלים, הגבירו את פעילותם בניירות שהם חפצים ביקרם.

הבורסה יוצאת היום לפגרה עד יום א'. ההערכה בבורסה הינה שאם עד יום א' לא יחולו התפתחויות חיצוניות יוצאות דופן, יוחש המסחר בהמשך מגמת העליות.

	מדד יומי	שינוי ב-%
מדד מניות כללי	96.58	+0.29
כללי ללא בנקים	84.72	+1.80
מדד משתנים	87.49	+1.80
מדד אג"ח כללי	106.59	+0.14
אג"ח צמוד מדד	106.87	+0.22
אג"ח צמוד מט"ח	104.59	−0.83

נטיה לירידות בבנקאיות

שערי הבנקאיות שבהסדר נטו אתמול לרדת בדרך כלל לעלות במחזורי מסחר נמוכים. אתמול, בניגוד לימי החג האחרים, לא נפוצו שמועות על אפשרות לפיחות חד פעמי של השקל לעומת הדולר, ונראה כי זו אחת הסיבות לירידות. זה גם מסביר מדוע הפעילות בבנקאיות, הבאפיקים הדולריים האחרים, התנהלה על אש קטנה.

תשואה שנתית דולרית ב-%	פריון אוק' 88	פריון אוק' 89
בל"ל 0.1	12.41	6.93
הפועלים ש	12.43	6.91
אי.די.בי. רג	12.81	7.10
דיסקונט א	12.18	7.14
המזרחי ש	12.41	6.74

"הרשימה המקבילה" מתעוררת

מניות רשימת הסיכון, הנסחרות במסגרת "הרשימה המקבילה", עלו אתמול בשיעורים חדים יחסית. יש לציין כי הגידול בפעילות במניות אלה, נועד לשפר את תשואות לקוחות מנהלי התיקים, שנפגעו מאוד בעת האחרונה. מספר דוגמאות: כלל פיתוח (+9.8%) המניה נשחקה בחדשים האחרונים בצורה תלולה, ונראה כי חידוש הפעילות בה נעשה בעיקר על רקע טכני. גני הדר (+3.6%) בשבועות האחרונים הורמו ללא הרף הצעים למניות החברה. אלה נקלטו בחלקם על ידי בעלי עניין שהגדילו את אחזקתיהם. אתמול הורם ביקוש גבוה יחסית למניה, שסופק במחזור מסחר גדול. עריד (+8.1%) הפעילות במניה מזוהה עם אחד ממנהלי התיקים, שנפגע ממפולת השערים בבורסה. בימים האחרונים עלתה המניה בלמעלה מ-30 אחוז, וזאת ככל הנראה על מנת לשפר את תשואות הלקוחות.

נמשכת הפעילות הערה באגן

הפעילות הערה ביותר במניות אגן כימיקלים, נמשכה גם אתמול. ביקוש גדול בהיקפו למניות החברה, סופק בעליה של 3.5 אחוזים. נראה כי הגידול בפעילות במניה זו, כמו במניות דלתא גליל, משוב ועוד, נעשתה על רקע גיוסי ההון שחברות אלה מתכוונות להוציא אל הפועל בתקופה הקרובה.

פריקלאס: איחור את הרכבת

היו אתמול כאלה שקיבלו את הדו"חות הכספיים של חברת פריקלאס קצת לפני האחרים, ומיהרו והורימו ביקושים למניות החברה. ואכן, למניות פריקלאס הורמו ביקושים גדולים, אלא שאז הגיעו הדו"חות לבורסה, והוחלט להפסיק את המסחר, לאכזבתם של המקורבים.

ביקושים גם למניות יום ג'

ביקושים גדולים מהרגיל, הורמו אתמול גם למניות הנסחרות אחת לשבוע, בכל יום ג'. כך, למשל, לא ניתן היה לספק ביקוש גדול בהיקפו למניות מתם, ולמניה נרשם שער קונים בלבד. מניות מאגרי בניה ואפיק 1 עלו לעומת זאת ב-10 אחוזים. נראה כי התיקון כלפי מעלה במניות אלה ימשך, ועם פירסום הדו"חות הכספיים, התיקון ייעשה בצורה חדה יותר.

שערי האג"ח עולים

באגרות החוב נרשמה אתמול מגמה מעורבת, עם נטיה לעליית שערים. הביקושים לאג"ח הורמו בעיקר על ידי הגופים המוסדיים, כמו קופות גמל. ביקושים גבוהים יחסית הורמו לאגרות קצרות המועד. באגרות הדולריות נרשמו ירידות שערים של עד שני אחוזים.

שוב עליה במק"מ

היקף הפעילות במלוות קצרי המועד, שב ועלה אתמול, ככל הנראה נוכח הפסקת המסחר הארוכה בבורסה. ביקושים גדולים יחסית הורמו לסדרות שהונפקו על ידי בנק ישראל.

הסדרה	ימים לפדיון	שער	תשואה שנתית
448	7	99.74	14.75
518	14	99.47	14.80
528	21	99.20	14.90
538	28	98.94	14.85
548	35	98.65	15.20
618	42	98.37	15.35
628	49	98.02	16.10
638	56	97.67	16.60
648	63	97.38	16.60
658	70	97.10	16.60
718	77	96.80	16.65
728	84	96.50	16.65
738	91	96.28	16.40
748	98	95.96	16.60
818	105	95.64	16.75
828	112	95.33	16.85
838	119	95.05	16.85
848	126	94.75	16.90
858	133	94.47	16.90
918	140	94.18	16.90
928	147	93.91	16.90
938	155	93.48	17.20
948	161	93.27	17.10
1018	168	93.05	16.95
1028	175	92.35	17.00

הודעות בורסה

● מז השקעות סיימה את 1987 בהפסד של 227 אלף שקל לעומת רווח של 804 אלף שקל בשנה הקודמת.

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	5412.25	5333.20	41.56	0.79
אבוקה	423.97	415.74	5.03	1.22
אגוז	272.99	267.79	0.95	0.36
אגם	108.79	106.67	0.62	0.58
אדיר	1822.86	1787.10	6.32	0.35
אדום	167.18	163.97	2.67	1.66
אופיר	167.58	166.42	0.02	0.01
אור	431.71	427.99	−1.44	−0.34
אוריון	135.39	132.72	0.11	0.08
אורלי	299.60	297.43	0.74	0.25
אורן	843.13	826.77	2.77	0.34
אייל	5455.73	5349.38	29.55	0.56
איריס	5705.90	5588.68	−5.81	−0.10
איתן	810.06	794.08	1.36	0.17
אלון	665.47	651.99	1.15	0.18
אלמוג	707.21	693.47	0.90	0.13
אנליסט	99.52	97.17	0.27	0.28
אניה	106.06	104.63	0.01	0.01
מניות	92.67	90.43	1.82	2.05
ארז	316.42	310.24	5.02	1.64
אש	142.29	139.15	2.56	1.87
אשל	194.55	190.76	0.19	0.10
אתגר	89.43	87.72	1.28	1.48
אתרוג	265.08	262.50	0.27	0.10
בדולח	160.21	157.16	2.24	1.45
ברוש	533.53	523.23	4.07	0.78
ברק	478.12	468.64	4.62	1.00
ברקת	323.27	320.86	−1.09	−0.34
גביש	1611.47	1580.54	6.87	0.44
גבע	119.00	117.23	0.14	0.12
גורן	473.88	464.86	0.94	0.20
גיא	106.76	105.17	0.01	0.01
גיל	3408.92	3343.33	26.07	0.79
גלית	667.31	659.14	−1.39	−0.21
דוברמן	360.25	356.85	3.26	0.92
דוכיפת	516.56	506.48	2.59	0.51
דולב	255.39	250.17	−0.15	−0.06
דורון	1636.61	1606.84	0.63	0.04
רותם	281.86	276.73	0.15	0.05
דליה	591.45	580.97	0.58	0.10
דרור	333.61	327.57	3.76	1.16
דקל	367.08	360.07	5.21	1.47
הדס	397.33	394.53	2.59	0.66
הילה	418.05	416.16	−0.10	−0.02
הדר	568.13	558.33	−0.23	−0.04
חבצלת	2041.89	2001.86	−0.82	−0.04
זוהר	113.51	111.83	0.07	0.06
זית	139.90	137.83	0.04	0.03
זינוק	107.41	105.12	0.74	0.71
זמיר	448.14	439.40	6.14	1.42
חוחית	169.15	165.43	0.27	0.16
חליפין	149.30	148.90	0.01	0.01
חלמיש	220.85	219.36	0.17	0.08
חן	156.21	155.59	0.08	0.05
טוסו	118.48	115.89	0.07	0.06
טל	6552.37	6472.76	12.77	0.20
יבול	483.31	474.00	1.20	0.25
יהלום	173.42	170.08	2.13	1.27
יסודות	372.52	369.08	4.09	1.12
יערה	471.85	462.91	0.48	0.10
כוכב	304.87	298.91	4.41	1.50
כחל	133.83	131.22	−0.42	−0.32
כלנית	646.57	634.97	0.99	0.16
כספית	272.39	270.37	−0.18	−0.07
כרמל	143.41	141.16	0.44	0.31
כתר	1247.94	1229.92	2.55	0.21
להב	4932.37	4836.38	26.75	0.56
למשקיע	132.76	131.23	0.05	0.04
לפיד	347.00	340.29	4.78	1.42
לבב	2004.47	1964.18	2.26	0.12
לשם	397.77	395.14	0.50	0.13
מבחר	1439.58	1412.28	3.20	0.23
מבטח	4118.66	4092.69	1.01	0.02
מגן	265.68	263.88	−0.12	−0.05
מגדל	3869.71	3835.32	2.42	0.06
מור	1677.30	1665.88	25.02	1.52
מיתר	883.80	875.13	5.74	−0.66
מסד	25674.52	25280.11	49.66	0.20
מיטר	1079.26	1058.63	−1.88	−0.18
מעוף	4749.12	4658.61	42.52	0.92
מעיין	783.23	768.62	0.43	0.06
מקסם	402.44	399.80	0.48	0.12
מכלול	99.43	97.53	1.32	1.37
מרווח	131.17	130.70	0.17	0.13
מרום	1418.13	1391.61	−0.69	−0.05
נוגה	152.64	150.38	0.22	0.15
נטיף	283.31	281.35	4.36	1.57
נחש	480.23	472.98	5.60	1.20
נילי	138.52	136.47	2.41	1.80
סביון	650.14	638.43	2.50	0.39
סגולה	144.20	141.36	0.25	0.18
סלע	391.36	388.74	0.25	0.06
סנונית	560.83	549.89	−0.08	−0.01
סער	392.47	385.03	2.61	0.68
סתיו	175.26	174.82	−0.42	−0.24
עיט	371.87	364.87	2.65	0.73
עילית	776.39	770.62	6.06	0.79
עידן	508.17	500.73	0.76	0.15
ענבל	115.69	113.24	−0.28	−0.25
ענת	2387.56	2369.80	21.20	0.90
ערמוני	530.59	520.29	0.74	0.14
ערמון	131.70	129.21	0.38	0.29
פאר	1670.06	1637.54	13.94	0.86
צבר	559.36	548.23	−0.24	−0.04
צופית	489.06	479.47	3.59	0.75
צוק	131.13	130.61	0.10	0.08
צמיד	1183.80	1160.14	2.62	0.23
צמיחה	532.09	524.46	4.04	0.78
צברת	150.46	149.37	−0.28	−0.19
צריח	105.98	104.57	0.17	0.16
קלע	172.92	172.06	1.11	0.65
קשת	109.67	107.56	0.58	0.54
רונית	18127.53	17974.43	199.49	1.12
ריסון	138.93	138.69	0.07	0.05
רקפת	887.86	872.36	6.65	0.77
רשף	433.49	424.57	0.25	0.06
שבים	476.08	466.95	0.39	0.08
שהם	355.25	351.92	0.12	0.03
שחף	106.19	104.12	0.09	0.09
שירה	460.24	456.80	2.81	0.62
שמיר	431.90	423.51	1.77	0.42
שלנו	693.91	683.85	9.45	1.40
שסק	711.44	697.85	12.24	1.79
שקד	194.01	190.22	0.15	0.08
תאנה	250.99	248.62	2.05	0.83
תדהר	523.76	521.15	4.92	0.95
תירוש	570.71	563.74	−0.42	−0.07
תנופה	108.22	106.08	0.60	0.57
תמר	265.37	260.27	0.63	0.24
תפוז	205.77	204.35	0.44	0.32
תרשיש	120.01	117.73	0.45	0.38
תשרי	554.93	550.36	1.00	0.18

שערי אגרות החוב

שקלי 4.25%

סדרה	שער	שינוי בנק'
4101	423.4	+0.8
4102	171.2	+0.2
4103	164.5	+0.2
4104	159.4	+0.1
4301	159.4	+0.1
4302	151.9	+0.1
4303	151	+0.1
4304	148.8	−−
4105	133.4	+0.4
4106	130.1	+0.4
4107	126.3	+0.4
4108	124.1	+0.4
4109	121	+0.4
4110	119.7	+0.5
4201	148.8	+0.1
4204	138.8	−−
4205	140.1	+0.1
4206	137.5	+0.1
4207	137.2	+0.1
4208	135.5	+0.1
4209	132.6	−−
4210	129.5	+0.1
4211	125.5	+0.1
4212	125.6	+1.6
4213	120.8	+1.7

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי
3601	46147	−384
3602	42354	−356
3603	39608	−345
3604	35475	−342
3605	32397	−344
3606	30527	−334
3607	28395	−61
3608	26880	−60
3609	25611	−59
3610	25102	−141
3611	22525	−142
3612	22109	−140
3613	20786	−155
3614	19962	−154
3615	18456	−145
3616	16839	−48
3617	15887	−46
3618	15081	−45
3619	13944	−192
3620	13135	−175
3621	12487	+11
3622	11481	+5
3623	10557	−20
3624	10197	+4
3625	9359	+67
3626	8596	+4
3627	7986	+43
3628	7346	+10
3629	6909	+20
3630	6555	+2
3631	6028	+3
3632	5640	+2
3633	5330	+2
3634	4816	+2
3635	4558	+2
3636	4406	+31
3637	4140	+29
3638	3837	+2
3639	3514	+1
3640	2903	+6
3641	2517	+5
3642	2253	+5
3643	1956	+4
3644	1745	−3
3645	1575	−2

גליל 4.25%

סדרה	שער	שינוי
3701	1313	−−
3702	1073	+32
3703	901.7	−9.7
3704	772.6	−6.4
3751	406.5	+0.2
3752	166.4	+2.4
3753	159.7	+2.5
3901	154.5	+1.9
3902	147.2	+1.8
3903	146.2	+1.8
3904	144	+1.8
3754	144.6	−0.9
3755	139.4	−1
3756	134.7	−0.9
3757	136	−0.9
3758	133.7	+0.4
3759	133.4	+0.4
3760	131.6	+0.3
3761	128.8	+0.5
3762	125.5	+0.5
3763	121.7	+0.3
3764	119.5	−−
3765	116.7	−−
3766	115.4	−−
3791	122.4	+1.3
3792	120.3	+1.5
3826	148.9	+1.6
3827	141.5	+1.6
3828	136.5	+1.5
3829	137.8	+1.5
3830	135.1	−−
3831	134.8	−−
3832	135.1	+0.1
3833	130.3	+0.1
3834	126.9	−−

4%, 6%, 7% פיתוח (הצמדה 80%)

סדרה	שער	שינוי
3524	164800	−−
3525	162500	−−
3526	161700	+100
3527	159120	+1120
3528	153500	+198
3529	153300	+400
3530	149800	+400
3531	150943	−−
3532	146149	−−
3533	144800	+200
3534	136498	−−
3535	137305	−−
3536	137604	+274
3537	137400	−−
3538	129100	−−
3539	129600	−−
3540	129103	−−
3541	124860	−−
3542	124900	−−
3543	118740	+240
3544	118550	−−
3545	115600	−−
3546	115900	−−
3547	115700	−−
3548	115728	−1300
3549	109400	−−
3550	109800	−−
3551	109400	−−
3552	100400	−−
3553	99800	−−
3554	100400	+300
3555	100400	+300
3556	95700	+489
3557	95880	−900
3558	99800	−−
3559	96900	−−
3560	91600	−−
3561	90600	−901
3571	98500	−−
3572	91500	−350
3573	90700	−675
3574	84270	−−
3575	84401	−−
3576	83000	−750
3579	77055	−−
3577	84100	−−
3578	77600	+228
3580	71700	−300
3581	65610	−−
3582	68700	−−
3583	56600	+250
3584	53842	−1001
3585	51145	−996
3586	46513	+20
3588	46518	+18
3589	42480	+17
3587	46615	+18
3591	44361	+19
3592	44324	+18
3593	44269	+18
3590	42424	+17
3595	42123	+17
3594	42980	+693

5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2006	163300	−−
2007	159400	−−
2008	158700	+200
2009	160500	+300
2010	159000	+600
2011	155500	+200
2012	155200	+500
2013	155500	+600
2014	152200	+200
2015	151000	+200
2016	152700	+200
2017	148200	+200
2018	148300	+300
2019	146900	+200
2020	145600	−−
2021	143600	+200
2022	135200	+200
2023	135300	+300
2024	127001	−−
2025	127200	+200
2026	127000	+300
2027	124500	+1400
2028	124390	−−
2029	116400	−−
2030	116900	+400
2031	114100	+400
2032	113900	−−
2033	107700	−−
2034	106100	−−
2035	101947	−−
2036	100700	+600
2037	107209	−−
2038	94850	−−
2039	97500	−−
2040	94689	−−
2041	89300	+500
2051	90949	−−
2052	82515	−−
2053	83915	+400
2055	75980	+1
2054	84454	−−
2056	77356	−2395
2057	84110	−−
2058	75455	−2334
2059	78975	−−
2060	96969	−3000
2061	46454	−1333
2062	43960	−262
2063	47711	−1400

צמודות זהב

סדרה	שער	שינוי
5 יזר	110.5	−1.5

רימון

סדרה	שער	שינוי
7006	196.5	+1.1
7007	182.4	−1.3
7008	173.4	−1.2
7009	167.5	−−
7010	159.5	+0.3
7011	158.9	+0.2
7012	158	+0.2
7013	143.1	−2.3
7014	123.9	+0.1
7015	103.5	+0.1
7016	102.9	+0.1
7017	106.5	+0.1
7018	105.1	+0.1
7019	105.6	+0.1
7020	105.4	+0.1
7021	104.4	+0.1
7201	103.7	−1.2

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	13540	−173
6102	8229	+9
6103	7409	+51
6104	7009	+81
6105	4639	+78
6106	6453	+98
6107	6199	+96
6108	4430	+5
6109	4282	+4
6110	4736	+4
6111	3401	+6
6112	2383	+4
6113	2262	+9
6151	877.7	−0.2
6152	840.2	−0.3
6153	727.2	+1.1
6154	735.8	+0.9
6155	468.8	+0.6
6156	378.3	+2.4
6157	281.7	+0.4
6158	266.7	+0.4
6159	231.3	+1.5
6160	214.2	−1.4
6161	206.4	−1.4
6162	186.6	+1.1
6163	173.1	+0.6
6164	167	+0.7
6165	155.6	+0.2
6166	146.5	−0.9
6167	143.1	−0.9
6168	140.8	−0.9
6169	136.3	+0.6
6170	129.6	−1.5
6171	98.5	+0.2
6172	91.5	+0.1
6001	96	−1.3

100% מט"ח

סדרה	שער	שינוי
אל אש	1470	−10
אלביט	221.6	−−
אלתא	1245	+3
אלסינט	2481	+12
דיסקונט	1199	+5
תדיר 84	95.5	−2.5
תדיר 85	391	−−
וכ היום	262.2	+2.7
דים השם	195.1	−1
כור	157.6	−−
כלל	487	−15
מ'גמ ד	193.5	−−
מ'גמ מ	246	−−
מ'גמ י	314.2	−−
רד	147.5	−−
סל בג	187.5	−−
תיקשר	288.5	−−

מדד/מט"ח

סדרה	שער	שינוי
בל"ת	155.2	−−
דים השם	161	−−
כור	151	+0.6
כלל	196.6	+0.2
מ דים	158.1	+0.2
משמ מ	152.9	+0.4
משמ מ	153.5	+0.9
משמ מ	142.5	+0.9
לאומי	141.6	−4.4

שערי המניות 19.4.88

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
א.ה.ה ש	18070		10	+550	+3.1	+50
המסגות 0.1	1150		1591	+9	+0.8	+1235
המסגות א 0.5	621		1755	+11	+1.8	+382
כללי לא בהסדר	13900		202			−95
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל-88						
איד"בי רג 100.0	106100		339	−1000	−0.9	−739
איד"בי ב 100.0	106400		24			+7
איד"בי בב א	645697	ש"ב				
אגוד 0.1	79850		13	−350	−0.4	−10
דיסקונט ב	135000		4	−4550	−3.3	−4
דיסקונט א	135825		15	−700	−0.5	−65
דיסקונט שה ב	16045	ש"ב				
המזרחי ש	43750		966	−350	−0.8	−1709
המזרחי מ	43860		72	−400	−0.9	−77
הפועלים מבב	98500					
הפועלים ש	72200		1577	−363	−0.5	−1710
הפועלים מ	72280		266			+187
כללי א 1.0	184200		12	−400	−0.2	−10
כללי שה 7	8840		74	−40	−0.5	−74
בל"ל 0.1	43890		1315	−220	−0.5	−1387
בל"ל שה 11	17100		5	−40	−0.2	−3
מימון ומזר 1.0	60970		8	−300	−0.5	−6
מימון ומזר 5.0	81050	ש"ב				
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל-89						
איד"בי רג 100.0	131220		63			+2
איד"בי ב 100.0	131750			+250	+0.2	+80
איד"בי בב א	796100	ש"ב				
איגוד 1 ש"ח	97999		24	−491	−0.5	−27
דיסקונט ב'	168500		9	+190	+0.1	+30
דיסקונט א'	167400		5	−900	−0.5	−3
מזרחי ש'	54270		58	−200	−0.4	−63
מזרחי מ'	53900		11			+94
הפועלים ש'	89400		172	−170	−0.2	−137
הפועלים מ'	89650		7	+150	+0.2	+25
כללי א'	228500		2			+48
בל"ל סמוך	56790		68	−79	−0.1	−58
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	21637		3	−300	−1.4	−3
לאומימשכ' ש	7870		100			+150
לאומימשכ' מ	7480		11	+50	+0.7	+89
כרמל ש	5760		155			
טפ משכ ש	2170		1250	+60	+2.8	+2000
משכן ב ש	3440		591	+140	+4.2	+2709
עצמאות 0.1	16105	ש"ב				
מירב 1.0	6470		1			−1
טפחות מבוב ש	22000		20	+350	+1.6	+34
טפחות רג ש	22500		123	+300	+1.4	+107
מוסדות מימון						
החקלאות מבוב א	410025	בז	8	+37275	+10	+17
החקלאות מבוב ג	208000	ש"ב				
לאומי תעש' א ש	11500		100	+440	+4	+111
פתוח תעש' מבב	129800		1	+4000	+3.2	+5
פת תעש' בב ג	484200		1	+6000	+1.3	+1
פת תעש' בב גג	292000			+2000	+0.7	+9
פת תעש' בב גגג	293510			+211	+0.1	+3
פת תעש' בב ד	290690	ש"ב				
פת תעש' בב וד	68200			+807	+1.2	+1
מרכז קבלנים 5.0	2400	תב	3644	−289	−10.8	−6201
תיירות בב	—		הפסקת מסחר			
כלל ליסינג 0.1K	19951			+151	+0.8	+10
כלל ליסינג 0.5 בב	18900	ש"ב				
ביטוח						
איילון	103	ש"ב				
איתן	102	תב	4800	+5	+4.2	+12511
אררט 0.1	—		הפסקת מסחר			
אררט א 0.5	—		הפסקת מסחר			
בטוח משנה 0.1	322					+40
בטוח משנה 0.5	166.5		1800	+5	+2.8	+5745
משנה אופ	209	ש"ב				
משנה אגח	106.5		3400			+6600
הדר 1.0	138		14188	+4	+3	+33146
הדר 5.0	112.5		17156	+5	+2.3	+23544
הדר אופ סד 2	106		645	+3	+2.9	+5200
הפניקס 0.1	472		1089	−7	−1.5	−611
הפניקס 0.5	401		1906	+12	+3.1	+2420
המשמר-הראל 1.0	4665		34	+180	+4	+234
המשמר-הראל 5.0	4048		300	+120	+3.1	+827
כלל ביטוח	312		14203	−3	−1	−9283
כלל ביטוח אופ'	69.5		28338	+5	+3.2	+111657
כלל ביטוח אג"ח	97.5		20208	+1	+1	+148935
מנורה 1.0	1466	תב	300	+110	+8.1	+300
מנורה 5.0	1075		170	+10	+0.9	+28
ביטוח סהר	147.5		6125	+5	+1	+10930
סקוריטס 0.1	821		2725	+16	+2	+2627
צור ש	236		500	+5	+2.2	+2289
ציון השקעות 1.0	2687					
ציון השקעות 5.0	836	ש"ב				
מסחר						
אינטר גאמא 1 ש	780		[illegible]	+15	+2	+6980
אינטר גאמא 5 ש	612		[illegible]	+9	+1.5	+8734
מאיר עזרא 1.0	390		1485			−485
מאיר עזרא אופ	108		616			−516
כלל אופ 4	302	תב	26044	+18	+6.5	+125647
כלל אגח 2	141.5	ש"ב				
קריסטל 1.0	—		הפסקת מסחר			
רסקו 0.1	12985					
רסקו 0.5	15700	ש"ב				
שופרסל א 2.0	1100		3804	+50	+4.8	+7735
שופרסל אופ	4041		768			+104
שופרסל אגח	110		26085	+5	+0.5	+28215
שירותים						
אסמא	340		5664			+1686
ספנות השקעה 0.1	479		2558			−449
ספנות השקעה 0.5	179		3800	−5	−0.8	−1397
ספנות אופ'	190		14817			−22591
ספנות אג"ח	94		72358	+1	+1.1	+103402
קרור 0.1	526	בז	1300	+5	+1	+392
קרור 1.0	195.5		45021	+5	+3.4	+59687
מוסר עזבה 0.1	1060	ש"ב				
מוסר עזבה 0.5	802		1124			−1124
מלונות ושירותי תיירות						
גלי זוהר 1.0	—		הפסקת מסחר			
גלי זוהר 5.0	—		הפסקת מסחר			
מלונות דן 1.0	1351		355			−253
מלונות דן 5.0	920	ש"ב				
חוף האלמוג 1.0	6940		50			−80
מלונות הירדן	1963		100			−50
ים סוף	314	תב	8485	+12	+5.9	+37725
ים סוף אופ'	128		4620	+6	+4.9	+9404
מחשבים ושירותי מחשבים						
תג.ל.ג 1.0	—		הפסקת מסחר			
תג.ל.ג אופ'	—		הפסקת מסחר			
תג.ל.ג אג"ח	—		הפסקת מסחר			
יעגא 1.0	3901		80			−40
מ.ל.ל 1.0	5500	ש"ב				
מ.ל.ל 5.0	1486		250	+47	+3.3	+620
ביקום מחשבים 1	660		283			+83
ביקום מחשב 5	231		533			+172
ביקום אופ סד 2	417		674	−17	−3.9	−1069
דים מחשבים 1.0	655	תב	300	+60	+10.1	+280
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אזורים אופ	467		5455	+15	+3.3	+12555
אזורים אגח	136		1700			−700
אילון 1.0	74		3014			+2514
אילון אופ'	30.5		3244	+5	+1.7	+4756
אל-רהב 1.0	340		5600	+8	+2.4	+9902
אפריקה 0.1	37500		91	+1000	+2.7	+252
אפריקה אופ	16000		17	+200	+1.3	+29
אזרים	600		1813	−25	−4	−1981
אלרן 0.1	2500		175			−50
אלרן 0.5	2222	תב	336	+202	+10	+575
ברנבויט 1.0	2840		100	−5	−0.2	−45
ברנבויט 5.0	2540		200			−200
דנקנר 1.0	4848	בז	230	+48	+1	+100
דרור 0.1	184		1600	−1	−0.5	−1466
דרור 0.5	151		7248			−7248
פרלין 1.0	1619		210	+35	+2.2	+725
המסלול 1.0	775		320	+30	+4	+1295
המסלול 5.0	425		200			−245
תלב 0.1	—		הפסקת מסחר			
תלב 0.5	—		הפסקת מסחר			
ירושלים אופ	80	תב	16360	+5	+6	+86966
נכסים 0.1	3655		1190	+150	+4.3	+4117
נכסים 0.5	3280		940	+90	+2.8	+1160
מבני תעשיה	77.5		388431	+2	+2.7	+330002
מבני תעשיה אופ'	24.5	תב	256612	+2	+8.2	+1070139
מבני תעשיה אג"ח	100		6987	+5	+1.5	+18406
ישפרו 0.1	3280		230			+28
ישראלום 1.0	1326		450	+1	+0.1	+430
ישרס 10.0	14800		115	+150	+0.9	+58
כנען קינות 1.0	6200		130	+200	+3.3	+290
לוסיד 1.0	7915	תב	431	+720	+10	+756
לוסיד 5.0	2207		593	+79	+3.7	+152
מ.ת.מ 1.0	239	קב		+12	+6.3	+64991
מ.ת.מ אופ 2	105		7798	+1	+1	+13476
מ.ת.מ אגח	121		12800	+5	+1.3	+27208
מאגרי בניה 1.0	490	תב	5580	+45	+10.1	+8060
מישגב 5.0	162.5		3800	+5	+0.9	+5900
מישגב אופ	140		2128	+5	+0.4	+1047
מבנה	1199		605	+19	+1.6	+75
מבנה 5.0	300					
לינשטיין 1.0	300	תב	2800	+10	+8.4	+10401
לינשטיין 5.0	129		3033			
ליפשיץ 1.0	215		15676	+7	+7.1	+27176
ליפשיץ 5.0	106	תב	5393	+6	+11.8	+23921
ליפשיץ אופ 1	55	תב	22875	+1	+1.1	+57875
ליפשיץ אגח	92.5		784	+100	+5.3	+1066
בנות אביב 0.5	3130		1500	+5	+2.3	+1000
נכסי אזורים	225					
מגר השקעות 1.0	578	ש"ב				
סלע 1.0	1617		110			+110
קיסריה 0.1	2930		638	+41	+3.5	+1214
קיסריה 0.5	1284					

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
רובנין 1.0	180		3000	+4	+2.3	+15000
רובנין 5.0	131.5		2640	−5	−1.1	−2640
רובנין אופ'	154			+20	+3.8	+120
רובנין אג"ח	123.5		5000			+2000
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	2227		126	−60	−2.6	−126
מטעי הדר 0.5	2084		37	−10	−0.5	−37
מהדרין 0.1	5270		451	+150	+2.9	+648
מהדרין אופ'	2590		100	+150	+6.1	+75
מגשי הדרים 1.0	1465					
פרי-אור 0.5	2065		149	+10	+0.5	+158
מזון וטבק						
דובק מב ש	2170		1345			−882
דובק מב מ	2216		75	+51	+2.4	+381
תלכל 1.0	349	ש"ב				
תלכל 5.0	501	ש"ב				
תלכל אגח	100.5		13500	+5	+0.5	+15000
טמפו בירה 1.0	25580		15			−12
טמפו בירה 5.0	20700	ש"ב				
יכין 1.0	985		200	+13	+1.3	+500
יכין א 5.0	606		200	+6	+1	+199
יכין אופ 2	253					+48
כן 1.0	417	בז	500	+4	+1	+100
כן 5.0	257	תב	486	−18	−6.6	−770
סנפרוסט 1.0	15700		81			+58
עסיס ב 0.5	294	תב	2884	+17	+6.1	+9790
אגל שמן 1	1960	תב	194	+180	+10	+195
שמן מבב א	1160		500			
טכסטיל והלבשה						
ארגמן 1 ש	308		1000			−1000
ארגמן אופ	117.5		2272			−2272
ארגמן אגח	106.5		4000	+5	+0.5	+49000
אופים 1.0	—		הפסקת מסחר			
אופנת ברקן 1.0	244		400			−150
אופנת ברקן 5.0	195.5		250	+5	+5.1	+250
אופ א	245					
ארבן רג ש	8000		75	+200	+2.6	+275
דלתא-גליל 1.0	1560		4598	+20	+1.5	+3284
דלתא-גליל א 5.0	1200		1775	+36	+3.1	+5025
טפירות מאוחד 1	1000	ש"ב				
טפירות מאוחד 5	395	תב	2705	−85	−7.7	−258
וישלוב 1.0	257		300			−460
וישלוב 5.0	216		250			−150
חריבון 1.0	4690		20			
זיקית 1.0	—		הפסקת מסחר			
זיקית 3.0	—		הפסקת מסחר			
זיקית אופ	—		הפסקת מסחר			
כותר	119	תב	2583	−8	−6.5	−3913
כותר אופ	51			−2	−4.8	−1900
לודזיה 0.1	551		100	+1	+0.2	+348
לודזיה 0.4	444		949	+5	+1.1	+1600
ליגת 1.0	126		1884			−487
עיט 1.0	320		2950	+7	+2.2	+1897
עיט 5.0	136.5		4448			−2948
עיט אופ	96		7082			−2082
עיט אגח	118		1487			−377
עמק מרינה 1 ש'	145.5	בז	1980	+5	+1	+2100
עמק אופ	58		5621			−6221
פולגת א	750		1920			+80
פולימן א 0.5	8150		10	+16	+0.2	+10
פרגוד	1001		250			−250
ביגוד סביבה	5450	בז	122	+250	+4.8	+89

שף רנאמנות
בטוחה
כלל
ניהול תיקי השקעות, ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מתכת ומוצריה						
אורדן 0.1	4900		273			−7
אורדן 0.5	3920	ש"ב				
אלומית 1.0	6480		51	+180	+2.9	+131
אלומית 5.0	4800			+150	+3.2	+100
כבלים ש	294		6178	+8	+2.8	+12472
כבלים אופ	86		18000	+5	+6.6	+33319
כבלים אג"ח	97.5		15000	+2	+2.1	+37700
כבלים אגח	100.		10999	+5	+0.5	+52244
התבוך 1.0	550					
התבוך 5.0	294			+11	+3.9	+1800
התבוך אופ	2040			+120	+6.5	+50
זיקה 1.0	1800		7.1	+70	+4.1	+7.8
זיקה 5.0	1199	תב	200	+109	+10	+720
קסמטת מד 5.0	2020		109	+135	+4.7	+682
כללי ציון 1.0	2279		539	+45	+2	+863
כללי ציון 5.0	1234		2454	+45	+3.8	+8696
קרטר 1.0	305		4000	+5	+2.5	+2871
קרטר 5.0	109.5		1500	+5	+4.5	+4000
נחושתן 0.1	[illegible]					
נחושתן 0.5	9850		20			
סלרה 1.0	1805		649	+45	+2.5	+1689
סלקו 1.0	312					
קליל 5.0	282		278	+5	+1.8	+1544
קליל 1.0	2660		1000	+106	+3.9	+740
קליל 5.0	2170		1860	+45	+2.1	+2130
קליל אופ	1032	בז	1535	+50	+5.1	+2533
קליל אגח	126		5000			−19500
שלדות 5.0	4254		385	−20	−0.5	−105
תעשיות לכיש 1.0	510		1300	+20	+4.1	+900
תעשיות לכיש 5.0	378		1500	+34	+9.9	+1500
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 3.0	267000		22	+8000	+3.1	+73
אלקו 0.1	8460		4			−4
אלקו 0.25 ש	8450		166			+64
אלקטרה 0.1	1911		2028	+31	+1.7	+2102
אלקטרה א 0.5	1330		2100	+50	+3.9	+7313
אמג 5	850		2122	+50	+6.3	+4336
אמג 5	135		1271			+729
ארית 1.0	13905		170	+405	+3	+198
אלקטרוניקה אופ'	496		980	+11	+2.3	+3930
כלל אלק' אג"ח	180.5		19614	+5	+0.5	+75386
טמקטרוניקס 1.0	1020		1455	+45	+4.6	+5155
טמקטרוניקס 5.0	765		1680			+400
פיבטונר 1.0	421		780	+5	+8.7	+700
פיבטונר 5.0	348		2045	+8	+2.4	+935
ציקלון 1.0	2301		261	+31	+1.4	+600
ציקלון 5.0	1368		850	+45	+3.4	+1380
קנגסטון אוקל 1	2599		2			−2
קנגסטון אוקל 5	2199	ש"ב				
ת.א.ת 1.0	797	תב	932	+47	+6.3	+1112
ת.א.ת 5.0	416		2562	+8	+2	+2998
תדאה	705		157	+10	+1.4	+998
מוצרי בניה						
א.ב. תעשיות 1	168		34181	+4	+2.4	+59681
א.ב. אופ	550		760			+280
א.ב. אגח	154.5		5718	+5	+1.1	+57800
אקרשטיין 1.0	385		2862			+2688
אקרשטיין 5.0	259		5000	+8	+3.2	+9820
אקרשטיין אופ'	322		2289	+14	+4.6	+5280
אקרשטיין אגח	128.5		4000			
אלום בלוק	92		13435	−1	−1.1	−7555
בלוק אופ	51		4348			−3445
מודול השק בתעש	—		הפסקת מסחר			
מוזאיקה ולמפן 1	1715	ש"ב				
מוזאיקה ולמפן 5	1400	ש"ב				
נבב קרמיקה	313		8500	+9	+3	+16730
נבב קרמיקה אופ	130	תב	3500	+5	+6.1	+4115
כימיה, גומי ופלסטיק						
אגן 5.0	1615		5694	+55	+3.5	+10200
אליאנס ב	675		73			−73
גל תעשיות 1.0	290	תב		+15	+5.5	+2652
גל תעשיות 5.0	192	ש"ב				
גל אופ	45.5		1191	+5	+8.3	+5571
גל אגח	100		20000	+1	+1	+28000
רשפים 0.1	3590		62			−34
רשפים 0.5	1612		285	+15	+0.9	+315
חיפה כמי' 10.0	—		הפסקת מסחר			
ליפסקי 1.0	1817		269			−140
מקסימה 1.0	600		140	+10	+1.7	+417
מקסימה 5.0	985	ש"ב				
פז 1.0	20500		125	+700	+3.5	+268
פז 5.0	18000		73	+550	+3.2	+160
פריקלאס	—		הפסקת מסחר			
פריקלאס אופ'	—		הפסקת מסחר			
קים כימיקל 1.0	5220		200	+200	+4	+460
קים אופ	2820		430	+50	+1.8	+830
קים אגח	115.5			+5	+1.5	+20000
ת"א 5.0	4171		30	+41	+1	+8
פרוטארום 10.0	525		7677			+6311
עץ, נייר ודפוס						
כתר	150		6276	+4	+3.2	+11311
ריפרון 1.0	6199	ש"ב				
ריפרון 5.0	3900	ש"ב				
ת.מ.ג 1.0	6700		70	+100	+1.5	+222
יעה 1.0	2300		1110	+98	+2.2	+1560
לבידי אשקלון 1	845		568	+20	+2.4	+1234
מלס ב' 0.5	22800	ש"ב				
קרגל	674		660			−418
קרגל אופ'	360		2428			+269
רים 0.1	340	בז	885	+5	+1.5	+590
רים 0.4	158	תב	2335	+8	+5.8	+1835
תעל ב 0.2	14950		125	+400	+2.4	+151
תעשיות שונות						
אבניר 1.0	174		2000	+4	+2.4	+988
אבניר 5.0	95		4181			−1477
הסתדר יזר	1800		27			−27
הגבמלק 1.0	959					
הגבמלק 5.0	907	ש"ב				
השקעות בתעשיה						
מרכוז	9400		1725	+260	+2.8	+1211
כור בב' ש	6120		145	+60	+1	+109
תעשיות אופ	151		49945	+5	+4	+133263
תעשיות אגח	110		14540	+5	+1.4	+121740

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
חברות השקעה						
אזריקו ש	4895		4	+45	+0.9	+4
אי.די.בי. אופ'	2882	תב	1736	+200	+7.5	+18985
אי.די.בי. אג"ח	103		15326	+1	+1	+45635
אלגר ש	940		400	−40	−4.1	−500
גחלת 1.0	1011					
גחלת אופ	775	ש"ב				
גחלת אגח	109			+1	+0.9	+20000
דנבאר 1.0	541		491	+21	+4	+1099
דנבאר 5.0	435		2289			
חברה לישראל 5.0	2950	תב	1485	+160	+5.7	+4110
ולפסון 0.1	115900	ש"ב				
ולפסון 1.0 ש	20550	ש"ב				
אמפא א 0.5	18129		18	+864	+5	+29
דיסקונט השק אופ	855		14552	+3	+0.4	+20825
דיסקונט השק אגח	111		18330	+1	+0.9	+14000
מורד השק ש	28200		98	+1050	+3.9	+222
כור השקעות	14019	ש"ב				
חירון 1.0	1240	תב		+70	+6	+459
חירון 5.0	604		549	+20	+3.4	+2549
יעמד 1.0	1979	בז	142	+28	+1	+109
יעמד 5.0	1700	בז	413	+100	+6.3	+869
יסא ש	14100		40			−30
ירדן א 0.1	1061		200			−71
כלל 50.0	1830		1539	+35	+5.6	+1489
מגור 0.1	320					
מגור א 0.5	385	תב	500	+35	+10	+500
מגור אופ	125		2340	+1	+0.8	+2148
אגח 1	126		2502	−1	−0.8	−4996
מור ג 1.0	352		1000	+9	+2.8	+4000
פו השק ש	—		הפסקת מסחר			
פמה א 0.1	4979	בז	100	+49	+1	+8
פמה 0.5	3252			−16	−0.5	−10
פרין ב 2.5	10970		882	+450	+4.5	+3249
קידן 1.0	107		8120	+1	+0.9	+6540
קידן 5.0	65		3885	+1	+1.6	+20615
קידן אופ	40.1		15231	+1	+2.5	+20000
קידן אגח	109		3141	+1	+0.9	+20000
נסחרות במט"ח						
גזית ס	250	ש"ב				

רשימה מקבילה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מסחר שרותים מלונאות מחשבים						
הראל 1.0	—		הפסקת מסחר			
יסקל	234		3245	+11	+4.9	+5000
קונמורטיום 0.1	1161	בז	150	−129	−10	−283
קונמורטיום 0.5	260	תב	1080	+15	+6.1	+2200
קונמורטיום אופ	47.5	בז	1192	+5	+1.1	+245
קופל 1.0	614	תב	200	+56	+10	+700
תבל	165		6	+4	+2.5	+490
בני הדר	114		25459	+4	+3.6	+57529
בני הדר אופ 1	68.5		8538			−9065
החברה הישראלית	48					
כנס מר 1 ש	1152					
איכות מחשבים	306	בז	1000	+4	+1.3	+86
רשה מיכון 1.0	426		502			−2
רשה אופ'	710		500			−500
כלל מחשבים 1.0	4699	תב	25	+299	+6.8	+50
מטוב מחשבים 1.0	140	תב	6350	+1.5	+9	+7175
רשף	322		1250			−2851
נדל"ן בינוי חקלאות						
אורן 1.0	—		הפסקת מסחר			
אורן 5.0	—		הפסקת מסחר			
אגמונים 1.0	435		734	+9	+2.1	+734
בן-יקר גת 1.0	2663	בז	54	+242	+10	+174
דרוקר 1.0	—		הפסקת מסחר			
דרוקר 5.0	—		הפסקת מסחר			
עוד 1.0	1390	תב	956	+104	+8.1	+691
רסקו מבול	1679		126			−57
רסקו רג	1599		169			−60
שמגר 5.0	—		הפסקת מסחר			
אגמא	956	תב	520	−104	−10	−428
גולדפרוסט 1.0	613					
גולדפרוסט 5.0	388					+1
תעשייה						
יובידים	171		1330	−6	−3.4	−1330
מקס 0.1	2069		185	−1	−0.1	−25
מקס 0.5	974		177	−1	−0.1	−177
תעש ורנחזן 1.0	—		הפסקת מסחר			
אוקטבן 5.0	1120		500	+58	+4.7	+466
מודגן 1.0	575		600	+1	+0.2	+670
משאבות סלע	76	ש"ב				
מתכת מרום 1.0	65		19000	+5	+4	+18897
מתכת מרום אופ	18		6587	+1	+0.6	+7737
אלקול	—		הפסקת מסחר			
אלקול אופ 2	—		הפסקת מסחר			
בר-טן 1.0	2100		172			−76
בר-טן 5.0	1520		571			
ברטון אופ'	620		1140	+28	+4.7	+706
גרוממבטון 1.0	3120	ש"ב				
גרוממבטון 5.0	915	תב	100	+60	+7	+200
ת.ל.ב 1.0	867		225			−99
ת.ל.ב 5.0	524	בז	150	+5	+1	+50
אלרן-טק	157.5	קב		+5	+5	+1500
דיסכסר 1.0	—		הפסקת מסחר			
נקה בביקל 1.0	8500		130			
ת.נ.ל 1.0	1298					
ת.נ.ל 5.0	1295					
תוד א 5.0	5850	תב	24	+300	+5.4	+31
אורים מרוב	465	בז	300	+14	+4.1	+1108
סקטורית 1.0	7325		127	+73	+1	+133
גולן	362	תב	1500	+22	+6.5	+2995
רוטמן	127.5			+4	+3.2	+6575
מן הן	390		902	−2	−0.5	−2072
מאגר טכנולוגיה	117.5	תב	7260	+8.5	+9.8	+10260
השקעה						
אינקבה 0.1	35		16690			
איתם	214	תב	300	+12	+5.9	+300
איתם אופ	48					
אימגר בב'	439		750			−409
אפיק 1.0	827	תב	7919	+30	+10.1	+7919
אפיק 5.0	287	תב	1800	+2.5	+6.4	+1700
בנין כ' 5.0	9999		50.5	+361	+3.8	+88.1
ישום השקעות	76.5		14089			−14370
ישום אגח-אגח	64		7099	+5	+8.8	+6500
לבקר 0.1	1841		106			
לבקר 0.5	292		700	+5	+1.7	+235
עין השק ב 0.1	1336			+49	+3.8	+200
עין השק ג 0.5	880					
חיפושי נפט						
דלק נפט 1	1800	תב	72	+99	+3.8	+579
דלק נפט 5	920		1360	+30	+3.4	+2798
שם חיפושי נפט	23700		55	+1000	+4.4	+80
יואל אופ	68		10798	+1	+1.5	+9449
מ.ג.ג 1.0	3600	תב	80	+210	+6.2	+180
מ.ג.ג 5.0	2075		285	+20	+1	+305
פראיל ב 0.5	4221			+21	+0.5	+200
נמגא ש	355		10147			+81

משתנים

שם נייר ערך	מ"ל כמות	שער קובע בנקודות	שער ממוצע בנקודות	שינוי יומי ב-%	מס' עסקאות
בנק בינלאומי 05	2989	6527	6527	2	11
מ.ג.ב 0.5	3325	7628	7609	2.81	16
אגוה ש	129182	152.5	153	4.45	25
שלמן אש	10641	706	704	0.28	5
כלל סחר	65197	392	390	2.42	22
שופרסל ב 10.0	13050	995	990	1.02	12
דלק 1 ש	3575	2029	2024	0.25	7
אפריקה 1.0	448	32192	32192	2	11
אמרים 1.0	18094	810	806	3.71	18
נכסים ובנין	3182	2731	2744	0.52	6
הבשרת הישג		54260	54260		
חברה לירושלים	15555	299	299	2.85	6
כלל בלן	6407	670	676	2.29	4
עלית	1224	12889	13312	−0.35	9
מלכות ב 4	1614	613	613	−0.81	
קסמטת מו 1.0	1360	3163	3171	2	2
כלל תעש אלק'	1594	2007	2002	0.35	2
אלרון 3.0	48	199391	199086	0.75	9
מבג ש	3821	9589	9589		15
ים המלח	76081	2148	2128	4.99	24
פרוקטביים 10.0	23425	889	889	1.48	17
מטעמל בי"ד 10.0	102	233141	233141	2.75	21
כלל תעש' 1.0	197315	195.5	195	1.85	21
אידבי 2.0	10814	6588	6556	3.5	32
אלון ש	4327	788	776	1.35	5
חברה לישראל 1.0	2115	3684	3639	1.24	11
פועלים השק ש	10128	681	677	2.56	1
דיסקונט השק ש	9435	1989	1984	0.76	15
כלל 10.0	8261	1110	1119	1.38	5
יגאל 5.0	14087	278	274	1.46	4

שערים בינבנקאיים

אתמול, בצהריים, 19.4.1988, באירופה

מסירה מיידית (ממוצע)

$ ארצות הברית ללי"ש שטרלינג	1.8930/1.8940
מרקים גרמניים ל$ ארה"ב	1.6610/1.6620
פלורינים הולנדיים	1.8650/1.8660
פרנקים שוויצריים	1.3740/1.3750
פרנקים בלגיים	34.77/34.80
פרנקים צרפתיים	5.6470/5.6500
לירטות איטלקיות	1235.80/1236.00
ינים יפניים	124.22/124.32
$ ארצות הברית לש.ק.ד.	1.3560/1.3565

שער הזהב $ ארה"ב אונקיה לונדון פיקסינג 456.55

מסירה עתידית (פורוורד)

	לי"ש/$	פר"ש/$	מ"ג/$
1 ח'	1.8918/1.8930	1.3675/1.3687	1.6552/1.6564
3 ח'	1.8905/1.8918	1.3560/1.3573	1.6449/1.6462
6 ח'	1.8878/1.8894	1.3387/1.3402	1.6284/1.6299

הנתונים נמסרו על-ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

"בוא ללגום מקורס יין משובח"

מועדון היין בחסות דיינרס קלוב, מזמין אותך להעמיק את ידיעותיך בנושא היין בקורס מיוחד בן 6 פגישות. חלקה הראשון של כל פגישה יוקדש להרצאה תיאורטית; חלקה השני ללימוד דרך הטעימה, חידוד חוש הטעם, הריח והזכרון. הקורס יתנהל בהדרכת מנהל המועדון אפי וינטר והאנולוגים ישראל פלאם, קובי גת ויאיר מרגלית.

מחיר הקורס 285 ש"ח+מ.ע.מ.

אפי וינטר

פתיחת הקורס הבא — 26/4/88 — מלון דן ת"א, שעה 20.00, מדי יום ג'.

הרשמה טלפונית
דיינרס קלוב, מח' הזמנות יין — 03-295858.

מועדון היין
בחסות דיינרס קלוב.

صكذا عن الاصل

מכתבים למערכת הארץ

הבעיה היא לא האינתיפאדה

מסקירתו של עקיבא אלדר (מקורות מדיניים 15.4.88) אנו למדים שהאינתיפאדה בשטחים גרמה לכך שהמערך מתקשה להעביר אליו בוחרים מהליכוד ומאבד מצביעים יהודים לשמאל הציוני ובמגזר הערבי. ייקבע, בעיית מפלגת העבודה לקראת הבחירות הקרובות לכנסת איננה האינתיפאדה אלא חוסר אופציה מדינית נבונה וערכית לפתרון הבעיה הפלשתינית. על המערך לחזור לדגול בפתרון הבעיה הפלשתינית על ידי החזרת מרבית השטחים לירדן. ואת לדעת, באזורנו חיים כ־4.5 מיליון ערבים המגדירים עצמם כבני העם הפלשתיני השואפים לחיים מדיניים עצמיים. כ־2 מיליון מהם חיים בעבר הירדן, כ־620000 ברצועה, כ־750000 בגדה, כחצי מיליון בסוריה ולבנון וכחצי מיליון בישראל. בנוסף, מוצאיתה של אוכלוסיה זו היה ב־60 מחנות פליטים הפזורים בסוריה, לבנון, ירדן, הגדה והרצועה. מכאן, פתרון הבעיה הפלשתינית מחייב, מחד, מתן סטטוס מדיני לפלשתינאים בגדה וברצועה, ומאידך, יישוב רוב הפליטים באזורים מתאימים משני עברי הירדן.

פתרון כזה אפשרי רק במסגרת של קונפדרציה משולשת שבמסגרתה תיכון פדרציה פלשתינית על פי המודל השוויצרי, בגדה וברצועה שתוכר כמדינה לכל דבר אך תהיה ללא צבא ואשר בינה ובין ישראל וירדן תשרור אחדות כלכלית ואמנה מדינית. שלוש יישויות אלה ייזמו תוכנית אזורית משותפת לשיקום הפליטים משני עברי הירדן במימון וסיוע בינלאומי וערבי.

ייאמר בהדגשה, תוכנית שלום נבונה וערכית היא המפתח להצלחת מפלגת העבודה בבחירות הקרובות. יש להזהיר, אל להם לראשי "העבודה" לבסס ציפיותיהם על רגיעה עתידית בשטחים. כל זמן שהבעיה הפלשתינית לא תבוא על פתרונה, אלה יתססו ויזעזעו את האיזור כולו.

אריה הס
יו"ר קבוצת הקונפדרציה במפלגת העבודה
ירושלים

מימונה חג רשמי?

משרד הדואר ברוח האוניברסיטה, רמת אביב, ת"א, חייב להיות פתוח ביום א' עד לשעה 18.00. כשבאתי השבוע ביום א' למשרד הדואר הזה, מצאתי מודעה, שהדואר ביום זה יהיה פתוח רק עד שעה 14.00, מבלי לציין כל סיבה לכך. עשרות אנשים עמדו משתאים לפשר הודעה הזאת.

למחרת היום שאלתי לסיבת הסגירה בשעה 14.00, נאמר לי שזה נעשה בגלל חגיגות המימונה. נשאלת השאלה, האם המימונה הוא חג רשמי ומשרד ממשלתי ראשי להפסיק מתן שירותים לקהל בשעה 14.00?

ישראל גלר
נוה־אביבים

* * *

בעניין המימונה היתה מודעה בעיתונים (גם ב"הארץ") שבה נאמר כי ביום המימונה כל בתי הדואר והסניפים יהיו פתוחים עד לשעה 14.00 ולא סגורים. בשלוש הערים הגדולות בתי הדואר והסניפים יהיו פתוחים עד לשעה 18.00 ובנוסף יהיו מספר סניפים בערים אחרות שיהיו גם כן פתוחים עד שעה 18.00. תמה בעיני כיצד יכלה גב' לאה פורת מ"הארץ" להלין כי סניף אראזים ברמ"ג "היה סגור לרגל המימונה", בעוד שהיה פתוח עד 14.00.

מיכאל רוזן
עוזר דובר רשות הדואר

דיוקנה של היידיש כשפת ה"ב"

לאחרונה אנו עדים לעדנה שהיתה לכמה נושאים שנחשבו נחותים ואפילו בזויים בשנותיה הראשונות של המדינה. אחד מאלה הוא שפת היידיש. אותה שפה שנחשבה לגלותית ונלעגת זכתה לאחרונה לפריחה, ומסמערתה גם למקום של כבוד בכלי התקשורת. וכך זכינו לצפות בחדשות הלילה של יום ד' בריון קצר על היידיש.

בריון השתתפו יורם טהר־לב, שהוצג כ"יידישיסט", נערה מירושלים, הלומדת יידיש בבית הספר, והמפקח על הוראת היידיש במשרד החינוך.

היידישיסט שבחבורה הצהיר — ללא שמץ של מבוכה — כי בעצם אינו שולט ברזיה ובמכמניה של השפה, ואף ספרותה היא כספר חתום בפניו. אך למרות זאת הוא מסוגל לפטפט בשפה זו, מלאי הבדיחות המוכרות לו הינו עשיר ומגוון, ובכלל הוא סבור כי יש ליידיש תקווה כשפה שניתן ללמוד ממנה ביטויים ולשלבם בעברית. היא אף יכולה לשמש שפת סתרים משותפת לילדים הלומדים אותה.

הנערה, הלומדת שנתיים שפה זו בבית הספר, התקשתה להשיב לכמה שאלות בסיסיות שנשאלה ביידיש, ורק לבסוף, בסיוע ממשרד החינוך שנקלע לשבת במושב ליצים זה. לא באתי הנה מן הגולה. נולדתי במדינת ישראל שנים מספר לאחר הקמתה, וגם אינני "יידישיסטית". אך היכולת שיש לי לדבר שפה זו היטב, ולקרוא בספרותה העשירה, מאפשרת לי להבין כי יידיש איננה קוריוז. יידיש היא תרבות.

כלום היה מישהו מעז לראיין בפני המצלמה נער הלומד במשך שנתיים שפה — צרפתית לדוגמה — ועדיין אינו מסוגל להשיב על שאלה בסיסית?

אם נחרץ גורלה של היידיש — שפה של נכסי תרבות וספרות שנוצרו במזרח אירופה ובארצות הברית — להפוך במדינת ישראל לחיית קרקסים, ולהליך או לפתות לתגבור לשפת ה"ב", אזי מוטב לתיתה לה לגווע ולהחזירה לנחלתם של קומץ חוקרי תולדות עם ישראל, ספרותו ותרבותו.

ולידישיסט שביקש להציג את הא"ב בעזרת מלים ב"יידיש": אביגים, בטלנים, גולנים וכו' ואף נדרש למלים "קעגנסטיד" למען האות "כ"... רק אמליץ להתעכב קמעא על האות "ח" לטובת המלה ה"יידית" חוצפה...

רחל רודנסקי
רמת אביב

תיאטרון השמש פרסם על דעת עצמו

בידיעה שפורסמה ביום ו', 15.4.88, על אודות תיאטרון השמש, נפלה שגיאה. גילוי הדעת של תיאטרון השמש הועבר לפרסום שלא באמצעות הפסטיבל, ללא ידיעתו, וודאי שללא הסכמתו.

המודעה הועברה ישירות ע"י התיאטרון, באמצעות משרד פרסום פרטי.

בן־ציון שירה
דובר פסטיבל ישראל
ירושלים

טיול / אלי אלעד

בעקבות לוחמים: האתר הנשכח של קולה

מערכת הקרבות על משלטי קולה במלחמת השחרור, במסגרת "מבצע דני", איננה נמנית דווקא עם הקרבות הידועים של מבצע זה, ובין השאר כיבוש לוד ורמלה. במהלכם של קרבות אלה שהתנהלו במסגרת קרבות "עשרת הימים" שבין ההפוגה הראשונה לשנייה, עברו משלטי קולה פעמים אחדות מיד ליד וחטיבת אלכסנדרוני ספגה מכה קשה כאשר 28 מלוחמים של אחת מפלוגותיה נפלו חלל מידי הלגיון. מניין חללינו בקרבות שהתנהלו באזור קולה הוא 32. עשרות נפצעו.

שרידי מה שניתן לכנות אתר קולה הם חלק מיער קולה של הקרן הקיימת, שעל אחת מגבעותיו הוקמה המצבה המגוללת את סיפור המערכה. בציע להקדיש את יום העצמאות או אחד מסופי השבוע הקרובים כדי לטייל "בעקבות לוחמים" אל האתרים השוכבים בצד הכביש הצר (כביש 444), המתמשך מראש העין ללוד ולבן־שמן וחולף על פני יער ואתר קולה. החברה להגנת הטבע בשיתוף עם מרכז ההסברה מארגנים ביום העצמאות 40 סלת"ים (סיורים ללא תשלום) "בעקבות לוחמים ובונים" ברחבי הארץ, האזור קולה הוא אחד האתרים הכלולים בהם. הסיורים יתחילו כולם בעשר בבוקר. הם ייערכו ברגל וברכבים פרטיים. אין צורך בהרשמה מוקדמת.

אנו מתחילים את סיורנו על הכביש המתמשך מראש העין דרומה, בכיוון קולה, במקביל למה שהיה בעבר קו שביתת הנשק עם ירדן. מיד אחרי ראש העין, מתנשא בשמאל הכביש מבנה גדול של בית שייך הבולט במדרון ובמיקומו — מגדל צ'ארק. בכפר זה, הבראש העין המסוכה, החזיקו במלחמת השחרור כוחות עיראקיים. המקומות נכבשו מידיהם בקרב קשה על־ידי לוחמי אלכסנדרוני. מסביב למגדל צ'ארק מוצבות אבן נטושות, אשפה ופסולת בניין. הדרך העולה אליו מתפצלת שמאלה מיד אחרי ראש העין ומתמשכת עד לראש הגבעה (141 מ'). מימין — קבוצת מבנים היוצרים יחד מבנה גדול ומרשים, שהיה שייך לשייך הכפר. הבניין, שחלק ממנו נפגע במהלך הקרבות שהיו כאן במלחמת השחרור, נהרס ונבנה חליפות במשך הדורות השתמשו בו, בעיקר סביב למרכזו העשוי אבנים גדולות, שרידים שונים.

הגבעה ולצפות לכל העברים. במבט לאחור, לכיוון שממנו הגענו (צפון־מזרח), אפשר להבחין היטב במעבר אפק, שבצדו המערבי המרוחק מאתנו מזדקרות חומותיו של מבצר אנטיפטרוס. שני מבנים אלה — בית השייך ומבצר אנטיפטרוס — תוחמים בבירור את מעבר אפק ממזרח וממערב ומבליטים את ערכו האסטרטגי ואת הטעם שבגללו זכה להיקרא צוואר־הבקבוק של דרך הים הקדומה. מראש הגבעה מראה יפה גם בכיוון השרון.

לבניין המצודה שעמד במקום נקשרו משך הדורות שמות רבים. בבסיסו ניתן להבחין באבני בנייה מן התקופה הרומית, שנעשה בהן שימוש כדי לחזק את יסודות המבנה. כאן היה מגדל אפק, אשר בו התבצרו הקנאים בימי המרד. בתקופה הצלבנית היה כאן המבצר מיראבל (נבנה בתחילת המאה ה־12) ששרידיו מופיעים בצד הצפון־מערבי של המבנה. ב־1187 נכבש המבצר על־ידי המוסלמים וכמה שנים לאחר־מכן, ב־1191, הוא נהרס בפקודתו של צלאח א־דין. השם מגדל יאבא ניתן כנראה למבנה בתקופה הממלוכית, כשקם מחדש. בסוף המאה ה־18 השתלט על האזור השייך צ'ארק והמקום נקרא על שמו.

פחות משני ק"מ ממגדל צ'ארק עובר הכביש על ערוצו של נחל שילה ועל פני קיבוץ נחשונים. כק"מ אחד לאחריו בולט משמאל (מזרחה מהכביש), כמעט בשפת הדרך, מבנה מונומנטאלי המרשים בשלמותו. המקום קרוי בערבית מקאם־נבי־יחיא, והוא למעשה מאוזוליאום רומי מפואר בעיצובו, יחיד במינו בארץ בשלמות שבה נותר. ההסבר לכך שכל קומתו הראשונה נותרה בשלמותה, נעוץ במסורת ערבית קדושה, אשר הגנה על המבנה מפני ההרס.

בכניסה למבנה מעין רחבה מקורה, הנשענת על שני עמודים. הם תומכים בכותרת המגותת עליהם ומדגים מעין אולם כניסה. אחריהם נפער פתח צר המוביל פנימה אל תוך המבנה. מימין, חדר גדול שהיה כנראה אולם הקבורה. בחפירות שנעשו במקום הארכיאולוג יעקב קפלן נמצאו שרידי ארבעה קברים וארונות קבורה (סרקופגים) מהמאה השלישית לספירה.

משמאל — חדר צר ומאורך ובו מדרגות שהובילו אל קומתו השנייה של הבניין, שנהרסה במשך השנים. בתקופות מאוחרות יותר עשו המוסלמים את המבנה לבית תפילה. בחוצו נחשפו כמה קברים, מאוחרים יותר. בקרבת הכביש נמצא המוסב מזור, לכן נפוץ השם "המאוזוליאום של מזור".

מאוזוליאום רומי מפואר

כדאי לעמוד סמוך לבניין בראש

בקרבות הכבדים שהיו על המשלטים באזור זה. את סיפורם של הקרבות שהיו במקום שמענו מאל"ם (מיל') צבי ברגמן (71), מי שהיה מפקד גדוד 32 בחטיבת אלכסנדרוני בתקופת "מבצע דני" ושימש קצין המבצעים של החטיבה.

הכפר קולה נכבש ב־10.7.48 על־ידי גדוד הקומנדו (בפיקודו של משה דיין) של חטיבה 8 (שהייתה בפיקודו של יצחק שדה), שאליה צורפה פלוגה מגדוד 33 של אלכסנדרוני. לאחר הכיבוש המשיכה הפלוגה להחזיק במשלטים וכעבור ימים אחדים ניתנה הוראה לפלוגה מגדוד 32, שכבש לפני כן את מגדל צ'ארק וראש העין, להחליפה. ההחלפה בוצעה בשעות הלילה. באותו לילה, אור ל־16 ביולי, ביצע הלגיון הירדני התקפת־נגד בכוח גדול של רגלים עם שריון; שתקפו את המשלט שהוחזק על־ידי אחת המחלקות.

"עמדות השוחות ממש לא היו שם. הכל סלעים וקוצים. המחלקה הוכרעה. מחלקה אחרת שיצאה קודם־לכן לעזרתה תפסה עמדות במשלט שכן, נאלצה לסגת רק לאחר שהשריון הגיע עד כמה עשרות מ' מעמדותיה. בקרב זה נהרגו 28 מהלוחמים. אתה יודע מה זה לרכז כוח של כמעט־גדוד ושריון שתוקפים חבריה עם רובים ולא מוטורים. עד באותו יום, לפנות ערב, נערכה התקפת־נגד שבהכנתה השתתף יצחק שדה. השתתפו בה שתי פלוגות של אלכסנדרוני, שבשלב ראשון כבשו את הכפר הסמוך אל־מוזיריע ובהמשך הגיעו ואחזו מצפון־מזרח לכפר. אך התקפת־נגד מקבילה של שריון הלגיון גרמה לנסיגתן המחודשת. למחרת, ב־18.7, שוב ריכז כוח של אלכסנדרוני שעלה לקולה. מאז היא הוחזקה על־ידי צה"ל".

אומר ברגמן, שלימים פיקד על חטיבת אלכסנדרוני ולאחריה על חטיבת כרמלי: "לו היתה קולה נשארת בידי הלגיון הם היו שולטים על השפלה בכיוון כפר סירקין". ההיסטוריון הצבאי סא"ל (מיל') ד"ר אלחנן אורן מציין בספרו "בדרך אל העיר", כי "לא במהרה הוברר מה ביקור אירע בקולה. בישיבת הממשלה שנערכה ב־18.7.48 אמר ראש הממשלה דוד בן גוריון: 'קולה עברה עשר פעמים מיד ליד'. כרגע היא נמצאת בידינו". גם כשנכתבו תולדות מלחמת העצמאות עוד תוארו הקרבות בקולה כסדרה של התקפות והתקפות־נגד, בהן עבר הכפר קולה שלוש פעמים מיד ליד (...). עריכה מתוקנת של הממצא הקרבי מראה שהלגיון תקף את קולה פעמים (...) והוציאה מידינו פעמיים".

שרידי הכפר

מגבעת האנדרטה נצפה אל מורדות השטוחים אל שפלת התוף. נשאיר כאן את הרכב ונצא לטיול רגלי. נרד מן הגבעה ונפנה ימינה (צפונה) בדרך העפר המובילה לתוך חורשות הקקל. כ־200 מ' מן המסעף שבו פנינו אל תוך היער, נבחין (מימין) במתקני פיקניק. נפנה שוב שמאלה ונעלה כ־100 מ' בדרך עפר. מצד שמאל נבחין לפתע בקיר גבוה בנוי אבנים גדולות שהיה חלק מבריכת אגירה גדולה אשר בדפנותיה משובצים חרסים אופייניים לתקופה הביזנטית. דרך העפר מתעקלת ועולה במעלה הגבעה. כעבור כ־100 מ' נפנה ימינה לדרך רחבה המסתיימת במעין מגרש חניה שבצדו שרידי מבנים ועץ תות. כאן נמצאים שרידי הכפר קולה.

שרידי המבנים הנראים כאן שייכים למגדל־מבצר צלבני שהשתייך אולי למערך השליטה על אזור מעבר אפק. קולה נזכרת בתעודה צלבנית יחד עם מיראבל (מגדל צדק) ורנתיה. מקצה מגרש החניה יורד השביל ליד עץ התות. ניכנס לתוך תת־קרקעי מרווח, שממנו ניתן לעבור דרך פתח נמוך לחדר השני. נראה כי החדר שימש במקורו כבור מים. משרידי המגדל הצלבני נחזור למגרש החניה, וממנו בדרך העפר הלבנה אל דרך העפר שממנה פנינו לכאן. כעת נפנה ימינה וכעבור כ־100 מ' נפנה בצומת שמאלה. דרך עפר זו עוברת בחלקה על הכביש הישן שהוביל לכפר. נמשיך עוד כ־700 מ' בדרך זו ונבחין מצד שמאל בשלט צבוע המכוון לשתי גתות יין. הגתות מתוארכות לתקופת המשנה והתלמוד. מהן נשוב לדרך העפר, נפנה שמאלה ונגיע לקצה החורשה, שם השארנו את כלי הרכב.

[illegible] ידידי גדול

לאחר הביקור במאוזוליאום נמשיך דרומה עד לצומת הכביש המוביל שמאלה, בכיוון לרבאללה. השלטים מפנים ליישובים בית אריה, חלמיש ועפרה. בסמוך לצומת, אנדרטה לזכר לוחמי חטיבת המילואים המשוריינת הראשונה של צה"ל. נפנה כאן בכביש המוביל לשומרון וניסע 1.2 ק"מ לאורך יער גבעת כ"ח (יער קולה). בקצה היער נפנה שמאלה בדרך עפר. שילוט בצבע כתום מוביל לאנדרטת גבעת כ"ח, המוצבת על גבעה מימין לדרך העפר במרחק כ־300 מ' מהכביש. המושב הסמוך ובן היער קרויים על שמם של 28 הלוחמים שנפלו

יום רביעי — יום הזיכרון

טלוויזיה

חינוכית
יום הזכרון לחללי מערכות ישראל
09.00 חדשות קול ישראל
09.05 קשת וענן
09.30 שלושה ברמה
10.30 ארץ מולדת
11.00 שירים ליום הזכרון
15.00 חדשות קול ישראל
15.05 שביל באמצע שביל בגב. הקרב על גבי ישע
15.50 באביב ימותו. עם חמש משפחות של חללים ממלחמות ישראל השונות
16.30 קשת וענן
16.50 40 עד כאן
17.00 ערב חדש

כללית
17.30 שמיניות באוויר
18.30 (ע) קיצור החדשות
18.32 (ע) תכנית מיוחדת: צה"ל — 40 שנה לאחר קום המדינה, בעבר ובהווה
19.00 (ע) חדשות
19.30 חדשות לסיכום אירועי יום הזכרון
19.45 טקס הדלקת המשואות לסיום יום הזכרון ופתיחת חגיגות יום העצמאות. שידור ישיר מהר הרצל בירושלים
20.45 ברכת נשיא המדינה לרגל יום העצמאות
21.00 מבט לחדשות
21.30 ראיון עם ראש הממשלה
21.45 קלנוע כחול־לבן
21.55 מפגש העצמאות
22.25 קלנוע כחול־לבן
22.30 הדרך לחיל האוויר
24.00 מבזק חדשות
00.05 קלנוע כחול־לבן
00.15 "המצעד על הקיר"

ערוץ 2
18.30 גבור. שירי זכרון
19.15 "איך נגמר אתמול"
20.45 "אקסודוס"

ירדן ערוץ 6
17.30 תכנית בידור בצרפתית
19.00 חדשות בצרפתית
19.15 ירדן כיום
19.30 חדשות בעברית 19.45
20.00 חדשות בערבית
20.30 בביצה מתוקה (קומי)
21.10 הפרטן (בלשי)
22.00 חדשות באנגלית
22.20 במולין וג'ונסון

לבנון ערוץ 12
14.30 חיים אחרים (סדרה)
15.00 מועדון 700
15.30 התעמלות
16.00 ילדי הטובבות (מצויר)
16.30 סופר־בוק (מצויר)
17.00 שוכני הסלעים
17.30 סרט. "הקשר האיטלקי"
19.00 חן וקשת
20.00 חדשות בערבית
20.30 חדשות באנגלית
21.00 רצח במסיבת קולמוס
22.00 המוק והרי מקגרו (סדרה)
23.00 המשווה (בלשי)
24.00 מועדון 700

רדיו

קול המוסיקה
06.02 צלילי בוקר
07.09 קונצרט. מוצארט
11.00 צפירת דומיה בת 2 דקות
11.02 [illegible]: יזכור
11.57 פינת השיר
12.00 אבנים באולפן
13.05 קונצרט. באך
15.00 מוסיקה ישראלית
16.00 קונצרט
18.30 פרקי נגינה
19.05 קונצרט. שוברט
21.05 הקונצרט שלי
23.00 פסיפס ישראלי

רשת א'
07.30 רדיויקל. עברית קלה
08.05 [illegible]. ליום הזכרון
10.05 סיפורדיו
10.35 פרקי תפילה
11.00 צפירת דומיה בת 2 דקות
11.30 שירים עבריים
12.05 ידיד נפש. תפילות, פיוטים ושירים
14.06 בראש צעיר
15.05 בין עצב לשמחה
16.05 יד ושם
17.10 צבעי הקשת
18.06 מנחת ערב
19.20 פרקי היום בתנ"ך
19.30 שידורים לעולים
22.05 למנצח שיר מזמור
23.05 פרקי הלל
00.10 פסיפס ישראלי

רשת ב'
07.00 דבר יו"ר "יד לבנים"
07.05 הבוקר הזה
08.05 נר זכרון
10.05 נוער תשי"ח נוער תשמ"ח
11.00 צפירת דומיה בת 2 דקות
11.02 העברת טקס יום הזכרון מהר־הרצל
11.30 הקרב האחרון
12.05 כבר שנה. על חיילים שנפלו בלבנון
13.05 בוזני היום
14.06 שירים משלנו
16.05 בחייהם ובמותם
18.06 נולדו יתומים
19.05 מי שולם
19.45 טקס הדלקת המשואות ליום הזכרון. שידור חי מהר־הרצל
20.45 דבר נשיא המדינה ליום העצמאות
21.15 עד אור הבוקר
23.05 עוד לא רקדתי די
01.05 כי טוב הזמר

רשת ג'
06.07 שירים משלנו
07.00 דבר יו"ר "יד לבנים"
07.12 שירים משלנו
11.00 צפירת דומיה בת 2 דקות
11.07 שירים משלנו
20.05 אבני חן
01.05 כי טוב הזמר

גלי צה"ל
06.05 צלילי בוקר
06.30 פוקחים עין. חדשות
07.07 שבע אפס שבע
08.00 יומן חדשות
09.05 בלעדיו. משדר מיוחד ליום הזכרון
11.05 צפירה וטקס הזכרון המרכזי בבית הקברות הצבאי בהר־הרצל. ירושלים
11.30 בלעדיו
17.00 יומן חדשות
18.05 אלכס — עם אוחים, החברים של אלכס זינגר שנהרג בלבנון
18.45 זר מרגניות
19.05 עושים מדינה
19.45 הדלקת משואות ופתיחת ארועי יום העצמאות
20.45 ברכת הנשיא
21.00 מבט לחדשות
21.30 לא על הלוף
00.05 מסיבת ריקודים ישראלית
05.00 לא רוצים לישון

צה"ל 1
19.05 לאן הגענו
20.05 בעיקר מוסיקה
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת
22.05 על הדבש ועל העוקץ
22.55 לא סתם
23.05 עשרים וארבע
23.55 שיחת חצות

צה"ל 2
19.05 שלושה מזמנין
20.05 מצעד הפזמונים הלועזיים
22.05 הפסקת עשר
23.05 קול הב"א הזה

יום חמישי — יום העצמאות

טלוויזיה

חינוכית
09.00 הללויה
09.25 קלנוע כחול־לבן
09.30 מפגש העצמאות
10.00 מבזק חדשות
10.10 "תרזה ויולק"
10.50 קלנוע כחול־לבן
11.00 חידון התנ"ך ה־25 לנוער יהודי בעולם
13.00 מבזק חדשות
13.05 קלנוע כחול־לבן
13.15 מפגש העצמאות
13.55 קלנוע כחול־לבן
14.00 סרט קולנוע
16.00 קלנוע כחול־לבן
16.10 מפגש העצמאות
16.50 קלנוע כחול־לבן

כללית
17.00 טקס חלוקת פרסי ישראל
17.55 קלנוע כחול־לבן
18.00 ערבית
19.00 מפגן צה"ל 1948—1988. שידור ישיר מאיצטדיון רמת־גן
21.00 מבט לחדשות
21.30 שירי שירות
21.35 קלנוע כחול־לבן
21.45 מפגש העצמאות
22.25 קלנוע כחול־לבן
22.30 היה היו זמנים
23.30 מבזק חדשות
23.35 קלנוע כחול־לבן
23.40 סרט טלוויזיה
00.50 הגיע זמן לישון

ערוץ 2
מחווה לאפרים קישון
16.50 "ארבינקאר" קומדיה
18.00 "השוטר אזולאי". סאטירה
19.30 "תעלת בלאומילך". סאטירה
21.00 "השועל בלול התרנגולות" סאטירה

ירדן ערוץ 6
18.00 רוזה קרנו (סדרה צרפתית)
18.30 שירים צרפתיים
19.00 חדשות בצרפתית
19.15 לקט שירים
19.30 חדשות בעברית
20.00 חדשות בערבית
20.30 קים ואלי (קומי)
21.10 [illegible] (סדרה)
22.00 חדשות באנגלית
22.20 סרט קולנוע

לבנון ערוץ 12
14.30 חיים אחרים (סדרה)
15.00 מועדון 700
15.30 התעמלות
16.00 ילדי הטובבות (מצויר)
16.30 חבית המעופף (מצויר)
17.00 שוכני הסלעים (לילדים)
17.30 סרט. "היונה שכבשה את רומא" עם צ'ארלטון הסטון
19.00 מאגי ברוסטר (סדרה)
19.30 עובדות חיים (קומי)
20.00 חדשות בערבית
20.30 חדשות באנגלית
21.00 סקיפר וגברת קינג (בלשי)
22.00 הדרך לשמים (דרמה)
23.00 קציר הרעש (סדרה)
24.00 מועדון 700

רדיו

קול המוסיקה
06.02 צלילי בוקר
07.09 אבנים ישראלים
09.00 פסיפס ישראלי
11.00 שידור חי מאולם ימק"א בירושלים
13.05 פסיפס ישראלי
17.00 קונצרט [illegible]
19.30 מוסיקה קלאסית קלה
20.05 [illegible]
23.00 דור הזהב

רשת א'
07.30 רדיו קל. עברית קלה
09.05 העברת תפילה חגיגית ליום העצמאות. שידור חי מבית־הכנסת בירושלים
11.05 40 שנות מרע
12.05 חידון התנ"ך העולמי
14.06 בראש צעיר
15.05 ישראל שלי
16.05 ארץ לא נודעת
18.06 מנחת ערב
19.05 שירים עבריים
19.20 פרקי היום בתנ"ך
19.30 שידורים לעולים
22.05 צמוקים ושקדים
23.05 משדר [illegible]

רשת ב'
06.05 הן ברכה
08.05 היו זמנים
10.05 ראיון מיוחד ליום העצמאות עם ראש הממשלה
11.05 עד אור הבוקר
13.05 ציון הלא תשאלי
16.05 שחרורות
17.05 טקס חלוקת פרס ישראל
18.06 שירים עבריים
18.45 מפגן צה"ל ליום העצמאות — שידור ישיר מאצטדיון רמת־גן
20.05 [illegible]
22.05 חיוכים
23.05 שאלה של טעם
08.10 [illegible] — שירים עבריים

רשת ג'
06.05 הן ברכה
08.05 מבצר המצעדים
20.05 שלום 80 שלום

גלי צה"ל
06.05 יופי של שירים
08.30 יומן חדשות
09.05 מסע אל צה"ל 1988
19.00 יום העצמאות ה־40
21.00 מבט לחדשות
21.30 לילה לא שקט
22.05 על הדבש ועל העוקץ
00.05 צלילי לילה
02.00 לא רוצים לישון
05.00 צלילי בוקר

צה"ל 1
19.05 לאן הגענו — אנשים
20.05 סבב הערב
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת
22.05 על הדבש ועל העוקץ
23.05 עשרים וארבע
23.55 שיחת חצות
02.00 לא רוצים לישון
05.00 צלילי בוקר

גלי צה"ל 2
22.05 הפסקת עשר עם מיכל ניב
23.05 קול הב"א הזה

הארץ ממליץ

ליליה אביב (ת"א) — קומדיה רומנטית שנונה ומענגת מ־1941, בבימויו של פרסטון סטרג'ס, עם הנרי פונדה וברברה סטנוויק כשעקצים צעירים ויפים.

ספטמבר (ת"א) — וודי אלן עשה הפעם סרט "צ'כובי" מכובד, לא מצחיק, שבכל זאת יש בו משהו עמוק שמסתכל בחיים ובבני אדם מבחוץ.

המבצר הנסתר (ת"א) — פרודיה עירנית על סרטי הסמוראים שנעשה ב־1958 על ידי אקירה קורוסאווה ("שבעת הסמוראים", "רשומון", "קאגמושה" ועוד).

להתראות ילדים (ת"א, ירושלים) — ילד יהודי מוסגר לנאצים בצרפת הכבושה, בעיקבות הלשנה. אירוע זה הטביע את חותמו על חייו של הבמאי לואי מאל, שהיה עד לכך, בגיל 11.

מוכת ירח (ת"א, חיפה, ירושלים) — ירח מלא בברוקלין משפיע באורח רומנטי על אלמנה איטלקית ועל כל בני משפחתה. עם שר הנפלאה, ניקולאס קייג' ושחקני משנה מצויינים.

החופשה בכפר (ת"א) — ילד פריסאי בן 9 מבלה חופשה קצרה בכפר, בה הוא נפגש בכמה אמיתות חיים ורוכש ידידים אהובים. סרט אישי של הבמאי הצרפתי ז'אן לו הובר.

שחורות (ת"א) — סיפור אהבה אירוני ומריר המבוסס בעיקר על "הגברת עם הכלב" אך גם על סיפורים אחרים של צ'כוב. נעשה במערב ע"י הבימאי הרוסי ניקיטה מיכלקוב, בכיכובו של מרצלו מסטרויאני, עם סילבנה מנגנו, אלנה סופונובה, ומארת קלר.

מלאכים בשמי ברלין (ת"א) — שני מלאכים מבוגרים עוקבים אחר מחשבותיהם של תושבי ברלין, ומתגעגעים להיות כבני אדם. סרטו של וים ונדרס ("פריז טכסס").

התקווה והתהילה (ת"א) — מלחמת העולם השניה מוצגת כהרפתקה דרך עיני ילד לונדוני. סרט אוטוביוגרפי של ג'ון בורמן ("גברים במלכודת", "יער האזמרגד").

מובלנות (ת"א) — זוג צעיר בהונגריה נאבק נגד נסיבות קשות להחזיר את שתי בנותיו הקטנות ש"שוכרו" בזמנות המדינה.

סרטי בידור

החשוד (ת"א, חיפה) — מתח, דרמה של בית־משפט ופרשת שחיתות, בסרטו של פיטר ייטס ("בוליט", "המלביש"). עורכת־דין יפה ונרגשת לב (שר) מגינה על נאשם ברצח, ובעזרתו של אחד המושבעים (דניס קוויד) חושפת שחיתות בבית המשפט.

מעקב צמוד (ת"א, חיפה) — סרט פעולה, מתח, קומדיה ורומנטיקה של ג'ון בדהם ("רעם כחול", "משחקי מלחמה"), על בלש העוקב אחר בעלתו של פושע נמלט, ומתאהב בה.

קולנוע

תל־אביב
אורלי — מכת יזה 5.00, 7.30, 9.30
אסתר — הסיציליאני 4.15, 7.00, 9.45
בן יהודה — חיזור גורלי 4.30, 7.45, 9.45
בית לסין — בית התה 11.15
גורדון — בבילו של הלם קרב 5.00, 7.30, 10.30
גת — שאלה של שפיות 5, 7.30, 9.45
דקל — חשוד 7.45
דיזנגוף 1 — 11, 1.30, 5, 7.30, 9.50
דיזנגוף 2 — לאן דה פלורט 11.00, 1.30, 5.00, 7.30, 9.50
דיזנגוף 3 — תקוה ותהילה 11.00, 1.30, 5.00, 7.30, 9.50
דרייב־אין — עבודה בעיניים 7.45, 9.45
הקלנוע — בית צוקי אמריקה — יופיו של הוסא 4.30, 7.15, 9.30
הוד — 5.00, 7.30, 9.30
חן 1 — חל סמים 5.00, 7.25, 9.50
חן 2 — אמפריית השמש 3.30, 6.30, 9.30
חן 3 — הקיסר האחרון 12.30, 3.30, 6.30, 9.30
חן 4 — אי אפשר לקנות אהבה 11.00, 2.00, 5.00, 7.35, 9.50
חן 5 — מעקב צמוד 11.00, 2.00, 5.00, 7.30, 9.50
לימור — עשבי פרא 4.30, 7.00, 9.30
לב 1 — חופשה בכפר 2, 5, 7.40, 9.55
לב 2 — המבצר הנסתר 2.00, 4.45, 7.15, 9.45
לב 3 — שמו של מרטין גר 2.00
מלאכים בשמי ברלין 4.45, 7.15, 9.45
לב 4 — מובלנות 2.00, 5.00, 7.30, 9.50
מקסים — הבלתי משוחדים 4.30, 7.30, 9.40
המוזיה הישראלית — ללא מוצא 10.00 בערב
סין — מנוסי סיוון — טעם החיים ערב חג 12"18 מוצאי חג 5.00, 7.30, 9.40
פאר — תל־אביב לוס־אנג'לס 5.00, 7.30, 9.30
פריז — צוללת צהובה 11.30 לילדי איב 4.00, 7.15, 9.30, 12.00, 2.00
צפון הבוחרים — להתראות ילדים 5.00, 7.30, 9.45
תמר — ריקוד מושעת 7.15 מן הקופסה 9.30 פריז הוטל 12.00 חצות
תכלת — עניין שולי 5.00, 7.30, 9.45
תל־אביב — הנרדף 5.00, 7.30, 9.30
פוקס (רמת־אביב) — קרוקודיל דנדי 8.00
יום במלכודת 10.00

רמת השרון
כוכב — ימים של תהילה 7.00, מולין הדר המיטות 9.45

בית שאן
מנג'ם — תל־אביב לוס־אנג'לס 9.15

ראשל"צ
רון 2 — מכת ירח 7.30, 9.30

ירושלים
אליצון — לוחמי המושש 4.30, 7.00, 9.30
אור־גיל — חל סמים 4.00, 6.50, 9.15
אורנע — עיניים שחורות 4.30, 7.00, 9.15
בית אגרון — אקסודוס 4.00. גושע
אמפול היום 7.45 פריז טקסס 9.45
מוזה גבוה 12.00
בייר — מכת ירח 4.30, 7.30, 9.30
מישאל — חיזור גורלי 7.35, 9.30
סינמטק 1 — מרתון סרטים ישראלים 12.00 קטה וסיכריות 19.00 חמסין 21.30 סיפורו של שוטר 24.00
סינמטק 2 — אהבתי הלילה 19.00 ואף הברברים 21.00
עדן — עבודה בעיניים 4.30, 7.30, 9.30
סמדר — חופשה בכפר 7.30, 9.30
רון — גבי — סיפור אמיתי 4.30, 7.30, 9.30
תיאטרון ירושלים — להצגות ילדים 4.30, 7.30, 9.30 תקוה ותהילה ערב חג 7.00, מוצאי חג 9.30

בת־ים
אורטם — עבודה בעיניים 5.00, 7.15, 9.30
עצמאות — אי אפשר לקנות אהבה 5.00, 7.30, 9.30

רמת גן גבעתיים
ארמון — שאלה של שפיות 5.00, 7.25, 9.45
אורדע — עבודה בעיניים 4.30, 7.15, 9.30
הדר — מכת ירח 5.00, 7.30, 9.30
ליל — תל־אביב לוס־אנג'לס 7.30, 9.30
שמש — חיזור גורלי 7.00, 9.30
רב גן 1 — חל סמים 5.00, 7.30, 9.55
רב גן 2 — מעקב צמוד 5.00, 7.30, 9.50
רב גן 3 — אמפריית השמש 6.15, 9.15
רב גן 4 — הקיסר האחרון 6.15, 9.15

הרצליה
דוד — הלם קרב 7.30, 9.30
דן אביבה — עשבי הבוערים 7.00, 9.30
היכל — עבודה בעיניים 7.30, 9.30
מלון דניאל — עשבי פרא 6.45, 9.30
תפארת — אבא וד' מסגי 7.30, 9.30

כפר סבא
רון — לילה מגניב 7.00, 9.15
עמל — חיזור גורלי 7.00, 9.30

חדרה
חן — עשבי פרא 7.00, 9.15
חדרה — חיזור גורלי 7.00, 9.15

באר־שבע
חן — עבודה בעיניים 5.00, 7.30, 9.30
היכל התרבות — מעקב צמוד 7, 9.15

פתח תקוה
היכל 1 — עבודה בעיניים 5.00, 7.30, 9.30
היכל 2 — חיזור גורלי 4.30, 7.45, 9.45
היכל 3 — הנרדף 5.00, 7.30, 9.30

חיפה
אורה — להצגות ילדים 4.30, 7.00, 9.15
רב גת 1 — שאלה של שפיות 4.30, 6.50, 9.15
רב גת 2 — אמפריית השמש 6.00, 9.00
חן — אי אפשר לקנות אהבה 4.30, 7.00, 9.15
סינמטק — סרט מנוגן. ערב חג 9.30 גשם סגול. ערב חג 12.00 חצות סיפור בדיג. מוצאי חג 7.00 סרד העקרות. מוצאי חג 9.00 רוצח לילי. מוצאי חג 12.00 חצות
עצמון 1 — חיזור גורלי 4.30, 6.45, 9.00
עצמון 2 — עבודה בעיניים 4.30, 7.00, 9.15
עצמון 3 — ריקוד מושעת 4.30, 7.00, 9.15
רב אור 1 — הקיסר האחרון 5.00, 8.15
רב אור 2 — מעקב צמוד 4.30, 6.50
רב אור 3 — חשוד 4.30, 6.45, 9.15
רון — מכת ירח 5.00, 7.00, 9.30
שביט — הלם קרב 7.00, 9.15
קרן אור המזרח — היתה־לי האבי 4.30, 7.00, 10.15

קריות (חיפה)
אורות — חיזור גורלי 7.15, 9.30
הזוכל — עבודה בעיניים 7.00, 9.15
כוחות — עבודה בעיניים 7.30, 9.15
ציון — הנרדף 7.00, 9.15
מבזון — שאלה של שפיות 7.00, 9.15
מפיד — חשוד 7.15, 9.30

חולון
ארמון — תל־אביב לוס־אנג'לס 7.30, 10.30
מגדל — שאלה של שפיות 7.30, 9.30
מגבי — חיזור גורלי 4.30, 7.45, 9.45
רינה — עבודה בעיניים 5.00, 7.15, 9.30

נהריה
הדר — להיות ולמות בלוס אנג'לס 7.00, 9.00
רון — הבסלנים מפשטר 7.00 — 9.00
היכל התרבות — ריקודים 7.00 — 9.15

עכו
אורדע־ירם — עבודה בעיניים 7.00, 9.00

אשקלון
אסתר — המושוד מלוס אנג'לס 4.45, 7.30, 9.30

קרית אונו
מיום קולנוע — דיזל משוסם 7.00, 9.15

עפולה
היכל התרבות — להצגות ילדים 4.15
כומנזין — שבנוט בהתל 9.00

נתניה
שמגר — עיניים שחורות 5, 7.15, 9.30
שרון — הנרדף 6, 8 ריקוד מושעת
דוד — לילה מגניב 7.15, 9.30

תיאטרוני ישראל

מוצאי יום ה' 21.4

התיאטרון הבימה:
שאלה שבנות: 18.30, 21.30
בגן גבריאל בורקה: 20.30

התיאטרון הקאמרי:
אמא קוראז': 20.30
קידוש — בצוותא

תנועות הנוער
העתיד היחיד

שמלוקדבן

הספר המומלץ שחייב להיות בביתך!

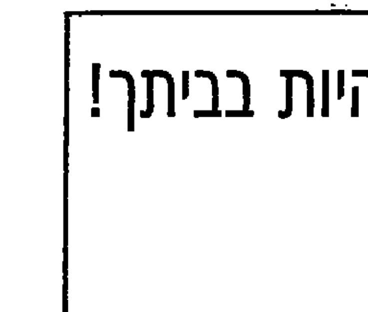

לכבוד "ציפור" הוצאה לאור בע"מ
רח' בן יהודה 61, תל־אביב 63432, טלפון: 03־5448130

שם .... כתובת .... טל. .... מס' ת.ז. ....
אפשרויות התשלום:
במזומן ★ 47 ש"ח לספר כולל מע"מ ודמי משלוח
בתשלומים ★ 24 × 2 ש"ח לספר כולל מע"מ ודמי משלוח

מכבדים כרטיסי אשראי